

DE BEKERING TOT GOD EN HET GELOOF IN JEZUS CHRISTUS

17 PREKEN

naar aanleiding van Zondag 33 van de Heidelberger Catechismus

DOOR

THEODORUS VAN DER GROE

Predikant

Te

Kralingen

Oude uitgave:
S. W. Verploeg, Utrecht; zonder jaartal

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2005

INHOUD

1. De bekering naar aanleiding van Zondag 33 Heidelberger Catechismus
Betruigende beide Joden en Grieken de bekering tot God, en het geloof in onze Heere Jezus Christus. Handelingen 20:21.
2. De schijnbekering
Van toen aan heeft Jezus begonnen te preken en te zeggen bekeert u, want het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen. Mattheüs 4 : 17
3. Over de ware bekering in het algemeen
Want ik ben niet gekomen om te roepen rechtvaardigen. Maar zondaars tot bekering. Mattheüs 9 : 13
4. De oude mens en de afsterving ervan
Te weten, dat gij zoudt afleggen, aangaande de vorige wandeling, de oude mens, die verdorven wordt door de begeerlijkheden van de verleiding, en de nieuwe mens aandoen, die naar God geschapen is in ware rechtvaardigheid en heiligheid. Efëze 4 : 22, 24.
5. Opstanding van de nieuwe mens
Noch doet men nieuwen wijn in oude leder zakken; anders zo bersten de lederzakken, en de wijn wordt uitgestort, en de lederzakken verderven. Maar men doet nieuwen wijn in nieuwe lederzakken, en beide samen worden behouden. Matthéüs 9: 17
6. De onberouwelijke bekering
Want de droefheid naar God werkt een onberouwelijke bekering tot zaligheid. Maar de droefheid der wereld werkt den dood. 2 Korinthe 7:10.
7. De droefheid over de zonde
Zalig zijn die treuren, want zij zullen vertroost worden. Matthéüs 5:4
8. Het haten en vlieden van de zonde
Gij liefhebbers des Heeren haat het kwade. Psalm 97 : 10.
9. Het vlieden van de zonde
Een iegelijk die de naam van Christus noemt, sta of van ongerechtigheid.
2 Timothéüs 2: 19.
10. De opstanding van de nieuwe mens
Ik ben zeer vrolijk in de Heere, mijn ziel verheugt zich in mijn God, want hij heeft mij bekleed met de klederen des heils, de mantel der gerechtigheid heeft hij mij omgedaan. Jesaja 61 vers 10.
11. Een hartelijke vreugde in God door Christus
Zij zullen geleid worden met al blijdschap en verheuging. Psalm 45:16.

12. Lust en liefde om naar al Gods geboden te leven

Ik zal de weg Uwer geboden lopen, als Gij mijn hart verwijdt zult hebben. Psalm 119:32.

13. De goede werken

Want wij zijn Zijn maaksel geschapen in Christus Jezus tot goede werken, welke God voorbereid heeft, opdat wij in dezelve zouden wandelen. Efëze 2: 10.

14. Een ernstige bestraffing van de Heiland

Toen begon hij de steden, in welke zijn krachten meest geschied ware, te verwijten, omdat zij zich niet bekeerd hadden. Matthéüs 11:20.

15. Een levendig verhoog van Gods oneindige genade in de oproep tot bekering

En Ik zeide, nadat zij zulks alles gedaan had, bekeert u tot Mij. Maar zij bekeerde zich niet. Jeremia 3:7

16. Het droevig oordeel en geestelijke blindheid van het volk

Want het hart dezes volks is dik geworden, en zij hebben met de oren zwaarlijk gehoord, en hun ogen hebben zij toegedaan, opdat zij niet te eniger tijd met de ogen zouden zien en met de oren horen, en met de harten verstaan, en zich bekeren, en ik hen genezen. Matthéüs 13: 15

17. Het droevig oordeel en geestelijke blindheid van het volk. II

Want het hart dezes volks is dik geworden, en zij hebben met de oren zwaarlijk gehoord, en hun ogen hebben zij toegedaan, opdat zij niet te eniger tijd met de ogen zouden zien en met de oren horen, en met de harten verstaan, en zich bekeren, en ik hen genezen. Matthéüs 13: 15

1. De bekering naar aanleiding van Zondag 33 Heidelberger Catechismus

Betruigende beide Joden en Grieken de bekering tot God, en het geloof in onze Heere Jezus Christus. Handelingen 20:21.

De hoog verlichte leraar en apostel Paulus komt hier in deze woorden van onze tekst sprekende voor tot de ouderlingen of opzieners van de gemeente van Christus te Efeze. Hij vertoont hen zijn apostelschap en bedieningswerk onder Joden en heidenen, hetgeen hierin bestond, *dat hij hun beiden betuigd had de bekering tot God en het geloof in Jezus Christus.* De apostel doet hier opening van zijn hele leer en predikdienst onder Joden en heidenen, die op deze twee stukken alleenlijk uitkwam, namelijk *bekering en geloof.* En waarlijk, mijn toehoorders, hierin eindigt de gehele prediking van het Evangelie, en dit is er de ziel en het wezen van, dat een mens om zalig te worden zich moet bekeren tot God en geloven in de Heere Jezus Christus. Meer of minder wordt er tot de zaligheid van een zondaar niet vereist dan geloof en bekering. Die deze dingen in waarheid heeft en bezit, die is gewis zalig, en komt in al eeuwigheid niet in de verdoemenis. Maar die deze dingen niet waarlijk bezit, blijft ook buiten de zaligheid geheel gesloten, en zonder deze stervende, is hij voor eeuwig verloren. Hierom wordt er overal, in de Heilige Schrift niets anders van de mensen vereist als geloof en bekering.

De grote Leraar der gerechtigheid, de Heere Jezus Christus, heeft Zijn prediking hier op aarde daarmee begonnen en geëindigd. Want zo schrijft Markus hoofdstuk 1: 15, dat de Heere Jezus aldus predikte en leerde voor de Joden en Galiléa: *de tijd is vervuld, en het koninkrijk Gods is nabij gekomen, bekeert u en geloof het Evangelie.* Op die voet hebben al de profeten en heilige mannen tevoren, en de apostelen en Evangelisten naderhand altijd geleerd en gepreekt, dat de enige weg of middel voor een zondaar tot zaligheid is, een waar geloof in Christus, en een ware bekering tot God. Deze twee grote en heerlijke weldaden des verbonds liggen, door een onverbrekkelijk verband op het allernauwst aan elkander verknocht, zodat de een zonder de ander onmogelijk bestaan kan. Het geloof kan niet zijn zonder bekering, noch de bekering zonder het geloof. Maar waar de een gevonden wordt, daar wordt ook de ander gevonden.

Wij willen ons met niemand breedvoerig in geschil inlaten, wat eerst in de mens zich vertoont heeft, het geloof of de bekering. Het komt ons zo voor, dat de bekering wel eerst zich in de mens vertoont naar buiten, en een bewijs is van enig leven des geloofs in de ziel, waarom Paulus hier in onze tekst, en de Heilige Schrift doorgaans de bekering stelt vóór het geloof. Maar met opzicht tot de oorspronkelijke werkingen dezer twee grote en zalige weldaden in des mensen ziel, is of schijnt het zeker te zijn, dat het beginsel des geloofs vóór de bekering van de Heilige Geest in des mensen hart gewrocht wordt, doordat het geloof als een zaad, dat is in zijn grondbeginsel, in het hart is vóór de bekering; omdat de bekering een genade is, die door iets, dat levendig is, in de mens moet gewrocht worden. Nu ontvangt de mens oorspronkelijk op geen andere wijze enig geestelijk leven in Sion, als alleen door het geloof, *want de Rechtvaardige moet uit het geloof leven,* Hebr. 10: 3 8, bijgevolg moet er dan noodzakelijk enig levendig zaad of beginsel van geloof in het hart des mensen zijn, zal er een ware en levendige bekering ooit kunnen verwekt worden.

Maar wat hier ook van zij, dit is en blijft een gewisse waarheid: geloof en bekering moet er zijn, zal de mens behouden worden. Van het geloof zullen wij nu niet in het bijzonder spreken. Maar *alleen van de bekering*.

Dat al mensen waarlijk bekeerd moeten worden, en geheel veranderd en vernieuwd, zullen zij met God gemeenschap kunnen hebben en zalig worden, leert ons de hele Bijbel; het is overal: *bekeert u* wat gij in de Bijbel leest. Ontallijke teksten en bewijzen zouden wij hier als het nodig was kunnen aanhalen. Het is het hele einde en oogmerk van Christus' Middelaarsambt en komst in de wereld, om zondaren te roepen tot bekering, Matth. 9: 30. Paulus schipbreuk lijdende dreef met zijn gezelschap op de stukken en planken van het gebroken schip en kwam zo behouden met hen aan land, Hand. 27: 44. Zo hebben wij allen in Adam door de zonde schipbreuk geleden. Nu zijn geloof en bekering de enige planken die ons overgebleven zijn, om daaraan vast te houden, daarop te drijven en daardoor behouden te worden; buiten dezelve is geen ander middel van ontkoming. De bekering is het fundament van onze gehele Religie. Dat fundament ontbrekende of niet wel en vast gelegd zijnde, zijn wij allen samen verloren, en gaan voor eeuwig te gronde.

Wat is er dan noodzakelijker dan te preken van de bekering en die waarheid naakt en klaar uit Gods woord voor uw aandacht open te leggen, omdat wij toch al samen zoveel belang in daarin hebben, dat er onze hele zaligheid, ons eeuwig heil, onmiddellijk van afhangt.

Dit overdenkende werden wij bewogen bij gelegenheid, dat wij in het namiddaguur uit de Heidelbergse Catechismus over *de bekering van een mens* moesten handelen, zulks wat uitvoeriger te doen, als totnogtoe van ons wel geschied is, en deze grote waarheid in verscheiden achtereenvolgende predikaties voor uw aandacht open te leggen, u verklarende de ware aard en natuur van de genadige bekering van een zondaar, als de enige weg benevens het geloof tot zaligheid en behoudenis. Want wij zijn verzekerd dat er maar weinig mensen onder ons waarlijk bekeerd zijn, en dat ver de meesten niet eens weten wat de bekering is, terwijl zij zich toch in hun blindheid verbeelden dat zij óf reeds bekeerd zijn, óf nog voor hun dood bekeerd zullen worden. Zo zijn wij dan over ver de grootste hoop van onze gemeente in gegronde bekommering dat zij eeuwig moeten verloren gaan, en onbekeerd in hun zonden sterven, zo niet de Heere nog na dezen de wonderen van genade en van bekering onder ons komt verrichten. *Och mocht het wezen, dat deze onze voorgenomen verhandeling over de bekering tot dat einde een gezegend middel mocht zijn van sommiger of van iemands zielzaligende ontdekking!*

"O Heere open dan toch zelf aan de een kant de mond van Uw dienaar, opdat hij bekwaam zij van deze grote waarheid, gelijk het betaamt te spreken, en die klaar en zuiver en geestelijk te verhandelen; open aan de andere kant de oren en het hart van de toehoorders, opdat zij op het woord der prediking acht mogen geven, en het hun door Uw genade moge strekken tot een middel of van aanvankelijke, of van verder doorbrekende bekering. Amen."

Voor het tegenwoordige zullen wij met des Heeren zegen drie zaken wat nader voorstellen en verhandelen.

- I. Zullen wij u kort de grond en de gelegenheid openleggen van het grote werk der bekering van een zondaar.
- II. Zullen wij handelen van de benamingen, waarmede dit werk Gods in de Heilige Schrift aan ons gewoonlijk wordt voorgedragen.
- III. Zullen wij dan een weinig spreken van het onderscheid tussen de eerste, aanvankelijke, en de tweede of voortgaande bekering tot God.

I. Wat dan nu eerst de algemene grondslag of gelegenheid van de bekering van een mens betreft, *deze bekering is eigenlijk dat grote genadewerk Gods, hetwelk de Heilige Geest komt werken in het hart aller uitverkorenen, door middel van de prediking des Goddelijken Woords, waardoor een arm zondaar zichzelf en zijn zondige en rampzalige staat recht leert kennen, zich met hartelijk berouw en droefheid voor God verootmoedigt, en zichzelf door een waar en oprecht geloof wendt tot de vrije genade Gods in Christus Jezus, die hem in het Evangelie geopenbaard wordt. Die gelovig met zijn hart omhelst, en zichzelf door de van die hemelse genade oprecht tot God bekeert, is afleggende de oude mens der zonde met al zijn boze werken, en aandoende de nieuwe mens die naar God geschapen is, enz. en is daarin door de kracht des Heilige Geest meer en meer voortgaande, totdat hij eenmaal door de dood al zonden voor eeuwig aflegt, en volkomen naar Gods Beeld in Christus vernieuwd en veranderd wordt, om God eeuwig in volmaakte heiligheid en gerechtigheid te dienen.* Om deze waarheid, die wij daar nu voorgesteld hebben, klaarder onder des Heeren zegen te verstaan, is het nodig dezelve wat nader, uit derzelve eerst gronden op te halen.

Weet dan geliefden, - en och mocht gij het al samen door de verlichtende genade des Heilige Geest recht kennen en weten, - dat het gehele mensdom, al mensen zonder onderscheid, door de zonde geheel ten enenmaal van God zijn afgeweken, en uit Zijn zalige gemeenschap, daar de eerste mens in geschapen was, zijn gevallen, hebbende geheel uit hun ziel verloren het heerlijke beeld Gods, dat bestond in volmaakte kennis en heiligheid, doordat het nu met het gehele mensdom is zoals Paulus zegt Rom. 3: 13: *want zij hebben allen gezondigd, en derven de heerlijkheid Gods.* Hierdoor, door het missen van dit heerlijke beeld Gods, is de zondige mens nu ten enenmaal onbekwaam om enige de minste gemeenschap met God, die een enkel zuiver, Heilig en geestelijk Licht is, te kunnen houden. Want zijn verstand is nu geheel in de zonde verduisterd, en zijn oordeel heel verdorven, beide zijn ze nu geheel vleselijk, en dus is de mens daardoor nu ten enenmaal onbekwaam tot de kennis Gods, die geheel geestelijk is. Daar is door de zonde een onbeschrijfelijke blindheid gekomen over des mensen verstand, zie 1 Kor. 2: 14; ja, de mens dus al kennis Gods missende, is nu geheel duisternis geworden, zie Ef. 5: 8; des mensen wil is door deze duisterheid en vleselijkheid zijns verstands, nu ook heel en geheel onheilig, zondig en verdorven, zodat hij God, noch iets dat Godes is, kan begeren of beminnen. Maar integendeel geheel en al in tegenkating en vijandschap tegen God uitgaat en tegen alles wat Goddelijk, wat heilig en geestelijk is. Zijnde geheel overgegeven aan al zonde en onheiligheid. Hij is nu een allervolstrekste vijand van God geworden, en kan niet anders dan God en Zijn heilige en zalige gemeenschap haten, en alleen zichzelf en de ijdele schepselen aanhangen en beminnen, zie Rom. 8: 7.

Op deze wijze is een mens dan nu door de zonde geheel van God afgeweken, en is geworden een vijand van God, een slaaf der zonde en een vriend en dienstknecht van de satan, wiens onrein beeld der duisternis al mensen reeds van natuur in hun ziel dragen, gelijk ons dit alles zeer overvloedig en overtuigend in de Heilige Schrift geleerd. Maar desniettemin, helaas! van zeer weinigen recht gekend en geloofd wordt. Zulk een afgeweken, zondig en verdorven mens, die zo geheel tegen God, zijn Heilige en goedertieren Schepper aangekant is, en ten enenmaal in vijandschap tegen Hem uitgaat, kan God, - Die een zuiver geestelijk Licht, en ten hoogste heilig en rechtvaardig is en maar alleen Zichzelf en Zijn eigen eer en heerlijkheid boven alles bemint, - ook geenszins beminnen of enige omgang of gemeenschap met hem houden.

Maar God moet die zondige en verdorven mens van Zijn kant ook weer geheel haten, Zich ver van hem afzonderen, en hem tijdelijk en eeuwig stellen tot het voorwerp van Zijn toorn, vloek en straf. Waarom dan nu al mensen ook aan ons voorgesteld worden, als kinderen des toorns, Ef. 2, die door hun zonden geheel liggen onder Gods heilige vloek en toorn, zodat nu gehele wereld voor God verdoemelijk is, Rom. 3: 19, en er van nature tussen de hoge God en de goddeloze wereld een oneindige kloof van scheiding en vijandschap is.

Zie, op zodanig een wijze is het nu van natuur met al mensen gelegen, in zo'n staat worden zij gezamenlijk geboren en ter wereld gebracht, niet een enig mens uitgezonderd. Het spreekt dan nu vanzelf, geliefden, een van beide moet hier geschieden en plaats hebben, óf die afgeweken zondige mens moet eens te eniger tijd voor zijn dood tot God zijn Schepper en Maker terugkeren, en door een hele omkering en verandering van zijn vorige staat en natuur bekwaam gemaakt worden om God zijn Schepper weer recht te kennen, te dienen en te beminnen, óf hij moet anders tot in al eeuwigheid van God en Zijn gemeenschap gescheiden blijven, en onder Zijn haat, toorn, vloek en straf in de macht van de satan en der zonde blijven liggen. Hier is geen middelweg tussen beide, de zondaar moet tot God, van Wie hij door de zonde geheel afgeweken is, ook geheel weer terugkeren, of hij moet voor eeuwig van hem geheel vervreemd en afgescheiden blijven.

Het middel nu waardoor een zondaar dus geheel tot de Heere zijn God zal kunnen terugkeren en van zijn zware afdwaling ten volle zal kunnen genezen worden, kan in niets minder bestaan, als in een gehele vernieuwing, verandering en omkering van de afgefallen zondaars aard en natuur, waardoor hij weer tot God gebracht, en in Zijn vereniging en gemeenschap ingeleid wordt, gelijk wij dat nu nog een weinig nader zullen moeten inzien.

De ware bekering brengt niet alleen liefde Gods. Maar ook liefde tot onze naasten in onze harten. De bekeerden vinden zich tot weldadigheid en mededeelzaamheid aan armen en nooddriftigen niet alleen door Gods bevel verplicht. Maar hun vernieuwd gemoed vindt er zich ook toe opgewekt en genegen.

De Heere bewege dan, enz.

Beschouwd hebbende hoe al mensen door de zonde van God ten enenmaal zijn afgeweken, en geheel van hem vervreemd zijn geworden, moeten wij nu een weinig nader overwegen, op welke wijze, de afgefallen mens met God zijn Heere en Schepper weer kan worden verenigd en tot hem uit de staat der zonde kan terugkeren. Het spreekt vanzelf geliefden, zal een zondaar tot God zijn Schepper kunnen terugkeren, dat er dan voor die zondaar noodzakelijk een gepaste weg of middel moet zijn, door hetwelk deze zijn terugkering tot God zal kunnen geschieden, een weg, die hem tot God en tot Zijn gemeenschap moet leiden en hem daar dadelijk toebrengen - zodanige weg nu kan de zondaar zichzelf niet banen of bereiden, omdat hij geheel verduisterd is in zijn verstand, en heel dood is in de zonde, die hem allen toegang tot God en Zijn gemeenschap voor eeuwig heeft af gesneden; want hier staan de zondigen mens twee grote en onóverkomelijke hinderpalen in de weg.

1. Zijn schuld voor God, waarom hij ligt onder zijn rechtvaardige toorn en vloek, en die de zondaar zelf met al het water van de zee, en met gehele beken en rivieren van tranen niet kan uitwissen, zie Jer. 2: 23. *Want al wies gij u met salpeter*, enz.
2. Zijn zondige en onheilige natuur, waardoor hij God en zijn heilige gemeenschap haat, en al zijn lust en genoegen alleen vindt in de zonden en in buiten God te

leven, hier kan of wil de zondaar niets uit zichzelf doen tot zijn vernieuwing of verandering. Maar het is met hem als er staat Jer. 13: 23: *Zal ook een moorman*, enz. Maar God heeft hier nu na Zijn onbegrijpelijke mensenliefde goedertierenheid en genade, en om Zichzelf in de verlossing van arme zondaars te verheerlijken, de zondaar zelf een weg tot Zijn gemeenschap bereid en gebaad, en hem die weg in het Evangelie der zaligheid geopenbaard en bekend gemaakt, zijnde het geloof in Zijn Zoon Jezus Christus. Christus is hier nu voor de zondaar een weg geworden langs en door Welke hij weer uit de staat der zonde in de gemeenschap Gods kan komen, tot hem beteren en van zijn afdwalingen voor eeuwig genezen worden. Zie Joh. 14: 6: *Ik ben de Weg*, enz.

En deze weg wordt nu aldus van een zondaar ingeslagen en bewandeld. God komt hier eerst de zondaar door Zijn woord en Geest ontdekken aan zichzelf en doet hem zijn zonden en ellenden zien, zijn afgescheiden staat van de Heere, hoe hij dood ligt door de zonde en de misdaden en geheel in zichzelf verloren en zonder God en Christus in de wereld.

Hierop gaat nu zo'n overtuigd zondaar naar een Weg van behoud, verzoening en vereniging met God zoeken. Hij leest en vindt wel in het woord dat Christus alleen de Weg, de Waarheid en het Leven is. Maar omdat hij verduisterd in het verstand is, weet hij niet, hoe of welke wijze Christus als een weg tot de Vader te gebruiken. Dit blijft voor hem een diep verzegeld en gesloten boek, daar hij met zijn vleselijk verstand niet kan in zien. Maar hiertoe komt nu God de Heere Zelf, Die de hand reeds aan die zondaar heeft geslagen, en maakt hem verder, door middel van Zijn woord en Geest, Christus Zijn Zoon bekend als de enige Weg van der zondaren zaligheid en verlossing, in de volheid van Zijn genade, algenoegzaamheid en bereidwilligheid. Hij bewerkt door middel van die ontdekking des zondaars onwillig en verstokt hart zodanig, dat hij zin en lust in die ontdekte Weg van zaligheid en genade begint te krijgen. Ja de Heere buigt hier de wil van een zondaar op een zachte en liefelijke wijze. Zodanig, dat hij geheel zijn toestemming en hartelijke goedkeuring aan die geopende Weg van zaligheid door Christus geeft, en door geen anderen als door deze Weg tot God en Zijn gemeenschap wil terugkeren, hetwelk dan alles van dat gevolg is dat de zondaar dadelijk en geheel uit zichzelf gaat, Christus als de enige Weg der zaligheid aanneemt en omhelst, zijn voet daarop zet, en door die weg tot God zijn Heere en Schepper, van Wie hij door de zonden afgeweken is, wederkeert, en zich met hem laat verzoenen en verenigen.

Hier gaat nu die zondaar door het geloof geheel in Christus over, en ontvangt uit Christus Zijn Heilige en levendmakende Geest, waardoor hij nu in zijn verstand en oordeel verlicht, en in zijn wil ten enenmaal veranderd, vernieuwd en wedergeboren wordt. Maar hierin ligt nu de hele grond en gelegenheid van eens zondaars oprechte bekering, dat hij kome en trede op die weg tot Godzalige gemeenschap, en dat zijn hart of gemoed met die weg waarlijk verenigd worde, dat hij tot Christus en Christus tot hem kome, en zij beiden zo samen in de Geest verenigd worden.

Hier scheidt de ware en Evangelische bekering zich af van al valse en wettige schijnbekeringsen, die de mensen veeltijds hebben. Maar daarmee eeuwig verloren gaan. De grond van de oprechte bekering van een zondaar ligt geheel in het ongeveinsd geloof, of in de ware vereniging van de ziel met Christus door het geloof. Waar die vereniging van de ziel met Christus niet gevonden wordt, daar is ook geen ware bekering, wat een mens anders ook al hebben of voorwenden moge. Daarom is

het Gods grote en voorname werk, als Hij een zondaar bekeert, hem allereerst door de Geest des geloofs met Christus te verenigen; en zulks door deze vier dingen aan de zondaar te doen door middel van Zijn woord en Geest.

1. Hij overtuigt de zondaar op een duidelijke en bevindelijke wijze in zijn ziel, van zijn heel ellendige, rampzalige, verloren en machteloze staat in de zonde. Zodat hij zichzelf niet alleen ziet en kent met al wat aan hem is, als een enkele gruwel en vloek voor God. Maar daarom ook op het diepst vernederd voor God en verslagen wordt. Zodat hij het vonnis van de eeuwige dood over zich gewillig moet ondertekenen, en eenmaal met zijn hele hart moet uitroepen: *wee mij; ik verga! Het is buiten hoop!* En zo geheel van zichzelf en van aller schepselen hulp wordt afgedreven, om die als gebroken bakken voor eeuwig te verzaken.
2. God ontdekt die bij zichzelf verloren en verslagen zondaar Zijn Zoon Jezus Christus en Zijn genade, in de belofte des Evangelies, door het gemoed van een zondaar zó krachtig de waarheid zijner Evangelische beloften en van de volle algenoegzaamheid, bereidwilligheid en gepastheid van de Heere Jezus te vergewissen en te verzekeren, dat de zondaar daar niet langer aan kan twifelen. Maar geheel in zijn hart overreed wordt, dat Christus voor hem een volkomen Zaligmaker is en dat alles in Hem is.
3. God buigt en neigt zeer krachtig van een zondaar hart, door dit zalig en liefelijk Evangelie, tot oprechte gewilligheid en begeerte tot Christus en Zijn vrije genade. Doordat die arme verslagen zondaar aanstonds een liefelijk welbehagen in Christus krijgt, en met verzaking van alles gelovig tot Hem komt, Hem hartelijk omhelst en aanneemt, zich geheel aan Hem overgeeft, op Hem tot rust neerzit en vertrouwt, enz.
4. God doet een zondaarsziel door het geloof smaken de hemelse genade van Christus. Hij komt in Christus zijn duister verstand heel wonderlijk verlichten, en met de zalige kennis Gods en Zijn glansrijke heerlijkheid bestralen. Hij komt in Christus de arme zondaar rechtvaardigen, hem al zijn zonden uit genade vergevende en voor eeuwig door Zijn bloed uitwissende, zich met hem geheel-verzoenende, hem tot Zijn erfgenaam des eeuwigen levens in Christus aannemende, en hem schenkende die vrede Gods, die al verstand te boven gaat. Hij komt de zondaar door Zijn Geest in Christus wederbaren, heiligen en vernieuwen, en wekt hem met Christus uit de dood der zonde op, en stort een nieuw Goddelijk leven in zijn ziel, en vervult hem met heilige geestelijke liefde tot God, enz. Hier ziet zo'n gelovig en wedergeboren zondaar nu zijn vorige verkeerde, dwaze, onheilige en verdoemelijke wegen in de zonde, en hoe hij geheel van God zijn Schepper moedwillig is afgeweken, en zich aan de Satan en de zonde heeft overgegeven. Daarover is hij nu op een Evangelische wijze bedroefd, beschaamd en verlegen; daar heeft hij nu een hartelijk berouw en leedwezen van, dat hij God door zijn zonden zó verlaten, zo onteerd en zo vertoornd heeft. Hier doet hij nu in al nederigheid en ootmoed van hart belijdenis van voor de Heere, neemt de aangeboden vergeving, zaligheid en verzoening in het bloed van de gekruiste Middelaar met hartelijke gewilligheid, blijdschap en dankbaarheid aan. Hij haat en verfoeit zijn vorige zondige wegen, hij is er nu geheel tegen aangekant, zijn zin, lust en genegenheid is nu in God de Heere meer en meer te kennen, te dienen, te beminnen en te verheerlijken. Hij acht en houdt het nu voor zijn grootste zaligheid maar meer en meer door Christus' Geest ontslagen te worden van de zonden, nader met God verenigd te worden, en in al zijn rechten en inzettingen te wandelen. Op die wijze sterft hier dan in zo een de

vorige oude mens af, en daar staat een heel nieuwe mens in hem op. Hij wordt van een dienstknecht der zonde een dienstknecht gemaakt der gerechtigheid, en wordt dus geheel tot God bekeerd.

En deze is nu die zalige bekering, geliefden, die al mensen, wanneer zij behouden zullen worden, zonder onderscheid moeten ondergaan, en waarvan wij nu voornemens zijn wat nader en omstandiger onder uw aandacht te handelen. Op verscheiden en velerhande wijze vinden wij dit heerlijke genadewerk voorgesteld en beschreven in de Heilige Schrift. Het wordt genoemd: *een besnijdenis des harten, het geven van een nieuw hart en van een nieuwen Geest in het binnenste van de mens, een wedergeboorte, een nieuwe schepping, een trekken en levendig maken, een opstaan uit de dood, een vernieuwing des Heilige Geest, enz.*, gelijk wij dit alles met een menigte van teksten uit de Heilige Schrift zouden kunnen bewijzen, en nader aantonen. Maar de algemeenste naam die aan dit genadewerk gegeven wordt, is die *van bekering of bekeren*. Onder deze benaming komt dit grote werk doorgaans in Gods woord voor. Maar wij kunnen niet onopgemerkt voorbijgaan dat in de woorden die de Heilige Geest van dit heerlijke genadewerk gewoon is te gebruiken, een zonderlinge kracht en nadruk opgesloten ligt, zeer bekwaam om deszelfs eigen en verborgen aard en natuur onderscheiden uit te drukken.

In het Hebreeuws komen ons twee bijzondere woorden, die beide bekering of bekeren betekenen.

1. Het eerste zegt eigenlijk zoveel als *omkeren of terugkeren*, en wordt gebruikt van iemand die op een dwaalweg zijnde, en gewaar wordende dat hij verkeerd loopt, zich aanstonds omkeert, de weg waarop hij is verlaat, en zich naar die weg, daar hij van afgedwaald is, weer terugkeert. Zo drukt dit woord dan zeer levendig de staat van de mens uit, voor en in zijn bekering tot God. Want voor zijn bekering dwaalt hij op een verkeerde weg die wel goed schijnt. Maar enz. al mensen zijn hier, als wij gezien hebben, door de zonde geheel van God afgeweken, en hebben samen de rechte weg verlaten, dus wandelen en bevinden zij zich nu allen samen op een allergevaarlijkste dwaalweg naar het eeuwig verderf. Zij dwalen hier al samen als schapen, en een iegelijk keert zich naar zijn weg, Jes. 53: 6. Alles is waar hetgeen David getuigt van zichzelf, *dat zij dwalen als een verloren schaap*, Psalm 119: 176. Maar in deze bekering, als God de mens door Zijn woord en Geest de ogen opent, dan ziet hij zijn afdwalingen, en wordt het gevaar van de weg waar hij op wandelt levendig gewaar. San houdt hij zich op die weg niet langer op. Maar keert zich aanstonds om, en gaat en begeeft zichzelf terug tot God en Zijn gemeenschap, waarvan hij door de zonde geheel afgedwaald was. En zo beschrijft ons de Heilige Geest dan der mensen bekering terecht als een omkering, een weder- of terugkering.
2. Het andere woord dat de Heilige Geest van een zondaars bekering gebruikt, betekent eigenlijk zoveel als *droefheid, smart en berouw hebben* en drukt dus levendig uit, die innige droefheid en oprecht berouw en leedwezen, waarmee het gemoed van de mens in de ware bekering aangedaan wordt, als hij de schandelijkheid en de gruwelijkheid van zijn zondige wegen en afdwalingen ziet, in ootmoed en waar berouw tot God de Heere wederkeert, en met Efraïm komt uit te roepen, Jer. 31: 19: *Zekerlijk nadat ik bekeerd ben, heb ik berouw gehad, en nadat ik mijzelf ben bekend gemaakt, heb ik op de heup geklopt; ik ben beschaamd, ja ook schaamrood geworden*. Wat wij dit nader zullen moeten

beschouwen, als wij het eerste deel van de bekering verhandelen, hetgeen volgens de onderwijzer bestaat *in een hartelijk leedwezen, dat wij God door onze zonden vertoornd hebben*, enz.

Evenals in het Hebreeuws, ontmoeten ons in de Griekse taal van het Nieuwe Testament twee bijzondere woorden, door welke de Heilige Geest het genadewerk van bekering eigenaardig en krachtig gewoon is uit te drukken.

1. Het ene woord zegt eigenlijk zoveel als een *weder wijs worden*, en wordt gebruikt van een dwaas en zinneloos mens, die, van zijn verstand en zinnen voor een tijd geheel beroofd geweest zijnde, nu weer tot zichzelf komt en tot zijn verstand; zodat hij weer verstandig en gezond kan redeneren en handelen, gelijk wij dan zo vinden van de Koning Nebucadnezar, Dan. 4: 14. Zo drukt dit woord dan weer levendig uit en gepast de staat en gelegenheid van een zondaar vóór en in zijn bekering. Voordat de mens bekeerd wordt, leeft hij als een dwaas en zinneloos geheel daarheen, handelende in alles geheel dwaas en verkeerd, zonder nochtans in het minste zijn dwaasheid en verkeerdheid te kunnen merken. Waarom de onbekeerden ons dan overal in de Heilige Schrift als zotten, dwazen en onwijzen, onwetenden, onvernuftigen. enz. worden afgemaald. Maar in de bekering, als God de mens tot zaligheid bewerkt, geeft Hij hem verlichte ogen des verstands, zodat de mens hier nu weer als tot zichzelf komt, God en zichzelf leert kennen, en de dwaasheid van zijn wegen klaar ziet, wordende daardoor nu weer wijs tot zaligheid.
2. Het andere woord in het Nieuwe Testament dat ook van de bekering gebruikt wordt, betekent evenals het Hebreeuws woord, dat wij eerst beschouwden, ook een *weder of terugkering* naar elders, van waar men uitgegaan of afgeweken was, en slaat dus zeer juist op de bekering van een mens tot God als wij gezien hebben.

Zie, zo wordt dit geestelijk genadewerk ons dan in de Heilige Schrift met zeer gepaste en bekwame woorden omschreven en voorgesteld, die haar rechte aard en natuur zeer levendig uitdrukken. Wat nu de zaak zelf aanbelangt, daar willen wij, om de verlopen tijd, thans niet verder intreden. Maar hier onze verhandeling bij afbreken tot in het namiddaguur, wanneer wij die onder des Heeren zegen verder wensen te vervolgen en voort te zetten.

Och dat het de Heere maar behagen mocht het gewicht dezer bekering ons allen met kracht op het hart te drukken en niet toe te laten, dat iemand van ons omtrent deze grote zaak langer voor zichzelf onverschillig blijve, opdat ons niet een haastig verderf overkome en wij onbekeerd overgaan naar een rampzalige eeuwigheid. Laat ons tot een besluit dan nu al samen de Heere om een ware bekering smeken en aanroepen. Een iegelijk, enz.

Gepredikt te Kralingen. Maart 1781.

2. De schijnbeking

Van toen aan heeft Jezus begonnen te preken en te zeggen: bekeert u, want het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen. Mattheüs 4 : 17

Het allergrootste wonder van Gods oneindige wijsheid en ondoorgrondelijke goedheid en genade, dat van ons allen eeuwig moet aanbeden worden, is hierin gelegen, dat God de Heere Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft. Maar Hem in de wereld heeft gezonden om de allernietigste en verdoemelijkste zondaren de allergrootste zaligheid te preken en te verkondigen. De aanbiddelijke Zoon van God, ja de oneindige en heerlijke God Zelf heeft Zich, - o onbegrijpelijk en aanbiddelijk wonder aller wonderen! - zó laag en diep vernederd, dat Hij het ambt van een predikant of leraar, hier op de wereld, onder de zondige mensen heeft aangenomen en bediend. Want, zo verhaalt de Evangelist Mattheüs in de woorden van onze tekst: *van toen aan heeft Jezus begonnen te preken en te zeggen, bekeert u, want het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen.*

Matthéüs gewaagt hier van het begin van des Heilands leraarsambt en predikdienst hier op aarde, hoe hij gedoopt zijnde van Johannes in de Jordaan, en na een zware aanvechting en verzoeking van de Satan te hebben uitgestaan, het allereerst in Galiléa heeft aangevangen voor de Joden te preken. En wat waren het toch voor zaken, geliefden, die de grote Heiland en Zaligmaker der wereld het eerst begon Zijn toehoorders voor te houden en te preken? Dit legt Matthéüs voor ons open, schrijvende dat hij allereerst begon aan de wereld te preken de leer der beking, roepend tot allen en een iegelijk van degenen die Hem hoorden: *Bekeert u, want het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen.*

De Zaligmaker wist hoe al mensen van natuur zondaars waren, en van God door de zonde geheel waren vervreemd en af geweken! Hoe er nu geen ander middel tot hun zaligheid en behoudenis over was, als van stonde aan, door Hem als de weg tot God terug te keren en zich in Zijn zalige gemeenschap te laten herstellen. Hiertoe begon Hij Zijn dienst en prediking onder de mensen met hun deze grote en nodige waarheid op het allerernstigst voor te stellen, hun van al kanten roepende tot beking, als het enige middel om het eeuwige verderf te ontgaan en behouden te worden.

Waartoe ons zelf hier breder uitgelaten, mijn toehoorders! Dit grote genadewerk van een zondaars beking is het, dat wij onder des Heeren bijstand tot breedvoeriger opening en verklaring onder handen genomen hebben. Wij hebben er in het morgenuur reeds bij wijze van voorbereiding van begonnen te handelen, en zouden deze stof nu verder vervolgen.

De Heere biddend om Zijn nodig en lichtende Geest, zegen en genade. Amen!

Wij hebben de zaken zo geschikt, dat wij voor het tegenwoordige maar alleen zullen handelen over een gedeelte van het voorstel, of de vraag van onze Onderwijzer: *in hoe veel stukken bestaat de ware beking des mensen?* En in een volgende verhandeling over het andere gedeelte van deze vraag en het antwoord van de Onderwijzer daarop. De Onderwijzer spreekt dan:

1. Van een bekering
2. Hij beschrijft die nader als een *ware* bekering
3. En eigent die toe aan mensen.
4. En onderzoekt in hoeveel stukken of delen die bestaat.

1. Wat het eerste aanbelangt, het onderwerp, daar wij van handelen, is de bekering. Wij hebben, zo van de zaak als van het woord, reeds in het morgenuur verscheiden dingen tot verklaring gezegd, nu willen wij daar verder mede voortgaan, en eerst voor uw aandacht vertonen en openleggen, dat de bekering van een zondaar tweezins moet aangemerkt worden: als een eerste en tweede bekering.

(1) De eerste of algemene bekering is die, waarin de mens lijdelijk voorkomt en niet werkzaam. Zo vinden wij in de Heilige Schrift dat de bekering van een zondaar gewoonlijk wordt voorgesteld als een genadewerk van God en Zijn Heilige Geest, dat Hij die in de ziel van de mens werkt, zonder dat de mens daar zelf iets toe doet of doen kan, omdat hij in het beginsel der bekering voorkomt als geheel dood in de zonde en volstrekt machteloos om iets uit zichzelf tot zijn eigen bekering te kunnen doen. Hierom lezen wij dat de bekering als een genadige werking Gods van Hem wordt afgebeden, bij Jeremia 31: 18, daar wij Efraïm, zijnde de Joodse kerk, tot de Heere horen bidden: *bekeer mij, zo zal ik bekeerd zijn*. Zie ook Handelingen 5: 31: *Deze heeft God door Zijn rechterhand verhoogd tot een Vorst en Zaligmaker, om Israël te geven bekering en vergeving der zonden*. En in Handelingen 2: 18 lezen wij, *dat God ook aan de heidenen de bekering gegeven had ten leven*. En Paulus vermaant ons 2 Tim. 2:25, *dat men degenen die tegenstaan, met zachtmoedigheid zal onderwijzen, of God hen te eniger tijd bekering gawe tot erkenning der waarheid*. Het is waar, de Remonstranten en andere Pelagianen, die zich met al kracht op de verkleining van des mensen natuurlijke verdorvenheid door de zonde toeleggen, leren wel dat de mens in zichzelf enige inwendige dispositie, geschiktheid, kracht, of bekwaamheid heeft, om op de uitwendige voorstelling van het Evangelie in Christus te geloven, en zich waarlijk te bekeren. Maar deze leer loopt geheel tegen het woord van God aan, waarin wij duidelijk onderwezen worden over aller mensen natuurlijke onbekwaamheid en volstreekte machteloosheid, om iets tot hun bekering te kunnen toebrengen, of Gods Geest enigszins in de hand te werken. Want:

- a. Ten eerste komen ons al mensen van natuur in Gods woord voor als volslagen blinden, die geheel verduisterd zijn in het verstand, Ef. 4: 18, *als natuurlijke, die niet begrijpen de dingen die des Geestes Gods zijn, want zij zijn hem dwaasheid en hij kan ze niet verstaan, omdat ze geestelijk onderscheiden worden*, I Kor.2: 14. Daar dan al mensen van natuur door de zonde zó geheel blind en verduisterd in hun verstand zijn, zodat zij de minste rechte bevatting, begrip of kennis niet hebben, noch kunnen hebben, van Goddelijke en geestelijke dingen, daar spreekt het vanzelf, dat een mens dan geen het minste verstand of kennis. heeft, hoe of op welke wijze hem zelf tot God te bekeren. Maar dat hij hier een Goddelijk onderwijs vooraf nodig heeft, om zijn duister verstand te verlichten en zijn blinde ogen te openen. Het verstand van de verborgenheid der bekering en het Koninkrijk Gods, moet de mens op een bijzondere wijze van Boven gegeven en meegedeeld worden. Volgens hetgeen de Zaligmaker tot zijn discipelen zei, Matth. 13: 11: *Omdat het u gegeven is, de verborgenheden van het koninkrijk der hemelen te weten. Maar die en is het niet gegeven*.

b. Ten tweede komen ons de mensen van natuur in Gods woord ook voor, als zijnde in zodanige verkeerde en kwade gestalte door de zonde, dat zij zich niet willen bekeren, noch zulks kunnen willen, omdat zij zodanig aan hun vleselijke en zondige natuur verslaafd zijn, dat zij met de minste dispositie, lust of genegenheid hebben, of kunnen hebben, om zich daarvan los te maken. Hierom klaagde de Heiland zo ernstig over de Joden, Joh. 5: 40, *dat zij tot Hem niet wilden komen, opdat zij het leven zouden hebben*. En in Matthéüs 23: 37, getuigt Hij dat het aan Hem geenszins had ontbroken, dat hij Jeruzalems kinderen wel menigmaal had willen vergaderen, gelijkerwijs een hen hare kiekens bijeenvergadert onder de vleugelen. Maar dat zij niet gewild hadden. Ja Hij moest van de mensen, voor welker oren en ogen hij Zijn Evangelie zolang gepredikt had, en zoveel krachten had verricht, nochtans dit getuigenis geven, *dat zij de duisternis liever gehad hadden, dan het licht*, Joh. 3: 20. En zo beschrijft ons de Bijbel al mensen van natuur als haters en vijanden van God, die zich geheel tegen God aankanten, en het afzwerven liefhebben. Hoe zouden deze zich toch kunnen willen bekeren tot God? Want Die men haat die mijdt men, en daar zondert men zich vanaf zoveel men immers kan.

c. Ten derde, komen al mensen van natuur in Gods woord voor, niet alleen als blind en onwillig maar als volstrekt machteloos en krachteloos om zich in het allerminste tot God te kunnen bekeren. Paulus getuigt van al mensen in zichzelf, 2 Kor.3: 5, *dat zij niet bekwaam zijn iets te denken als uit henzelf. Maar dat al hun bekwaamheid uit God is*. In Jeremia 13: 23, wordt van aller mensen natuurlijke onmacht tot bekering zó gesproken: *Zal ook een moorman zijn huid veranderen of een luipaard zijn vlekken, zo zult gijlieden ook kunnen goed doen, die geleerd zijt kwaad te doen*. Daarom leert ons de Heere Jezus zo nadrukkelijk, Johannes 6: 44, dat niemand tot Hem kan komen, hetgeen het eigenlijke werk des geloofs en der bekering is, tenzij' de Vader hem trekke. Ja de mens komt ons van natuur in het woord als dood voor, door de zonde en de misdaden. Zo weinig als een dode iets kan doen om zichzelf levendig te maken, even zo weinig kan een mens ook doen, tot zijn geestelijke levendmaking of bekering.

d. Ten vierde, ligt de mens gebonden in de macht van de satan.

Het is waar, hier wordt wel tegen geworpen dat God de Heere overal in Zijn woord de bekering van de mens zelf vordert, als iets dat de mens doen moet, dat het overal geboden wordt: *bekeert u*, hetgeen dan een ongerijmdheid in handeling van God de Heere zou zijn, als de mens waarlijk geen de minste gesteldheid of bekwaamheid tot bekering in zich had.

Maar hierop antwoorden wij, dat de allerhoogste God Zijn wijze redenen heeft, waarom hij de bekering als een noodzakelijke plicht van de mens zelf vordert.

- Omdat het des Heeren soevereine macht en recht is zulks te mogen doen, want des mensen onmacht, blindheid en onwilligheid is zijn zonde, waardoor hij voor God verdoemelijk is.
- Wil de Heere hierdoor de mensen hun schuldigen plicht onder het oog brengen, en hun doen zien hun diepe ellende en machteloosheid, ten einde zij zich voor God zouden verootmoedigen en aangezet worden, om vurig en aanhoudend te zijn in de gebeden, en de Heere om Zijn licht, geest, kracht en sterkte aan te roepen, totdat Hij hen genadig verhoort; biddende met Efraïm: *bekeer mij Heere, zo zal ik bekeerd zijn*.
- Eindelijk eist en vordert God in Zijn woord de bekering ook daarom van de mens zelf, ofschoon hij er ten enenmaal machteloos toe is, om door en onder Zijn gebod de zijnen te overtuigen en hen zelf door Zijn Geest tot bekering te bewerken,

evenals hij in het natuurlijke handelde met Lazarus, die gestorven was. De Heiland riep hem toe: *Lazarus, kom uit!* Namelijk uit het graf, Joh. 11: 13. Niet opdat Lazarus uit zichzelf zou opstaan en uitkomen, want dat was geheel onmogelijk, omdat hij dood was. Maar de Heiland gebruikte onder dat roepen Zijn Goddelijke kracht aan Lazarus en maakte hem levendig, zonder dat Lazarus van zijn zijde daartoe iets deed of doen kon. Evenzo handelt God de Heere hier met al Zijn uitverkorenen. Hij roept ook hen in zijn Evangelie toe: *Bekeert u!* Dit geroep brengt hij dan door Zijn Geest nader aan hun hart, verlicht hun verstand, maakt hen uit de dood der zonde levendig en werkt dus zelf de bekering in hun ziel, waardoor zij zich dan tot God bekeren.

Zie geliefden! Zo blijkt dan nu uit dit betoogde duidelijk dat de bekering van een zondaar geheel het werk Gods is, en dat de zondaar hier niet zichzelf. Maar dat God de zondaar bekeert. Ja de bekering is een werk waartoe de gehele aanbiddelijke Drie-eenheid, Vader, Zoon en Heilige Geest, gelijk vereist worden, aan Wie dit werk ook daarom zo in het Woord wordt toegeschreven, wat wij gemakkelijk zouden kunnen aantonen.

Maar bijzonder en voornamelijk is de bekering het eigen werk van de Heilige Geest, omdat het behoort tot de bediening van de toepassing der zaligheid, die de Heilige Geest van eeuwigheid op zich genomen heeft, om ze in de tijd aan het hele uitverkoren en gekochte zaad van Christus uit te voeren. De Heilige Geest komt de mens overtuigen eerst van zonden, Joh. 16: 8; wederbaart de mens en stort hem een nieuw geestelijk leven in, Joh. 3: 5. Hij verwekt in hem een haat en afkeer tegen de zonde, en een lust en bekwaamheid om de Heere te dienen, Ezech. 36: 27. Zo is de bekering dan eigenlijk een genadewerk van de Heilige Geest. Dit is een leer waardoor God verheerlijkt en de zondige mens tot niet gebracht wordt.

(2) Totnogtoe hebben wij maar alleen gehandeld van de *eerste* bekering van een zondaar, waardoor hij uit de dood der zonde levendig gemaakt, wedergeboren en tot God in Christus gebracht wordt, en waarin de uitverkoren zondaar aldus alleen lijdelijk voorkomt. Behalve deze, is er nu nog een andere of *tweede* bekering, waarin de mens meer doende en werkende voorkomt, niet door enige kracht uit zichzelf. Maar door hebbelijke genade des Heilige Geest, hem in zijn eerste bekering en wedergeboorte ingestort, volgens welke hij nu zijn zaligheid uitwerkt in vrees en beving, Fil. 2: 12. Deze is de bekering van een bekeerden gelovige, die gedurig in het algemeen voor al Gods volk overblijft, waardoor zij zich nog dagelijks tot God in Christus moeten bekeren, met zichzelf, door het geloof en de hoop des eeuwigen levens, van de zonden gedurig te reinigen en af te keren, en zichzelf door genade toe te leggen en te benaarstigen, om in het goede steeds voort te gaan, en in de weg van Heiligmaking meer en meer te wandelen.

Van zodanig een algemene en dagelijkse bekering der bekeerde gelovigen lezen wij zeer veel in het woord. Bijzonder wordt er zo'n bekering van hen vereist, wanneer zij in zware zonde zijn afgevallen, om welke de Heere Zijn aangezicht voor hen moet verbergen. Dan is het bijzonder de plicht van Gods volk, zich opnieuw tot de Heere te bekeren en daartoe genade bij hem en Zijn Geest te zoeken, om hun bedreven zonde te zien, zichzelf daarover diep voor de Heere te vernederen en te verootmoedigen, hun toevlucht tot Christus bloed te nemen, zich in die Fontein te laten neerzinken en schoon wassen en reinigen, en zo kracht en sterkte van Heiligmaking te verkrijgen, gelijk het op die wijze ging met David, Petrus en andere gelovigen. Van zodanig een bekering handelt Paulus 2 Kor.7: 5-11.

Op die wijze ziet uw aandacht dan nu, dat er eigenlijk een tweeërlei bekering des mensen is. Een eerste en een tweede bekering. Hoewel dit zo is, handelt nochtans de Catechismus hier ter plaatse maar voornamelijk alleen van de eerste bekering van een zondaar, waardoor hij uit de dood in het leven en de gemeenschap Gods overgaat. Van deze bekering handelen wij nu maar alleen en wensen die uw aandacht verder open te leggen.

Gezien hebbende tot dus ver in het algemeen, wat er is van de bekering van een mens, hoe het een genadewerk Gods is, en hoe er een tweeërlei bekering is, moeten wij nu verder gaan openleggen van hoedanig eerste bekering wij hier handelen.

De onderwijzer ondervraagt zijn leerling naar *een ware bekering des mensen*, daarmee vooronderstellende dat al bekering, die voorgewend wordt, geen ware noch rechte bekering is. Maar dat er velerlei bedrieglijke en valse bekeringen in de wereld gevonden worden, waarop de Satan veel ellendige en dwaze zielen nederzet, en hun daarmee naar het eeuwige verderf sleept. Hierom zullen wij de voornaamste soorten van valse en bedrieglijke nu eerst wat nader gaan beschouwen en ze uw aandacht openleggen, tot voorkoming van het schadelijke zelfbedrog, dat tegenwoordig, helaas! zo ongemeen vruchtbaar is in de wereld, en er zovelen voor eeuwig ongelukkig en rampzalig maakt.

Och mijn toehoorders! mocht gij allen een hart hebben om acht te geven op de dingen, die wij nu zullen preken!

1. Daar is, ten eerste, een **geveinsde** bekering, als men om enige inzichten van vlees en bloed, om de wereld te bedriegen en bij dezelve achting, gunst of voordeel te behalen, *de huik*, als men zegt, *naar de wind hangt*, of om meer of min zijn levensgedrag verandert en het op verbetering toelegt, *reinigende zo het buitenste van de beker, en zichzelf gelijk makende, met de Farizeeën, aan de gepleisterde graven die van buiten wel helder en wit. Maar van binnen vol stank en doodsbeenderen zijn*. Van zo een geveinsde en valse bekering lezen wij Jeremia 3: 10, daar de Heere zegt: *En zelfs in allen deze heeft hare trouweloze zuster Juda haar tot Mij niet bekeerd, met haar hele hart. Maar valselyk, spreekt de Heere*. Zij komen uiterlijk in kleding, gelaat en woorden zeer zedig en ingetogen voor de dag, en maken veel vertoning van ijver, deugdzaamheid en nauwgezetheid. Zij voegen zich gewoonlijk of bij de ware, of bij schijnvromen, en doen hun best, dat zij onder dezelve een goede naam en achting mogen verkrijgen en behouden. Zij zijn zeer gezet en nauwkeurig in al uiterlijke godsdienstplichten, en doen zeer veel om het buitenste van de kelk te reinigen, terwijl haar hart van binnen vol van onreinheid is. Zodanige mensen zijn ten allerhoogste rampzalig en ongelukkig, want zij zijn daar geheel op uit, om God, mensen en zichzelf te bedriegen. Het gebeurt zelden dat zulke opzettelijk geveinsden ooit tot ware bekering komen, want de Heere gaf ze al meest over aan zichzelf, en aan de blindheid en verstoktheid van hun hart.

2. Daar zijn anderen, die zich bekeren valselyk tot de Heere, door een **gedwongen** bekering, als men door schrik en vrees voor de hel, of van Gods oordelen afgezet en bewogen wordt, om veel van zijn zonde na te laten, en zijn gedrag en wandel merkelyk te veranderen, zich begevende tot veel uiterlijke plichten en godsdienstigheden. Het kan in deze met een mens zeer ver komen, geliefden! Hij kan zeer veel zonden verbreken en veel verbeteren, en blijven nochtans geheel onbekeerd wandelen op de weg des verderfs, en alles maar doende uit dwang en vrees, zonder dat

zijn hart waarlijk vernieuwd en veranderd wordt. Wat kan een levendig en ontwaakt geweten hier in sommigen niet al verandering te weeg brengen, hetwelk nochtans geen ware bekering is! Hoe menigmaal gebeurt het niet, dat een mens lange tijd in de zonden zorgeloos en ongevoelig geleefd hebbende, God hem eindelijk komt arresteren in zijn geweten en hem met algemeen licht bij zijn zonden bepalen, hem het gevaar van zijn weg, de hel en verdoemenis levendig voorhoudende. Dan komt er grote schrik, ontsteltenis, angst en benauwdheid in zo iemands hart en gemoed, en het gaat met hem als er staat Openb. 6: 3: *En ik zag en ziet een vaal paard, en die daarop zat, zijn naam was de dood en het volgde hem na.* Aanstonds gaat zo een zijn leven beteren, neemt sterke resolutie tegen de zonden (niet gewillig. Maar de tegenwoordige nood, waarin hij is, dwingt er hem toe) huilen, wenen, zuchten, kermen, en beloften, zijn er geen gebrek, even als een dief, die het stelen haat, omdat hij daarom hangen moet. Daarbij gebeurt het ook menigmaal, dat een mens onder zware oordelen en bezoeken van God zijnde, om die af te wenden, om die pijnlijke roede van de rug af te krijgen, zichzelf met de Ninevieten vlijtig gaat zetten tot een uiterlijke bekering, doende menigvuldige beloften van beterschap, die zolang gehouden worden als de plaag duurt. Maar daarna keert hij met de hond weder tot zijn uitbraaksel, en met de gewassen zeugen tot de wentelingen des slijks.

Zodanig een soort van bekering was er in Kaïn, Saul, Achab, en andere goddelozen, en zo'n bekering hebben sommigen onder ons nu nog, die wel met de Geest is begonnen. Maar die nu weer geheel met vlees eindigt. Iemand kan door algemene, overtuiging soms al een goed begin tot bekering maken voor het oog van de gehele wereld, en veel schone verwachtingen van zich geven. Maar zijn bekering vervalt weer allengs en neemt af als een bloem des velds. Hij krijgt met Demas de wereld weer lief, en keert er weer geheel in terug. Deze zijn degenen die de hand eens aan de ploeg geslagen hebbende, begonnen een toren te bouwen, dat voortaan ten halve of in het begin laten steken. Niet zelden gebeurt het, dat het laatste van de zodanigen erger is dan al hun eerste, en dat zij naderhand wel de bitterste vijanden en lasteraars en vervolgers van de Godzaligen en van de zaken des Heeren worden!

Ja wat gebeurt het ook niet menigmaal, dat men zich valselyk zoekt te bekeren op zijn ziek- of doodbed, de vrees van sterven en van voor Gods oordeel te komen, ontwaken dan veeltijds de slapende consciëntie, zelfs tot een grote trap, dan is er bij velen geweldige benauwdheid, schrik en ontroering. Welke belijdenissen van zonden, welke smekingen en gebeden, welke beloften van beterschap, hoort men dan sommigen niet doen! Welke tranen ziet men dan niet storten! En nochtans is het gewoonlijk maar een gedwongen bekering, die uit nood en vrees voorkomt. Laat de mens maar weer gezond worden, hij zal wel ras tonen wat er van zijn bekering is, en dat hij zich even eens bekeerd heeft als de slangen, die leggen hun oude huid wel af. Maar zij krijgen terstond weer een andere, het blijft het slangenvel, een slangenaard, de slangen huid. Zie al zodanige en dergelijke soorten bekeringsen zijn geen ware bekeringsen, waardoor 's mensen hart en des moormans huid veranderd wordt. De leeuw ligt wel voor een tijd aan de ketting, zodat hij niet kan roven of verslinden. Maar hij behoudt zijn leeuwenaard. Zulke bekeringsen rijzen op in een storm. Maar zij vergaan weer in een stilte, en hoe meer er de mens dan door beroerd is geweest, hoe verharder hij naderhand is. Evenals sterke purgeermiddelen, die, wanneer zij geen effect doen, het lichaam meer verstoppen.

3. Is hier ook een *ingebeelde* bekering, door een burgerlijke en uitwendige bekering, als de mens zich verbeeldt, dat hij bekeerd is, terwijl hij nochtans al zijn dagen, tot heden toe, buiten God in de zonde geleefd heeft. Zouden wij hier al de verscheiden

bedriegerijen en inbeeldingen der mensen ophalen en openleggen, toehoorders, daar was geen einde aan, de wereld is toch tot berstens toe vervuld met mensen, die Salomo ons naar het leven beschrijft en afmaakt, Spreuken 30: 12, *als een geslacht dat rein is in zijn ogen en van zijn drek niet gewassen is.*

Ik zal dan maar enige voorname inbeeldingen en bedriegerijen voorstellen.

Het meest algemeen bedrog en inbeelding is daarin gelegen, dat men de bekering stelt in een burgerlijke wandel, en in het najagen en betrachten van allerhande uitwendige Godsdienstigheid, waarmee het bij sommigen wel tot een zeer hoge trap komen kan, terwijl zij nochtans geheel onbekeerd zijn. Men is in de Christenkerk geboren, gedoopt en opgevoed, men heeft zijn belijdenis gedaan en gaat nu gedurig ten avondmaal, leeft in alles eerlijk, zedig, onbesproken en somtijds zelfs zeer Godsdienstig. Men is een vijand van al uiterlijke zonden, en gaat die openlijk tegen, veel leest men in de Bijbel en in andere vrome boeken. Men zou niet graag een kerkgang verzuimen, men is zeer gezet en naarstig in het bidden, men spreekt graag van Goddelijke en geestelijke dingen tot anderen. Men heeft zelfs ook een vleeselijke liefde en genegenheid voor een onbekende God en een Heere Jezus, daar men zoveel goede dingen van leest en hoort. Men belijdt voor Hem zijn zonden, ook zelfs wel met tranen. Men bidt Hem om vergeving, men neemt Hem op zijn wijze aan voor zijn Heere en Zaligmaker. Men maakt een verbond met Hem, men gelooft in Hem.

Ja, laten wij er nog al maar meer bijvoegen, men vast met de Farizeeën tweemaal per week, men geeft tienden van alles, rijke aalmoezen, men vermaant, men bestraft anderen over hun zonden en goddeloosheid, en zoekt hun God te doen vrezen. Men hoort graag ernstige leraars preken, die de zonde zeer bestraffen, zij kunnen ons hier niet te nauw gaan. Men is graag in het gezelschap van de vromen, als zij ons maar niet van al te nabij onderzoeken. En in dit alles handelt men zeer oprecht voor zichzelf, men kent zich vrij van al geveinsdheid, men zou schrikken voor huichelarij.

Wat denkt u, aandachtigen, zou men niet zeggen van buiten dat zulk een mens waarlijk wedergeboren en bekeerd was? Nochtans kan het zóver komen en de mens kan evenwel nog geen druppel van de ware bekering hebben in zijn hart. Men kan met de jongeling al de geboden van de wet uiterlijk zeer nauwkeurig onderhouden van zijn jeugd af aan, en missen nog de gehele Jezus. *Men kan God de Heere dagelijks zoeken en een lust hebben aan de kennis Zijner wegen, men kan als een volk, dat gerechtigheid doet en het recht van zijn Gods niet verlaat, de Heere vragen naar de rechten Zijner gerechtigheid, en een lust hebben om tot Hem te naderen,* Jes. 58: 2. Maar nochtans kan men in de zonden leven en ten enenmaal onbekeerd zijn.

Hieruit kunnen wij afnemen, kan men zo hoog burgerlijk en godsdienstig zijn en tevens geheel onbekeerd, wat er dan van die algemene burgerlijke sleurwandel is, die men overal onder de mensen vindt, die nog op ver na immers niet lijkt naar die hoge burgerlijkheid en uitwendige godsdienstigheid, die wij nu beschouwd hebben. Maar daar zijn nog andere bedriegerijen en ingebeelde valse bekeringen.

4. Er is een *halve of stuksgewijze* bekering, waardoor men maar van een zijde wordt bekeerd, en aldus geheel onbekeerd blijft. Dit heeft plaats geliefden, als een mens bij algemeen licht des Geestes van zijn zonden overtuigd wordt. Hij ziet dat hij onbekeerd is, dat hij op een verkeerde weg wandelt die niet goed is, hij raakt tot stilstand, hij wordt in zijn verstand en oordeel overreed dat hij wedergeboren en bekeerd moet worden zal hij behouden worden. Dit maakt zulk een zeer werkzaam en baart uiterlijk grote veranderingen in zijn gedrag en wandel. Maar in plaats dat die overtuiging nu zou doorwerken tot een dadelijke en ware bekering des harten, blijft zulk een ter

halverwege hangen en stilstaan. Hij vindt een valse grond, waarop hij gaat rusten, en meent dat het nu wel met hem is. Hij kan nu op een verstandige wijze in de Heere Jezus geloven en vrij wel van de verborgen waarheden des geloofs, daar hij veel van gelezen en gehoord heeft, spreken. Hij kan met de vromen omgaan, en voegt zich bij hen, zolang zij uiterlijk met hem meegaan, en hij niet nauw van hen bekeken wordt. Maar wordt hij getrouw behandeld, wordt hij gewaarschuwd dat hij zichzelf bedriegt, aanstonds komt zijn hart daar tegen op, en hij zoekt zich van de tederste en getrouwste vromen af te zonderen, zich voegende bij andere, die wat gemakkelijker handelen, wat zachter pleisters leggen en zo nauw niet toezien. En zo is en blijft zulk een maar ten halve bekeerd, en in het geheel onbekeerd, omdat een halve bekering geen ware bekering is. Zo een is met de koning Agrippa een bijna Christen, en hoe nabij hij ook komen mag, zo is nochtans zijn staat in sommige opzichten zo gevaarlijk, ja zelfs gevaarlijker als immer tevoren. De Heilige Schrift gebruikt een zeer zoete en aardige gelijkenis van al zulke mensen, zij vergelijkt dezelve Hoséa 7, 8: *bij een koek die niet is omgekeerd*. Zodanigen zijn even als een koek aan de een zijde gaar gebakken. Maar nog rauw aan de andere zijde. Hierom moeten zij nog eens omgekeerd worden het onderste boven, zij moeten nog weer opnieuw door Gods Geest ontdekt en overtuigd worden van hun hele verloren staat in de zonden, en van hun volstreckte machteloosheid, zullen zij ooit voor de ware bekering en verandering des harten vatbaar gemaakt worden.

5. Daar is wel degelijk ook een ruime, geruste en *gemakkelijke* bekering, en dus een valse en ingebeelde, als iemand denkt dat hij bekeerd is, en nog wel verder voor zijn dood bekeerd zal worden, terwijl hij nochtans blijft hinken op twee gedachten, en God en de wereld te gelijk wil dienen. Zo een is bevreesd en stemt toe dat de mens bekeerd, en dat God gediend moet worden. Maar dat het er zo nauw zou moeten toegaan, als sommige hedendaags willen, kan hij niet toestemmen. Hij meent dat er veel femelarijen onder lopen, veel inbeelding, veel vooroordelen van andere. Hij meent dat men God wel kan dienen en wel bekeerd kan zijn, al is men juist zo heel fijn niet, al zondert men zich juist van de wereld zo niet af. Hij kan niet zien, dat er zoveel mensen zouden verloren gaan, dat de weg zo nauw is en dat er maar zo weinigen bekeerd zouden worden, dat al die deftige leraars en grote en wijze mensen, die hij kent en daar hij mede omgaat, zo blind en onwetende van de weg der zaligheid zouden zijn, en dat een deel slechte en eenvoudige mensen die alleen zouden weten. Niet denkende dat het Gods weg van al tijden is deze dingen voor de wijzen en verstandigen te verbergen en de kinderkens te openbaren. Hierom neemt hij voor. Hij zal God dienen en hem van de zonden wachten zoveel hij kan. Hij zoekt een mannelijke Godvruchtigheid en meent zo wel als anderen zalig te zullen worden, want God is barmhartig, die heeft Zijn eigen Zoon in de wereld gezonden, daar gelooft hij in, daar vertrouwt hij op, dat die hem zal zalig maken, en komt hij al menigmaal te zondigen. Wel hij is een mens, men is hier niet volmaakt, de besten struikelen nog. God wil de zonden vergeven. Ziet, deze soort van bekering is zo vals, ijdel en ingebeeld als het wezen kan, en maakt de weg tot de zaligheid zo ruim, dat er vlees en bloed gemakkelijk door kan. Arme en ongelukkige mensen! die dit bekering noemen! Maar nog hebben wij hier al satans listen niet, aandachtigen, om de arme zielen in het eeuwige verderf te helpen. Nee.

6. Dit is ook wel degelijk een valse en *ingebelde* bekering, daar men ongetwijfeld mede verloren gaat, als iemand van zichzelf denkt, en gelooft dat hij bekeerd is, terwijl hij nochtans van geen dadelijke verandering, wedergeboorte en bekering, of

aan de wijze hoe iets van zichzelf weet. Zo een behelpt zich hiermede, dat men wel bekeerd kan zijn, al weet men juist niet te spreken van tijd en wijze, dat men in zijn jeugd wel bekeerd kan zijn geworden, dat aller mensen verandering niet even openbaar zichtbaar en gevoelig is, dat er veel zwakgelovigen zijn. Deze dingen al samen, zijn in zichzelf wel waarachtig. Maar zij worden van zulk een geheel verkeerd op zichzelf overgenomen en toegepast, en hij gebruikt ze als messen, daar hij zijn eigen ziel mede vermoord! Want hoe kan een mens van zichzelf weten en vast stellen dat hij bekeerd is, zo hij volgens zijn eigen bekentenis de duidelijke blijken daar niet van zien kan! hoe kan hij weten dat hij een zwakgelovige is, als hij door zwakheid niet kan geloven, waar rust deze zijn wetenschap toch op. Hij mist de duidelijke en voldoende blijken van zijn bekering, en evenwel hij weet dat hij bekeerd is. O, ongelukkige en rampzalige wetenschap! Deze dingen lopen elkander vlak tegen het hoofd, en ontdekken zich op het klaarst dat het maar vervloekte listen van de satan zijn om de arme mensen te bedriegen. Ongelukkigen die zo in de strikken en klauwen van deze helse leeuw zijn, en zichzelf zo met as voeden!

7. Niet minder is het een *valse* en ingebeelde bekering, als iemand tot een grond van zijn bekering stelt enige dingen, die hij weleer in hem zelf ondervonden heeft. Maar die geen ware bekering geweest zijn. Bijvoorbeeld, iemand is tevoren eens sterk overtuigd en over de zonden in zijn geweten verschrikt en gewond geweest, het heeft enige tijd geduurd, en de mens zeer werkzaam gemaakt, naderhand is het stilletjes weer gezakt, het onweer is over. Nu denkt de arme verdoemde mens dat hij genezen is, nu meent hij dat dát werk zijn bekering is geweest. Dit is een van de allerschadelijkste valsheden en bedriegerijen, geliefden, die er zijn kunnen. Want als de duivel dit de mensen eens vast in het hoofd gebracht heeft, ... de Heere geneze hem dan van zijn inbeelding! Dan lijkt hij de gekken en verstandelozen in het dolhuis, die niet kunnen nalaten zich stijf in te beelden, dat zij vorsten, koningen en keizers zijn, die de hele wereld regeren. Dan is de mens wel deerlijk ongelukkig. Maar vrienden, zo hier zulke mensen onder ons mochten zijn, och, laat u toch haastig van uw dwaasheid genezen, bedenkt dat sommige bitterheden van de zonden gevoeld te hebben, geen ware bekering is; het is wat anders, een verschrikt en benauwd zondaar, en een bekeerd zondaar. Gevoelen van schuld is genoeg om schrik en vrees in het gemoed te brengen. Maar daar is geestelijke, Goddelijke en hemelse genade nodig, om bekering in de ziel te brengen. Indien pijn, vrees, benauwdheid en beroerte genoeg waren tot bekering, dan moesten de verdoemden in de hel het meest bekeerd zijn, want die zijn het meest in pijn en angst over de zonde, bekering is een verandering van het hart. Maar schrik en vrees laten het hart onveranderd, hoe veel bewegingen zij ook mogen maken.

Eindelijk 8. Om hier niet alles op te halen, het is ook wel degelijk een *valse* en ingebeelde bekering, die rust op het afbreken, tegenstaan en wegruimen van sommige zonden, daar ons humeur tegen gekant is. Daar valt niets gemakkelijker alsdan zulke zonden uit de weg te ruimen en na te laten, zo mijdt een gierigaard alle overdaad, een overdadig mens alle gierigheid enz. Op deze wijze kunnen wij door onze gesteldheid en humeur een menigte van uiterlijke zonden laten. Behalve dit, heeft de mens een menigte van vleeselijke bijeinden en oogmerken, die hem veel zonden doen tegenstaan en overwinnen, vlees en bloed, hoogmoed en zelfliefdie kunnen hier somtijds al een wonderlijke rol spelen. Maar daar is nochtans met en bij dit alles, het mag zo ver komen als het wil, het klatergoud mag nog zo schoon schitteren, geen aas noch droppel ware bekering. De mens verandert hier maar en verwisselt de zonden in hare

soort. Hij werpt de een buiten. Maar haalt de andere in. Hij laat de oude knecht lopen, en hij huurt een nieuwe. De Jood verkoopt zijn slaaf aan een Turk, de Turk verkoopt hem aan een heiden, hier verandert de slaaf wel van meester. Maar hij is een slaaf, en hij blijft een slaaf. Zo verandert de mens ook wel van zonden. Maar hij is en blijft nochtans een slaaf van de zonde, het ware laten van de zonde, het afstaan van de ongerechtigheid, is niet alleen algemeen over al zonden. Maar het komt ook voort, en hangt geheel af van een invloeiing van ware genade in het hart, gelijk de lucht ophoudt duister te zijn van de invloeiing des lichts.

Ziedaar mijn toehoorders! Zo hebben wij u dan voorgesteld en opengelegd hoe velerlei valse en bedrieglijke soorten van schijnbekeringsen er al in de wereld zijn. Daarom met recht ondervraagt de Onderwijzer met zoveel nadruk zijn leerling naar een ware bekering, waarover wij nu, als het de Heere behaagt, in het vervolg zullen moeten handelen.

Om dan nu voor tegenwoordig tot een besluit te komen, ... och, mocht het de Heere behagen u al samen, jong en oud, arme en rijke, deze dingen, die nu heden verhandeld zijn, nader in hun gewicht op het hart te brengen, en er u ernstig werkzaam door te maken, tot zelfbeproeving en onderzoeking omtrent deze grote en noodzakelijke waarheid! Gij moet allen samen waarlijk en wezenlijk bekeerd worden, dat lijdt geen tegenspraak, of u moet eeuwig verloren gaan. Het zal er nu maar op aankomen of wij bekeerd zijn, en of wij in waarheid van God de Heere Zelf bekeerd zijn dit is de grote zaak, mijn toehoorders, daar ons aller eeuwig heil aan hangt! Daarom bidden wij u alsof God door ons bade, hebt u liefde voor uw eeuwige zaligheid, och, onderzoekt en beproeft toch uzelf, terwijl het nog tijd is, want na deze zal er geen tijd meer zijn. Onderzoek uzelf nauwer en nauw.

Komt aan, klein en groot, jong en oud, laat ons onze wegen toch gaan onderzoeken en doorzoeken, want wij gaan naar een eeuwigheid, wij moeten al voor het oordeel komen en daar alles verantwoorden wat wij hier op de wereld gedaan hebben. Daarom, mensen, ziet toch allen samen dat gij uw rekening klaar maakt, en dat u Christus tot uw Borg en Betaalman krijgt, eer die grote en vreselijke dag des Heeren komt! De Heere drukke de noodzakelijkheid en het gewicht hiervan nader op onze harten en doe ons vrezen en beven. Amen.

Gepredikt te Rijnsaterwoude, de 19^e Augustus 1736 en te Kralingen, 11 maart 1781.

3. Over de ware bekering in het algemeen

Want ik ben niet gekomen om te roepen rechtvaardigen. Maar zondaars tot bekering. Mattheüs 9 : 13

De aanbiddelijke Zoon Gods, de Heere Jezus, de opperste Wijsheid des Vaders, hebbende van zijn hemelse Vader een tong der geleerden ontvangen, openbaart ons hier in de woorden van onze tekst het grote einde en oogmerk van Zijn heerlijke middelaarsbediening en komst in de wereld. Hetgeen hierin bestond, dat hij was gekomen niet om rechtvaardigen. Maar zondaren tot bekering te roepen. Door Rechtvaardigen worden hier geen ware Rechtvaardigen verstaan, die door het geloof in Christus van hun zonden verlost en gerechtvaardigd waren. Maar valse en ingebeeelde schijnrechtvaardigen, zodanige mensen die bij gebrek van zaligmakend licht, van ontdekking van zichzelf, niet konden zien dat zij zulke grote zondaars en goddelozen waren, zo geheel ontbloot van al gerechtigheid, zo verdoemelijk, machte- en krachteloos voor God, zodat zij moesten uitroepen: *wij allen zijn als een onreine, en al onze gerechtigheden zijn als een wegwerpelijk kleed; en wij allen vallen af als een blad, en onze misdaden voeren ons henen weg als een wind*, Jes. 64: 6. Maar hen die meer of min enige goede gedachten van zichzelf hebben en van hun deugdzaamheid, goedheid en gerechtigheid; scheppende nog enigszins hoop dat het met hen wél gaan zou, en dat zij nog wel genade bij God zouden vinden. Van zulke ingebeeelde schijnrechtvaardigen getuigt de Zaligmaker hier, *dat Hij om hen te roepen tot bekering niet gekomen was*.

De reden daarvan is klaar, toehoorders, want al deze ingebeeelde schijnrechtvaardigen zijn geen gepaste voorwerpen voor de genade der bekering, om welke te bedienen en te bewijzen de Heere Jezus gekomen is. De bekering is een hele omkering, verandering, vernieuwing en levendmaking van de mens. De mens moet dood zijn in de zonden en heel en gaar verdorven, onheilig, vleselijk en afgescheiden van God en Zijn gemeenschap, of hij heeft zodanige bekering zo weinig nodig als een gezonden de medicijnmeester, volgens het vorige 12 vers Wanneer nu een mens maar in het minste rechtvaardig in zijn verbeelding is, zo kan hij onmogelijk een gepast voorwerp zijn voor een gehele omkering, verandering, vernieuwing en wedergeboorte, en zo is derhalve de Heiland niet gekomen om der zodanigen bekering.

Nee, dit grote, dit zalige, dit heerlijke heil is voor een heel andere soort en geslacht van mensen, te weten voor zondaren, dat is voor zodanigen, die de minste rechtvaardigheid in zichzelf niet vinden, die ontbloot zijn van al deugdzaamheid, goedheid, gerechtigheid, genade, licht en kracht, die ten enenmaal onheilig, zondig, boos, blind en verdorven zijn, die als goddelozen geheel van de Heere zijn afgeweken, en geheel en al van Zijn zalige gemeenschap verstoken zijn. Die liggen ten enenmaal gevangen onder de macht en heerschappij van de satan en der zonde, zo diep, machte- en krachteloos, dat zij uit het binnenste hunner zielen hun stem tot de Heere verheffen en uitroepen: *bekeer mij, zo zal ik bekeerd zijn*. Zie, voor zulke zondaren, voor zulke vloek en helwaardige ellendigen is de bekering ten leven, om de zodanigen te vernieuwen, te wederbaren, te herscheppen en geheel te bekeren, is de Heere Jezus, de aanbiddelijke Zoon van God hier in de wereld gekomen. Hij is gekomen om hen tot bekering te roepen, te weten, op een krachtdadige wijze door middel van Zijn woord en Geest, waardoor hij hen zo tot bekering roept, dat zij daar dadelijk toe komen, want de Heere roept hier de dingen die niet zijn, alsof zij waren.

Om niet verder in het algemeen uit te weiden, mijn toehoorders, het is deze zalige, dierbare, en heerlijke bekering van een zondaar, dewelke wij door des Heeren besturing en genade voorgenomen hebben in enige achtereenvolgende predikatiën voor uw aandacht open te leggen en te verhandelen, volgens het korte. Maar kostelijke richtsnoer en voorbeeld van onze Heidelberger Catechismus.

Wij hebben op verleden dag des Heeren daar reeds een begin mede gemaakt, verklarende voor uw aandacht, in twee predikatiën, een gedeelte van de 88^e vraag van de Catechismus, *in hoeveel stukken bestaat de ware bekering des mensen?*

En het antwoord daarop, in twee stukken: *in de afsterving des ouden, en in de opstanding des nieuwen mensen*. In deze vraag en antwoord vonden wij vier bijzondere hoofdzaken, die een nadere verhandeling en overweging vereisten.

1. De eerste was het algemeen onderwerp, waarvan gehandeld wordt, namelijk de bekering.
2. De tweede een nadere omschrijving of bepaling van dat onderwerp, zijnde een ware bekering.
3. De derde vertoont ons de voorwerpen, aan welke zodanig een ware bekering moest gewrocht worden, namelijk de mensen.
4. Het vierde behelst de stukken of delen, in welke zulk een ware bekering des mensen gelegen is, te weten een afsterving des ouden, en in de opstanding des nieuwen mensen.

Nu hebben wij totnogtoe maar alleen van de twee eerste hoofdstukken gehandeld, u vertonende wat er in het algemeen is van het genadewerk der bekering, waarin wij deze orde of wijze van verhandeling gehouden hebben, dat wij aan uw aandacht

- (1) Hetzelve hebben voorgesteld in deszelfs hoge noodzakelijkheid, als de enige weg en middel van een ellendig zondaars eeuwig behoud en zaligheid.
- (2) Hebben wij u een algemeen grondig bericht van deze bekering gegeven, uit welke gronden, langs welken weg, op welke wijze en tot welk einde dezelve aan al uitverkoren zondaren wordt gewrocht.
- (3) Hebben wij gehandeld over de verscheiden namen, met welke deze heerlijke en grote weldaad ons van de Heilige Geest in het Woord wordt afgemaald en voorgesteld.
- (4) Hebben wij u voorgesteld hoe deze bekering geheel, alleen een krachtadig genadewerk van de Drie-enige God, en bijzonderlijk van God de Heilige Geest is, en hoe diep onmachtig de zondaar is om daar iets van zijn zijde toe te kunnen doen of te weeg brengen.
- (5) Hebben wij beschouwd en opgelegd het onderscheid tussen van een zondaar eerste en tweede bekering.

Zo ver in het algemeen van deze bekering hebbende gehandeld, zijn wij overgegaan tot de tweede hoofdzaak in des Onderwijzers voorgestelde vraag, slaande en doelende op een ware bekering. Bij die gelegenheid hebben wij uw aandacht een verhoog gedaan van de veelvuldige en *bedrieglijke schijnbekeringsen*, die, helaas! in deze tegenwoordige tijd, onder de mensen zo zeer in zwang gaan. Wij hebben deze gebracht tot drieërlei soorten, namelijk:

- tot geveinsde bekeringsen,
- tot gedwongen bekeringsen
- en tot ingebeeldde bekeringsen.

Volgens welke verdelingen wij aan uw aandacht een menigte van valse en schijnbekerings hebben ontdekt, die van de ware bekering wel degelijk moeten onderscheiden worden, als kunnende de mens geenszins behouden of zalig maken. Maar hem in het eeuwige verderf stortende.

Hierop willen wij deze gewichtige stof nu verder gaan vervolgen en uw aandacht de twee andere voornaamste hoofdzaken van des Onderwijzers 88^e vraag en antwoord openleggen. Behelzende:

- I. Aan de een kant de voorwerpen der ware bekering, namelijk der mensen,
- II. Aan de anderen kant de wezenlijke stukken of delen der bekering, zijnde een afsterving des ouden, en een opstanding des nieuwen mensen.

Het een zal ons voor het tegenwoordige, en het andere zal, ons voor het middaguur een gepaste en bekwame stof van verhandeling opleveren.

Och dat maar de Heere zelf en Zijn Heilige Geest nabij en in ons zij! Amen.

Het stuk dan, geliefden, daar wij tegenwoordig een weinig nader van zullen handelen, behelst de gelukkige voorwerpen van het grote genadewerk der bekering, daar de Onderwijzer in zijn voorstel bijzonderlijk melding van maakt, vragende en onderzoekende *naar een ware bekering des mensen.*

De personen of voorwerpen, die God naar Zijn oneindige wijsheid, goedheid en vrije en eeuwige liefde, indertijd, hier op de wereld, door Zijn woord en Geest belooft te komen bekeren en uit de dood der zonde levendig te maken, te wederbaren, te vernieuwen en te veranderen in Zijn Zoon Jezus Christus, zijn mensen, bestaande uit ziel en lichaam, samen op het nauwst verenigd. Die eerst van God in hun stamvader Adam geheel heilig, zalig en volmaakt waren geschapen en voortgebracht. Maar die door de zonde uit die heerlijken en volmaakten staat geheel zijn gevallen en tot de hoogste ellende en rampzaligheid zijn vervallen, en daarom nu een gehele vernieuwing, herschepping, verandering, wedergeboorte en bekering nodig hebben, om in die zalige en heerlijke staat, waaruit zij door de zonden gevallen zijn, weer hersteld te worden.

Deze bekering is dan een voorrecht en weldaad, die geheel en alleen zich bepaalt tot ons mensen, met uitsluiting van Gods andere schepselen, te weten, de Engelen, die daar niet vatbaar voor zijn. Want wat de goede Engelen aanbelangt, die hebben geen bekering nodig, om dat hun staat en volmaakte natuur, waarin zij van God geschapen waren, nooit door de zonden in het minste is bevuurd, verdorven of veranderd geworden. Maar zij zijn in dezelve onveranderlijk staande gebleven, en kunnen dus onder geen noodzakelijke verbintenis van herschepping, vernieuwing of bekering gebracht worden. En wat aanbelangt de kwade en afgevalen Engelen die hun eerste beginsel verlaten en hun heilige natuur door de zonde geheel omvergeworpen hebben, zodat zij van Engelen in duivelen zijn overgegaan, deze zijn ook niet vatbaar voor een wederoprichting, reformatie, of bekering van hun natuur, omdat God hun al samen volgens zijn eeuwig, hoogwijs, vrijmachtig en aanbiddelijk welbehagen geheel voor altoos buiten al vernieuwing en bekering heeft gesloten, niet willende dat een enige van hen ooit weer toegang tot Zijn zalige gemeenschap zou hebben. Maar dat zij gezamenlijk met elkander daar in al eeuwigheid van zouden verstoken en beroofd blijven. Zulks wordt in de Heilige Schrift duidelijk geleerd, als Judas vers 6; daar ons de apostel dit vrijmachtig en soeverein welbehagen Gods omtrent de gevallen Engelen aldus verschrikkelijk voorstelt: *En de Engelen die hun beginsel niet bewaard hebben. Maar hun eigen woonstede verlaten hebben, heeft hij tot het oordeel des groten dags met eeuwige banden onder de duisternissen bewaard.* En Hebr. 2: 36, leert ons Paulus

dat God de Engelen niet aanneemt. Maar dat Hij het zaad Abrahams aanneemt. Hierin dan blijkt het grote voorrecht van het gevallen mensdom en het aanbiddelijke van des Heeren goedertierenheid, vrijmacht en soevereiniteit.

Maar als wij hier tonen dat de voorwerpen der bekering mensen zijn en geen Engelen, zo moet niemand zich inbeelden dat al mensen zonder onderscheid zodanige voorwerpen van bekering zijn. Nee, geheel niet, overal in de Heilige Schrift worden wij geleerd en onderwezen dat er onder de mensen maar een zeker bepaald getal is, aan welke de Heere, naar zijn eeuwig voornemen, deze genade der bekering in de tijd komt te werken. Terwijl zeer ver de grootste hoop der mensen hier van de Heere, volgens Zijn aanbiddelijke weg, aan zichzelf overgelaten wordt, zodat zij blijven wandelen in de wegen huns harten en zich tegen de Heere en al middelen van genade en bekering, tot de einde toe, hardnekkig blijven aankanten. Het zijn dan maar alleen de uitverkorenen onder de mensen, de vrijgekochten van de Heere Jezus, daar Hij Zijn bloed voor uitgestort en vergoten heeft, die in de tijd van de Heere Zelf uit de macht van de satan en der zonde geroepen, en tot de bekering gebracht worden. De Heere heeft er een zeker bepaald getal van eeuwigheid voor gekend, en ze met namen in het boek des levens opgeschreven: voor deze heeft Hij Zijn Zoon gegeven, die voor hen geleden, de dood des kruises gestorven, de hele wet volbracht, en zo de bekering ten leven voor hen verdiend heeft en verworven. Hoort hoe klaar en krachtig ons deze waarheid van de apostel Paulus geleerd wordt, Rom. 8 vers 28-31. *En wij weten, dat dengenen, die God liefhebben, al dingen medewerken ten goede, namelijk dengenen, die naar Zijn voornemen geroepen zijn. Want die Hij tevoren gekend heeft, die heeft Hij ook tevoren verordineerd de beelde Zijns Zoons gelijkvormig te zijn, opdat Hij de eerstgeboren zij onder veel broederen. En die Hij tevoren verordineerd heeft, die heeft Hij ook geroepen: en die Hij geroepen heeft, die heeft Hij tot gerechtvaardigd: en die Hij gerechtvaardigd heeft, deze heeft Hij ook verheerlijkt. Wat zullen wij dan tot deze dingen zeggen? Zo God voor ons is, wie zal tegen ons zijn? Ziet, dit is het soevereine en aanbiddelijke van Gods weg, toehoorders, dat hij geen ander roept; heiligt en den beelde Zijns Zoons door bekering en wedergeboorte gelijkvormig maakt, als hij daar van eeuwigheid toe verkoren en verordineerd heeft. Nochtans is en blijft het in het algemeen waarheid, dat al mensen moeten bekeerd zijn, zullen zij kunnen behouden en zalig worden en dat dierhalve de Heere ook in het algemeen al mensen, zonder onderscheid, in Zijn woord tot bekering roept, hen op de krachtigste wijze betuigende en met duren eed bij zichzelf zwerende, *dat hij geen lust heeft in de dood des Goddelozen. Maar dat hij daarin lust heeft, dat de Goddeloze zich bekeert van zijn weg en leve*, Ezech. 33 vers 11. Dat hij niet wil dat enige verloren gaan. Maar dat ze allen tot bekering komen, 2 Petr. 3: 9. Ja de Heere gaat hier nog veel verder. Hij roept niet. alleen al mensen zonder onderscheid tot bekering, en betuigt dat hij er lust in heeft. Maar hij biedt hun zelfs de genade der bekering aan, willende die zelf in en aan hen door Zijn Heilige Geest werken, wanneer zij zich daartoe aan de bewerking van Zijn Geest willen overgeven. Zodat er niemand onbekeerd blijft, als alleen zij, die weigeren zich van de Heere te laten bekeren, gelijk zulks geschied van al de verworpenen, die het tot de einde toe tegen de Heere uithouden, en met hun volkomen wil en lust onbekeerd in de zonde blijven leven. Waartoe de Heere hun dan ook volgens Zijn soeverein en rechtvaardig oordeel aan henzelf, en aan de verharding van hun hart overgeeft. Hen soms zelfs de middelen van bekering ontnemende, of die aan hen latende, óf soms zelfs vermeerderende, *opdat zij ziende zouden zien en niet bemerken, en horende horen en niet verstaan, opdat zij niet te eniger tijd bekeren, en haar de zonden vergeven worden*, Marc. 4.: 12.*

Hieruit blijkt nu, aandachtige dat God al mensen roept in Zijn woord tot bekering, en hen, wanneer zij daartoe onmachtig zijn, zijn Heilige Geest en de genade der bekering aanbiedt. Maar dat er evenwel geen anderen, als alleen de uitverkorenen ten eeuwigen leven van Hem bekeerd worden, terwijl het hele overige mensdom onbekeerd in de zonde blijft leven, niet willende zichzelf bekeren noch zich van de Heere door Zijn woord en Geest laten bekeren, tot welke hardnekkigheid, verstoktheid, boosheid en onwilligheid des harten zij volgens des Heeren soevereinen en aanbiddelijke weg ook gezet zijn, gelijk ons de apostel Petrus duidelijk leert, 2 Petrus 2: 8. *Dengenen namelijk, die zich aan het woord stoten, ongehoorzaam zijnde, waartoe zij ook gezet zijn. Zo openbaart zich hier dan nu het aanbiddelijke van des Heeren vrije genade en oneindige goedertierenheid over al zijn uitverkorenen en verlost gelovigen, dat hij hen, volgens 1 Thess. 5: 9, niet gesteld heeft tot toorn. Maar tot verkrijging der zaligheid, door onze Heere Jezus Christus.* Het zijn dan maar alleen de uitverkorenen ten leven, die wij moeten aanmerken als de rechte voorwerpen van de bekering, waarvan wij nu nog een weinig nader moeten handelen.

Gezien hebbende, hoe wel in het algemeen al mensen zonder onderscheid van God de Heere in Zijn woord tot bekering geroepen worden. Maar hoe nochtans de genade der bekering zelf maar alleen aan de ten eeuwigen leven uitverkorenen wordt meegedeeld en geschonken, moeten wij nu nog kort enige aanmerkingen over:

- A. de toestand dezer uitverkorenen maken.
- B. En van de wijze, op welke zij van God indertijd tot bekering gebracht worden, spreken.

A. Der uitverkorenen toestand betreffende, niemand verbeelde zich dat er in hen iets bijzonders is, enige eigen dispositie of bekwaamheid tot bekering, boven andere mensen, waardoor God bewogen werd juist op hen in het bijzonder neder te zien, gelijk de Remonstranten willen. Och nee toehoorders; zij zijn vóór hun bekering eveneens als al andere mensen die verloren gaan. Daar is geen het minste onderscheid tussen hen en de verworpingen, zij zijn even verdoemelijk voor God, even blind, onwillig, onmachtig en dood in zonden en misdaden. De Heilige Schrift beschrijft ze ons niet anders als al andere mensen. Het is maar enkel en alleen Gods vrije, soevereine en aanbiddelijke genade, volgens welke de Heere hen tot bekering heeft gesteld, verkoren en aangenomen, onder voorbijgaan van zoveel anderen. Dit blijkt klaar hieruit, omdat God somtijds de grootste en snoodste zondaars en goddelozen, die het verste van de bekering af zijn, daartoe komt roepen, onder voorbijgaan van anderen, die uiterlijk minder goddeloos zijn. Er zullen twee bijzondere mensen zijn, de een zal in al openbare zonden, gruwelen en goddeloosheid leven, de andere zal wel geschikt, burgerlijk en uiterlijk godsdienstig in zijn wandel zijn; nochtans zal God die groten zondaar en openbare goddeloze komen roepen tot bekering, en hij zal de anderen in de zonde laten leven en eeuwig verloren gaan. Wie zal hier een andere reden van kunnen geven als alleen des Heeren soeverein, vrijmachtig en aan Goddelijk welbehagen, *waardoor Hij Zich ontfermt diens Hij wil, en verhardt die Hij wil*, Rom. 9: 18. Ging niet de Farizeeër, die uiterlijk zeer godsdienstig leefde, zodat hij zelfs tweemaal per week vastte en tienden van alles gaf, verloren, en werd niet de arme tollenaar, die een groot zondaar was, bekeerd en behouden, Lukas 18: 12, 13. *Ik vast tweemaal per week, en geef tienden van alles wat ik bezit. En de tollenaar van ver staande, en wilde ook zelfs de ogen niet opheffen naar de hemel. Maar sloeg op zijn borst, zeggende, o God zijt mij zondaar genadig.* Heeft de Heere Jezus niet Zelf gepredikt en geleerd, dat de hoeren en de tollenaars, de overpriesters en ouderlingen

van het Joodse volk, hoe uiterlijk en godsdienstig zij ook mochten leven, nochtans in het koninkrijk der hemelen zouden voorgaan, terwijl zij lieden daar voor eeuwig zouden buiten gesloten worden? Matth. 21: 31. Waren deze hoeren en tollenaars in zichzelf beter dan de Joodse overpriesters en ouderlingen? Nee, ze waren slimmer, erger en snoder zondaars. Nochtans van de Heere verkoren om door geloof Zijn koninkrijk in te gaan; en de anderen niet. Een bewijs dat het Gods enkele vrije genade was en niets in de mens. Welke goede dispositie of bekwaamheid tot bekering was er toch in de moordenaar, die gekruist werd, die mogelijk altoos tevoren in grote zonden geleefd had? Welke goede dispositie tot bekering in Paulus, die een Godslasteraar, een vervolger en een verdrukker was, 1 Tim, I: 13. Welke goede dispositie was er in de Korinthieërs, waarvan de apostel getuigt, 1 Kor.6: 10, dat sommigen van hen voor hun bekering waren geweest, hoereerders, afgodendienaars, overspelers, ontuchtigen, sodomieten, die bij mannen gelegen hadden, dieven, gierigaards, dronkaards, lasteraars, rovers! Was dat niet een schoon volk, om zich te bekeren, toehoorders! Nochtans had de Heere op zo'n goddeloos volk willen neerzien, en wilde hen de genade der bekering schenken, opdat vervuld zou worden hetgene gesproken is door de profeet Jesaja 65: 1, *Ik ben gevonden van dengenen die naar mij niet zochten; tot het volk dat naar Mijn Naam niet genoemd was, heb Ik gezegd: ziet hier ben Ik; ziet hier ben Ik.* En zo geschiedt het nog dagelijks, al gelovigen en bekeerden moeten hier uitroepen met Paulus, Tit. 3: 5, *dat God hen zalig heeft gemaakt niet uit de werken der rechtvaardigheid, die zij gedaan hebben. Maar naar Zijn barmhartigheid, door het bad der wedergeboorte, en de vernieuwing des Heiligen Geestes.* Zo ontvangt de Heere langs deze weg alleen al de eer van de bekering Zijns volks, en Zijn vrije genade, goedertierenheid, wijsheid en macht, worden er alleen in geroemd, aangebeden en verkondigd. Niemand heeft zichzelf iets hier toe te eigenen of in zichzelf te roemen. Maar al de bekeerden roepen hier uit één mond, *dat het vrije genade des Heeren is, die aan hen bewezen is geworden!* Het is hun aller taal, uit Psalm 34: 3, 4, *mijn ziel zal zich beroemen in de Heere, de zachtmoedigen zullen het horen en verblijd zijn. Maakt de Heere met mij groot, en laat ons Zijn Naam tezamen verhogen.* Dus hebben wij dan nu gezien de toestand van des Heeren uitverkorenen, die van Hem bekeerd worden. Laat ons nu

B. Nog iets aanmerken over de wijze van hun bekering.

Het is gewis en zeker, toehoorders! dat God de Heere hier met al Zijn uitverkorenen geenszins dezelfde weg en wijze houdt in hen te bekeren. Nee, zo elders hierin openbaart zich de aanbiddelijke vrijheid en soevereiniteit van de wegen des Heeren, volgens welke Hij de zijn in de tijd tot bekering leidt. Beide tijd en wijze zijn hier volkomen in de hand des Heeren.

Want wat de tijd aanbelangt, de Heere bekeert sommigen in hun vroege jeugd, anderen in hun jongelingschap, anderen in hun mannelijke jaren, anderen in hun ouderdom, alhoewel dit laatste zelden gebeurt, gelijk ook het eerste des Heeren gewoonste weg is, de Zijnen te bekeren in de middelstaat van hun leven, tussen hun jeugd en ouderdom, gelijk dat bij ervarenheid gezien wordt. Het gebeurt ook wel dat de Heere een mens bekeert op zijn ziek- of sterfbed, ja op het einde van zijn leven, gelijk gebleken is in de moordenaar aan het kruis. Maar deze weg des Heeren is zo buitengewoon en zeldzaam, dat het de uiterste dwaasheid is daarop te wachten. Tegen één die het mocht gelukken, op zulk een ongelegen tijd bekeerd te worden, zullen er duizenden bedrogen worden en uitkomen, en in hun hoop feilen.

Gelijk met de tijd, zo is het hier ook gelegen met de wijze van de bekering.

Menigvuldige wegen en middelen gebruikt de Heere om de zijn te bekeren, die wel al in het wezen der zaak overeenkomen. Maar in de omstandigheden grotelijks van elkander verschillen. De Heere weet naar Zijn oneindige wijsheid, door welke weg elk naar Zijn toestand nodig heeft tot bekering geleid en gewrocht te worden. Het zou grote roekeloosheid zij, zich te willen vermeten al des Heeren vrijmachtige wegen in deze volkomen te kennen, of de Heere aan iets in het bijzonder te bepalen. In het algemeen bekeert de Heere de mens of op een meer evangelische, of op een meer wettische wijze, trekkende de een met mensenzelen en banden van liefde tot Zich, de anderen daarentegen door zware en soms ook langdurige naarheden en ontbloot de Heere en wettische overtuigingen. De een maakt Hij van zichzelf los, door zware slagen en hevige schudding van de wet, zodat de posten en fondamente van het eigen zelfs met geweld omver gehaald worden, zodat het somtijds zelf verschrikkelijk om te zien is. Anderen daarentegen komt de Heere op een zachte wijze, en gelijk als door een gestadig druipen uithollen en van trap tot trap ontbloot, totdat zij zich aan Zijn macht en heerschappij geheel onderwerpen.

Ieder uitverkorene heeft hier bijna een bijzondere weg, welken hij tot bekering gebracht wordt. Maar dit kunnen wij er van zeggen, dat de gewoonste weg, waarop de meesten bekeerd worden, is door de samenvoeging van wet en evangelie. Des Heeren Geest komt door de prediking van de wet, de zorgeloze zondaar uit zijn diepe zondenslaap ontwaken, hem van het gevaar en verkeerdheid van zijn weg overtuigen, zodat hij daardoor, diep in het hart gewond, geprikkeld, verslagen en verbijzeld wordt. Deze overtuiging van de wet komt de zondaar van trap tot trap vernederen, zijn stenen hart verbreken, hem van zichzelf ontbloot, van zijn sterkte beroven en hem zo allengs voor de genade der bekering prepareren en vatbaar maken. Als het genoeg geschiedt, en de zondaar nu genoeg verootmoedigd en handelbaar voor de Heere gemaakt is, dan komt God met de prediking des Evangelies en haalt daardoor de overtuigde zondaar nu voorts geheel tot Hem over, hem ontdekkende de beminnelijke Weg van zaligheid, door de gekruiste Middelaar Christus Jezus, en dat al van tijd tot tijd klaarder en levendiger, tot dat de zondaar ten laatste zichzelf geheel gevangen geeft aan God in Christus, en hem van de Heere op Zijn wijze laat zaligen en bekeren. Zie, geliefden! langs zodanigen weg is de Heere wel het meest gewoon Zijn uitverkorenen en te roepen tot bekering, gelijk ons dat de ervarenheid leert in de meesten die bekeerd worden.

En zo hebben wij uw aandacht dan hiermede nu een genoegzaam bericht gedaan van de voorwerpen der bekering, van hun gesteldheid en van de wijze op welke zij van de Heere tot bekering gebracht worden. Hierbij willen wij onze verhandeling nu weer laten rusten tot in het namiddaguur, wanneer wij zullen moeten beschouwen, hoe deze tot dusver van onze verhandelde bekering des mensen eigenlijk in deze twee stukken bestaat, *in een afsterving des ouden, en een opstanding des nieuwen mensen.*

Och, mijn toehoorders, mocht het wezen dat u allen samen maar recht deel en interest nam in deze verhandelde waarheden, dat elk hierna binnen mocht gaan, om met allen ernst te onderzoeken hoe het toch met hem gesteld en gelegen is, of hij van God de Heere Zelf door Zijn Geest en woord bekeerd is geworden of niet. Mensen, gij bekommert u dagelijks met en over veel dingen. Maar dit ene ding is maar nodig, gij moet waarlijk bekeerd zijn, of gij moet voor eeuwig verloren gaan. Nu is het nog een tijd, waarin de Heere u allen in Zijn woord en door onze mond zo ernstig tot bekering komt roepen, en u, indien u waarlijk machteloos en krachteloos zijt, en u als zodanig gedraagt, Zijn Heilige Geest aanbiedt om u tot bekering te brengen en te bewerken, ... och vrienden, of gij dan nog wist, ja ook nog heden, op deze uw dag, wat tot uw vrede

dient! Och, dat u nu nog eens met ernst u aan uw bekering wilde laten gelegen liggen, en daar niet langer zo zorgeloos omtrent blijven leven, uw geweten stillende met een deel ijdele voorwendzelen, die u de Satan en uw vlees aan de hand geven. Want wee u, gij zijt wie gij zijt, zo u onbekeerd komt te sterven, uw deel zal voor eeuwig zijn in de poel die brandt van vuur en sulfer. De Heere brenge het gewicht dezer dingen Zelf op het hart van al Zijn uitverkorenen. Amen.

Gepredikt te Rijnsaterwoude en te Kralingen op onderscheidene tijden in het jaar 1781 te Kralingen in Maart.

4. De oude mens en de afsterving ervan

Te weten, dat gij zoudt afleggen, aangaande de vorige wandeling, de oude mens, die verdorven wordt door de begeerlijkheden van de verleiding, en de nieuwe mens aandoen, die naar God geschapen is in ware rechtvaardigheid en heiligheid. Efëze 4 : 22, 24.

De apostel Paulus, die hoogverlichte leraar van het Heilig Evangelie, vertoont ons in de woorden, die wij daar voor onze tekst hebben voorgelezen, waarin eigenlijk de ware bekering van de mens bestaat, volgens de waarheid die in Christus is, namelijk in 2 stukken, *in het afleggen van de oude, en in het aandoen van de nieuwe mens*. Meer mijn toehoorders, behoort er niet tot de bekering van een mens, dan deze twee stukken, dat de vorige oude mens, die verdorven wordt door de begeerlijkheden van de verleiding, wordt afgelegd, en dat er een nieuwe mens, die naar God geschapen is, in ware rechtvaardigheid en heiligheid, wordt aangedaan. Daar dit waarlijk zo geschiedt, daar is de mens ook waarlijk bekeerd, en van een heel walgelijk, ondeugend en verdorven zondaar in de Heere Jezus, een geheel nieuw en heilig schepsel geworden.

Het is ook hierom dat onze Onderwijzer, zullende ons een korte zakelijke beschrijving geven van de bekering van de mens, dezelve op het voorbeeld van Paulus en van de gehele Heilige Schrift. Maar ook in deze twee wezenlijke stukken komt te begrijpen, in de afsterving van de oude, en de opstanding van de nieuwe mens. Zaken, geliefden, die zich met het hart en weinige woorden laten uitdrukken. Maar die grote en heerlijke dingen in zich bevatten. Die bij bevinding weet wat het is, dat er een oude mens wordt afgelegd, en sterft, en dat er een ten enenmaal nieuwe mens in de plaats daarvan wordt aangedaan, en komt op te staan. Die ooit deze grote omkering, deze wezenlijke mensverandering heeft mogen ondergaan, zal er eerst recht bij het licht van de Heere iets van kunnen begrijpen. Maar die er nooit van ondervonden hebben, voor deze zijn het afsterven van een oude en het opstaan van een nieuwe mens diep verzegelde verborgenheden, daar zij, - wat vleselijks zij er met hun verstand van maken mogen, nochtans niet het allerminste recht en geestelijks van kunnen vatten of begrijpen. Het zijn dingen, die van de Geest van God zijn, daar een natuurlijk mens niets van verstaat: het zijn dingen die de Heere God, volgens zijn soeverein en aanbiddelijk welbehagen, voor de wijze en verstandige, voor de wet- en schriftgeleerde heeft verborgen gehouden, en die hij aan de kindertjes in Christus Jezus alleen heeft geopenbaard, en gelukkig zijn ze die onder die kindertjes mogen gerekend worden.

Het is dan nu alzo, geliefden! dat wij tot nog in drie onderscheiden preken, bij wijze van voorbereiding, van de hartelijke bekering van de mens gehandeld hebbende, nu wat nader in het binnenste geheim ervan zouden indringen en onderzoeken. Welke de wezenlijke daden of stukken van die bekering zijn.

Och, dat het dan nu de Heere behagen mocht, ons duister verstand met zijn Goddelijk licht te bestralen, en ons bij dat licht zelf, in de verborgenheden van de bekering in te leiden!

O, allerhoogste God! kan het wezen, laat deze dingen, tot de beschouwing waarvan wij onszelf nu zouden begeven, toch niet langer voor de meesten van onze een verzegeld boek blijven, waarin zij niet kunnen inzien. Maar beliefer hun toch eens een duidelijke ontdekking van te geven, en hen te leren, wat het is de oude mens of te

leggen en de nieuwe mens aan te doen, doe het toch omwille van Uw grote Naam. Amen!

De Onderwijzer vangt dan nu aan, na de wezenlijke stukken, waarin de ware bekering van de mens, waarvan wij totnogtoe in het algemeen gehandeld hebben, bestaat, te onderzoeken, en ons dan nu in het vervolg die stukken nader te verklaren en open te leggen. Dit is de grote zaak, mijn toehoorders! daar het alles op aan komt, en daar de meeste mensen ten enenmaal onkundig van zijn. Want dat er zoveelvuldige valse en bedrieglijke schijnbekeringsen in de wereld zijn, als wij op verleden dag des Heeren aangetoond hebben, komt alleen uit die bron en grond voort, dat de mensen heel geen rechte kennis hebben van het wezen van de bekering, waarin die eigenlijk bestaat. Werd dit recht begrepen, de Satan zou zijn rol zo niet spelen, tot verderf van zoveel arme zielen, die voor bekering aanzien, hetgeen in het allerminste geen bekering is. De mensen zouden zich op zulke gebroken rietstaven niet vertrouwen, en het huis van hun eeuwige zaligheid op zulke loze en bedrieglijke zandgronden niet neerzetten, indien zij wisten waarin het wezen van de bekering bestond. Mochten zij dat maar eens van ver slechts in het oog krijgen, zij zouden aanstonds uit zichzelf moeten uitroepen en belijden dat zij nog geheel onbekeerd zijn, en zich totnogtoe met een valse hoop geveleid hebben, ja beving zou de huichelaars aangrijpen, wanneer zij klaar aan zichzelf zouden ontdekt worden en zien dat al deze hun werken hun niet het minste nut zullen kunnen doen. Maar dat zij heel verloren zijn. Hierom is het voor al dingen nodig, dat een mens door de genade van de Heilige Geest een rechte kennis verkrijgt van het wezen van de ware bekering. Daar onderzoekt de Onderwijzer nu naar, en verklaart ons, *dat de ware bekering van een zondaar bestaat, als wij reeds gezegd hebben, in twee stukken, in een afsterving van de oude, en de opstanding van de nieuwe mens.*

Dat deze leer van de Onderwijzer geheel overeenstemt met, en genomen is uit de Heilige Schrift, blijkt klaar uit onze voorgelezen tekstwoorden, en uit andere plaatsen van Gods woord, die ons duidelijk leren *dat in de bekering een oude mens wordt afgelegd of uitgedaan, en dat er een nieuwe mens in plaats daarvan aangedaan wordt,* gelijk als Kol. 3: 9, 10, daar Paulus zegt aan de gelovigen: *en liegt niet tegen elkaar, dewijl gij uitgedaan hebt de oude mens met zijn werken en aangedaan hebt de nieuwe mens, die vernieuwd wordt tot kennis, naar het evenbeeld van Degene Die hem geschapen heeft.* Zodat deze leer van de Onderwijzer dan ten enenmaal schriftuurlijk is, en geheel op het woord Gods rust. Maar om dezelve recht te verstaan is het nodig, dat wij weten wat eigenlijk deze oude en nieuwe mens, waarvan hier gesproken wordt, betekenen, namelijk niet anders *als* de tweërlei staat of toestand van de mens vóór en ná zijn bekering, of wedergeboorte.

De staat, in welke de mens is en leeft vóór zijn bekering, wordt ons voorgesteld onder de benaming van de oude mens, en de staat ná zijn bekering onder de benaming van de nieuwe mens. Het is gewis, wanneer de Heilige Geest ons de staat van de gelovigen voor en na hun bekering aldus vertoont als een oude en nieuwe mens, dat hij dan daarmee bijzonder het oog heeft op de eerste en tweede Adam, of op Adam en Christus. Deze worden ons in het woord voorgesteld onder de benaming van de eerste en van de tweede mens. Zo onderscheidt de apostel Paulus hen 1 Kor. 15: 47, daar hij leert *dat de eerste mens uit de aarde aards is en de tweede mens de Heere uit de hemel.* Van beiden deze mensen dragen de uitverkorenen het beeld of de afbeelding in hun zielen, en zijn hun ten enenmaal gelijkvormig.

Vóór hun wedergeboorte, geloof en bekering, dragen zij in hun zielen het zondige en verdorven beeld van de eerste mens Adam; hun staat vertoont ons dan alleszins de eerste mens in zijn zonde en verdorvenheid. Maar wanneer zij wedergeboren en bekeerd zijn, dan is het met hen heel anders gelegen; dan dragen zij in hun ziel het beeld van de tweede Mens Christus, die de Heere is uit de Hemel. Hem zijn zij dan enigermate in heerlijkheid en heiligheid gelijkvormig, en vertonen Zijn beeld dan evenzo als zij tevoren in hun onbekeerde staat het zondige beeld van de eerste mens Adam gedragen en vertoond hebben. Ziet, zo heeft de Heilige Geest, wanneer hij ons de staat van Gods volk voor en na hun bekering onder de benaming van een oude en nieuwe mens voorstelt, dan het oog op de eerste en tweede mens, zijnde Adam en Christus.

Maar wij moeten de zaken zelf wat nader inzien en

1. Handelen van de oude mens en van de afsterving ervan, en dan
2. Van de nieuwe mens en van de opstanding ervan.

1. Wat het eerste aanbelangt, de Onderwijzer verstaat hier met de Heilige Schrift door de oude mens niet anders als de rampzalige staat, waarin al mensen liggen en leven van nature. Die gehele verdorvenheid van de mens naar ziel en lichaam, waardoor zij geheel en al van Gods beeld ontbloot, en ten enenmaal onbekwaam zijn tot enig waarachtig goed, zijnde dood in zonden en misdaden. Deze rampzalige natuurstaat en zondige verdorvenheid van de mens komt ons onder velerhande benamingen in het Woord voor. Zij wordt genoemd: *de voorhuid des harten, daar de mens van moet besneden worden*, Jer. 4: 4; *het lichaam der zonde, dat te niet gedaan moet worden*, Rom. 6: 6; *de verdorvenheid, waarvan de mensen voor hun bekering dienstknechten zijn*, 2 Petr. 2: 19. In het algemeen wordt die verdorvenheid en gesteldheid voor de bekering ons in de Heilige Schrift voorgesteld onder de benaming van vlees of van vlees en bloed, gelijk wij met zeer veel plaatsen zouden kunnen bevestigen. Maar op andere plaatsen, als wij reeds gezien hebben, wordt ze ons vertoond onder de benaming van de oude mens, naar de reden waarvan benaming wij nu wat nader onderzoek zullen moeten doen, uw aandacht openleggende.

1. Waarom deze verdorvenheid en zondige natuurstaat *een mens* genoemd wordt.
2. Waarom in het bijzonder een *oude* mens.

1. Het eerste dan belangende, die staat van zondige verdorvenheid, in welke al mensen van nature en dus ook de uitverkorenen en gelovigen voor hun bekering zijn, wordt *een mens* genoemd, niet alleen omdat zij in de mens is, en hem zo na bestaat en aankleeft, dat hij van de mens niet kan gescheiden worden. Maar zijn gesteldheid, aard en natuur uitmaakt, zodat de mens van nature zonder die niet kan begrepen worden te zijn. Hij is de ziel en het leven van de natuurlijke mens; want de mens leeft van nature geheel in, uit en door die verdorvenheid, even als het lichaam leeft door middel van zijn bloed en geesten, die zich door al zijn leden en delen verspreiden. Maar in het bijzonder wordt deze staat van natuurlijke verdorvenheid een mens genoemd, om deze twee redenen.

(1) Omdat hij zijn invloed heeft in, en zijn kracht en heerschappij oefent over de gehele mens. Het is een vuile melaatsheid en onreinheid, met welke de gehele mens van nature aangestoken en besmet is. De mens bestaat uit ziel en lichaam, en deze

natuurlijke verdorvenheid heerst geheel over die beide, de ziel van de mens belangende. Die is er geheel van besmet en ingenomen, want deze verdorvenheid gaat:

- a. over het gehele verstand van de ziel, welk verstand daardoor ten enenmaal verduisterd, ja duisternis zelf is. Ef. 4: 18, en 5: 8.
- b. Zij gaat over het oordeel dat door die verdorvenheid heel en geheel verkeerd en verdraaid is geworden, zodat het ten enenmaal onbekwaam is om waarheid en leugen, goed en kwaad, deugd en ondeugd, ja iets dat Goddelijk en geestelijk is, recht te onderscheiden. 1 Kor. 2: 14.
- c. Deze verdorvenheid gaat ook over de gehele wil en maakt hem ten enenmaal boos, zondig en onheilig, zodat zij God en al wat Goddelijk is haat, en zich aan de wet Gods niet kan onderwerpen. Maar zich neigt tot al zonden, onheiligheid en goddeloosheid, Rom. 8: 7.
- d. Zij gaat ook over het geweten, blust die uit, schroeit die toe, bevlekt die geheel met dode werken en vervult dezelve met angst, benauwdheid, schrik en vrees wegens de zonde, volgens Tit. 1: 15, Hebr. 9: 14, en andere plaatsen van Gods woord.
- e. Ook gaat deze verdorvenheid van de zonde over de memorie of het geheugen, zodat hetzelfde voor geen Goddelijke, geestelijke en hemelse dingen vatbaar is. Maar alleen om gedachten van de ijdelheid in het binnenste te laten vernachten, Jer. 5: 14.
- f. Eindelijk, deze zondige verdorvenheid heeft de overhand over al de hartstochten der ziel, die door dezelve ten enenmaal ongeregeld zijn en zich tegen Gods wet aankanten, rennende als tomeloze paarden in de zonden en in al boosheid daar heen. Zie, zo gaat de staat van des mensen natuurlijke verdorvenheid over de gehele ziel en al de krachten en vermogens ervan, niet minder gaat dezelve ook over het lichaam van de mens, dat door de zonde ook heel en geheel verdorven is, zodat er niets goeds aan dat lichaam wordt gevonden. De Bijbel vertoont ons al de leden van het lichaam van nature zodanig door de zonde besmet, en bedorven, dat geen een ervan, voordat de mens bekeerd is, aan het rechte einde, waartoe het gesteld is, namelijk de eer van God, in het minste kan beantwoorden. Hierom wordt het lichaam in de staat der verdorvenheid genoemd *een lichaam der zonde*, een lichaam des doods, en de leden ervan worden genoemd, *wapenen der ongerechtigheid, aardse leden of leden die op aarde zijn*, gelijk dit alles uit de Heilige Schriftuur genoeg kenbaar is. Ziet, zo gaat deze natuurlijke verdorvenheid van de zonde dan nu over de gehele mens, beide over ziel en lichaam en wordt daarom nu ook een mens genoemd.

(2) Maar ze draagt ook met nadruk de naam van een mens, omdat zijzelf gelijk als een mens is, en al de delen en eigenschappen van een mens heeft, want:

- a. een mens heeft zijn geboorte en oorsprong, zo heeft deze natuurlijke verdorvenheid van de zonde ook haar geboorte en oorsprong uit de Satan; zij is het eigen beeld en uitdrukkel van de Satan, die haar vader is, *want die de zonde doet is uit de duivel*, 1 Joh. 3: 8.
- b. Een mens is levendig en werkzaam. Maar zo heeft de verdorvenheid van de zonde ook haar daden en werkzaamheden, want zij leeft en heerst in de onbekeerde zondaar en houdt hem in het zondigen gedurig werkzaam, zodat hij door haar bewerkende kracht niet anders kan doen dan zondigen, hierom lezen wij van de oude mens met zijn werken, Kol. 3: 9.
- c. Een mens heeft zijn groei en wasdom, en neemt door de tijd toe in sterkte. Maar zo is het ook met deze natuurlijke verdorvenheid van de zonden, ook zij neemt in de

onbekeerden hoe langer hoe meer toe, wortelt hoe langer hoe vaster in hun zielen en groeit op.

- d. Eindelijk een mens, wanneer hij uitgeleefd is, sterft. Maar zo heeft deze natuurlijke verdorvenheid ook in al de uitverkorenen haar tijd, wanneer zij, lang genoeg geleefd hebbende, in en door de bekering komt op te houden en te sterven, zoals wij aanstonds zien zullen.

Zo dan uit allen deze blijkt nu klaar, om wat redenen die natuurlijke, zondige en verdorven gesteldheid des mensen voor zijn bekering, in de Heilige Schrift en hier in de Catechismus de naam van een mens draagt.

2. Maar niet alleen wordt het zo een *mens* genoemd. Maar zij wordt in het bijzonder en met nadere bepaling van de Heilige Geest, genoemd de *oude* mens, en dat om verscheiden redenen.

- a. Om haar te onderscheiden van de zaligen staat van genade, die in en door de bekering in Gods volk wordt opgericht, die een nieuwe mens geheten wordt, als wij nog zien zullen.
- b. Omdat deze verdorvenheid der zonde in zichzelf zeer oud is, als zijnde al terstond na de schepping in de wereld gekomen, en hebbende van Adams tijden of geheerst over al mensen. Rom. 5: 12.
- c. Omdat deze zondige verdorvenheid het eerste en het oudste is in elk mens, als wordende tegelijk met al mensen ontvangen en geboren, Psalm 50: 7, want het gedichtsel van des mensen hart is boos van zijner jeugd af, Gen. 6: 5.
- d. Deze verdorvenheid wordt een oude mens genoemd, om haar lelijkheid, walgelijkheid en afschuwelijkheid, evenals een mens, die oud en vol rimpels, zwakheden en gebreken is, zijn kracht, fleur en aangenaamheid heeft verloren en nu lelijk en mismaakt door ouderdom begint te worden, zo is deze verdorven gesteldheid van de mens ook een zeer mismaakt, lelijk en afschuwelijk ding in de ogen van God, van zijn heiligen, en van de bekeerden mens zelf, wanneer zij aan hem recht bekend gemaakt is, zodat hij zichzelf vanwege deze zijn boosheid en verdorvenheid moet schamen en verfoeien, Jeremia 31: 15.
- e. Ook een oude mens, om haar diepe ingeworteldheid en bezwaarlijkheid om ze uit te roeien en ten onder te brengen, gelijk een oude boom, die zo vast geworteld staat en een oude haat, of gewoonte.
- f. Eindelijk deze verdorvenheid is en wordt een oude mens genoemd, omdat zij nabij haar ondergang, verdwijning en dood is, want in de bekering sterft zij reeds in de beginselen en wordt dan van dag tot dag minder, zwakker en ouder, totdat zij eindelijk in het uur van de dood ook geheel en voor eeuwig met Gods kinderen komt te sterven. Met recht dan wordt de staat der zonde en verdorvenheid, waarin de uitverkorenen van nature, voor hun bekering leven, *een oude mens* genoemd.

Maar wat is er nu van die oude mens? Wat moet er aan hem geschieden in de bekering? Dit vertoont de Onderwijzer ons, sprekende van *een afsterving van de oude mens*, als het eerste stuk of deel van de bekering.

Gezien hebbende, hoe de staat van de zonde en van de verdorvenheid ons in de Heilige Schrift wordt voorgesteld en afgebeeld als een oude mens, moeten wij nu verder gaan beschouwen, hoe of op welke wijze die verdorven oude mens zijn kracht bij al Gods kinderen verliest in de bekering en in hun komt of te sterven. Want zo getuigt en leert ons de Onderwijzer, *dat het eerste deel van de bekering bestaat in een afsterving van de oude mens*. Het is waar, deze spreekmanier van het afsterven van de

oude mens ontmoeten wij wel niet in de Heilige Schrift, met deze eigenlijke bewoording, als hier bij de onderwijzer. Wij lezen daar wel van een afleggen en van een uitdoen van de oude mens, even als een verouderd en versleten kleed, dat men niet langer dragen kan. Maar niet eigenlijk van een afsterving van de oude mens. Maar de Heilige Geest gebruikt nochtans genoegzame spreekwijzen, die hetzelfde de betekenen, en uit welke de Onderwijzer zijn bewoordingen ontleend heeft. Zo lezen wij van *een kruisigen van de oude mens*, Rom. 6; *van de leden die op der aarde zijn, te doden*, Kol. 3: 5; *van de werken des vleses te doden*, Rom. 8: 113; *van de zonden of te sterven*, 1 Petr. 2: 24; *van het vlees te kruisigen met deszelfs bewegingen en begeerlijkheden*, Gal. 5: 24. En niets is er algemener in Gods woord, als dat de gelovigen en bekeerden ons daar voorgesteld worden als aan zichzelf en hun zondige natuur te sterven en gekruist te worden, al welke spreekwijzen hetzelfde betekenen als hier bij onze Onderwijzer, de afsterving van de oude mens.

De zondige en verdorven natuur of de oude mens, wordt dan voor de bekering verondersteld in de uitverkorenen te leven, en dat is ook zo. Voor de bekering heeft die oude mens geheel de overhand, dan is hij in zijn fleur en kracht en beheerst Gods kinderen geheel en al, gelijk wij gezien hebben. Maar, zo gauw komt de Heere hen door Zijn woord en Geest in de tijd van de minne niet roepen en bewerken tot bekering, of die oude mens ondergaat een zeer grote verandering en wordt van het leven ter dood gebracht, zodat hij in en door de bekering komt of te sterven, gedood en gekruisigd wordt. Zo wordt door deze afsterving van de oude mens dan eigenlijk anders niet verstaan, als een dadelijke ten onderbrenging en verbreking van die natuurlijke verdorvenheid en dat lichaam van de zonde, dat tevoren zo over de gehele mens heerschappij voerde, als wij gezien hebben. Die bij bevinding door de genade van de Heere weet, hoe een mens van de zonde tot God bekeerd wordt, die kan begrijpen, hoe en op welke wijze de natuurlijke zondige verdorvenheid, die over de mens geheel de overhand heeft, in en door middel van die krachtdadige bekering van God wordt tegengegaan en verbroken, ja zelfs als gekruist en gedood wordt. Want in de bekering komt God de ziel van de mensen met zijn heerlijk licht bestralen, en maakt zichzelf aan hen openbaar en bekend. Nu, dat licht is dodelijk voor de oude mens der zonde, die kan dat licht niet verdragen, die kan onmogelijk bij dat licht langer blijven leven, want dat licht ontdekt niet alleen de zonden. Maar het drijft ze ook uit de ziel, het is een zuiverend licht, waardoor het hart op een krachtige wijze van de zonden en verdorvenheden gereinigd en ontheven wordt, evenals de aarde door middel van het licht wordt gereinigd van al duisternis. Door deze drie dingen geschiedt die afsterving.

- (1) Door Gods licht.
- (2) Door Christus bloed, en
- (3) Door de krachtige werking van de Heilige Geest in de ziel of door de vernieuwing ervan.

Deze zijn de drie middelen, die God hiertoe gebruikt aan zijn zijde, en nevens dezelve gebruikt hij ook drie middelen van zijn Geest aan des mensen zijde.

- (1) Het smartelijk gevoelen en hartelijk leedwezen van zijn ontstoken toorn, wegens de zonde.
- (2) Het aanhouden, het toenemen, haten en verfoeien van de zonde.
- (3) Het vlieden en verlaten van de zonde.

Dus drie middelen aan Gods zijde, en drie aan onze zijde; door de genade van de Heilige Geest.

Echter, laat niemand van mijn toehoorders dit zo begrijpen, alsof de oude mens van de zonde, in de bekering bij Gods licht, zo ten enenmaal gedood en ten onder gebracht wordt, dat hij geheel en al ophoudt met te leven. Nee heel niet; in de bekering wordt de oude mens der zonde maar alleen aanvankelijk gedood en ten onder gebracht, en wordt voor zover verbroken, dat hij nooit in eeuwigheid over Gods kinderen meer heerschappij kan voeren. Hij ontvangt in de bekering zo'n zware knak en geweldige slag, dat hij zich nooit in eeuwigheid weer herstellen kan. Maar integendeel nog dagelijks in Gods kinderen meer verzwakt, gedood en ten onder gebracht wordt. Hij mag het bekeerd volk van de Heere nog zolang zij hier op aarde zijn, blijven aankleven en zwaar kwellen (ziet zoiets in Gal. 5: 7 en in het voorbeeld van de apostel Rom. 7, en in al die jammerklachten van de heiligen over hun nog inwonende verdorvenheid en bestrijding) maar nooit in al eeuwigheid zal hij zijn troon in hun ziel weer kunnen oprichten, omdat Christus daar nu in heerst en leeft door Zijn Heilige Geest. Door welke geest, die oude mens der zonde met zijn werken nog dagelijks meer wordt gekruist, gedood en ten onder gebracht, gelijk daartoe zoveelvuldige vermaningen in de Heilige Schrift aan Gods kinderen gedaan worden, om toch niet op te houden, met hun geestelijke wapenen tegen het overblijfsel van de oude mens te voeren, totdat zij in het uur van de dood geheel en voor eeuwig van hem zullen verlost worden, ziet hier over Kol. 3: 5, en bijzonder 2 Kor. 4:10, 11. Deze dagelijkse doding moet ook aanhoudend geschieden.

(1) Door Gods licht.

(2) Door Christus bloed en

(3) Door de geest, ziet dit laatste Rom. 8: 13 en Gal. 5: 16 en 26.

Zie, op zodanig een wijze wordt de oude mens van de zonde in de bekering dan nu aanvankelijk gedood en ten onder gebracht, en dit wordt nu een afsterving van de oude mens genoemd.

- a. Omdat hij nu ophoudt meer als tevoren in Gods kinderen te leven en over hun zielen en lichamen te heersen.
- b. Omdat hij, zoals wij gezien hebben, al van trap tot trap sterft en omkomt. Want het sterven van enig ding geschiedt niet aanstonds in een ogenblik. Maar als van langzamerhand, Paulus getuigde van zichzelf, *dat hij al dagen stierf*, 1 Kor. 15: 31, en zo sterven ook onze lichamen al dagen, omdat zij dagelijks door ouderdom afnemen, verzwakken en naar hun dood en ondergang haasten, even zo gaat het ook met de oude mens van de zonde; in de bekering ontvangt hij een dodelijke slag, en wordt zodanig gekwetst, gewond en verbroken, door Gods hemels licht en het leven van de Geest, hetgeen alsdan in de ziel ontstoken wordt, dat hij het nooit weer kan te boven komen. Maar zodanig aan het kwijnen raakt, dat hij van dag tot dag verzwakt en afneemt, en vermindert; al zijn gewoel, dat hij naderhand maakt, zijn maar doodstuipen, waardoor hij zichzelf afmat en zijn einde en ondergang verhaast.
- c. Eindelijk, het is een afsterving van de oude mens, ja een doding en kruisiging vanwege de smart, pijn, angst en benauwdheid, waarmee het komt toe te gaan en te geschieden. Het sterven toch weten wij, valt pijnlijk, benauwd en smartelijk, voornamelijk als de dood iemand met geweld wordt aangedaan, gelijk in het kruisigen geschiedt. Maar zo is het hier in het geestelijke ook, het afsterven, doden en kruisigen van de oude mens der zonde is een hard, benauwd en pijnlijk werk, dat zelden anders als met veel smart toegaat, want hij is zo nauw aan Gods kinderen verbonden, dat hij voor de bekering hun eigen aard, natuur, ja hun allerliefste medemens is, aan wiens bewerking, macht en heerschappij zij zich

geheel en met de hartelijkste gewilligheid gewoon waren over te geven, en wie zij van hun geboorte of aan onafscheidelijk hebben aangekleefd. Van deze oude mens nu, daar men totnogtoe met zulke allernauwste banden aan gebonden is geweest, voor eeuwig te scheiden en los gemaakt te worden, hem af te sterven en niet meer te leven, ja hem zelfs met geweld te doden en te kruisigen, hoe kan dat anders als zeer pijnlijk, smartelijk en moeilijk vallen, want hier moet de rechterhand afgekapt, de rechtervoet afgehouden, het rechteroog weggeworpen, en vlees en bloed ten onder gebracht worden. Die kennis van deze dingen hebben, weten hoe dit in de praktijk toegaat, en welke strijd, pijn en smart zij de mens veroorzaken. Zo dan, terecht wordt de verbreking van de natuurlijke verdorvenheid in de bekering ons vertoond en voorgesteld als een afsterving, doding en kruisiging van de oude mens der zonde. De onderwijzer zal daar nader van handelen vraag 89, en ons openleggen en vertonen, waarin die afsterving van de oude mens eigenlijk bestaat, en hoe die in Gods kinderen komt toe te gaan.

Ziedaar geliefden! Hier hebt gij dan nu het eerste stuk of deel van een ware bekering. Maar dit alleen zou nog geen rechte en volkomen bekering tot zaligheid kunnen uitmaken. Maar daar moet noodzakelijk nog een tweede deel of stuk bijkomen, te weten, *de opstanding van een nieuwe mens*, waarover wij de volgende keer, als het de Heere behaagt, ook hopen te handelen, zullen de zaken hier nu weer bij laten berusten.

Aangaande nu onszelf, wij hebben gezien en gehoord, geliefden, welk een grote en krachtige zaak de ware bekering, is, hoe ver in dezelve een gehele mens gedood en ten onder gebracht wordt, hoe de oude zondige natuur het gehele lichaam van de zonde daar bij dan aanvang wordt verbroken, om plaats te maken voor een geheel nieuwe mens, die in de plaats van de oude, die gestorven en gedood is, moet opstaan. Hieruit zien wij, dat de bekering een krachtig genadewerk Gods is, en dat er de mens wezenlijk geheel door vernieuwd, veranderd en geheel omgekeerd wordt.

Hebt gij nu allen te samen kennis aan zulke dingen, geliefden! Weet gij van een zo grote omkering en verandering aan u geschied, te spreken, is er bij u waarlijk een oude mens gestorven en zoudt gij er wel iets van kunnen zeggen, hoe dat in zijn werk gegaan is? Och, mensen! gaat en keert hier eens naar binnen; onderzoekt toch eens uzelf, en vraagt toch eens uzelf of voor de Heere, wanneer is toch mijn oude zondemens gestorven? Op welke manier is hij gestorven? Wie heeft hem gedood? Wilt u weten welke tekenen in u moeten zijn, als gij zult kunnen besluiten en geloven, dat waarlijk uw oude mens gestorven is, zo geeft acht.

1. Dan moet gij uw oude mens van de zonde klaar en onderscheiden bij Gods licht hebben leren kennen, en van uw verdorven zonden en natuurstaat bevindelijk door woord en Geest zijn ontdekt en overtuigd geworden, zodat u zichzelf hebt leren beschouwen als een heel verdorven, verdoemelijk, blind, onheilig, boos en zondigschepsel, waarin niet het allerminste goed woonde; dan hebt u zich over uzelf moeten schamen, uzelf verfoeien en het vonnis van de dood over uzelf en al wat van u is moeten uitspreken.
2. Dan hebt u door Gods woord en Geest ook ontdekking moeten ontvangen van uw alleszinse machte- en krachteloosheid om zelf iets tot doding en kruisiging van uw oude mens te kunnen teweeg brengen. Dan hebt u duidelijk moeten zien en overtuigd staan, dat gij met al uw plichten en werkzaamheden niets kon uitvoeren, dat die oude mens u veel te machtig was en geheel over u heerste.

3. Dit gezicht van uw diepe onmacht heeft u toch geenszins onverschillig kunnen laten, zoals het gebeurd met sommige onbekeerde mensen, die gedurig roepen, wij zijn onmachtig, God moet ons helpen, en alles in ons werken, en daar dan zo maar gerust onder heen leven, nee. Maar uw onmacht heeft u dan wel degelijk ellendig moeten maken, zodat gij ze niet kon dragen. Maar uit het binnenste van uw ziel tot Christus geroepen hebt, om Zijn licht, hulp, kracht en Geest. Ja gij hebt uzelf dan zo heel ellendig machte- en krachteloos als gij was, in de handen van Christus gewillig en onbepaald moeten overgeven en het doden en kruisigen van uw oude mens geheel aan hem moeten toevertrouwen, hem aannemende voor uw enig Hoofd, Koning en Verlosser, en hem in u latende werken door Zijn Heilige Geest.
4. U hebt dan ook de pijn en smart van het doden en kruisigen van uw oude mens moeten ondervinden, gij hebt de moeilijkheid en zwaarheid van dat grote werk van de doding dan in uw vlees moeten smaken. U hebt met droefheid, angst en benauwdheid menigmaal moeten worstelen en veel bloedige wonden en snijdingen in uw zielen moeten ontvangen, die naderhand zelf van de Heere met Zijn balsemwijn en olie weer geheeld en genezen zijn geworden.
5. Eindelijk als uw oude mens der zonde waarlijk gestorven en gedood is, dan zult u nu bij ondervinding weten, welk een kracht er nog van hem in u is overgebleven, hoe hij nog dagelijks moet gekruist en gedood worden. Dan zult u de wijze kennen, hoe en waardoor dat moet geschieden, en weten welke strijd, smart en ongelegenheid u daardoor nog dagelijks moet uitstaan. Zodat u soms wel eens tot die moedeloosheid gebracht wordt van te zuchten met Paulus: *ik ellendig mens, wie zal mij verlossen van het lichaam dezes doods.*

Ziedaar, aandachtigen! Hebt u waarlijk kennis aan deze dingen, kunt u in oprechtheid voor de Heere belijden, dat ze u heel niet vreemd zijn, dan is voorzeker uw oude mens der zonde gestorven en daar is een nieuwe mens, naar Gods beeld herschapen, in u opgestaan.

Maar hebt u geen wezenlijke en bevindelijke kennis van deze voorgestelde dingen, is het met u, zoals wij het daar nu voorgesteld hebben, niet waarlijk toegegaan, dan is uw oude mens der zonde ook nooit in waarheid gestorven, gedood of gekruist. Maar zij leeft nog wel degelijk, zij heerst nog over u, en u ligt nog geheel vleselijk onder de zonde verkocht. O bent dan nog geheel en al onbekeerd, en mist God en Zijn zalige gemeenschap. Och, mocht ge uw ongeluk en rampzaligheid dan nog eens kennen! Het schrikkelijk gevaar, waarin gij leeft, zien en mocht gij niet een ogenblik gerust meer kunnen leven!

De Heere drukke het gewicht van deze rampzaligheid nog eens met kracht op uw ziel, en doe Zijn uitverkorenen toch eens haastig uit de zonden opstaan en ontwaken. Amen.

Gepredikt voor het laatst in het jaar 1781 te Kralingen.

5. Opstanding van de nieuwe mens

Noch doet men nieuwen wijn in oude leder zakken; anders zo bersten de lederzakken, en de wijn wordt uitgestort, en de lederzakken verderven. Maar men doet nieuwen wijn in nieuwe lederzakken, en beide samen worden behouden.
Matthéüs 9: 17

Om onze voorgelezen woorden, tekstwoorden, dienende tot een inleiding voor onze voorgenomen verhandeling, uw aandacht een weinig te openen en te verklaren, zo weet, toehoorders, dat het vanouds gebruikelijk was in de Oosterse landen de wijn, die men bij ons in tonnen en vaatwerk giet, om ze te bewaren en van de een naar de andere plaats te vervoeren, te gieten in lederen zakken, die voor dat doeleinde gemaakt waren, met een nauwe hals of opening, van boven op de wijze als bij ons de flessen, omdat zij dus beter op kamelen en andere lastdieren gelegd en vervoerd konden worden. Omdat voornamelijk de nieuwe wijn vol actie en zeer werkzaam is, waren de ouden genoodzaakt daarvoor nieuwe en sterke lederen zakken te gebruiken, die de geweldige kracht en werking van de nieuwe wijn konden tegengaan, en verdragen, terwijl de oude lederen zakken daar niet bekwaam toe waren, maar door de kracht van de werkende wijn noodzakelijk moesten in stukken barsten en zo de wijn uitstorten.

Nu gebeurde het, dat de discipelen van Johannes de Doper, volgens het vorige 14^e vers tot de Zaligmaker kwamen, en hem naar de reden vroegen, waarom zij en de Farizeeën de gewoonte hadden van te vasten, en waarom Zijn discipelen zo iets niet deden. Hiervan openbaart de Heiland hun de ware reden volgens Zijn gewoonte, door middel van parabels of gelijkenissen. Eerst door een gelijkenis van een bruidegom, met zijn bij zich hebbende bruiloftskinderen vers 15; ten tweede, door een andere gelijkenis van het lappen van een oud en versleten kleed, vers 16 en verder hier in onze tekst nog door een derde gelijkenis, genomen van die gewoonte, van de nieuwe wijn in nieuwe lederen zakken te doen, als wij gezien hebben.

De Heiland wist waar het Johannes' discipelen scheelde, hoe zij nog helemaal aan het oude wettische verkleefd waren en daarbij leefden als al de Joden. Maar Zijn oogmerk was, Zijn discipelen daarvan of te trekken en hen te vernieuwen tot de genade van Zijn Evangelie. En deze grote verborgenheid wil hij nu in onze tekstwoorden door deze aardige gelijkenis aan de discipelen van Johannes afbeelden. Hij wil tot hen zeggen, dat het niet nodig of dienstig was, dat Zijn discipelen volgens de wet met de Joden zouden vasten; dat Hij al heel wat anders met hen voor had. Dat Hij hen van dat oude wettische geheel wilde losmaken, hen van de oude zuurdesem, die zo schadelijk en verderfelijk was, ten enenmaal zuiveren, en dat hij hen geheel wilde vernieuwen en vatbaar maken voor de nieuwe wijn en most van Zijn Evangelische genade en Geest, om die in hen te leggen, op te sluiten, te bewaren en door hem aan anderen mee te delen. Hetgeen niet geschieden kon, als dat oude wettische in hen de overhand had en hield. Nee, Zijn genade was te krachtig, te werkzaam en te vol Geest en leven, dan dat zij in zulke oude wettische lederen zakken zou kunnen duren, zonder dezelve te doen barsten, en geheel vaneen te scheuren. Die het verstaan kan, toehoorders! die vatte het.

De gelijkenis past niet alleen op de discipelen van de Heere Jezus, die in die tijd leefden. Maar zij heeft haar kracht en waarheid op allen, die discipelen van Hem zijn

of worden, voor en na. Evenals het nog tegenwoordig een waarheid in het natuurlijke is, dat nieuwe wijn in geen oude. Maar in nieuwe lederen zakken of vaatwerk moet gedaan en bewaard worden, zo waar is de zaak tegenwoordig ook nog in het geestelijke. De zielszaligende genade, Geest en leven van de Heere Jezus, is een nieuwe wijn of most, die het hart wonderlijk versterkt, verheugd, en jongelingen en meisjes sprekende maakt. Maar zij kan ook onmogelijk anders dan in nieuwe zakken of vaten gelegd worden. Wij zijn geenszins vatbaar, geliefden! voor deze nieuwe wijn, om die in onze zielen te ontvangen en te behouden, zolang wij nog oude wettische mensen zijn, die nog bij de wet leven; want het minste dropje van Jezus genade zou onze oude zak door de kracht en Geest ervan doen barsten, en ons aan de wet doen sterven.

Hierom, zullen wij waarlijk vatbaar en bekwaam voor de nieuwe wijn van de genade van het Evangelie zijn, zal die genade in onze zielen kunnen gelegd worden en bewaard, en zelfs tot anderen door ons overgebracht en vervoerd worden. Wij moeten in onze aard, gesteldheid en natuur geheel omgekeerd, veranderd en vernieuwd worden. Wij moeten onze oude wettische zondemens ten enenmaal afleggen, en wij moeten een geheel nieuwe mens, vatbaar en bekwaam voor licht, geest, leven en genade aandoen, zodat de nieuwe wijn zo gedaan wordt in nieuwe lederen zakken.

De waarheid hiervan wordt ons nader en klaarder vertoond en opengelegd in de stof, welker verhandeling wij hebben voorgenomen, te weten, de genadige bekering van de zondaar, die volgens de leer en het onderwijs van Gods woord, en van onze Heidelbergse Catechismus, *bestaat in deze twee stukken, in een afsterving van de oude, en een opstanding van de nieuwe mens.*

Het eerste stuk hebben wij op verleden dag van de Heere in het namiddaguur uw aandacht verklaard en opengelegd, u vertonende wat onze oude mens is, en hoe die in de bekering, als wij waarlijk bekeerd worden, in ons moet afsterven en van ons moet worden afgelegd, zodat hij nooit in al eeuwigheid in ons als tevoren meer kan leven, of over onze zielen heerschappij voeren. Maar gelijk wij toen zeiden en nu wat nader zouden aantonen, deze afsterving van de oude mens kan niet anders als gepaard gaan met het opstaan en aandoen van een nieuwe mens, hetwelk het andere stuk of tweede deel van de ware bekering van de mens uitmaakt, en de stof is, die wij tegenwoordig *wat reader zouden overwegen.*

De Heere geve ons daartoe al nodige genade! Amen.

Wij vatten het stuk dan nu weer op, daar wij het de vorige reis bij hebben laten rusten. Toen zagen wij hoe in de ware bekering de oude mens der zonde komt af te sterven aanvankelijk, en zo in de beginselen ten ondergebracht en verbroken wordt, nu zouden wij onder des Heeren zegen, beschouwen, hoe in de bekering, in de plaats van die afgestorven oude mens, een geheel nieuwe mens komt op te staan, die vernieuwd wordt tot kennis naar het evenbeeld van Degene, Die hem heeft geschapen.

Twee dingen komen ons hier dan ter nadere verhandeling voor.

1. Zullen wij moeten openleggen wat eigenlijk de nieuwe mens is, en dan
2. Hoe hij in de bekering in Gods kinderen komt op te staan.

1. Het eerste belangende, de Onderwijzer sprekende op het voorbeeld van de Heilige Schrift van de nieuwe mens, verstaat er niet anders door, dan die zalige en heerlijke staat van genade waartoe de uitverkorenen in de bekering vernieuwd worden. Dat nieuwe geestelijke leven, dat hun door de bekering en wedergeboorte in de ziel wordt ingestort, waardoor zij aanvankelijk van gesteldheid geheel veranderd, en in hun

gemoed vernieuwd worden, ontvangende het beginsel van het heerlijke beeld Gods in hun harten, waardoor zij God leren kennen, met Hem verenigd, en de Goddelijke natuur deelachtig worden.

Dit nieuwe geestelijke leven, deze vernieuwde en bekeerde gesteldheid van hun gemoed, wordt ons in de Heilige Schrift onder verscheiden benamingen voorgesteld, gelijk als *een nieuw hart, en een nieuwe Geest in het binnenste*, Ezech. 36: 26; *een nieuw schepsel*, 2 Kor. 5: 17; *de inwendige mens*, Rom. 7: 22; *de verborgen mens des harten*, 1 Petr. 3:4; *de nieuwigheid des Geestes*, Rom. 7: 6; *de geestelijke mens*, 1 Kor.2: 15. Maar onder andere draagt deze heerlijke staat van genade, in de bekeerde en gelovige, ook de naam van een nieuwe mens, gelijk als in Ef. 4: 24, daar Paulus de gelovigen vermaant, *dat zij zouden aandoen de nieuwe mens, die naar God geschapen is, in ware rechtvaardigheid en heiligheid*. Naar de reden waarvan benaming van nieuwe mens wij nu wat nader onderzoek moeten doen.

De heerlijke staat der genade en des lichts, daar de uitverkorenen in en door de bekering ingesteld worden, die vernieuwde gestalte of geestelijke hoedanigheid, die zij dan ontvangen, wordt dan voorgesteld als:

- I. Ten eerste, een *mens*, en dan
- II. ten tweede, als een *nieuw mens*.

I. Zij wordt een *mens* genoemd, om dezelfde redenen, als de staat der zonde en verdorvenheid vóór de bekering die naam draagt.

1. Om de nauwe vereniging ervan met de mens. Want niemand moet deze vernieuwde gestalte van de bekeerden begrijpen, als iets bijzonders van hun personen, aard of natuur; als iets dat buiten hun zijn bestaan heeft op zichzelf. Nee, deze vernieuwde gesteldheid van het gemoed, die de ware bekering aanbrengt, is in de bekeerde zelf, en woont gestaltelijk in hem. Het wordt zijn eigen aard en natuur, zodat hij niet anders kan, als zo vernieuwd en geestelijk zijn. Het is de mens zelf, die zo in de bekering veranderd en vernieuwd wordt, en die vernieuwde gesteldheid ontvangt, als een wezenlijke hoedanigheid van zijn natuur. En daarom terecht wordt die vernieuwing met de naam van mens genoemd, omdat zij een hoedanigheid en eigenschap van de mens zelf geworden is. Ja met vol recht wordt zij een mens genoemd, omdat zij het is, die de mens eerst recht tot een mens maakt. Want voor de bekering mag de mens eer een beest als een mens genoemd worden, omdat hij dan wegens zijn zondige verdorvenheid ten enenmaal gelijk is aan het redeloze vee, ja erger en onvernuftiger dan dat. *Want een os kent zijn bezitter en een ezel de kribbe zijns heren: maar Israël heeft geen kennis; Mijn volk verstaat niet*, Jes. 1: 3. Maar dit geestelijk leven en die vernieuwing van het gemoed, die door de bekering wordt aangebracht, maakt de bekeerde eerst recht tot een mens en redelijk schepsel, en daarom draagt dezelve dan nu ook met volle nadruk de naam van een mens.
2. Deze staat, genade en vernieuwing van het gemoed, wordt een mens genoemd, omdat zij gaat over de gehele mens, over al zijn delen, krachten en eigenschappen, zowel van de ziel als van het lichaam, op dezelfde wijze, als wij tevoren van de oude mens gezien hebben, en in het vervolg van de nieuwe mens nader zullen aantonen.
3. Eindelijk, deze staat van genade wordt ook een mens genoemd, omdat zij al de delen en eigenschappen van een mens heeft.

- a. Een mens heeft zijn oorsprong en geboorte. Maar zo heeft deze vernieuwde staat der bekering ook haar oorsprong uit God en van Zijn Heilige Geest, uit Wiens kracht en werkzame invloed zij voortkomt, waarom zij *Gods maaksel* genoemd wordt, Ef. 2:10; *een nieuw schepsel*, 1 Kor.5: 17; *een nieuwe mens, die vernieuwd wordt tot kennis, naar het evenbeeld van Degene, Die hem geschapen heeft*, Kol. 3: 10; *zij wordt gezegd uit God geboren te zijn*, 1 Joh. 3: 9.
- b. Een mens heeft zijn wezen en gelaat, waaraan hij voor anderen kenbaar is. Maar deze nieuwe mens heeft ook een kennelijk gelaat, en vertoont zijn eigenschappen, waardoor hij gemakkelijk te onderkennen is, want zo leert ons het woord van Gods volk, de gelovigen, die deze nieuwe mens in zich hebben, Jes. 6: 9; *dat al die hen zien zullen, hen kennen zullen, als een zaad, dat de Heere gezegend heeft*.
- c. Een mens leeft en is werkzaam. Maar evenzo is het ook met deze nieuwe mens, die leeft in Gods kinderen en maakt en houdt hen gedurig werkzaam, zodat zij uit dat inwendig vernieuwde grondbeginsel van de Heilige Geestes, nu alles komen te verrichten en zij door hetzelfde leven en wandelen, Gal. 5: 25.
- d. Eindelijk een mens heeft zijn groei en wasdom, evenzo is het ook met deze nieuwe geestelijken mens. In de bekering ontvangt hij zijn oorsprong en geboorte. Maar dan is hij in het begin zeer zwak en teer. Maar hij groeit dan dagelijks in Gods kinderen op en neemt in kracht en sterkte toe, gelijk wij zo in de Heilige Schrift overal lezen van de geestelijke wasdom van Gods volk in de genade. Hiertoe strekt het woord van de Heere voor die nieuwe mens tot een bekwaam voedsel, tot een redelijke onvervalste melk, waardoor hij opwast, 1 Petrus 2: 2. Uit allen deze blijkt dan nu, dat die heerlijke staat van genade, die vernieuwde gesteldheid van het gemoed, die Gods kinderen door de bekering in zich ontvangen, terecht een mens genoemd wordt.

II. Doch niet alleen wordt het zo in het algemeen een mens genoemd. Maar zij draagt in het bijzonder de naam van een *nieuw* mens, waarvan wij de reden nu ook weer wat nader moeten voorstellen.

De staat van de genade, daar al Gods kinderen door wedergeboorte en bekering ingesteld worden, draagt niet slechts de naam van een mens. Maar bijzonder van een *nieuw* mens, om deze volgende redenen.

1. Om ze te onderscheiden van de vorige oude mens der zonde, die in de bekering wordt uitgedaan en afgelegd, en in de plaats waarvan deze vernieuwde geestelijke mens wordt aangedaan en opgericht, want het oude komt hier voorbij te gaan en alles wordt hier nieuw. 2 Kor.5: 17.
2. Een nieuwe mens, nog eens, wordt deze staat der genade en der zaligheid genoemd, omdat zij waarlijk geheel nieuw in de bekeerde is. Want tevoren was er niets van deze geestelijke gesteldheid en hoedanigheid in hem; daar werd anders niet als vlees en bloed aan hem gevonden. Maar nu ontvangt zij door de bekering het grondbeginsel van een geheel nieuw leven, en wordt in een nieuwe staat, die uitnemend, zalig en heerlijk is, overgebracht.
3. Een nieuwe mens, nog eens, om zijn schoonheid, beminnelijkheid en heerlijkheid uit te drukken; nieuwe dingen weten wij zijn gewoonlijk het schoonste, kostelijkste en waardigste, oude dingen daarentegen het lelijkste en onwaardigste. Maar zo is deze staat van genade, die in de bekering zijn oorsprong heeft, ook een onbeschrijfelijke, dierbare, heerlijke en gelukzalige staat. O! zijn kostelijkheid,

schoonheid en heerlijkheid kan niet naar waarde uitgedrukt worden; al wat eraan is, is ten hoogste beminnelijk en begeerlijk. De apostel Petrus tekent ons deze nieuwe en verborgen mens van het hart *als een onverderfelijk versiersel van een zachtmoedige en stille geest, die kostelijk is voor God*, 1 Petr. 3: 4; en de bekeerde gelovigen, in welke deze nieuwe geestelijke mens is, worden ons daarom voorgesteld als *de heiligen, die op der aarde zijn, en de heerlijken, in welke al mijn lust is*, Psalm 16: 3.

4. Nog al meer, deze zalige staat van heerlijkheid wordt ook een nieuwe mens genoemd, om uit te drukken de duurzaamheid en bestendigheid ervan. Nieuwe dingen zijn vast, hecht en sterk, en kunnen lang tijd duren, in tegenstelling van iets, dat oud is, dat zich haast naar zijn verderf en ondergang. Maar zo is het ook met deze vernieuwde staat van zaligheid en heerlijkheid, daar Gods kinderen door bekering in overgaan, dezelve is ten hoogste vast, duurzaam en bestendig; zij neemt hoe langer hoe meer toe, zonder ooit in het minste te verwelken of te verouderen; daar zij eens in iemand begonnen heeft, daar is en blijft zij tot in al eeuwigheid. *Want Gods zaad, daar deze nieuwe mens uit geboren is, blijft in dezelve*, 1 Joh. 3: 9; *en ofschoon de uitwendige mens verdorven wordt, zo wordt deze inwendige nochtans vernieuwd van dag tot dag*, 2 Kor.4: 16. En in de uur des doods, als al tijdelijke dingen ophouden en vergaan, dan wordt deze nieuwe mens eerst recht volmaakt en tot zijn volkomenheid gebracht, en blijft dan voor eeuwig nieuw, zonder te verzwakken of te verouderen.
5. Eindelijk, deze vernieuwde hoedanigheid en heerlijke staat van genade, wordt daarom ook wel voornamelijk een nieuwe mens genoemd, omdat de mens door dezelve in de bekering geheel vernieuwd en veranderd wordt, zodat hij geenszins blijft, hetgeen hij tevoren was. *Maar een nieuw schepsel wordt in Christus Jezus*, 2 Kor.5: 17. Gods kinderen ontvangen hier, gelijk als een nieuw lichaam en ziel, en worden dus opnieuw geschapen en geboren.

Wat de ziel betreft, die wordt hier in al haar krachten en eigenschappen veranderd en vernieuwd, volgens de belofte van de Heere aan Zijn bondgenoten, Ezech. 36: 26. *En ik zal u een nieuw hart geven, en zal een nieuwe Geest geven in het binnenste van u.* Want om deze waarheid maar met weinige woorden voor te stellen, deze zalige en heerlijke vernieuwing gaat:

- a. Over het verstand van de ziel, dat tevoren geheel en al verduisterd wordt, lerende God kennen en de verborgenheden van zijn koninkrijks, gelijk ons dat zeer overvloedig in de Heilige Schrift geleerd wordt. Leest maar voor allen die een plaats, 2 Kor.4: 6, daar Paulus ons deze vernieuwing en verlichting van het verstand van de gelovigen aldus voor ogen stelt. *Want God, Die gezegd heeft dat het licht uit de duisternis zou schijnen, is Degene, die in onze harten geschenen heeft, om te geven verlichting der kennis der heerlijkheid Gods, in het aangezicht van Jezus Christus.*
- b. Deze vernieuwing gaat ook over het oordeel en zuivert het van zijn verkeerdheid, zodat het nu van geestelijke zaken recht begint te oordelen, goed en kwaad, waarheid en leugen, Geest en vlees van elkaar te onderscheiden, en op God en hetgeen Godes is, dat tevoren zo gering was, nu recht prijs komt te stellen. Want in de bekering komt hetzelfde gevoelen in Gods kinderen, hetgeen in Christus Jezus is, Fil. 2: 5.
- c. Niet minder gaat deze inwendige en geestelijke vernieuwing ook over des mensens wil. Want die wil, die tevoren heel boos, onheilig en afkerig van God was, en van al wat Godes was, ontvangt hier nu een nieuwe gesteldheid en hoedanigheid. Zij

wordt of getrokken van de zonde, van de wereld en van zichzelf, en wordt overgebogen tot God en Zijn Heilige dienst, zodat de mens na zijn bekering, - o, grote zaligheid! - *nu een vermaak heeft in de wet Gods naar de inwendige mens*, Rom. 7: 22. Het is nu met Paulus: *Heere wat wilt Gij dat ik doen zal?* Hand. 9: 6.

- d. Deze zalige vernieuwing gaat ook over des mensen geweten. Dat geweten wordt hier in de bekering aanvankelijk geheel veranderd en vernieuwd, het wordt gereinigd van al die dode werken, daar het tevoren mee bevuurd was, Hebr. 9: 14. Tevoren was het slapende, verstokt, toegeschroeid, of vervuld met schrik en vrees, wegens de zonde, nu wordt het teer en werkzaam gemaakt, om de mens van Godswege aan te zetten en te vermanen tot zijn plicht; het berispt de mens over de minste afwijking en overtreding, en doet hem die met droefheid en leedwezen zien. Ja, wordt nu dat geweten op een liefelijke wijze in de Heere bevredigd en verheugd. De vrede Gods, die alle verstand te boven gaat, komt nu in dat geweten heersen en bewaart de harten en de zinnen van Gods kinderen in Christus Jezus, Fil. 4: 7.
- e. Deze vernieuwing gaat ook over al de hartstochten, zodat waar die tevoren heel ongeregeld waren, en als tomeloze paarden in de zonden renden, daar worden al die hartstochten nu wonderlijk beteugeld en aan God en zijn heilige wet onderworpen gemaakt. Liefde, haat, blijdschap en droefheid, alles wordt nu vergeestelijkt en vernieuwd en gaat tot God en zijn dienst, daar zij tevoren geheel van afgekeerd en tegen gekant waren.
- f. Eindelijk deze zalige bekering en vernieuwing gaat ook over de memorie of het geheugen van de mens, waar tevoren niet anders dan gedachten der ijdelheid in het binnenste pleegden te vernachten; waar al de denkbeelden geheel aards, vleselijk en zondig waren, daar komt en woont God nu vooral in de zin van de gedachten, daar roept de bekeerde en vernieuwde mens nu uit, mijn overdenking van hem zal zoet zijn, ik zal mij in de Heere verblijden, Psalm 104: 34.

Ziet mijn toehoorders, zo wordt de ziel van de mens dan nu in en door de bekering geheel veranderd en vernieuwd, en ontvangt over al haar eigenschappen en vermogens nieuwe gestalten en hoedanigheden. Waar nu het hart of het gemoed zo geheel vernieuwd en veranderd wordt, daar kan het niet anders zijn, of het lichaam, dat van die vernieuwde ziel bestuurd en geregeerd wordt, moet ook noodzakelijk mede een wezenlijke vernieuwing en verandering in haar gehele gesteldheid, aard en natuur ondervinden. Waar het tevoren aan de zonde en de verdorvenheid dienstbaar was en aan de onreinheid van het vlees onderworpen, daar wordt dat lichaam nu aanvankelijk geheel gereinigd en vernieuwd, tot een tempel van de Heilige Geest; het wordt nu voor de Heere afgezonderd, tot zijn dienst overgegeven en gesteld tot een levenden heilige offerande, Rom. 12: 1. Al zijn leden verkrijgen nu nieuwe hoedanigheden, en, waar zij van tevoren wapenen van ongerechtigheid waren, daar worden zij nu gesteld tot wapenen der gerechtigheid, Rom. 6: 13. En zo zien wij dan nu, hoe die inwendige vernieuwing en zalige staat van heerlijkheid en genade, die in de bekering zijn aanvang neemt, gaat over de gehele mens, beide over ziel en lichaam en die beiden ten enenmaal omkeert, verandert en vernieuwt, bijgevolg dat die staat van genade dan nu ook terecht een nieuwe mens genoemd wordt.

Tot dusver beschouwd hebbende, wat er eigenlijk is van de nieuwe mens, moeten wij nu nog kort overwegen, wat er is van zijn oprichting en opstanding, die volgens de onderwijzer geschiedt in de bekering, en het tweede deel van die bekering uitmaakt. Door deze *opstanding* van de nieuwe mens wordt anders niet verstaan als de dadelijke

oprichting van deze heerlijke staat van genade en vernieuwing van de Geest in Gods uitverkorenen, door de bekering, hetgeen anders genoemd wordt, een aandoen van de nieuwe mens. Maar hier komt het voor als een opstanding, omdat deze vernieuwde gesteldheid van de mens in de bekering eveneens voor de dag komt, als een leven uit de doden. Want voor de bekering is de mens geheel dood in de zonde en in de misdaden, gelijk ons Gods woord overal leert. Maar in de bekering komt God hem door Zijn hemels licht opwekken en levend maken, zodat de mens bij dat licht evenals uit de doden opstaat en in een nieuw leven wordt gesteld, dat uit Christus door de Heilige Geest zijn oorsprong en beginsel heeft. Hier scheiden de vorige oude mens der zonde, en de nieuwe mens der genade nu van elkaar. Want met het sterven van de een staat aanstonds de andere op, en dat wel in een zo nauwe betrekking tot en op elkaar, dat naar die mate de oude mens afsterft, de nieuwe opstaat. Hij die tevoren geheel en al dood was door de zonde, wordt in en door de bekering op een krachtdadige wijze door Gods woord en Geest levendig gemaakt, en gaat dus in een nieuw leven over daar hij tevoren niets met allen van kende of kon kennen, omdat hij geheel geestelijk dood was. O zalige verandering! Gelukkig volk, aan wie het gebeuren mag de dood met het leven te verwisselen!

Zo zien wij dan nu wat eigenlijk de opstanding van de nieuwe mens is. De verlopen tijd belet ons er meer en verder van te spreken. Deze opstanding nu van de nieuwe mens, is het andere deel van de ware bekering van een zondaars. Daar sterft een oude mens af, daar staat een nieuwe mens op, en zo blijkt dan, wat een groot, krachtig en Goddelijk werk de bekering is! en wat een wezenlijke verandering zij in de mens veroorzaakt. Want een mens wordt er geheel door omgekeerd, vernieuwd, wedergeboren, en uit de doden levend gemaakt, zodat hij nu een heel ander mens is, dan hij was van tevoren. Hij leeft nu als een nieuw schepsel in Christus Jezus. Hij is nu geestelijk, daar hij hiervoor geheel vleselijk was, kortom toehoorders; de mens zo bekeerd zijnde is nu helemaal het tegengestelde van wat hij hiervoor was. Toen was hij in de duisternis, nu is hij licht in de Heere, toen was hij dood, nu is hij levend. Toen leefde de Satan door zijn beeld in hem, nu heeft Christus met zijn beeld een gestalte in hem gekregen. Is het dan nu wel te verwonderen, dat de bekering ook naar buiten zulk een grote en krachtige verandering in iemands gedrag en wandel veroorzaakt, gelijk men ziet in allen degenen, die de Heere gelieft te bekeren?

Gewis mijn toehoorders! Zo moeten wij allen te samen, hoofd voor hoofd, bekeerd worden, of wij moeten voor eeuwig verloren gaan. Wat ook de duivel door zijn aanhang hiertegen mag inbrengen. God geve, naar zijn eeuwig voornemen van genade, zich veel doorslaande blijken van zodanige wonderbare en krachtdadige bekerings onder ons mogen openbaren.

Nu zullen wij, als het de Heere behaagt, in het vervolg wat nader gaan beschouwen met de onderwijzer, op welke wijze het afsterven van de oude, en het opstaan van de nieuwe mens, in de bekering eigenlijk toegaat en waarin zulks bestaat.

De Heere geve dat het mag strekken tot Zijn eer en tot onze zaligheid, door Jezus Christus Zijn Zoon. Amen!

Gepredikt op onderscheiden tijden, en laatst te Kralingen, de 22 April 1781.

6. De onberouwelijke bekering

Want de droefheid naar God werkt een onberouwelijke bekering tot zaligheid. Maar de droefheid der wereld werkt den dood. 2 Korinthe 7:10.

Het stuk, daar de hoogverlichte apostel Paulus, in onze voorgelezen tekst van handelt, is van zeer groot gewicht en aangelegenheid voor ons allen te samen. Hij vertoont ons het onderscheid dat er is tussen de ware en geestelijke, en tussen de valse en vleselijke droefheid over de zonde: *de een soort van droefheid beschrijft hij ons als een droefheid naar God, de andere als een droefheid der wereld.* Van de een getuigt hij, dat ze een onberouwelijke bekering tot zaligheid werkt, van de andere dat zij de dood werkt.

Deze zijn zaken, geliefden! welker verhandeling wij onder des Heeren zegen en bijstand hebben voorgenomen nu vervolgens te doen, want nadat wij in vijf predikaties de 88^e vraag van onze Catechismus voor uw aandacht breedvoerig hebben verklaard en opengelegd, u vertonende in het algemeen wat er is van de ware bekering van de mens, hoe die bestaat in twee grote voorname stukken, in de afsterving van de oude, en de opstanding van de nieuwe mens. Nu zouden wij met de Onderwijzer deze twee stukken wat nader gaan beschouwen en overwegen, waarin ze bestaan, en hoe ze in de praktijk toegaan, opdat een ieder van onze zichzelf daarbij zou mogen neerleggen en onderzoeken, of deze dingen wel als waarheden zich in zijn hart openbaren.

De Onderwijzer gaat dan nu eerst, vraag 89, handelen van het eerste stuk van de bekering, te weten, de afsterving van de oude mens, en dan in de volgende vraag van het andere stuk, namelijk de opstanding van de nieuwe mens. Van de afsterving van de oude mens vraagt hij zijn leerling wat dat eigenlijk is, en daarop doet hij hem antwoorden dat het niet anders is, dan een hartelijk leedwezen, dat wij God door onze zonden vertoornnd hebben.

De Onderwijzer stelt het eerste van de ware bekering, namelijk de afsterving van de oude mens, dan gelegen zijn in deze twee stukken, in een droefheid over de zonde en in een haat tegen de zonde. Waar deze beide stukken recht geestelijk en in waarheid gevonden worden, daar kan de oude mens van de zonde niet meer blijven leven. Maar moet noodzakelijk een groot gedeelte van zijn kracht verliezen en afsterven.

Nu is ons voornemen, geliefden! onder de zegen van de Heere, van beide deze stukken afzonderlijk te handelen, eerst van de ware droefheid of leedwezen over de zonden, zoals die in de bekering moeten plaats hebben, en dan over de ware haat en het vlieden van de zonden, hetgeen noodzakelijk uit de droefheid en het leedwezen wordt geboren.

Het komt ons voor, dat het de nuttigste en heilzaamste stoffen zijn, die wij onder uw aandacht kunnen verhandelen, want wij hebben er al samen even grote interest en belang in, de onbekeerden kunnen daardoor, bij Gods licht, gebracht worden, tot een gezicht en erkentenis van hetgeen zij nog missen, en wat er nog aan hen moet geschieden, zullen zij waarlijk kunnen behouden en gelukkig worden, en de bekeerden kunnen er onder de zegen van de Heere merkbaar door versterkt en bevestigd worden, en gebracht tot een gezicht en erkentenis van de grote en heerlijke dingen, die God aan

hen geschonken heeft, alles tot grootmaking van de Heiligen Naam van de Heere en tot eeuwige zaligheid van onze zielen.

Och Jehovah! God! dat het U dan ook behage, ons bij te zijn met uw Goddelijk licht, Geest, zegen en genade, zonder welke wij, ellendigen, toch niets uit onszelf vermogen te doen. Geef uw onwaardige en onbekwame Dienaar een sprekende tong, en ons te samen een horend oor, opdat deze grote en heerlijke waarheden recht gehoord mogen worden, alles omwille van Christus Uw lieve Zoon. Amen!

Het stuk dan, geliefden van hetwelk wij tegenwoordig zullen handelen, is de ware geestelijke en inwendige droefheid over de zonde, die plaats heeft in de bekering, en dient om de oude mens ten onder te brengen en in ons te doen sterven. Deze droefheid wordt ons van de Onderwijzer aldus beschreven en voorgesteld, dat zij bestaat in een hartelijk leedwezen, dat wij God door onze zonden vertoornd hebben. Drie stukken of delen komen ons voor in deze beschrijving van de Onderwijzer. Hij spreekt

1. Van een leedwezen over de zonden.
2. Hij beschrijft ons dit leedwezen nader, als zijnde *hartelijk*.
3. En hij legt ons eindelijk open de bron of grond, waaruit het voorkomt te weten, *omdat wij God door onze zonden vertoornd hebben*.

1. Wat het eerste betreft, de Onderwijzer spreekt van *een leedwezen*, dat een mens in de bekering heeft over zijn zonden, daardoor in het algemeen niet anders verstaande dan een smartelijke aandoening van droefheid en berouw, waarmee iemands ziel of gemoed wordt ingenomen, op het zien en gevoelen van zijn zonden en ongerechtigheden, waarmee hij tegen God de Heere heeft overtreden, Zijn heerlijke en geduchte majesteit heeft geschonden en zichzelf in een allerhoogste eindeloze rampzaligheid heeft gestort. Het kan niet anders zijn, of iemand dit van hem zelf aldus ziende en gevoelende, moet noodzakelijk in zijn gemoed met een zeer grote droefheid en leedwezen worden aangedaan. De mensen klagen veeltijds over hun verhardheid en dat zij over hun zonden zo weinig aangedaan, bedroefd en bewogen zijn. Maar waar komt dat anders vandaan, dan omdat zij blind zijn, en hun zonden in derzelfer ware toestand niet zien. Hadden zij recht licht, zij zouden zodanige klachten niet voortbrengen. Hieruit blijkt dan, dat, zal er een rechte droefheid en leedwezen over de zonde, van welk soort de Onderwijzer hier spreekt, kunnen zijn; dat er eerst en vooraf genoegzaam licht moet wezen in de ziel, om de zonden te zien in haar eigen hoedanigheid, zoveel als tot de bekering van de mensen nodig is. De Onderwijzer, wanneer hij spreekt over de zonden, veronderstelt daar ook mee, dat de zonden eerst recht moeten gezien en gekend worden, hierom is het nodig, dat, eer wij het leedwezen over de zonden beschouwen, wij eerst een weinig nader overwegen hoe en op welke wijze de zonden moeten komen tot kennis van de mensen.

Dat een mens, die bekeerd zal worden, voor al dingen eerste moet gebracht worden tot een klare, onderscheiden en geestelijke kennis van zijn zonden, zal niemand kunnen tegenspreken, het is de bron, fontein en wortel van de gehele bekering, zonder welke men niet het minste van een ware bekering heeft te verwachten. De gehele bekering rust op deze grond of fundament van de kennis van de zonden; daar dit fundament niet recht gelegd wordt, daar mag iemand zo ver komen als hij wil in uitwendige godsdienstigheid, plichten en gedaante van Godzaligheid. Maar hij zal in al eeuwigheid niet komen tot een ware en onberouwelijke bekering tot zaligheid. De geestelijke kennis van de zonden moet vooraf gaan, zal er een droefheid die naar God

is, die een ware bekering werkt, uit kunnen voortkomen. Zo ging het met de bekering van Efraïm, daar wij lezen Jer. 31: 13: *Zeker, zegt hij, nadat ik bekeerd ben, heb ik berouw gehad, en nadat ik aan mij zelf ben bekend gemaakt, heb ik op de heup geklopt.* Eerst moest hij aan zichzelf bekend gemaakt worden, dat is. Hij moest tot een klare, onderscheiden en geestelijke kennis van zijn zonden en ellenden komen, zou hij kunnen berouw hebben, op de heup kloppen en recht over zichzelf beschaamd en voor de Heere verootmoedigd worden. Deze bekering dan, zal zij recht waarachtig en goed zijn, moet altoos haar beginsel en aanvang nemen van de kennis van de zonden, zonder dat er deze is, zal de mens nooit tot droefheid, ootmoed, berouw, leedwezen en vernedering over zijn zonden kunnen komen. Het is hierom, dat deze kennis van de zonden wel in het algemeen in Gods woord voor de gehele bekering van de zondaars genomen wordt, en voor alles wat de Heere van de zondaar eist en vordert, omdat zij nooit alleen kan gaan, maar altoos voor een gehele bekering van de zondaar voorgesteld of achtervolgd wordt. Zo vinden wij het Jer. 3: 13, daar de Heere tot het Joodse volk zegt: *alleen kent uw ongerechtigheid, dat gij tegen den Heere uw God hebt overtreden.* En hoofdstuk. 2: 23, *ziet uw weg in het dal, ... die haar wegen verdraait.* Ja, hiervandaan vinden en lezen wij overal in het Woord, wanneer de heiligen tot bekering kwamen, dat altijd eerst de kennis van hun zonden vooraf ging, zo riepen de bekeerde Joden, Jer. 14 . 20, *Heere wij kennen onze goddeloosheid en onzer vaderen ongerechtigheid, want wij hebben tegen u gezondigd.* Zo smeekte Job om die genade, hoofdstuk 13: 23, *hoe veel misdaden en zonden heb ik? Maak mijn overtredingen en mijn zonden mij bekend.*

En, mijn toehoorders! wanneer wij de zaak wat nader van nabij in zien, zullen wij bevinden, dat het ook de gewone weg van de Heere is, in de bekering de mens eerst te brengen tot een genoegzaam duidelijke en onderscheden kennis van zijn zonden. Dit is de allereerste werking van de Heilige Geest, de mens, die Hij voorneemt te bekeren, te overtuigen van zonden, van gerechtigheid, en van oordeel, Joh. 16: 8. Het eerste medicijn, die de Heere Jezus tot genezing van de zielen gebruikt, is, dat hij de mensen geeft ogenzalf, om ziende te worden, en hun zonden en ellenden te kennen. De mens moet eerst komen tot zichzelf, eer hij kan komen tot Christus. Wanneer God de stof van hemel en aarde nu geschapen had, was het eerste schepsel dat hij voortbracht licht. Maar zo brengt de Heere hier in het bekeren, herscheppen en wederbaren van een zondaar, ook allereerst licht voort, waarbij de zondaar zichzelf en zijn zonden en ongerechtigheden leert zien en kennen. Onze ogen zijn gemaakt voor twee dingen, om te zien namelijk en om te wenen. Maar zo moeten wij eerst de zonden zien, en dan daarover wenen; evenals een huis, dat vuil is en schoongemaakt moet worden, eerst moeten deuren en vensters worden opengezet om het vuil te zien, en dan moet men het huis gaan schoonmaken, dus mogen wij dan als een vaste en eeuwige waarheid besluiten, waar geen gezicht van zonden is, daar kan ook geen bekering zijn. Eerst moet de mens met David kunnen uitroepen, Psalm 51: 5, *ik ken mijn overtredingen, en mijn zonden is steeds voor mij,* of hij kan niets voorwenden van een ware bekering.

Maar op welke wijze moeten de zonden en ongerechtigheden nu gekend worden?

Weet mijn toehoorders! dat een algemene kennis van zonden, met het blote verstand van de mens uit de Bijbel gehaald, hier geenszins genoeg is. De mensen zullen allen samen toestemmen en belijden, dat zij zondaars zijn, en het schijnt, als men met hen spreekt, dat zij van deze waarheid ten volle overtuigd zijn, dat al hun eigen doen en laten zonde is. Maar als men bij hen wat nauw omtrent de rechte aard, natuur en oorsprong van de zonden onderzoek doet, dan blijkt het wel gauw, dat zij de minste rechte kennis van hun zonden niet hebben. Maar in deze ten enenmaal duister zijn en

blind, wat zij ook van hun zonden mogen spreken en breed opgeven, dat zij die kennen en weten. Nee, de rechte kennis van de zonden, die tot een ware bekering en hartverandering noodzakelijk vereist wordt, is van een geheel andere natuur. Die komt niet voort uit de blote letter van de Heilige Schrift, of uit het eigen verstand en oordeel van het vlees van de mens. Maar die is een bijzonder uitwerksel van God de Heilige Geest; het is het werk van de Heilige Geest, een mens zijn zonden en ellende te ontdekken en bekend te maken, *de Geest overtuigt alleen van zonden*, Joh. 16: 8, en dit doet Hij door middel van het Woord, door welk middel Hij het duister verstand van de mens komt openen en verlichten, zodat de mens bij dat licht aan zichzelf wordt bekend gemaakt, en in zijn verdorvenheden wordt ingeleid.

En dit gaat dan gewoonlijk zo toe.

De mens totnogtoe gerust en zorgeloos in zijn zonden geleefd, en in zijn verkeerde weg gewandeld hebbende, zonder iets meer als een blote algemene overreding van zijn gemoed, dat hij een zondaar was, gehad hebbende, wordt te eniger tijd van de Heere aangegrepen en tot stilstand gebracht. De Heere komt hem door Zijn woord en Geest op een veel klaarder, krachtiger en levendiger wijze, als totnogtoe ooit geschied is, van zijn zonden overtuigen. Hierop komt de mens, die zolang als het ware buiten zichzelf omgezworven heeft, nu tot zichzelf, en gerakende tot een duidelijke en levendige beschouwing van zijn staat, bevindt hij zich van al kanten zondig, rampzalig en ellendig. Hij beschouwt zichzelf in de spiegel van Gods wet, en ziedaar zijn lelijke, walgelijke en afschuwelijke gedaante zo duidelijk en levendig, dat hij een schrik krijgt van zichzelf en moet uitroepen met de profeet Jes. 6: 5, *wee mij! ik verga! omdat ik een man van onreine lippen ben*.

Het geweten, dat totnogtoe gelijk als uitgedoofd was geweest, wordt hier nu door de vonken van Gods toorn en gramschap zodanig ontstoken, dat het als een vuur begint te branden in de beenderen van de mens. De lamp des Heeren doorzoekende de binnenkamers van de buik, lichten hier nu zodanig in het verstand van de mens, dat gehele slagorden van zonden en ongerechtigheden, die tevoren verborgen waren, zich nu beginnen te openbaren, de mens ziet zijn gedrag en wandel nu over van zijn jeugd of aan, en beschouwt het als ten enenmaal zondig en van Gods wet afwijkend. Grote zonden, kleine zonden, allerhande zonde in soort, worden hier nu bij dat licht ontdekt, en dat met zoveel doordringende kracht en klaarheid, dat al verontschuldigen en bedeksels van schande, nu als rook komen te verdwijnen, en de mens geheel naakt en bloot voor God gesteld wordt. Zodat hij op zichzelf moet toepassen, hetgeen er staat: Jes. 64: 6, *wij allen zijn als een onreine en al onze gerechtigheden zijn als een wegwerpelijke kleding; en wij allen vallen of als een blad, en onze misdaden voeren ons henen weg als een wind*. Er is nu geen gelegenheid meer om de zonden en misdaden te verkleinen; het zijn nu niet meer deze of geen grote en grove zonden; nee. Maar het is nu al zonde, wat zo'n overtuigd zondaar aan zichzelf ziet en gewaar wordt. Van zijn allerbeste werken die hij ooit gedaan heeft, en daar hij zo groot vertrouwen op stelde, moet hij nu getuigen, dat zij al te samen zonden, ja verdoemelijke zonden geweest zijn. Hij moet er met zijn hand onder schrijven: *deze zijn de dood waard*. De mens ziet nu duidelijk en gelooft met volle overreding van zijn gemoed, dat hij nooit van al zijn leven enig het minste goed gedaan heeft. Maar dat het al zonde geweest is, zodat hij moet uitroepen, Psalm 38: 6, *mijn ongerechtigheden gaan over mijn hoofd, als een zware last zijn ze mij te zwaar geworden*.

Want het blijft hier geenszins bij een gezicht van uiterlijke zonden en overtredingen, nee. Maar Gods licht dringt door tot in het geheime kabinet van de zonde, namelijk het hart. Des Heeren ontstoken en helder brandende lamp komt hier de verborgen

binnenkameren van de ziel doorzoeken, de mens wordt hier al van trap tot trap naar beneden geleid in zijn diepe hartsverdorvenheid. Hij krijgt kennis van de walgelijke onreinheid zijns harten; dat hart wordt ontdekt als een heel vuile modderpoel en een nest van allerhande gruwelen en boosheden; de mens bevindt duidelijk en levendig dat er geen zonde is, waarvan het zaad en de begeerlijkheid niet diep liggen in zijn hart. Hij leert verstaan wat de Zaligmaker wil zeggen, Matth. 15: 19: *uit het hart komen voort boze bedenkingen, doodslagen, overspelen, hoererijen, dieverijen, valse getuigenissen en lasteringen.*

Nu roept de mens uit: 'Och! ik ben een zondaar, een groot en gruwelijk zondaar, ik ben een zondaar door en door, van binnen en van buiten, ja ik ben de grootste en voornaamste van al de zondaren, daar woont hoegenaamd geen goed in mij, nu ik kom te zien, dat ook de begeerlijkheid zonde is. O! nu sta ik aan de schending en overtreding van Gods wet schuldig; nu zijn er geen gruwelen of ik heb ze bedreven; nu ben ik des doods schuldig; nu moet er een gehele omkering, verandering, vernieuwing en wedergeboorte aan mij geschieden, of ik moet eeuwig verloren gaan en als een zondaar omkomen en sterven. *Och Heere! help mij nu, want mijn ziel is gewond tot de dood toe.*'

Zie geliefden! op zodanige wijze geraakt een mens tot een duidelijk gezicht en kennis van zijn zonden, zover moet hij aan zichzelf ontdekt en bekend gemaakt worden, of hij zal nimmermeer tot een rechte droefheid naar God gebracht warden, die een onberouwelijke bekering tot zaligheid werkt. Iemand mag zoveel van zijn zonde zien, en er zo bedroefd over zijn als hij wil. Maar zo zijn gezicht zo ver niet reikt, als wij nu getoond hebben, zal hij nooit een recht gepast voorwerp kunnen zijn voor de ware bekering, die niet bestaat in de wegneming van enige zonden, die meest kenbaar zijn bij het licht van 's mensen geweten. Maar in een gehele hartsomkering en verandering. Laat het geweten in sommigen al veel kloppen en beweging maken over de zonden, laat het door bidden, tranen en dergelijke, al gedurig weer gestild worden, het is maar met loze kalk pleisteren, de mens is en blijft een onbekeerd zondaar, en zal met al zijn woelingen en schuddingen nog voor eeuwig moeten verloren gaan.

Dus hebben wij dan nu gezien, hoe en op welke wijze een mens eerst door Gods woord en Geest van zijn zonden moet overtuigd worden, zal hij waarlijk vatbaar zijn voor die hartelijke droefheid en dat leedwezen, daar de Onderwijzer hier van spreekt, en die hij ons voorstelt als het eerste stuk van de afsterving van de oude mens, daar de ware bekering mee aanvangt.

2. Nu moeten wij dat *hartelijk leedwezen* zelf wat nader gaan beschouwen.

Wanneer de ogen van de mens door Gods woord en Geest nu aldus geopend zijn, als wij gezien hebben, zodat hij zijn zonden en hartsverdorvenheid nu bij duidelijke overreding van zijn gemoed heeft leren kennen, zo kan het niet anders wezen, of, op dat gezicht en die overtuiging, moet nu ook noodzakelijk een hartelijke droefheid, berouw en leedwezen over de zonden volgen. De reden hiervan is licht na te gaan en te begrijpen, voor degenen die verstand van deze geestelijke dingen hebben; want de mens, aldus van zijn zonden overtuigd wordende, bevindt zichzelf daardoor gestort in een ten hoogste rampzalige en ellendige staat. Hij ziet zichzelf, door zijn zonden en zondige verdorvenheid, ver van God en Zijn zalige gemeenschap vervreemd. Hij ondervindt dat de toorn en ongenade van de Heere door deze zijn zonden en zondigheid op hem gekomen is. Hij ziet het schandelijke, snode, onbetamelijke en gruwelijke van zijn zonden, zodat hij ook een walg en of grijzen van zichzelf heeft. Hij ondervindt dat het kwaad en bitter is, dat hij de Heere zijn God verlaten heeft, Jer.

2: 19. Zijnde nu gekomen tot een zaligmakende kennis van God in Christus Jezus Zijn Zoon en van de Weg van de zaligheid, wordt hij in dit alles nog veel meerder en klaarder ingeleid. Hij beschouwt dan levendig, wat arbeid en moeite hij de Heere met zijn zonden en ongerechtigheden gemaakt heeft, hoe de Heere Jezus om zijnentwil heeft moeten verlaten de hemel, de dood van heet sterven aan het kruis en zijn dierbaar bloed vergieten. Hij aanschouwt hem nu, Die hij door zijn zonden doorstoken heeft, Zach. 13:10; Die om zijn overtredingen gewond, en om zijn ongerechtigheden verbrijzeld is geworden, Jes. 53: 5. Kortom, zo een ziet nu al het lelijke en schrikkelijke van de zonden op het klaarste en levendigste.

Kan het nu wel anders zijn, of een, die de zonden dus heeft leren kennen in hun ware aard en natuur, moet daar ook noodzakelijk een diepe smart en indruk van gevoelen in zijn ziel. Gewis, het gemoed van zulk een kan niet anders, dan op de tederste en gevoeligste wijze, door zulk een geestelijk gezicht, van zijn zonden en verdorvenheid aangedaan, bewogen en beroerd worden. Want zijn hart is nu in de beginselen van zijn vorige verstoktheid genezen, voor een stenen komt hij nu een vlezen hart ontvangen; dit vlezen hart kan nu de scherpe sikkels en doornen van de zonde niet meer tegenstaan, maar wordt er scherp, doch heilig door gewond, zodat het bloedt aan al kanten.

Het is zonder twijfel, toehoorders! als de zonden recht bij Gods licht gezien worden, of zij doorwonden het hart, en vervullen het met een tedere en gevoelige droefheid, schaamte, ootmoed en leedwezen; tevoren, eer de mens aan zichzelf ontdekt wordt, had hij weinig weet van zijn zonden. Hij kon ze dan gemakkelijk met droge ogen zien. Hij kon er van spreken, ze belijden en er nochtans niet eens hartelijk over bewogen worden. Maar, nu God zelf de zonden openbaart, en er de mens bij neerzet en gevangen houdt, nu wordt het hart daarover verslagen en gewond en de mens neemt nu zoveel intrest en belang in zijn eigen rampzaligen staat, in de schandelijkheid en gruwelijkheid van zijn wegen, en in de hoogheid, heerlijkheid en heiligheid Gods, door hem zo onteerd en geschonden, dat zijn ziel zich overgeeft aan de tederste, gevoeligste en meest inwendige droefheid, en soms ook wel wegdruipt van treurigheid.

Wij zullen naderhand nog zien welke trappen er in deze droefheid zijn en hoe zij in de een groter en langduriger is dan in de andere.

Maar nu komt ons deze vraag voor, of namelijk *zodanige droefheid en leedwezen over de zonden volstrekt nodig is in de bekering, en om welke redenen.*

Er is een zekere soort van mensen, die men Antominianen of wetbestrijders noemt, en die in het begin of aanvang van de reformatie ontstonden. Deze hielden zodanig een droefheid en leedwezen over de zonden niet alleen in de bekering geheel onnodig, maar zelfs voor grote zonden. Zij wilden niet dat men over de zonden zou treuren. Maar als men gezondigd had, terstond zijn toevlucht tot Christus nemen, en met blijdschap geloven, dat hij voor de zonden voldaan heeft. Of er zodanig een bijzondere sekte nog tegenwoordig in onze uitwendige Christenkerk is, weet ik niet, aandachtigen! maar dit weet ik wel, dat er honderd duizenden zijn in de gereformeerde kerk, die in hun praktijk hetzelfde gevoelen. Want de meesten onder ons weten niet wat het is, recht over de zonden bedroefd, verslagen en verootmoedigd te zijn, nochtans stellen zij vast en beelden zich in, dat zij of geheel of ten halve bekeerd zijn, en hoezeer zij ook dagelijks zondigen tegen God, zo blijft Christus toch, zo zij menen, hun Zaligmaker. Zij hebben niet de minste hartelijke droefheid en ootmoed over hun zonden. Maar in plaats van tranen, gebruiken zij allerlei bedeksels van schande, daar

zij hun zonde mee verkleinen, en honderden van uitvluchten en verschoningen, om hun zorgeloosheid en verstoktheid te voeden.

Maar, mijn toehoorders! dit zeggen wij u, dat al zulke mensen zich wel deerlijk van de duivel en hun snood en arglistig hart laten omleiden en bedriegen, en dat zij nooit een aas of druppel van de ware bekering in hun zielen gehad hebben, want een bekering zonder droefheid en tranen, is evenals een fontein of put zonder water. Even weinig als een vrouw mag verwachten een kind te baren en ter wereld te brengen zonder pijn en smart, zo weinig mag iemand een bekering verwachten zonder droefheid. Hij, die zich bekeert zonder droefheid, mag wel degelijk twijfelen aan de oprechtheid van zijn bekering en vast geloven dat de duivel hem bedrogen heeft. Leest maar het gehele woord van God en u zult daar overal vinden, dat de ware bekering altoos met een innige en hartelijke droefheid over de zonden vergezeld gaat. Hoor eens hoe nadrukkelijk de Heere de zondar en toe vermaant, en ze langs deze weg tot bekering roept, Joel 2: 13-14: *Bekeert u tot Mij, met uw gehele hart, en dat met vasten, met gewezen, en met rouwklagen, en scheurt uw hart, en niet uw klederen.* Overal in de Heilige Schrift vinden wij de blijken en voorbeelden van de droefheid, tranen en berouw van de heiligen in hun bekering. Hij moest een vreemdeling zijn in het woord, die daarvan onkundig was. Het is toch zo, dat zodanig een heilige droefheid en leedwezen over de zonden de Heere ten hoogste aangenaam is. Hij woont toch bij die, die van een verbrijzelde en nederige Geest is, opdat Hij levend maakt de Geest der nederigen; opdat Hij levend maakt het hart van de verbrijzelden, Jes. 57: 15. De man Gods, David, leert ons, Psalm 51: 15, *dat de offeranden Gods een gebroken Geest zijn, dat de Heere een gebroken en verslagen hart niet zal verachten.* De Heere Jezus spreekt daarom de treurigen zalig en belooft hun, dat zij zullen vertroost worden, Matth. 5: 4.

Ja een heilige droefheid, ootmoed en innig leedwezen over de zonde, is de ware en rechte bron van de bekering, want zo leert Paulus ons in onze tekst, *dat de droefheid naar God een onberouwelijke bekering werkt tot zaligheid.* Hierin scheiden Christus' koninkrijk en dat van de Satan zich van elkaar; in het koninkrijk van de Satan geniet de mens eerst blijdschap, en dan naderhand droefheid; eerst geniet hij zijn geneugte, vermaak en wellust hier op de wereld, en dan na de dood komt hij in de eeuwige droefheid en pijn van de hel.

Maar in het koninkrijk van Christus is deze zaak geheel anders. Daar ontvangt de mens eerst droefheid en daarna blijdschap en vreugde; daar zaait hij eerst met tranen en maait dan daarna met vreugde, Psalm 126: 5. Dit is hetgeen de Zaligmaker ons zo duidelijk leert Lukas 5, *zalig zijt gij, die nu weent, want gij zult lachen.* En weer vers 25, *wee u, die nu lacht, want gij zult treuren en wenen.* Zo dan, het blijkt uit al deze, dat de droefheid en leedwezen over de zonden onafscheidelijk, aan de ware bekering verknocht zijn, en dat een bekering, zonder dezelve niet deugt.

Maar, zal iemand mogelijk zeggen, waartoe is zo'n droefheid en leedwezen over de zonde toch nodig? Zou God dan zonder deze de mens niet kunnen bekeren?

Hierop antwoorden wij, dat men wel zich moet wachten te denken, dat God aan zodanig een droefheid en leedwezen van de mensen, over hun zonden, zou gebonden zijn, zodat Hij zonder dezelve zijn werk niet zou kunnen doen. Nee, toehoorders! wij moeten deze droefheid en leedwezen niet aanmerken als een absoluut noodzakelijk vóórvereiste, in de mens, om hem te bereiden, te schikken en bekwaam te maken voor geloof en bekering; veel minder dat hij daartoe iets uit zichzelf zou verdienen of toebrengen. Nee, de Heere is machtig de mens te bekeren zonder hem de allerminste droefheid over zijn zonden vooraf te doen gevoelen. Het blijkt ook uit de mate van

deze droefheid zelf, die in de een mens, wanneer hij bekeerd wordt, veel groter is als in de anderen, naar de hoogwijze en soevereine vrijmachtige werking van de Heere meebrengt, waardoor sommigen van Gods kinderen maar weinig smart en droefheid, in het eerst, als zij bekeerd worden, ondervinden, terwijl hun hevige droefheid door de kracht van Gods en Christus liefde zodanig opgezwolgen en verslonden wordt, dat zij de bittere en scherpe kracht van deze droefheid weinig smaken en gevoelen. Toch hebben zij waarlijk een innige en hartelijke droefheid gestaltelijk in hun harten, en die droefheid is er nodig, omdat de weg en orde van de Heere van doen is, een ziel door middel van deze droefheid te bewerken tot geloof en bekering. Evenals een aarde niet kan bezaaid worden, zonder dat de grond doorsneden, omgespit, en beploegd wordt, zo kan ook het zaad van de genade en wedergeboorte en bekering niet groeien in iemands hart, of dat hart moet ook tevoren door een scherpe droefheid en overtuiging van zonden omgespit en omgeploegd worden. Want het is de weg van de Heere, zo met de mens te handelen, en zo is deze droefheid over de zonden dan nu ten hoogste nodig en heilzaam. Want:

1. Dient zij om Christus met zijn sterkte en genade aan de ziel ten hoogste dierbaar en noodzakelijk te maken. De mensen spreken veel van Christus, omdat zij veel van Hem lezen en horen spreken. Maar wezenlijk hebben zij Christus niet nodig, omdat zij die gesteldheid missen, daar Christus eigenlijk voor is, en daar zijn hulp en persoon toe vereist wordt. Christus is voor een bedroefd, ellendig en verslagen zondaar, die zonder hem niet leven kan. Maar daar deze gesteldheid niet is, daar is Christus niet nodig, zo weinig als een medicijnmeester nodig is voor een gezond mens, die geen kwalen heeft. Maar wanneer iemand zwaar gewond is, zijn wonden sterk bloeden en hij in gevaar is van te sterven, o! haal dan vlug de heelmeeester, want hij is er nodig. Er wordt hartelijk naar zijn komst verlangd, en er niemand aangenamer en noodzakelijker dan hij. Zo maakt de overtuiging en droefheid over de zonde dan Christus de hemelse medicijnmeester ook ten hoogste dierbaar en noodzakelijk voor de ziel.
2. Deze droefheid en leedwezen dient ook tot verbetering van het hart, en tot losmaking en uitdrijving van de zonden. De zonden veroorzaken de droefheid en de droefheid veroorzaakt de zonden de dood. Zij is een heilig bitter of rabarber, om al kwade humeuren en verstoppingen te drijven uit het hart, men zegt dat het sap van wijnranken een goed geneesmiddel is tegen de leprosie of melaatsheid. Maar zo is het sap van boetvaardige tranen ook een heilzaam geneesmiddel tegen de geestelijke melaatsheid der ziel, het zoute traanwater dat uit de ogen van een boetvaardige zondaar vliet, is een krachtig middel tot doding van de bijtende worm van het geweten, die anders nooit zou sterven. Hoort, wat er de wijze koning van zegt, Pred. 7: 3. *Het treuren is beter dan lachen, want door de droefheid des aangezichts wordt het hart gebeterd.*
3. Eindelijk (om hier niet alles op te halen) deze heilige en Goddelijke droefheid en leedwezen over de zonde is ook daartoe dienende, om de mens een weg te banen tot de gelukzaligheid, en tot een vaste en zekere troost van de ziel, want toch *zalig zijn*, zoals wij gezien hebben, *de treurigen, want zij zullen vertroost worden*; en die hier zaait met tranen, zal op zijn tijd maaien met vreugde. Dat leert ons de algemene orde en samenhang van de dingen, dat op blijdschap droefheid volgt. Maar op droefheid blijdschap; al dat heilig wenen, zuchten en kermen over de zonde, dient maar tot voorbereiding van de ziel voor een allerhoogste en eeuwige vreugde. De droefheid maakt het gezwel van de zonden in het hart rijp, en zo ras komt het in de bekering niet doorbreken, of het loost zijn vuile en stinkende etter

en begint zich door Jezus' balsem te zetten tot genezing. De bekering heeft wel een natte en vochtige zaaitijd. Maar naderhand een aangename en droge oogst. Het gaat hier met al Gods kinderen eveneens als met Hanna, de moeder van Samuël, waarvan wij lezen, 1 Sam. 1 vers 10, 18, *dat haar ziel bitter bedroefd zijnde, zij tot de Heere bad en zeer weende.* Maar naderhand staat er, *dat zij haars weegs ging en at, en dat haar aangezicht zodanig niet meer was.* Zo wenen hier Gods kinderen ook eerst en hun zielen zijn bitterlijk bedroefd. Maar naderhand, als haar klaag- en rouwtijd over is, wanneer de winter en de plasregens voorbij zijn, dan wandelen zij ook huns weegs, eten en hun aangezicht is hun dan zo niet meer, want dan beschikt de Heere hun dat hun gegeven wordt sieraad voor as.

Ziedaar, geliefden! zo blijkt dan nu wat een heilzaam en noodzakelijk ding deze geestelijke droefheid en leedwezen over de zonde is. Laat niemand denken dat wij hiermee dit stuk nu al genoeg verhandeld hebben. Nee, aandachtigen! wij zullen er nog een preek over moeten doen en dan deze geestelijke droefheid wat van nader bij moeten beschouwen in haar innige aard, natuur, gewrochten en eigenschappen, teneinde haar van al valse en bedrieglijke schijndroefheid van deze wereld te onderscheiden.

Voor het tegenwoordige willen wij hier nu niet anders bijvoegen, als van de Heere te wensen en te smeken dat hij onze harten zo wil aandoen en bewerken, dat wij onszelf bij al dit verhandelde ernstig mogen neerleggen en onderzoeken, of wij wel ooit zo tot kennis van onze zonden gekomen zijn, en er wel zo verslagen, bedroefd en verootmoedigd over zijn geweest, als er getoond is, dat het toegaat in de bekering. *Och Heere, God! drijf er, kan het wezen, ons allen te samen zelf door uw Heilige Geest toe aan, leg het gewicht van deze dingen op onze harten. Amen.*

Gepredikt te Rijnsaterwoude en te Kralingen in onderscheiden reizen en de laatste maal de 31e januari 1773.

7. De droefheid over de zonde

Zalig zijn die treuren, want zij zullen vertroost worden. Matthéüs 5:4

De aanbiddelijke Zoon van God, de dierbare Heiland en Zaligmaker Jezus, is bezig in onze tekstwoorden, en in de vorige en volgende verzen ons een duidelijk en levendig verhoog te doen van de ware aard, gestalte en inwendige hoedanigheid van al zijn geestelijke en gelovige onderdanen, die hij uit de wereld verkiest en roept tot Zijn gemeenschap en koninkrijk. Deze beschrijft en stelt hij ons eerst voor als *armen van geest*, die, van zichzelf losgemaakt en geheel uitgeschud en ontbloot, gepaste en bekwaame voorwerpen voor zijn volheid en algenoegzaamheid zijn geworpen, en genoodzaakt zijn, om voor alles tot hem te gaan.

Deze armen van geest beschrijft hij hier in onze tekst nader als die treuren, een gemoedsgesteldheid, om welke hij hun zalig spreekt, hun belovende, *dat zij vertroost zullen worden*. Door dit treuren van de arme van geest, verstaat de Zaligmaker die innige, hartelijke, tedere en geestelijke droefheid over de zonden, waarmee al ware armen van geest bezet zijn, voortkomende uit de bron van een waar geloof, en een hartelijke liefde en begeerte tot God en haar Zaligmaker Jezus; een gemoedsgestalte, mijn toehoorders! die niet anders dan zalig kan zijn, en op welke gewis een vaste en zekere troost zal volgen, ja, die al reeds een zoete vreugde en Goddelijke troost bij zich heeft.

Het is deze hartelijke, geestelijke en gelovige droefheid en treurigheid over de zonden, waarvan wij voor tegenwoordig wat nader met uw aandacht zouden handelen. Wij zijn bezig met de verklaring van de 89^e vraag van de Onderwijzer, handelende over *het eerste deel van de ware bekering, te weten: de afsterving van de oude mens*. Deze verhoogt ons de Onderwijzer als bestaande in twee onderscheiden stukken of delen, in een hartelijk leedwezen namelijk, en in een hoe langer hoe meer haten en vlieden van de zonden.

Van het eerste stuk, te weten: het hartelijk leedwezen over de zonden hebben wij op verleden dag des Heeren in het namiddag uur met uw aandacht reeds behandeld en voor u opgelegd, eerst hoe een mens van de Heere door Zijn Geest en woord wordt gebracht tot een klare, onderscheiden en geestelijke kennis van zijn zonden en ellenden, zonder welke het volstrekt onmogelijk is, dat hij ooit bekeerd kan worden, vervolgens hoe uit deze bron en fontein van de kennis der zonden nu ook noodzakelijk een innig hartelijk en geestelijk leedwezen en droefheid over de zonden in de ziel van de mens verwekt wordt. Wij hebben gezien, hoe noodzakelijk en heilzaam deze droefheid was; en hoe er zonder dezelve onmogelijk een ware bekering kan gehoopt worden.

Nu zouden wij dit stuk nog een weinig nader inzien, en uw aandacht deze hartelijke droefheid en leedwezen over de zonden wat nader openleggen, in zijn eigen aard, natuur, eigenschappen en gewrochten, waardoor zij zich van al valse schijndroefheid van de wereld, die de dood werkt, licht onderscheidt, teneinde, opdat een ieder van ons zich, in afhankelijkheid van de Geest en het licht van de Heere, hierbij neerlegt en zichzelf ernstig en nauwkeurig onderzoekt.

O! Heere Jezus! maak gij daar ons toch zelf bekwaam toe, breng en druk het gewicht van de zaken, die er verhandeld zullen worden, op onze harten. Leid er ons bij uw hemels licht in, doe de onbekeerden zien, wat zij missen, en uw kinderen de dingen die Gij hen geschonken hebt, opdat Uw grote, aanbiddelijke en heerlijke Naam verheerlijkt en uw allesoverwinnende genade geprezen worde. Amen.

Om dan nu onze verhandeling over de ware droefheid en het leedwezen, die een mens in de bekering over zijn zonden noodzakelijk hebben moet, en die door de Geest van de Heere in hem gewrocht wordt, te vervolgen; zo weet, geliefden! dat al leedwezen en droefheid, die een mens over zijn zonden heeft en hebben kan, geen rechte, zaligmakende en gelovige droefheid is. De Onderwijzer heeft daar in zijn beschrijving ook wel degelijk het oog op gehad, want, sprekende van een leedwezen over de zonden, bepaald en beschrijft hij ons dat nader als *een hartelijk leedwezen*.

Er is, toehoorders! velerhande droefheid en leedwezen over de zonde in de mens, die niet hartelijk, geestelijk en zielzaligend is. Maar vals en bedrieglijk, en waarmee men voor eeuwig moet verloren gaan.

Wij zullen er tot een ieders onderwijzing kort enige fouten van voorstellen.

1. Daar is een ***algemene natuurlijke droefheid*** over de zonde, die allermeeft hun oorsprong heeft uit de natuurlijke gesteldheid van het humeur van de mens, zonder dat de Heilige Geest iets in of aan dat hart doet. Zo vindt men mensen, die van een week humeur zijn, en licht geroerd worden en tranen storten, wanneer deze maar een weinig indruk van het geweten, over hun zonden en zondigen staat ontvangen, zo kunnen zij aanstonds tranen storten en dat dikwijls met veel bewegingen. Maar deze worden hieraan gekend, dat, zo gemakkelijk als de droefheid over hun zonden ontstaat of ontspringt, zo gemakkelijk verdwijnt zij ook weer, zij zet geen gestalte in het hart. Maar het zijn maar veranderlijke vlagen, vandaag droefheid, morgen weer blijdschap, evenals het ongestadige weer, het een uur regen, het andere uur zonneschijn. Andere zijn droevig over hun zonden alleen uit een zwaarmoedig of melancholisch humeur, deze, daar zij het opnemen, daar malen zij op. Wanneer zij het dan nemen op geestelijke zaken, zijn ze droefgeestig en zwaarmoedig over hun zaligheid, door hun zonden. Zodanige mensen zijn gemakkelijk hier uit te kennen, dat hun zwaarmoedigheid en droefgeestigheid over hun zonden redeloos is, dat is te zeggen, dat zij geen redenen plaats geven, noch geen middelen aanwenden om van hun droefheid verlost te worden. Maar zij blijven al in dezelfde staat van zwaarmoedigheid. Maar soms wordt de zware damp van de hersenen wel eens voor een korte poos in zo een verdreven, en dan vallen zij aan de anderen kant weer in een uitgelaten blijdschap, zonder reden of grond, die niet zo ras voorbij is, of zij zijn weer in hun oude zwaarmoedigheid, al zodanige droefheid over de zonden is maar natuurlijk, spruitende alleen uit het humeur of de gesteldheid van het lichaam.

2. Behalve deze, is er ten tweede ***een gedwongen droefheid*** over de zonden, die alleen voortkomt uit een vrees of gevoel van het kwaad van de zonde. Zo worden sommigen dikwijls zeer over de zonden ontsteld en geroerd, het geweten wordt levendig en vertoont de mens zijn zondig leven. Gods wrekende gerechtigheid, toorn en gramschap, de schrikkelijkerheid van dood, hel en verdoemenis. Hieruit wordt de ziel vervuld met angst, benauwdheid en droefenis over de zonden. De zodanigen worden met de stadhouder Felix zeer verschrikt en maken soms ook wel uiterlijk een groot misbaar, bijzonder als zij onder enige plagen en bezoeken van Gods hand zijn, dan treuren, wenen en kermen zij, niet over de schandelijkerheid van hun zonden, die zij

haten. Maar over het kwaad, dat hun de zonden aanbrengt, evenals een dief, die meer treurt over de straf, die hij lijdt of te wachten heeft, als uit berouw over zijn misdaad, het huilen, schreeuwen, hun zonden belijden, en God de Heere met groot geweld om vergeving te bidden. Maar gewoonlijk gaat de stormbui en dat onweer na enige korte tijd weer over, en de droefheid zakt geheel van het hart af, gelijk wij dat tevoren uw aandacht breedvoeriger vertoond hebben, toen wij handelden over de gedwongen bekeringen.

3. Is er ook een wanhopig leedwezen of **een wanhopige droefheid** over de zonden. Wanneer iemands gemoed door een duidelijk en levendig gezicht van de grootheid en gruwelijkheid van zijn zonden, van Gods gestrengte heiligheid en rechtvaardigheid, en van de schrikkelijkheid van de eeuwige verdoemenis, zonder het minste gezicht of gevoelen van de genade Gods in Christus, zodanig geroerd wordt in het geweten, zo vreselijk aan het wroegen en woeden raakt, dat de mens zichzelf geheel aan de wanhoop overgeeft, en wanhopende van nooit genade bij God te zullen verkrijgen, de handen aan hem zelf slaat of zoekt te slaan. Zulk een desperate droefheid en leedwezen was er in Kaïn, Saul, Judas en andere goddelozen, waarvan wij in de Heilige Schrift en in de ongewijde geschiedenissen lezen.

4. Behalve deze, is er ook **een geveinsde droefheid** of huichelaars leedwezen over de zonden, die alleen bestaat in een uiterlijke vertoning van tranen, berouw en leedwezen, zonder dat het hart er enig waarachtig deel in heeft, of er enigszins door verbeterd wordt. Deze droefheid spruit of om dat de bedreven zonden al te groot en te enorm zijn, en tegen het licht der consciëntie te zeer aanlopen en strijden, of om dat iemand zich door zijn zonden schandelijk gemaakt heeft bij de mensen, of omdat men vreest voor Gods straf of iets dergelijks; hieruit ontstaan zwaarmoedige gedachten in de ziel, en de mens vangt aan of om zijn geweten te stillen, of om achting bij de wereld te zoeken, zichzelf uiterlijk zeer boetvaardig aan te stellen. Hij belijdt zijn zonden, stort er tranen over en neemt voor en belooft zichzelf te beteren. Maar zoekt toch zijn zonden zoveel hij kan te verkleinen, en wanneer hij nu zijn oogmerk bereikt heeft, houdt zijn boetvaardigheid en droefheid ook aanstonds op. zo'n geveinsde droefheid en leedwezen was er in Saul, wanneer hij belijdenis deed van zijn zonden, voor de profeet Samuël, 1 Sam. 15: 24; alsmede in die Joden, waarvan God de Heere getuigt, Jes. 58: 5, dat zij zich een dag met vasten kwelden, dat zij hun hoofd kromden gelijk een bies, en een zak en as onder zich spreidden.

5. Ook is er een ijdele en **vruchteloze droefheid** over de zonden. Salomo zegt van de ware droefheid, Pred. 7: 3, *dat het hart daardoor gebeterd wordt*. Maar daar zijn mensen, die over hun zonden kunnen treuren en schreien, zonder dat hun harten daardoor een haar beter worden, van zo een mag men zeggen, dat zij hun aangezichten met tranen wassen. Maar dat hun harten van binnen onrein blijven. Dit is een zuivere helse droefheid, geliefden! want eveneens gaat het in de hel ook, daar doen de verdoemden anders niet, dan op de erbarmelijkste wijze treuren en wenen, want daar is wening der ogen en knersing der tanden. Maar hoe schrikkelijk zij daar ook in de hel wenen en kermen en hun tongen kauwen van de pijnen van het onuitblusselijke vuur, zo worden die rampzaligen niet het minste daardoor verbeterd. Maar zij blijven God vloeken en lasteren tot in al eeuwigheid.

Ziet, al deze en nog meer andere soorten van droefheid over de zonden, die wij hier zouden kunnen voorstellen, zijn het ware, rechte en geestelijke leedwezen niet, dat

iemand, die bekeerd zal worden, over zijn zonden moet hebben. Men kan al deze aangehaalde valse droefheid over de zonden hebben en nochtans onbekeerd zijn en blijven en voor eeuwig verloren gaan, want de mensen kunnen hun zielen zowel met tranen, als met een kus verraden. Zij kunnen zowel wenende als lachende naar de hel gaan, iemands ogen kunnen wel springaders van tranen zijn, en hij kan zijn hoofd laten hangen als een bies, terwijl zijn hart nochtans harder is als een diamant. Zulke mensen mogen met hun tranen bekwaam worden vergeleken bij marmerstenen, die vochtig zijn bij nat weer.

Er is dan, geliefden! tot de ware bekering van de mensen een geheel andere droefheid en leedwezen over de zonde nodig, als wij totnogtoe gezien hebben, van hetwelk wij nu nog een weinig nader zullen handelen. De Onderwijzer beschrijft ons het ware leedwezen over de zonde, dat in de bekering ontstond, als *een hartelijk leedwezen*, dat is een droefheid of leedwezen van het hart, dat uit het hart voortkomt, en dat inwendig in het gemoed van de mens zijn zitplaats heeft, de droefheid van de geveinsden ligt meer uiterlijk in hun aangezichten, en hun tranen zijn als een dauw, die wel het lof van boven bevochtigt. Maar dat niet doordringt tot de wortel. Maar het leedwezen en de droefheid, die Gods kinderen hebben in de bekering, is geestelijk en gaat diep in het hart, het hart wordt daardoor gewond, verslagen en verbrijzeld, gelijk wij zo lezen van die Joden, die op de pinksterdag bekeerd werden, dat zij op de predikatie van Petrus verslagen werden in het hart, Hand. 2: 37. Het is hier met deze Goddelijke droefheid en leedwezen over de zonde, als er is Jer. 4: 18, 19: *Uw weg en uw handelingen hebben u deze dingen gedaan, dit is uw boosheid, dat het zo bitter is, dat het tot aan uw hart raakt! O mijn ingewand; mijn ingewand! ik heb barensweeën. O wanden mijns harten; mijn hart maakt getier in mij, ik kan niet zwijgen.*

Zie, zo gaat het ook, als de mens zijn zonden in haar eigen natuur bij Gods licht komt te zien, voornamelijk als hij ze begint te zien met een heilig en gelovig oog, op een Evangelische wijze, dan komt er een tedere en doordringende droefheid in zijn ziel, die het gehele hart inneemt en vervult, dan wordt het hart gescheurd en niet de klederen, Joel 2 vers 13. Die kennis van het hartenwerk heeft, en niet meer met Efraim wandelt *als een botte duif zonder hart*, Hos. 7: 11, zal gemakkelijk begrijpen dat het onmogelijk is, dat het ware geestelijke leedwezen over de zonde niet hartelijk zou zijn, want de gehele bekering, met alles wat er aan vast zit, is zuiver hartenwerk. De Heere eist toch maar het hart; wanneer het hart daar niet bij is, zo kan niets de Heere behagen en Gods kinderen hebben er ook geen welgevallen in.

Die dan ooit op een Evangelische wijze over zijn zonden droefheid en leedwezen gehad heeft, die weet hoe teer, hoe innig geestelijk en hartelijk deze droefheid is. O, het hart wordt op het zien van Jezus' wonden, die door deszelfs zonden gemaakt zijn, zo innig, zo doordringende, zo Goddelijk bewogen en bedroefd, dat de teerheid, diepte en hartdoordringende kracht van deze Goddelijke droefheid onmogelijk recht kan gekend worden, zo de ziel niet dadelijk in de gestalte is, en gewond door haar zonden neerlegt voor de voeten van de aanbiddelijke en dierbare Heere Jezus. O, dan vlieten de tranen niet slechts als gehele beken van de ogen. Maar wat zijn het dan niet zoete, ootmoedige en tedere tranen, die uit het allerinnigste van een verbroken hart en verslagen Geest voortkomen! Och, mijn toehoorders! het is dan een hartelijke droefheid, een innig en hartelijk leedwezen, zonder enige verstoktheid: het hart heeft gezondigd. Maar het hart wordt er dan ook op de tederste wijze over verslagen en verootmoedigd, het hart treurt en weent dan voornamelijk over zichzelf, over hartenzonden, die in hun schandelijkheid en gruwelijkheid dan klaar, bij Gods eigen licht, aan de zielen ontdekt worden; dan ondervindt de ziel dat het hartelijk en heilig

treuren over de zonde een teer en zoet werk is, *omdat de Heere nabij de gebrokenen van harten is, en de verslagenen van Geest behoudt*, Psalm 34: 19.

Ik moet er dit van zeggen, toehoorders; dat er veel droefheid, berouw en leedwezen over de zonden in iemands ziel kan zijn, terwijl hij nog is onder voorbereidende overtuigingen. Maar dán, als de ziel tot Christus komt, en met de mond des geloofs zijn bloedige wonden kust, o dan wordt de droefheid en het leedwezen over de zonden eerst recht hartelijk, dan wordt er het hart door en door van omgeroerd, zodat de ziel dit woord des Heeren gebruikt, *mijn hart is in mij omgekeerd, al mijn berouw is te samen ontsteken*, Hos. 2: 8. Maar dan is het een heilige, een Goddelijke, geestelijke en gelovige droefheid, en die dezelve nooit gehad heeft, die weet niet wat het is, recht innig en hartelijk te treuren over de zonden.

Zo dan, onze Onderwijzer kon het ware leedwezen en droefheid over de zonden ons niet bekwaamer en eigenaardiger voorstellen, dan door die te omschrijven met het woord hartelijk, en zou dat leedwezen niet hartelijk zijn. O ziet toch eens waar het over gaat, het gaat volgens de Onderwijzer hierover, *dat wij God door onze zonden vertoornd hebben, en dezelve hoe langer hoe meer haten en vlieden*.

Om het hartelijke leedwezen en de geestelijke droefheid van de bekering nu nog een weinig nader te beschouwen, zo moeten wij de rechte bron en oorzaak ervan eerst overwegen.

De Onderwijzer legt dezelve aan ons open en leert ons ***dat het hartelijk leedwezen over de zonde daaruit voortkomt, dat wij God door onze zonden vertoornd hebben, en dezelve hoe langer hoe meer haten en vlieden.***

Het voorwerp tot welke zich het ware leedwezen en droefheid over de zonden uitstrekt, is de zalige, oneindige, heerlijke en algenoegzame God, de dierbare Jehovah, de eeuwige Fontein en Springbron van al licht, blijdschap, goedheid, zaligheid en genade, in wiens veelheid wij ellendigen onszelf geheel verliezen, als het ons gegeven wordt onszelf daarin te werpen. Deze zalige en heerlijke God komt Zichzelf door Christus Jezus Zijn Zoon in de bekering aan de zielen van Zijn kinderen en gunstgenoten ontdekken en bekend maken. Maar wat zien zij dan? Dan zien zij met een duidelijk opgehelderd en geestelijk oog des geloofs, hoezeer zij de dierbare, zalige en heerlijke God door hun zonden vertoornd hebben. Het zijn dan de zonden, geliefden! die dit innige en hartelijke leedwezen van de ziel komen te veroorzaken. De mens weent en treurt tevoren; als hij nog onder algemene overtuiging is, veel over de omstandigheden en gevolgen van de zonde. Maar nu treurt, weent en stort hij tranen, zuiver over de zonden als zonden; het is nu volgens Klaagl. 3: 30. *Wat klaagt dan een levend mens, een ieder klage over zijn zonden.* En Hoofdstuk 5: 16, *de kroon van ons hoofd is afgevallen, o wee onzer, dat wij zo gezondigd hebben.*

Maar hoe worden de zonden nu gezien? Zij worden gekend en beschouwd in betrekking op God de Heere, tegen Wiens aanbiddelijke heerlijkheid, hoogheid, beminnelijkheid, en heiligheid zij begaan en bedreven zijn. De ziel wordt hier nu ingeleid in de allerzaligste kennis en beschouwing van God, en zijn onbeschrijfelijke dierbare deugden en volmaaktheden. Die God komt haar nu in en door Christus op het allerheerlijkste en beminnelijkste voor; nooit heeft de ziel een voorwerp gekend zo onbeschrijfelijk zalig, dierbaar en heerlijk als de Drie-enige God. Hierop wordt zij eerst recht ingeleid in haar zonden, zij wordt nu gewaar, hoe schrikkelijk zij de allerhoogste, heiligste en beminnelijkste God door haar zonden onteerd, smaadheid aangedaan en geschonden heeft, hoe zij zijn kennis verworpen heeft, zijn heiligheid

gehoond, en al zijn goede en zalige geboden op het schandelijkste overtreden, ja met voeten getrapt heeft.

Kortom, de mens wordt nu duidelijk en levendig overreed, dat hij totnogtoe niet anders dan tot schande en oneer van zo grote en heerlijke God heeft geleefd, dat hij zichzelf buiten de zalige gemeenschap van die God heeft geworpen, dat hij de toorn en hoogste ongenade van Hem op zich geladen heeft. Hij ziet nu, hoe schrikkelijk en langdurig hij de Heere door zijn zonden getergd heeft, wat beledigingen hij hem in zijn hoogheid en heiligheid heeft aangedaan, wat een snood vijand hij van de Heere geweest is.

Dit alles ziet de mens nu zo duidelijk en levendig, en wordt van zijn gruwelijk en Godonterend gedrag zodanig overreed, dat hij zichzelf ten alleruiterste moet schamen en verfoeien, en hij kan er niet genoeg over verslagen en verootmoedigd worden, dat hij een zo goede, algenoegzame en rechtvaardigen God aldus verlaten, onteerd en vertoornd heeft. O! zegt zo een, wat is de zonde tegen God een gruwelijk, een schrikkelijk, een schandelijk ding; al waren mijn ogen springaders van tranen, ik zou de onbetamelijkheid, de snoodheid en de schandelijkheid van mijn zonden niet genoeg kunnen bewenen. O! wat is de Heere rechtvaardig, als hij toorn over mij brengt, en mij aan het eeuwige verderf overgeeft, wat zou ik hem moeten billijken, en zijn grote, vreselijke en heilige Naam moeten prijzen, als Hij mij, snode en gruwelijke zondaar, in de hel wierp, en mij nooit genadig was. Dan roept de mens uit, in een hartelijke droefheid en allerdiepste leedwezen, met de koning David, Psalm 51: 6, *tegen U alleen, o God! heb ik gezondigd en gedaan dat kwaad was in Uw ogen.*

Ziet, mijn toehoorders! hier uit dit alles wordt de ware en geestelijke droefheid over de zonden, het hartelijk leedwezen, dat in de bekering plaats heeft, nu gekend. Het is geen straf van de zonden, geen dood, hel of verdoemenis, of iets dergelijks, daar de mens hier voor vreest en bedroefd over is, o nee, het is God en Zijn heilige eer, die een mens hier op het hart komt. Zo goede, zo dierbare, zo heiligen, zo heerlijke God door de zonden onteerd en vertoornd te hebben, dat valt de ziel bitter, dat kan zij niet dragen, daar kan zij niet genoeg over treuren, al was er geen hel of hemel, geen zaligheid noch verdoemenis, als God maar weer in zijn ere hersteld wordt, meer wenst of begeert de ziel niet.

Wat dunkt u, aandachtigen! is er niet een groot onderscheid tussen zodanig een heilige en geestelijke droefheid over de zonden, tussen zo een hartelijk leedwezen, en tussen al die valse droefheid, die wij u eerst voorgesteld hebben? Gewis ja; het een is een droefheid naar God, het andere is een droefheid der wereld, de laatste werkt de dood. Maar de eerste werkt een onberouwelijke bekering tot zaligheid. Wilt u nog meer?

Wel, hoort dan nog kort wat eigenschappen en gewrochten deze Goddelijke droefheid heeft, opdat u van haar dierbaarheid en heilzaamheid nog klaarder mag overtuigd worden.

1. Zij is gelovig en vertrouwende op God en Zijn genade in Christus. De ziel druipt wel als het ware weg van treurigheid, en verfoeit en veroordeelt zichzelf vanwege haar zonden. Maar zij denkt niet hard noch wreed van God, en wanhoopt niet aan Zijn genade en goedertierenheid in Christus. Integendeel, zij aanschouwt Christus met een oog des geloofs en begeert zich op het allerhartelijkste met hem te verenigen en door hem God de Heere in Zijn heilige eer weer te herstellen. Hoe inniger, tederder en hartelijker droefheid een kind Gods heeft over de zonden, hoe meer hij zich wendt en keert tot Christus, om door Zijn bloed en gehoorzaamheid die zonden weg te nemen en helemaal uit te wissen. Zodat deze droefheid dan de ziel uit zichzelf leidt en drijft

tot Christus, evenals wij lezen, Markus 5: 24, van de vader van het kind, die, roepende met tranen, tot de Zaligmaker zei: *ik geloof Heere*. De ziel voelt haar smartelijk gewond door de zonde. Maar ziende dat Jezus een pleister van zijn bloed voor haar gemaakt heeft, stelt zij zich gewillig in de handen van deze medicijnmeester, en laat haar van hem genezen. Terwijl wolken van droefheid de ziel bedekken, breekt de zon van het geloof door dezelve heen en verdrijft die. Was dit zo niet, toehoorders! de ziel zou in een zee van tranen versmoren en verdrinken. Maar het geloof is de kurk, daar ze op drijft en die haar boven houdt.

2. Nog eens, de ware en geestelijke droefheid over de zonde gaat vergezeld met zelfwalging. De mens walgt van zichzelf en verfoeit zijn gruwelijke en onheilige natuur, volgens Ezech. 21: 43, daar de Heere tot zijn volk zegt: *gij zult van uzelf een walging hebben, vanwege al uw boosheden*. O, hoe gruwelijk beschouwt de mens zichzelf in deze droefheid, wat beeft hij een of keer en mishagen van zichzelf, wat is hij een lelijk mens in zijn ogen, hoe roept hij uit, wanneer hij de Heere der heirscharen komt te zien: *wee mij, ik verga, omdat ik een man van onreine lippen ben, en ik woon in het midden van een volks, dat onrein van lippen is*. Jes. 6: 5. O! zegt hij, geen snoder, geen onreiner schepsel als ik; o! wat onreine ogen, wat een vuil, boos en onrein hart! wat een schatkamer en modderpoel van snode goddeloosheid! foei, wat lelijke, stinkende en gruwelijke zonden! wat slijk, drek en vuiligheid! Laat toch Jezus' bloed aangebracht worden, om mij of te wassen.

3. De ware en geestelijke droefheid over de zonden, die een onberouwelijke bekering werkt tot zaligheid, gaat vergezeld met een tedere schaamte, diepe ootmoed, verbreking des harten en belijdenis van zonden. De ziel wordt over haar gruwelijkheid en snoodheid beschaamd, schaamrood, voor de Heere, Jer. 31: 15. Zij valt voor de voeten van God neer, ziet uit om Christus' sterkte en gerechtigheid, tot verzoening, vurig en hartelijk aan te grijpen, zij doet de oprechtste en hartelijkste belijdenis van haar zonden voor de Heere, zij wil er geen een, hoe klein of gering, voor hem verbergen. O nee! al de driften, krachten en vermogens van de ziel, verenigen zich om de zonden, zo snood, zo gruwelijk en menigvuldig als zij zijn, voor de Heere te brengen, en niets ter wereld achter te houden, want de mens ondervindt dan levendig de waarheid van Salomo's zeggen, Spreuk. 28: 13, *die zijn overtredingen bedekt, zal niet voorspoedig zijn. Maar die ze bekent en laat, zal barmhartigheid verkrijgen*. En hetgeen de apostel Johannes schrijft, 1 Joh. 1: 9. *Indien wij onze zonden belijden, God is getrouw en rechtvaardig, dat hij ons de zonden vergeeft en ons reinigt van al ongerechtigheid*.

4. Om hier niet alles op te halen, de ware en rechte droefheid over de zonde, zoekt de droefheid te vermeerderen en te vergeestelijken, dat is het uitzien van een gelovig, boetvaardig en verootmoedigd zondaar, om nog al inniger, tederder en hartelijker over zijn zonden bedroefd te zijn. Hem dunkt, zijn zonden zijn te snood, te schandelijk, te Godonterend, als dat hij er niet meerder en hartelijker over bedroefd, verbrijzeld en verslagen is; zijn hart acht hij, is nog te zeer verstokt, hij wilde wel dat het geheel als was mocht smelters, en geheel en al verbroken zijn. Hij bidt de Heere om meerder licht, teneinde hij zijn zonden in derzelver schandelijkheid en gruwelijkheid nog al klaarder en levendiger mocht voor ogen hebben, en op zijn hart ondervinden. Hij wenst geheel en al in zijn gruwelijkheid en onwaardigheid voor de Heere weg te zinken, nooit meent hij genoeg over zijn zonden verbroken en verootmoedigd te zijn. Zijn geroep is: *dieper Heere, dieper in mijn schuld!* Meer verslagen, meer verbrijzeld,

meer beschaamd, meer verlegen. Och, mocht ik geheel van mij zelf gruwen en walgen. Och, mocht ik vuriger en hartelijker naar Jezus en zijn reinigmakend bloed uitzien, en mij daar nauwer mee verenigen, en dieper in die fontein neerzinken, dat zou mijn zaligheid zijn en het enige leven van mijn geest.

5. De rechte en ware droefheid over de zonde, is een heilige en uitzuiverende droefheid. De ziel, die alzo, als wij gezien hebben, over haar zonden treurt, wordt daardoor hoe langer hoe meer in het bloed van Christus van de zonden gereinigd, het zijn deze tranen van ware boetvaardigheid, die deze zonden gelijk als versmoren. De huichelaars mogen hun zonden bewenen. Maar zij zullen ze daarom geenszins verlaten. Maar Gods kinderen beschreien de zonden en scheiden van de zonden, hun droefheid werkt een onberouwelijke bekering tot zaligheid, als wij Paulus hebben horen zeggen, en gelijk de Heere zijn volk vermaant, Joel. 2: 1 2, *bekeert u tot mij met geweent...*

6. Het ware treuren over de zonden is bestendig en zonder ophouden. De onbekeerden zijn ook wel eens over hun zonden bedroefd. Maar het is geen blijvende gestalte in hun harten. Sommigen zullen onder een predikatie wel eens tranen storten. Maar het is slechts een korte regenvlaag, die ras overwaait. Maar Gods kinderen treuren hier altijd, zolang zij in dit zondige lichaam des doods zijn; *haar oogappel houdt niet op*, Klaagl. 2: 18. Zij treden nooit weer in een verbond met de zonde. Maar blijven zonde altijd haten, en ze met hartelijke droefheid bewenen en betreuren, totdat zij eens zullen aanlanden in de hemel, daar geen rouw, noch droefheid, noch gekrijt ooit meer zal zijn, Openb. 21: 4.

Ziedaar, geliefden! deze voorgestelde dingen zijn wezenlijke eigenschappen van de ware, hartelijke en zaligmakende droefheid over de zonden die naar God is en een onberouwelijke bekering werkt tot zaligheid; overal, daar dezelve in iemand gevonden wordt, daar vertoont zij zich zodanig.

Maar wij hebben aan te merken dat deze droefheid echter haar verscheiden staten en trappen heeft, en dat zij in allen, die bekeerd worden, niet op gelijke wijze zich doet ondervinden, want in de een is zij meer wettischer, in de anderen meer evangelischer. In de een is zij smartelijker, benauwder en vreselijker, in de ander en is zij zachter, tederder en liefelijker. In de een duurt zij langer, eer zij de ziel wezenlijk ontbloot en tot Christus brengt, in de andere duurt zij korter, in de een vertoont zij zich meer, in de anderen minder naar buiten enz. De Heere werkt hieromtrent zeer verscheiden, en nadat hij weet het beste voor de mens te zijn. Maar hoe effener, gestaltelijker, geestelijker en evangelischer de droefheid en het leedwezen is over de zonden, hoe beter; dan is de droefheid het allerinnigst, het hartelijkst en het aangenaamst voor de Heere en het profijtelijkst voor de ziel, wanneer zij bij het zien en aanschouwen van Jezus' bloedige wonden veroorzaakt wordt, want dit is het soevereinste en krachtigste hulpmiddel om een diamanten hart te vergruizen en te verbreken, zodat het zich als was laat kneden. Er is dan niets nodiger, dan wanneer men iemand met leedwezen en droefheid over de zonden vindt aangedaan, te onderzoeken naar de rechte bron en oorzaak, waaruit dezelve voortkomt.

Ik ben verzekerd, dat er in deze tijd veel vleselijke en duivelse droefheid in de wereld is, dat er veel zulk wenen over de zonden is, als de duivels en verdoemden in de hel doen. Maar dat de ware en geestelijke droefheid van al dezelve licht te onderscheiden is, door haar evangelische bronader en Goddelijke eigenschappen, als wij gezien hebben. Vooral heeft men zich te wachten, iemand gerust neer te zetten en hem

Christus en de zaligheid toe te eigen op enige preparatoire of voorbereidende wettische droefheid, hoe groot, hoe geweldig die ook zou mogen zijn. Zo men de arme mensen niet wil bedriegen en hen hun tranen doen afwissen, eer zij met ontblote, uitgeschudde en ledige zielen tot Christus gekomen zijn, en zich met hun nat betraande aangezichten in de heilfontein van zijn bloed hebben ingedompeld, om in dezelve gewassen te worden; het zijn toch niet onze tranen. Maar het is alleen Christus' bloed, dat ons van al onze zonden moet reinigen.

Daar hebt u dan nu, mijn toehoorders! in twee achtereenvolgende predikaties, het eerste stuk van de afsterving van de oude mens, in de bekering verhandeld, te weten, het hartelijke leedwezen dat wij God door onze zonde vertoorn hebben. Zo gauw dit, zoals wij hetzelfde nu beschouwd hebben, in iemands ziel komt te ontstaan, is het onmogelijk, dat die vorige oude zondemens langer zo kan blijven leven. Nee, deze Goddelijke en geestelijke droefheid, dit hartelijk leedwezen over de zonden, is het eerste beginsel waaruit hen de dood veroorzaakt en toegebracht wordt. Want het is volstrekt onmogelijk als dit beginsel zich in iemand openbaart en gestaltelijk van de Heilige Geest in hem gewrocht wordt, dat zo een dan nog langer in de zonden zou kunnen blijven leven, en die met lust en vermaak bedrijven. O nee, deze geestelijke, gelovige en evangelische droefheid is een hartsveranderende en hartzuiverende droefheid, zij verwekt door haar eigen aard en natuur in iemand een oprechte en bittere haat tegen de zonden, als tegen het allerhoogste, allerschandelijkste en schadelijkste kwaad.

Zij keert, stelt en vormt iemands hart inwendig geheel tegen de zonden, zodat hij de innige vijand van de zonden zijnde, dezelve hoe langer hoe meer komt te mijden, te ontvlieden en tegen te gaan, gelijk de Onderwijzer dat in het vervolg leert, zeggende, dat tot het afsterven van de oude mens ook behoort, *dat men de zonden hoe langer hoe meer komt te haten en te vlieden.*

Welk stuk wij, als het de Heere behaagt, in de naaste reizen voor uw aandacht hopen te verhandelen.

Wat nu onszelf aanbelangt, zij zijn wel in grote mate gelukkig, die onder ons rechte kennis hebben aan de dingen die heden verhandeld zijn, want dezelve kunnen niet anders als bij Goddelijk licht geleerd, ondervonden en aldus gekend worden. Niemand kan begrijpen, of er iets van verstaan, wat het is, een hartelijk en innig leedwezen, een droefheid naar God over de zonden te hebben en er op een gelovige en evangelische wijze over te treuren, als die meermalen in die gestalte geweest is, en dan kan hij het nog weer niet recht en eigenaardig begrijpen, zo hij niet dadelijk weer in die gestalte komt, want al wat het verstand daarvan bevat en oordeelt, kan niet voldoen, tenzij de zaak zelf ondervonden wordt.

Och, wat is het dan niet te beklagen, mijn toehoorders! dat verreweg de meesten van ons zo dood, onwetende en ongevoelig van deze geestelijke dingen zijn, ja dat er hun boze harten zo tegen zijn aangekant, dat zij ze als dwaze en onnutte dingen verwerpen en verachten.

Maar weet, mijn toehoorders! - en och, mocht het de Heere uzelf maar eens recht doen weten - dat gij, die nog nooit zo innerlijk, zo hartelijk en teer over uw zonden bedroefd bent geweest, als wij nu beschouwd hebben, dat u ook nog nooit op een gelovige wijze tot Christus bent gekomen en als ellendigen voor zijn voeten hebt neergelegd, om van hem geholpen te worden. Weet dat u dan nog in de duisternis wandelt, en uw zonden en uw rampzaligen staat, waarin u bent, nog nooit gezien of gekend hebt, en komt u in deze uw blindheid te sterven, o, wat een nare en

schrikkelijke eeuwigheid is er dan voor u te wachten! Hoe zult gij, die geen zin noch lust hebt gehad om hier op de wereld over uw zonden hartelijk te treuren. Maar liever gerust en zorgeloos hebt willen leven, en in plaats van boetvaardige tranen, u beholpen hebt met menigvuldige bedeksels van de schande, om uw zonden te verbergen en te verkleinen, hoe zult u er in de hel dan voor eeuwig over moeten wenen! Och, wat zult u dan een naar en ijselijk gehuil opheffen, wanneer ge u voor eeuwig zult bevinden onder het gewicht van Gods vreselijke toorn.

O mensen, mocht u er maar eens een weinig van kunnen zien en geloven, uw verstokte harten zouden er van sidderen en beven, en u zoudt misbaar maken, als een vrouw, die in barensood is. Wel, omwille van uw eeuwige zaligheid, neemt toch eens, - dit bidden wij u, - een wezenlijke intrest en belang in deze dingen, eer het voor u te laat zijn zal. Voed uw harten toch niet langer met zorgeloosheid, want u gaat allen naar een eeuwigheid toe, en u hebt met een heilige en rechtvaardige God te doen, die u met al uw zonden eens zal doen komen voor het gericht. Bedenk toch, dat er een gedenboek voor des Heeren aangezicht is, daar al uw zonden, tot een toe, in staan opgeschreven. Vreest en beeft toch eens, eer u voor eeuwig met de duivelen zult moeten sidderen en beven in de vlammen van de hel. Ontwaakt toch eens, u die nu slaapt, en die in uw zorgeloosheid als verdronken ligt, ziet uw zonden en rampzaligheid toch eens, eer de dood u de ogen zal sluiten. Stort toch eens tranen van ware boetvaardigheid en van hartelijk leedwezen, dat u God door uw zonden zo vertoornd hebt, eer de Heere u voor zijn rechterstoel zal doen verschijnen, en al uw gewezen en berouw u niets zal mogen helpen.

Vraagt iemand, dat zullen wij dan doen? Kunnen wij zelf onze zonden en rampzaligen staat zien? Is dat in onze macht om er zo hartelijk over bedroefd te zijn en ons gelovig tot de Heere Jezus te wenden en zijn sterkte en gerechtigheid aan te grijpen? Moet God ons dat niet geven, en zelf in ons werken?

Voorzeker vrienden, het zal des Heeren werk moeten zijn, u recht aan uzelf te ontdekken, u over uw zonden te verootmoedigen en u tot Christus om hulp te doen gaan, zonder dat, zult u er in al eeuwigheid niet toe komen. Maar ziet dan toch, dit bidden wij u, uw rampzalige blindheid en verstoktheid van het hart; neemt daar toch een ware intrest en belang in, dat u uw eigen zonden en rampzaligheid niet zien kunt, dat er uw harten niet over verootmoedigd en verbroken kunnen worden. Erkent dat toch voor een dodelijke kwaal in u, om welke u voor eeuwig zult moeten verloren gaan, zo u er niet haastig van verlost en genezen wordt; erkent dat u zichzelf van deze uw blindheid en verstoktheid niet kunt verlossen, dat uw verlossing alleen in de hand van de Heere Jezus is, dat Hij u door de ogenzalf van Zijn Geest van uw rampzalige blindheid moet genezen, u uw zonden doen zien, en er uzelf over moet verootmoedigen. Gaat en wendt u dan als zulke blinde en verstokte zondaars ook tot de Heere Jezus, zet en leg u neer voor Zijn voeten, bidt hem gelovig, ernstig en aanhoudende om Zijn licht en Geest, roept tot Hem, dat Hij u van uw blindheid en verstoktheid geneest. Laat Hem geen rust, voordat Hij u gehoord en geholpen heeft, neemt in Zijn mogendheid voor en besluit ernstig om aan zijn deur te blijven liggen en wachten, totdat hij u genadig is.

Ziet, onbekeerde, blinde en verstokte zondaars, deze weg moet u in, of u moet voor eeuwig blind en verstokt van hart blijven. Daarom, och, bedient u toch van deze raad, praktiseert ze nu nog. Jezus wacht nog, om al ellendige zondaren, die tot hem komen, te helpen en genadig te zijn. De Heere zelf make er u door Zijn heilige Geest bekwaam toe. Amen.

Gepredikte Rijnsaterwoude en te Kralingen en laatst 21 februari 1773.

8. Het haten en vlieden van de zonde

Gij liefhebbers des Heeren haat het kwade. Psalm 97 vers 10.

De psalm, waaruit wij onze tekst genomen hebben, komt ons voor, zonder een enig bijzonder opschrift aan zijn voorhoofd, dus wij niet zeker kunnen weten, wie de schrijver of maker er van is. De 70 Griekse vertaal mannen – de Septuagint - houden dezelve voor een lied van de koning David, en schrijven er daarom vooraan: *een lied Davids*. Maar, of waarlijk David de maker en opsteller van deze psalm geweest zij, kunnen zij noch wij duidelijk bewijzen: dit kunnen wij zien, dat de dichter van dit lied een Goddelijk schrijver geweest is, die veel inzien en licht gehad heeft in de heerlijkheid, majesteit en hoogheid van God, en in de gelukzaligheid van het volk en de gunstgenoten van de Heere, die verwaardigd worden zo grote en heerlijke God te kennen, te dienen, te beminnen en aan te kleven. Die geestelijk zijn onder mijn toehoorders lezen deze psalm wanneer zij thuis gekomen zijn, maar eens met gezette aandacht na. Verwaardigt de Heere hen met zijn licht, dan ben ik verzekerd, dat zij dezelve bij uitnemendheid dierbaar, heerlijk en Goddelijk zullen vinden, en getuigenis geven, dat de dichter ervan God van nabij gekend heeft en een ootmoedig dienstknecht van de Heere geweest is.

Hier in onze tekst vermaant de vrome man al de liefhebbers en gunstgenoten van de Heere, dat zij toch het kwaad van de zonde zouden haters, uit aanmerking van de hoogheid van de Heere, tegen welke de zonde begaan wordt, en van zijn geduchte rechtvaardigheid en strenge oordelen over de zondaars en goddelozen, die zich tegen hem aankanten en zijn heilige dienst verlaten. Gelijk een ieder geoeffend Christen dit verband en die aaneenschakeling van de rede van de dichter, als hij de psalm naleest, gemakkelijk zal gewaar worden. De vermaning dan, die de vrome man hier aan het volk van de Heere geeft, is ten hoogste nuttig, heilzaam en noodzakelijk.

Maar verwacht niet, aandachtigen! dat wij die zo woordelijk, als dezelve hier voorkomt, zullen verklaren en voor u opleggen: ons oogmerk is maar alleen om er ons van te bedienen als een grondslag van onze voorgenomen verhandeling over het haten en vlieden van de zonde, hetgeen behoort tot de ware bekering des mensen.

Wij zijn bezig met de verklaring van het eerste deel der bekering, te weten, de afsterving van de oude mens, deze stelt onze Catechismus gelegen te zijn in twee stukken, in een hartelijk leedwezen, namelijk, dat wij God door onze zonden vertoornd hebben, en in de zonden hoe langer hoe meer te haten en te vlieden. Het eerste stuk namelijk, *het hartelijk leedwezen over de zonden*, hebben wij aan uw aandacht in twee achtereenvolgende predikaties opengelegd en verhandeld, nu is het nodig, dat wij u het andere stuk, te weten *het haten en vlieden van de zonden*, op dezelfde wijze openleggen, gelijk wij nu dan in dit morgenuur wenssen te doen.

De Heere smekende dat de fontein van het licht en van de Geest zich over ons opent, en wij in dat Goddelijke licht heden het licht zien mogen. Amen.

Wij keren ons dan nu weer tot onze Onderwijzer, die, handelende over de afsterving van de oude mens, in de tweede plaats dezelve daarin stelt gelegen te zijn, dat men, aangedaan zijnde met een hartelijk leedwezen, van God de Heere door de zonden vertoornd te hebben, *dezelve hoe langer hoe meer komt te haten en te vlieden*.

Drie bijzondere stukken komen ons hier dan nu ter verhandeling voor.

1. Het voorwerp of de voorwerpen, te weten de zonden.
2. De gesteldheid van Gods kinderen daaromtrent in de bekering, zij moeten die zonden haten en vlieden, en dan,
3. Hun voortgang en toenemen daarin, zij moeten zulks hoe langer hoe meer doen.

1. Wat het eerste aangaat, de voorwerpen van de haat van degenen, die bekeerd worden, zijn *de zonden*, waardoor wij verstaan moeten:

- a. al die daden, handelingen en werkzaamheden van de mens, die tegen God en zijn Heilige wet aanlopen en die ons doorgaande in het woord met de naam van *ongerechtigheid* en worden voorgesteld, omdat zij van de regel van Gods wet ten enenmaal afwijken.
- b. Ten anderen, moeten wij hier door de zonden ook verstaan de gehele zondige verdorvenheid, daar de mens naar ziel en lichaam mee besmet is, al dat verkeerde, boze en onreine, dat de mens van nature aankleeft, al die ongerechtigheid, daar Christus Zichzelf voor gegeven heeft, om er de Zijnen van te verlossen, Titus 2: 14. Want er is niets algemener in de Heilige Schrift, als dat onder de benaming van zonden, de gehele zondige verdorvenheid des mensen naar ziel en lichaam wordt voorgesteld. In die zin leert Paulus, Gal. 3: 22; dat de Schrift het nu al, dat is al mensen van nature onder de zonden besloten heeft, *ja dat alles zonde is, wat uit het geloof niet is*, Rom. 14: 23. Zodat derhalve aan een mens van nature niet anders dan zonde wordt gevonden, gelijk wij breedvoerig beschouwd hebben, wanneer wij handelden van de oude mens van de zonde en van zijn afsterving.

2. Wat is er nu van deze zonden en van al deze zondige verdorvenheid? De Onderwijzer gewaagt van ze te haten en te vlieden, als zijnde een noodzakelijk vereiste van de ware bekering, behorende tot de afsterving van de oude mens. Twee dingen komen ons hier voor:

- a. het haten,
- b. het vlieden van de zonden.

a. Wat het eerste aanbelangt, iets te haten, is niets anders dan ergens met het hart afkerig van zijn, ergens tegen aangekant wezen, uit hoofde van de lelijkheid of schadelijkheid, dat er in zulk een voorwerp, dat men haat, wordt gevonden. Onze natuur is genegen, al wat ons enige droefheid aanbrengt of schade, te haten, uit grond van eigen zelfliefde, en integendeel te beminnen, alles wat ons vermaak en voordeel aanbrengt. Nu, zolang als de mens onbekeerd is, vindt hij zijn vermaak en voordeel in de zonden, de zonde is dan zijn element, daar hij eveneens in leeft, als, een vis in het water, hij bemint de zonden dan op het allerinnigste en tederste, en kleeft er zo vast aan, dat hij er niet van gescheurd kan worden: daarentegen haat hij dan al heiligheid en al wat licht, Goddelijk en geestelijk is, hebbende de duisternis liever dan het licht. Maar wanneer het de Heere behaagt de mens in de handen van Zijn Zoon Christus te stellen en hem van de duisternis tot het licht te bekeren, dan wordt des mensen natuur geheel omgekeerd en veranderd, het verstand en oordeel worden verlicht en de wil met zijn uitgangen en genegenheden wordt geheiligd, zodat de mens nu de zonden, die hij tevoren alleen beminde, geheel komt te haten en daartegen ten enenmaal aangekant wordt. De reden hiervan is voor een verlicht verstand zeer gemakkelijk en licht te begrijpen, want al haat en afkerigheid, die wij in onze zielen omtrent enig voorwerp gewaar worden, spruit uit een duidelijke beschouwing van de lelijkheid en schadelijkheid van zulk een voorwerp, en uit het gevoelen van het ongemak, droefheid

en smart, die het ons veroorzaakt. Nu hebben wij in onze vorige verhandeling gezien, op welke wijze een mens van de Heere in de bekering wordt gebracht tot een klare, onderscheiden en geestelijke kennis van zijn zonden en zondige hartsverdorvenheid, en tot een hartelijke droefheid en leedwezen daarover. God de Heere komt het duistere verstand van de uitverkorenen met Zijn Goddelijk licht bestralen, Zijn Geest komt hen op een zaligmakende wijze van zonden overtuigen, hierop beschouwen zij de zonde nu in haar afschuwelijke aard, en vinden die zo lelijk, zo gruwelijk, schandelijk en God ontterende, dat zij daarvan schrikken en walgen, als van het snoodste wangedrocht en afschuwelijkste monster, dat er zijn kan. Zij vinden de zonden ook ten hoogste schadelijk. Zij leren dezelve kennen als de bron en oorzaak van het allerverderfelijkste ziels- en lichaamskwaad, dat de mens van God, het hoogste goed, geheel berooft, en in een jammerpoel van de onbeschrijfelijkste ellenden neerstort.

Dit gezicht vervult de ziel van Gods kinderen in de bekering met een innige, hartelijke en geestelijke droefheid, berouw en leedwezen over hun zonden en zondige verdorvenheid, hun harten worden daarover verslagen, verbroken en verbrijzeld. Zij moeten zichzelf om hun zonden en onheilige natuur, geheel verfoeien en veroordelen. Zij moeten op de heup kloppen, voor God beschaamd en schaamrood worden, gelijk wij dit alles tevoren voor uw aandacht breedvoerig hebben opengelegd en verhandeld. Langs deze weg nu komt een mens in de bekering tot een duidelijk en geestelijk gezicht, van de gruwelijkheid, lelijkheid, verfoeilijkheid en schadelijkheid van de zonde, en ondervindt de bitterheid ervan levendig in de ziel. Nu kan het niet anders zijn, toehoorders! of waar zo'n geestelijk gezicht en gevoel van de gruwelijkheid en schadelijkheid van de zonde is, oprechtste en hartelijkste haat en afkeer zijn van de zonden, zodat de zonde als het gruwelijkste en schadelijkste monster gehaat wordt, en het hart met al zijn uitgangen en genegenheden daar geheel tegen wordt aangekant. De zonde wordt dan gehaat, niet alleen om haar schandelijkheid, als stortende de mens in een onbeschrijfelijk rampzalig verderf, en hem geheel van God afscheidende. Maar zij wordt dan ook innerlijk gehaat om haar uitnemende verfoeilijkheid, schande, lelijkheid en walgelijkheid, als ten enenmaal strijdende tegen het zuivere Goddelijke licht en de ware heiligheid. Daar wordt dan zoveel gruwelijkheid en lelijkheid in de zonde gezien, dat het onmogelijk is voor de ziel, die langer aan te hangen, te beminnen en er enige gemeenschap mee te hebben. Maar, het hart krijgt er de grootste, innigste en wezenlijkste afkeer van, en verklaart de zonde geheel voor vijand, niet alleen de grote zondige daden. Maar alles was aan de zonde vast en verknocht is, en dat maar de minste gemeenschap heeft met de zonde, hoe klein en gering het ook zou mogen schijnen, want de ziel wordt dan, bij het zuivere licht van God, in de diepten van de zonde ingeleid; dat licht openbaart dan de zonde in haar eigen aard en natuur, als zijnde duisternis en vlees. Zo kan het dan niet anders zijn, of de zonde wordt in haar diepte en eigen natuur als zonde beschouwd, en als zodanig van een verlichte ziel innerlijk gehaat.

Dit is nu het grote onderscheid tussen bekeerden en onbekeerden. Een onbekeerd mens mag sommige grove zondige daden, die tegen het licht van zijn geweten strijden, afkeuren en haten. Maar daarom haat hij nochtans niet de zonde als zonde zelf. Want een onbekeerd mens weet niet wat zonde is. Maar hij leeft in de zonde, en kan noch wil niet anders doen dan zondigen.

Maar een bekeerd mens, die de zonde bij Gods licht, in haar eigen natuur heeft leren kennen, haat de zonde als zonde, ontvangt van de Heere een nieuw hart en een nieuwe geest, die, uit God geboren zijnde, niet kunnen zondigen. Maar geheel tegen de zonde zijn aangekant als licht en duisternis, leven en dood. Gods licht doet hem gedurig zien wat de zonde is, en nooit ziet hij ze, of hij haat en verfoeit ze, en wenst er geheel van

bevrijd en ontslagen te zijn. Hij haat niet alleen de zondige daden. Maar hij haat de zonde zelf, met alles wat daaraan vast is, en met de zonde enige gemeenschap heeft. Hij haat de bron en fontein van de zonde, namelijk de duisternis. Hij haat de poel waaruit de zonde opwelt, zijnde het boze en verdorven hart, die schatkamer van al vuile en onreine daden. Hij haat alles wat met de zonde samenspant en er aanleiding toe geeft, kortom, hij haat alles zonder onderscheid, de rok die van het vlees besmet is, Judas vers 23. Alles wat maar naar vlees en duisterheid helt, en van Gods licht en heiligheid afwijkt, is het voorwerp van zijn haat en verfoeiing. Hij kan er zich, wanneer hij maar enigszins in het licht is, onmogelijk mee verenigen, of er enige gemeenschap mee houden. O nee, hij is geheel aller zonden vijand, en haat ze met een innige en volkomen haat. Deze is nu die oprechte haat en gekantheid tegen de zonde, daar Gods volk, de bekeerden in de Heilige Schrift, zozeer toe opgewekt en vermaand worden, gelijk als Amos 5: 15, *haat het boze en hebt lief het goede*; en Rom. 12: 9, *hebt een afkeer van het boze, en hangt het goede aan*. En Salomo, of liever Christus, de opperste Wijsheid des Vaders, leert ons dat hierin de rechte vrees Gods gelegen is, zeggende, Spreuk 8: 13, *de vrees des Heeren is te haten het kwade*. David getuigt van zichzelf, Psalm 119: 128, *dat hij al Gods bevelen van alles voor recht gehouden gehad. Maar dat hij al valse pad had gehaat*.

Maar toehoorders, de zaak verdient wel, dat wij dezelve nog een weinig nader van nabij zien en beschouwen, waaraan de ware en geestelijke haat van de zonde eigenlijk kan gekend worden, om ze van al valse en ingebeelde haat te onderscheiden, want God heeft nauwelijks een weg, of de duivel heeft er een weg tegen, die naar Gods weg zweemt en gelijkt. Maar die nochtans met dezelve de minste gemeenschap niet heeft. Maar alleen dient om de arme zielen te bedriegen, en naar het eeuwige verderf te leiden, door die een valse verbeelding, dat zij op Gods weg wandelen, omdat zij zoiets dergelijks in zich bevinden. Dus is het hier met het haters van de zonde zo gelegen. De Satan brengt in de zielen van de onbekeerden dikwijls een haat tegen sommige zonden, en soorten van de zelf, en maakt hun dan wijs, dat zij in het algemeen al zonde en zondigheid haten en bijgevolg nu vernieuwd en bekeerd zijn. Hierom, om deze duivels listen onder 's Heeren zegen een weinig te verbreken, zullen we uw aandacht nog enige eigenschappen en kenmerken gaan voorstellen, waaruit de rechte haat tegen de zonde, die een vrucht der bekering is, gemakkelijk kan gekend worden. Om uw aandacht dan nu enige eigenschappen en kenmerken voor ogen te stellen, waaruit men kan weten, of men de zonden op een geestelijke en zielzaligende wijze haat en verfoeit, dan of men ze slechts haat op een algemene wijze, en zo ver als ook een onbekeerde de zonde kan haters en verfoeien, zo wens ik, dat God Zelf mijn toehoorders bij Zijn licht in Hemzelf en in de dingen die wij hun nu door Zijn genade zullen voordragen, gelieve in te leiden.

Want weet, aandachtigen! dat, zo u de zonden aldus niet haat, als wij nu zullen tonen dat zij gehaat moeten worden, dat u dan nog onbekeerd bent, en nog nooit bij Gods licht hebt leren kennen wat zonde is. Bijgevolg dat het dan tijd voor u is, met allen ernst te gaan uitzien naar een waarachtig bekering.

1. Die een oprechte haat heeft tegen de zonde, die heeft ook te gelijk een oprechte liefde en hartelijke lust tot hetgeen tegenover de zonde staat, te weten licht, heiligheid, godzaligheid, gerechtigheid en deugd; want de liefde tot deze dingen, is de fontein en bron van de haat tegen de zonde. De zonde is duisternis en een afwijking van het licht, volgens hetgeen ons de Zaligmaker leert, Joh. 3:10, *want een ieder die kwaad doet, haat het licht, en komt tot het licht niet, opdat zijn werken niet bestraft worden*. De

zonde is een schending en onttering van de heiligheid Gods, een afwijking en overtreding van zijn goede en heilige wet en een vijandige gekantheid tegen God en zijn beeld, en tegen alles wat Goddelijk en geestelijk is. Zal iemand nu de zonde als zonde waarlijk haten, hij moet in het licht zijn overgegaan, en daarmee zijn verenigd geworden. Hij moet op het licht verliefd zijn geworden. Hij moet God en Zijn heiligheid in beginselen hebben leren kennen en enigszins achter dat grote geheim gekomen zijn, waarin de deugd en godzaligheid gelegen is. Het licht moet hem in dit alles enigszins klaar, gestaltelijk en bevindelijk hebben ingeleid. Hij moet iets van ware heiligheid, deugd en godzaligheid gesmaakt hebben, zodat er zijn hart naar toegekeerd, en zijn verstand en wil daarop verliefd zijn geworden.

Ziet geliefden! uit deze grond en bronader komt de ware haat tegen de zonde voort. Al zei iemand duizendmaal, dat hij een haat tegen de zonde had als zonde, en hij kende en beminde het licht, Gods heilig beeld en de ware godzaligheid en deugd niet in enige trap en met enige onderscheiding, zo zou hij leugens spreken en zichzelf bedriegen, eveneens alsof iemand wilde voorwenden de leugens te haten, zonder nochtans de waarheid lief te hebben. Dus dan de ware en geestelijke haat tegen de zonde spruit uit de grond van liefde tot datgene, van het tegengestelde van de zonde is.

2. Die een waren en oprechten haat heeft tegen de zonde, haat dezelve en heeft er een innige afkeer van, niet alleen zozeer om de straf, die op de zonde volgt, hier of hierna maals maar voornamelijk om de lelijkheid, schandelijkheid en de gruwelijkheid van de zonde zelf. Hij heeft de zonde bij het licht leren kennen als een allervuilst en verschrikkelijkst monster, waardoor Gods heiligheid zo onteerd, zijn deugden zo geschonden, zijn hoogheid zo versmaad, en zijn heilige wet zo overtreden wordt. Hij heeft gezien hoe God de zonden haat, en hoe schrikkelijk hij er over vertoorn wordt; hoe de zonde een scheiding tussen de Heere en de ziel maakt; hoe zij het zoete licht van God uitblust en verduistert, welke smetten en vuiligheden zij op de zielen brengt, en hoe zij de mens van zijn troost, blijdschap, vrede en zaligheid geheel berooft, en hem in duisterheid, droefheid, angst en naarheid doet wandelen. Kortom, zo een heeft de zonde leren kennen, als een alleszins verslindend en verwoestend kwaad, dat God en zaligheid, Geest en leven, en al genaden in de ziel verwoest en omkeert; en daarom haat zo een de zonde als het allergruwelijkste en verfoeilijkste ding dat er zijn kan. Al was er leven noch dood, hemel of hel, zo een kan in eeuwigheid evenwel met de zonde niet verenigen, want de zonde is zijn dood en hel en verdoemenis, en hij wilde liever alles ondergaan, dan in de zonde leven; zo weinig als licht en duisternis gemeenschap met elkaar kunnen hebben, zo weinig kan zulk een gemeenschap hebben met de zonde. Eer zullen al de sterren van de hemel vallen, eer zulk een weer geheel met de zonde zal kunnen verenigd worden, en er als tevoren zichzelf aan verbinden en overgeven. Nee, toehoorders! deze haat tegen de zonde is en blijft een onverzoonlijke haat: laat deze snode Delila woelen, kussen, strelen en aanhouden zoveel zij wil, nooit zal zij weer geheel meesteres van hart worden. O nee; daar zal koning Jezus met Zijn licht en genade wel zorg voor dragen. De zonde is die Amalek, die nooit weer in genade wordt aangenomen. De oorlog tussen Gods kinderen en de zonde, is als de oorlog van die prinsen, waarvan wij lezen 2 Kon. 14: 30, *daar was krijg tussen Rehabeam en tussen Jerobeam al hun dagen.*

3. Nog eens, die een oprechte en geestelijke haat heeft tegen de zonde, die haat niet slechts deze of geen zonde in soort, hoedanigheid en grootte. Maar hij haat zonder enig onderscheid al zonden, al was maar hem bij licht, als zonde vertoond wordt, of dat maar met vlees besmet is, even als David getuigt, *dat hij al valse pad gehaat had,*

Psalm 119:118. De reden hiervan is, omdat de zonde van een geslacht of hoedanigheid is, wat haar wezen en natuur aanbelangt, en bijgevolg dezelfde grond van hatelijkheid, die in een zonde gevonden en bij het licht ontdekt wordt, ook zonder onderscheid wordt gevonden en ontdekt in al andere zonden, zodat deze haat van Gods kinderen niet is tegen enige bijzondere soort van zonden, gelijk het is in de geveinsden en onbekeerden. Maar in het algemeen tegen het gehele geslacht der zonde, eveneens als een mens, die een adder haat, omdat hij vergiftig en dodelijk is, die haat zonder onderscheid al adders, om diezelfde reden. Maar zo is het hier ook, die een zonde oprecht en geestelijk haat, alleen omdat zij zonde is, die haat om dezelfde reden zonder onderscheid, al andere zonden, en al wat bij het licht van hem maar als zonde ontdekt wordt. Grote zonden, kleine zonden, in en uitwendige zonden, gewinzonden, toegenegen boezemzonden, ja ook de eerste opwekkingen en bewegingen van zonde, hoe subtiel en gering ook in haar beginsel, zij worden al te samen, bij licht, op gelijke wijze als zonde gehaat, en de ziel kan zich niet op het minste verenigen met iets, dat haar maar onder de gedaante van zonden vertoond wordt.

4. Die de zonden oprecht haat, die laat het bij die blote haat en afkerigheid niet blijven. Maar zal zich ook wel degelijk tegen de zonden zetten en strijd voeren, en dezelve zoveel hij immers kan, trachten te ontgaan, zeggende tot al werkzame zonden: *henen uit, wat heb ik meer met u te doen?* Want dat volgt, toehoorders! uit onze aard en natuur, wat wij beminnen, daar zoeken wij ons nauw mee te verenigen, en wat wij haten, daar zoeken wij ons ver van af te scheiden. Waar nu de zonde, bij het licht, als zulk een vuil en gruwelijk ding gekend en gehaat wordt, daar zoekt de ziel er zich ook, zoveel mogelijk is, van te ontdoen, daar gebruikt zij al middelen, om zich van de zonden of te scheiden, en vindende geen bekwamer en krachtiger middel om dit haar oogmerk te bereiken, als het licht zelf, zoekt zij zich toch nauw met het licht te verenigen en zich dieper in de fontein van het licht te laten neerdalen. Zij zoekt bestendig in dat licht te blijven, zich daarvan meer en meer te laten beschijnen en zich door dat licht van de zonde te laten zuiveren en reinigen: want zij bevindt, dat het niet alleen een zielsverkwikkend, maar ook een zielszuiverend licht is, omdat het haar leidt tot de fontein van Jezus' reinigmakend bloed, en tot de bronader van de Heilige Geest, om daar zichzelf menigmaal in te werpen en haar gedurig voor de bewerking van de Geest vatbaar te maken. Zie, zo doet de rechte haat tegen de zonde dan de ziel met al macht tegen de zonde strijden, en drijft haar naar het licht toe, dat dodelijk voor de zonde is.

5. Die de zonde oprecht haat, die laat de zonde niet alleen uitwendig na, uit enig particulier inzicht van vlees en bloed, dat hem daartoe dringt en aanzet. Maar hij heeft een inwendige afkeer van de zonden, zodat hij ze onmogelijk, wanneer hij ze in haar rechte natuur beschouwt, kan beminnen en liefhebben. De onbekeerden laten veeltijds enige zonden na, uit gebrek van bekwame gelegenheid om dezelve te kunnen bedrijven, terwijl zij nochtans inwendig met hun harten tot die zonden genegen zijn. Maar die de zonden oprecht haat, die laat dezelve niet na uit gebrek aan gelegenheid. Maar uit gebrek van genegenheid; zijn hart is inwendig afkerig van de zonde; want de haat is eigenlijk een afkerigheid des harten van enig ding. Het gaat met zo een evenals met Jozef, die wel goede en bekwame gelegenheid had, om zonde te bedrijven met Potifars huisvrouw. Maar zijn hart was er niet toegenegen. Maar geheel tegen aangekant; de hoogheid des Heeren was hem tot een schrik en hij vermocht niet wegens dezelve zulk een groot kwaad te doen en te zondigen tegen zijn God. Maar zo ligt de vrees Gods ook diep in het hart van Gods kinderen en maakt hen heel afkerig

van de zonden, *want de vrees des Heeren is het kwade te haten*, Spreuk. 8: 13. Wanneer zij de zonden doen, geschiedt het uit zwakheid en tegen hun wil, gelijk Paulus zo getuigde van zichzelf, dat het goede, wat hij wilde, niet van hem gedaan werd. Maar dat hij het kwaad, dat hij niet wilde, deed.

Zie aandachtigen! wij zouden meer dergelijke kenmerken en eigenschappen van de ware en oprechte haat tegen de zonden, die in al bekeerden is, kunnen aanhalen en voorstellen. Maar wij menen, dat wij er reeds genoeg van gezegd hebben, om duidelijk en onderscheiden te tonen, wat er is, van de zonden innig, hartelijk, geestelijk, en uit het grondbeginsel van een nieuw leven, in de ziel te haten. Allen, die van de Heere Jezus verlichte ogen des verstands ontvangen hebben, zullen met mij toestemmen, dat zodanig een haat tegen de zonde, als wij u nu vertoon hebben, gestaltelijk, en zoveel de natuur en het wezen en de wortel van de zaak aanbelangt, zonder onderscheid, in al die waarlijk bekeerd worden, komt te ontstaan, en dat degenen, die de zonde aldus niet hebben leren kennen, ook nooit in waarheid van God zelf zijn bekeerd geworden. Maar nog geheel in de zonde leven, hoe uiterlijk vroom en godsdienstig zij ook voor de wereld mogen verschijnen.

Hiermee oordelen wij nu genoeg verhandeld en voor uw aandacht opengelegd te hebben, wat eigenlijk het rechte hater van de zonde is, en het er nu bij te laten rusten, terwijl wij in het namiddag uur zullen vervolgen als wanneer wij onder des Heeren zegen verder wenssen te beschouwen, hoe een waar bekeerde de zonde niet slechts haat, maar die ook alleszins komt te vlieden, volgens de Onderwijzer, en dat wel bij wijze van voortgang, hoe langer hoe meer. Zullende wij de verhandelde zaken dan ook wat nader en bijzonder op onszelf toepasselijk moeten maken.

Och! mocht het dan de Heere behagen, dan nu maar zelf de mensen bij het verhandelde te bepalen, hen diepe indrukken daarvan te geven in hun zielen, hun duister verstand bij de aanvang of voortgang te verlichten en hun recht werkzaam te maken tot onderzoek van hun zelf, aangaande het grote werk van de bekering. Laat ons de Heere, om te besluiten, daartoe zelf in en door Zijn Zoon Jezus, oprecht bidden. Amen.

Gepredikt te Rijnsaterwoude en te Kralingen; laatst 28 februari 1773.

9. Het vlieden van de zonde

Een iegelijk die de naam van Christus noemt, sta of van ongerechtigheid.

2 Timothéüs 2: 19.

De in grote mate begenadigde leraar en apostel Paulus, vertoont hier in onze tekstwoorden aan Timotheüs, Zijn Zoon, het andere zegel van het vaste fundament van de eeuwige roeping en verkiezing Gods, waardoor die verkiezing, gelijk als bevestigd en bekrachtigd werd. Welk zegel in zich behelst een vertoog van aller uitverkorenen en gelovigen noodzakelijke verplichting, en omdat zij de naam van Christus noemden, af te staan van ongerechtigheid. Dit is een zegel of kenmerk, Geliefden! van de eeuwige verkiezing tot zaligheid. De mensen spreken menigmaal van Gods eeuwige verkiezing, en schijnen van zichzelf wel graag te willen weten, of zij ook van eeuwigheid van God de Heere uitverkoren, en in het boek des levens opgeschreven zijn. Maar daartoe nu is dit zegel of teken, waaruit iemand het van zichzelf kan weten: *een ieder die de Naam van Christus noemt, sta of van ongerechtigheid.*

Wanneer wij dit in ons bewaarheid vinden, door het licht en onderwijs van de Heilige Geest, dan kunnen wij onszelf niet bedriegen. Maar mogen op die grond, op dit zegel, gerust geloven, dat de Heere ons van al eeuwigheid voor de zijn gekend en uitverkoren heeft. *Wij hebben eerst de naam van Christus te noemen;* dat is, onszelf met Christus te verenigen, hem aan te nemen, ons geheel aan hem op te dragen en over te geven, en hem aldus *onze Heere, Hoofd, Heiland en Koning* te noemen. Wanneer dat nu in waarheid van ons geschiedt, dan zal dit daarvan het noodzakelijk vruchtgevolg moeten zijn, dat wij ook metterdaad *komen af te staan van al ongerechtigheid*, door niet alleen al zonden en ongerechtigheden geheel te haten en te verfoeien, maar door ons daar ook dadelijk van af te zonderen, door geen gemeenschap meer te hebben met de onvruchtbare werken der duisternis. Maar dezelve, zoveel in ons is, te vlieden en er strijd tegen te voeren.

Terecht, toehoorders! want immers dit is het einde, waartoe Zich de Heere Jezus voor Zijn volk heeft overgegeven, opdat Hij hen van al ongerechtigheden zou verlossen, Titus 2: 14, zulks nu doet de Heiland door middel van geloof en bekering, hij komt de zijn bestralen met Zijn licht, en doet hen de lelijkheid en schandelijkheid van de zonde en ongerechtigheid zien. Bij dat licht reinigt en zuivert hij er hun harten van, hij doet hen van de zonde en ongerechtigheid een innige haat en afkeer hebben, hij doet ze hen als het verschrikkelijkste en gruwelijkste monster verfoeien, en stelt hen op die wijze in staat, om zich met al macht tegen de ongerechtigheid aan te kanten, van dezelve afstand te doen, ze als het grootste en schandelijkste kwaad te vlieden, en ze manmoedig met de wapenen des lichts en des Geestes te bestrijden en ten onder te brengen. Langs deze weg wordt dit teken en zegel van de eeuwige voorkennis en verkiezing van de Vader dan nu bewaarheid en vervuld, *een ieder die de Naam van Christus noemt, sta of van ongerechtigheid.*

Het is deze grote verborgenheid van Christus, geliefden! waarvan wij heden in dit middaguur met uw aandacht wat nader zullen moeten spreken, en waartoe wij met Paulus, de voorbidding van des Heeren volk voor ons tot de Heere verzoeken, opdat ons de deur van het woord mag geopend worden.

Wij hebben de verklaring onderhanden van deze woorden van de Onderwijzer, uit de 89^e vraag, daar hij, sprekende van de afsterving van de oude mens in de bekering, dezelve in de tweede plaats ook hierin stelt gelegen te zijn, *dat men de zonden hoe langer hoe meer komt te haten en te vlieden*, als zijnde een onvermijdelijk vruchtgevolg van een waar hartelijk leedwezen over de zonden.

Wij hebben deze leer van de Onderwijzer, in het morgenuur reeds begonnen uw aandacht te openen en te verklaren, u voorhoudende, waarin het oprecht en geestelijk haten, van de zonden bestaat, uit wat bronader die haat voorkomt, en welke deszelfs ware eigenschappen en kenmerken zijn.

Nu zouden wij deze stof vervolgen, en uw aandacht onder de zegen van de Heere voorhouden en openleggen:

1. Hoe de uitverkorenen in de bekering niet alleen de zonden leren haten, maar ze ook leren vlieden,
2. en dat wel op een toenemende en voortgaande wijze hoe langer hoe meer.
3. Waarna wij het verhandelde wat nader voor onszelf wenssen over te nemen en te gebruiken.

Om dan nu maar terstond ter zake te komen. Weet, mijn toehoorders! dat onze natuur en aard zo gesteld is, dat, zo hevig als wij onszelf, met alles wat wij beminnen en liefhebben, begeren te verenigen, dat wij ook zo hevig onszelf trachten los te maken en of te sonderen van alles, dat wij oprecht haten en verfoeien. Dit kan niet anders zijn, dat men haat, daar keert zich ons hart vanaf, daar zijn ons verstand en wil vijandig tegen, en hoe nauwer dat gehate voorwerp ons aankleeft, hoe meer wij onze macht en kracht gebruiken om er ons van af te scheiden. Zo is het in het natuurlijke: neemt eens een mens, die een pad of een spinnenkop haat, en er als een lelijk en venijnig dier voor bevreesd is, die zal immers de pad of spinnenkop vermijden, zoveel hij kan, en wat zal hij een geweld maken, als zo'n venijnig dier eens nabij aan zijn lijf komt?

Maar zo is het in het geestelijke eveneens. Wanneer de zonde, bij het licht, in haar lelijke en afschuwelijke gedaante aan Gods kinderen is bekend geworden, dan kan het niet anders zijn, of zij moeten de zonde als het afschuwelijkste ding haten, gelijk wij in het morgenuur beschouwd hebben, met hun gehele hart; en wanneer zij ze op die wijze haten, dan kan het niet anders zijn, of zij moeten de zonde als het afschuwelijkste, lelijkste en snoodste ding, met hun gehele hart vlieden, en er zich, zoveel mogelijk is, ver van afzonderen; laat hier maar in deze de ondervinding van al Gods volk spreken. Wie van des Heeren kinderen heeft ooit bij het licht de zonde ingezien, die ze niet onbeschrijfelijk snood, lelijk en verfoeilijk vond, en op het hartelijkste begeerde om er, zoveel mogelijk was, geheel van bevrijd en ontslagen te worden; daar is er niet een, of zij zullen dit moeten getuigen. Waarvan dan al dat zuchten, al dat wenen en treuren van Gods kinderen, al dat uitzien, zoeken, wachten, aangrijpen en volgen van koning Jezus, dat hangen en kleven aan hem, is het niet allemaal om van dat vuile monster van de zonde maar ontslagen te worden, en veranderd en vernieuwd te worden naar het beeld van de onzienlijke Gods? Gewis ja, toehoorders! die aan deze dingen geen kennis heeft, leeft nog in de duisternis en in vriendschap met de zonden. Leest maar het woord Gods, hoe overvloedig zult u daar deze gestalte van het volk van de Heere in vertoond en voorgesteld vinden? Wat worden zij daar niet ernstig en krachtig, niet alleen tot het haten maar ook tot het vlieden en of laten van de zonden, van de Geest van de Heere aangezet en vermaand?

Wij vinden die vermaning bijna op ieder blad van de Bijbel, op verscheiden wijze, en onder verscheiden benaming. Hier roept Gods Geest, *dat zij hen van hun*

goddeloosheid en van hun goddeloze wegen, zullen bekeren, Ezech. 3: 19. Daar, *dat zij toch van de ongerechtigheid zullen afstaan*, 2 Tim. 19. Elders is het: *Maar gij, o mens Gods! vlied deze dingen*, te weten, die tevoren aangehaalde en voorgestelde zonden van de wereld 1 Tim. 6: 1. Op een andere plaats roept hun de Geest toe: *dat zij zich toch zullen onthouden van allen schijn van kwaad*, 1 Thess. 5: 22; *dat zij toch geen gemeenschap zullen hebben met de onvruchtbare werken der duisternis*, Ef. 5: 11. *Maar dat zij ook de rok zullen haten die van het vlees besmet is*, Judas vers 23.

Wat wordt niet deze plicht overal in het Woord met zware bedreigingen en met dure beloften op het gemoed van des Heeren volk aangedrongen en vast gemaakt. Hoe duidelijk vertoont ons niet de Heilige Geest, dat het bereiken daarvan het grote einde en oogmerk is van de gehele Middelaarsbediening van de Heere Jezus, en dat Hij daarom alleen die heerlijke en dierbare Naam van Jezus draagt, omdat Zijn werk is, Zijn volk zalig te maken van hun zonden Mattheüs 1: 21.

Zo dan, het blijkt uit allen deze, dat het de grote plicht en werkelijke toelag is en moet zijn, van al diegenen, die bekeerd worden, om de zonden niet alleen te haten en te verfoeien. Maar om ze ook te vlieden, en er geheel afstand van te doen.

En wilt u nu eens horen, aandachtigen! hoe dit vlieden van de zonde gestaltelijk en werkelijk in het bekeerde volk van Heere komt toe te gaan? Geeft er dan maar, zoveel in u is, acht op, en ziet uit naar Jezus' licht om het recht te verstaan. Zij hebben vooraf in hem zulk een heilige, oprechte en geestelijke haat tegen de zonde, als wij in het morgen uur getoond hebben. Deze haat heeft Jezus door zijn licht en Geest gestaltelijk in hun zielen gewrocht, en vernieuwt, verlevendigt en versterkt die gedurig. Uit die bron en grond wordt het veroorzaakt, dat er in al bekeerden ook een werkzame poging en toelag is, de een tijd meer, de andere tijd minder, om hen door genade en licht van de zonde te ontdoen, zich daarvan los te maken, af te zonderen en die met al macht te ontvlieden. Wanneer deze poging en toelag nu enigszins sterk werkzaam en levendig is in Gods kinderen, dan gaat het met hun aldus toe:

1. Dan zoeken zij hen, zoveel als mogelijk is, van al zondige bewegingen, daden en werken te onthouden. Zij zijn dan zeer nauw toeziende, oplettende en omzichtig, om toch in geen zonden, klein of groot te vallen, zij staan dan even als soldaten op de wacht, uitziende naar al kanten, of er ook enig kwaad van buiten of van binnen tot hun komt naderen, en of zij ook enige ongerechtigheid kunnen vinden, die te haten is, Psalm 18: 24. Zij zijn dan niet ver van Jezus, de fontein van het licht, zij zien in dat licht gedurig het licht, Psalm 36: 10. Daar kunnen dan niet veel zonden passeren, of zij worden ze ras gewaar, en brengen ze als vijand tot de koning, opdat hij ze doodt. Zij zijn dan zeer op het licht verliefd en op heiligheid gezet. Zij wensden dan al dieper en dieper in het licht in te dringen, er zich nauwer mee te verenigen en er haar meer van te laten beschijnen en verwarmen. Het hart is dan zeer teer en vervuld met de liefde van God in Christus; de vrees van de Heere ligt dan diep in dat hart gezonken, de Heere is nabij met zijn hoogheid, en die hoogheid van de Heere speent en houdt haar terug van de zonden, zodat zij uitroepen met Job, hoofdstuk 31: 23: *want het verderf Gods is bij mij een schrik, en ik vermag niet van wegen Zijn hoogheid*. De ziel is dan zeer gezet om dagelijks met de Heere een afrekening te houden, en niet van de troon te gaan, voordat zij kwitantie van al haar schuld in Jezus' bloed gekregen hebben.

2. Gods kinderen wandelen op zulk een tijd veel met een oog naar binnen, die les van Salomo, Spreuk. 4: 23, *behoed uw hart boven al dat te bewaren is, want daaruit zijn de uitgangen des levens*, is dan veel bij hen in werkzame praktijk. Zij zien dan veel bij

licht in hun harten in, en geven nauw acht op de innige neigingen, bewegingen en uitgangen ervan. Zij vangen dan zelfs de kleine vosjes, de eerste opkomende begeerlijkheden en opwellingen van de zonde in het hart, op, en brengen ze tot haar Heere, opdat hij ze uitroeien en zij zijn wijngaard niet verderven. Zij laten dan niet graag een enige bekende zonde op haar beenderen leggen, of een enige gedachte der ijdelheid in haar binnenste vernachten. Maar roepen Jezus gedurig in ter hulp, en ontvangen kracht en sterkte uit hem, om tegen zondige hartsverdorvenheid strijd te voeren, en die met de wapenen van het lichts te overwinnen. Zij leggen het er dan op toe, om door de Geest maar al de werken van het lichaam te doden, Rom. 8: 13; om het huis van hun zielen maar gedurig door Jezus' bloed te reinigen en schoon te houden. Zij maken dan een verbond met hun ogen, Job 31: 1, en staan er na, dat de Heere zelf hun ogen maar afwenden opdat ze geen ijdelheid zien, Psalm 119: 37.

3. Gods kinderen, de ware bekeerden, wanneer zij aldus in die gestalte zijn van zo werkelijk de zonden te ontvlieden, zijn dan ook tevens zeer toeziende, en omzichtig, om toch maar al gelegenheden tot zondigen te mijden en te ontgaan; alles wat hun maar enige aanleidingen tot zonde zou kunnen geven, zoeken zij dan maar, zoveel als mogelijk is, of te snijden, als daar zijn allerlei zondige tijden, plaatsen en gezelschappen, voor al deze paden van de inbrekers wachten zij zich dan, naar het woord van Gods lippen. Zij houden hun gangen dan in de sporen van de Heere opdat hun voetstappen niet zouden wankelen, Psalm 17: 4: 5.

4. Eindelijk, het volk van de Heere is op die tijd ook zeer verliefd en gezet op een naarstige nauwkeurige, hartelijke en geestelijke waarneming van al haar plichten. Zij wensen en begeren er dan niet een, is het mogelijk, te verzuimen. Maar er steeds met een verwijderd hart toe uit te gaan, als tot hun allerzoetste en aangenaamste werk. Zij wensen deze hun plichten dan al te samen gelovig te verrichten, met een oog op Jezus en zijn licht, kracht, sterkte en levendmakende geest, om daarmee bevochtigd te worden. Hun lezen, bidden, mediteren, het woord te horen en van de waarheden te spreken, trachten zij gedurig door Jezus kracht te verrichten, en er van hem zelf gewillig, genegen en bekwaam toe gemaakt te worden! En als zij zulks kunnen begeren en verkrijgen, o dan zijn hun plichten hen zo dierbaar en zoet, dan verblijden zij ten hoogste hun harten en eindigen zo geheel in God, door Christus, de enige springbron en fontein van al licht, geest, leven, blijdschap, zaligheid en genade; uit, door en tot wie de recht wordt ondervonden dat al dingen zijn.

Ziedaar mijn toehoorders! op zulke wijze, als wij u daar nu vertoond hebben, komen Gods kinderen, de ware bekeerden, de zonde niet alleen te haten. Maar dezelve ook werkelijk te ontgaan en te ontvlieden; dat is het rechte vlieden van de zonden, dat wij nu daar gezien hebben, en o hoe gelukkig zijn ze, die daar wat veel van mogen ontvangen! want het zijn de beste en dierbaarste schatten, die men aan deze zijde van de eeuwigheid kan bezitten.

Maar helaas! het gaat altijd zo met Gods volk niet, och, zij hebben er gewoonlijk zo weinig van; wat is er in deze te klagen, te treuren en te wenen. Toch is het evenwel en blijft een waarheid, dat het rechte vlieden van de zonden langs die weg komt te geschieden en toe te gaan, als wij gezien hebben, een naarmate een kind Gods meerder of minder van die weg bestendig in zijn hart heeft, naar die mate zal hij de zonde ook meerder of minder kunnen vlieden, en er zich van ontdoen; dit is er van, dat deze gehele weg en wijze van de zonden te vlieden zo gestaltelijk, en wat de wortel van de

zaak aanbelangt, in al bekeerden is, en Gods kinderen mogen zo ver in afzakking komen en zozeer onder de kracht hunner verdorvenheid neergedrukt worden als het wil, nochtans blijven al deze dingen, zoals wij ze voorgesteld hebben, op de bodem van hun harten liggen, en eer zal de duivel, door Gods toelating, de gehele wereld kunnen achter zich heen leiden, eer hij deze dingen helemaal uit het hart van een enig kind Gods zal kunnen weg rukken en er hen van beroven, want daar blijft in al bekeerden, hoe zeer zij ook in de zonden komen te vallen, nochtans één ding over, daar de gehele wereld, hoe uiterlijk vroom en godsdienstig zij ook mag voorkomen, helemaal niets van heeft of hebben kan; te weten Geest en leven. Hoe slecht het er ook met een kind van God komt uit te zien, en aan wat zonden hij zich ook door zwakheid, verzuim en nalatigheid mag schuldig maken, zo blijft nochtans ten hun opzichte, deze wonderspreuk van de Heilige Geest waarachtig, die wij vinden, 1 Joh. 3: 9, *die uit God geboren is en doet de zonde niet, want zijn zaad blijft in hem; en hij kan niet zondigen, want hij is uit God geboren.*

Weet, mijn toehoorders! dat het bekende zeggen van de apostel Paulus, Fil. 3: 12, hetwelk de onbekeerden zo kwalijk op hun zelf toepassen, om er hun zonden mee te bedekken. Maar alleen in een kind Gods, in een ware bekeerde, kan plaats hebben. *Niet dat ik het reeds verkregen heb, of reeds volmaakt ben, maar ik jaag daarna of ik het ook grijpen mocht, waartoe ik van Christus Jezus ook gegrepen ben.* Want het gehele leven van de gelovigen hier op aarde bestaat in een vallen en opstaan, zij hebben hier maar een klein beginsel van heiligmaking in dit leven, zo nochtans, dat zij daar gedurig meer en meer in moeten vorderen en toenemen, en dat is het ook, dat onze Onderwijzer hier nu mee in het oog heeft, wanneer hij zegt, *dat de bekeerden de zonden hoe langer hoe meerder moeten haten en vlieden.*

2. Gezien hebbende op wat wijze Gods kinderen in de bekering in staat gesteld en bekwaam gemaakt worden om de zonden te haten en te vlieden, moeten wij nu nog kort beschouwen hoe zij in die werkzame gestalte nog gedurig moeten voortgaan en toenemen.

De Onderwijzer stelt ons dit haten en vlieden van de zonden, dat in de bekering zijn oorsprong en beginsel neemt, voor, als hetgeen *hoe langer hoe meer* moet geschieden. Het is, mijn toehoorders! in het geestelijke leven der genade eveneens gelegen als in het natuurlijke; in het natuurlijke leven wast de mens allengs en bij trappen op en neemt toe in kracht, sterkte en vastigheid. Maar zo neemt de nieuwe mens, die naar Gods beeld geschapen is, ook gedurig toe in heiligheid, kennis en genade. De genade wast in ieder Christen dagelijks aan, zelfs dan, wanneer zij schijnt te verminderen en of te nemen, het pad toch van een rechtvaardigen is gelijk een schijnend licht, voortgaande en lichtende tot de volle dag toe, Spreuk. 4: 18. Al degenen dan, die in de bekering de zonden oprecht hebben begonnen te haten en te vlieden, moeten daarin dagelijks meer en meer vorderen, toenemen en voortgaan, tot de dag en uur van hun dood toe, gelijk wij deze waarheid overvloedig uit de Heilige Schrift nader zouden kunnen aantonen en bevestigen.

Onze Onderwijzer dan, *wanneer hij hier spreekt van de zonde hoe langer hoe meer te haten en te vlieden*, geeft daar deze twee dingen mee te kennen.

- (1) Dat de weg van bekering en heiligmaking een weg is die gedurig en onophoudelijk van Gods kinderen moet worden bewandeld, en waarop zij zolang als zij op de wereld zijn nog steeds hebben voort te gaan. Hoe ver een Christen hier ook komen mag, hoe zeer hij ook de zonden mag haten en vlieden, zo bezit hij nochtans maar een klein stukje ervan, en de verst gevorderde in het Christendom, zal hier nog met

Paulus moeten uitroepen, Rom. 7: 19, 23: *Want het goede dat ik wil, doe ik niet, en het kwade dat ik niet wil, doe ik. Ik zie een andere wet in mijn leden, welke strijd tegen de wet van mijn gemoed, en mij gevangen neemt onder de wet van de zonde, die in mijn leden is.* En ik geloof, toehoorders, dat hij, die hier het meest van ziet, en het meest met diezelfde apostel roept: *ik ellendig mens! wie zal mij verlossen van het lichaam dezes doods*, het meest toeneemt en vordert in de genade. De ellendigste Christenen zijn de grootste, en die zo ellendig is, dat hij niets kan doen, zonder Christus, is het verste van allen gevorderd, en het naaste bij de heerlijke trap van volkomen volmaaktheid.

- (2) Aan de andere kant, wil ons de Onderwijzer met dit zijn zeggen ook leren, dat, ofschoon een mens hier op de wereld maar zo weinig van volmaakte heiligheid ontvangt, hij nochtans zich door genade moet toeleggen om volmaakt heilig te worden, want, ofschoon Gods kinderen hier beneden nooit ten volle van de zonden zullen bevrijd worden, zo moet nochtans hun oprechte toeleeg, jagen en uitzien zijn, om er volmaakt van bevrijd te worden, zij moeten het zich met Paulus voorstellen, alsof zij het enigszins grijpen mochten. Nimmer moet deze gedachte een kind Gods bekruipen, dat hij reeds of geheel of in enige mate genoeg van de zonden verlost en geheiligd is. O nee! Hij moet hier gedurig te werk gaan, als of hij nog niets had en nog alles krijgen moest; gedurig moet hij vergeten dat achter hem is, Fil. 3: 14; levende door de Geest, moet zijn toeleeg steeds zijn, om ook door de Geest te wandelen, Gal. 5: 25. Naarmate hij op die wijze meer in heiligmaking toeneemt en vordert, naar die mate zal hij de zonde afsterven, en de zonde zal minder vat op hem krijgen, totdat hij in de uur van de dood ten volle en voor eeuwig van de zonden zal bevrijd worden, en in een volmaakte heiligheid en heerlijkheid zal overgaan.

Zo dan terecht leert onze Onderwijzer, hetgeen in de bekering zijn beginsel ontvangt, hoe langer hoe meer moet geschieden.

Zo hebben wij voor uw aandacht dan nu beide deze stukken in vier predikaties verhandeld, namelijk: *het hartelijke leedwezen over de zonden, dat men God daardoor zo vertoornd heeft, en dan het haten en vlieden ervan, hoe langer hoe meer.* Tot beide deze stukken is de mens, zolang hij onbekeerd is, geheel en al onwillig en onbekwaam. Maar in de bekering, wanneer de Heere God het duister verstand van de mens komt openen en verlichten, en zijn wil komt vernieuwen en heiligen, dan ontvangt hij het beginsel van beide deze stukken in zijn ziel, dan leert hij wat het is heilig, geestelijk en hartelijk aan de voeten van Jezus, over zijn zonden te treuren en ze bij het licht te kennen, te haten en te vlieden, en daarin steeds toe te nemen en te vorderen. Zo bestaat dan in deze dingen, volgens de Onderwijzer, het eerste deel van de ware bekering, te weten, de afsterving van de oude mens, want die wordt langs deze weg van zo'n hartelijk leedwezen over de zonden en van die hoe langer hoe meer te haten en te vlieden, zijn kracht en voedsel, daar hij door moet omtrekken, hij wordt langs deze weg gepijnigd en langzamerhand gekruist en gedood.

Maar het is niet genoeg om bekeerd te worden, dat er zo'n vorige oude mens der zonde in ons komt of te sterven, nee, daar moet ook noodzakelijk, zoals wij in de 88^e vraag gezien hebben, in de plaats van de oude mens, die afsterft, een geheel nieuwe mens in ons komen verrijzen en opstaan. Waarover nieuwe mens wij nu ook in het vervolg met uw aandacht uit onze Onderwijzer hopen te handelen.

3. Wat nu ons allen samen aanbelangt, mijn toehoorders, wij hebben daar nu op deze dag zulke dierbare en heerlijke waarheden, rakende het haten en vlieden van de

zonden, voor uw aandacht, door de bijstand van de Heere verklaard en verhandeld, het zal er nu maar alleen op aankomen, of die dingen gestaltelijk in ons hart waarheid hebben, of niet.

Och! mocht daartoe een ieder van onze die genade van de Heere eens ontvangen; dat hij bij licht in zichzelf mocht inzien en bij de verhandelde waarheden bepaald worden, en zo recht werkzaam gemaakt tot een nauwkeurig zelfonderzoek. Het is immers gewis, toehoorders! dat wij al te samen het uiterste belang in deze verhandelde waarheden hebben, en dat een van beiden waarachtig moet zijn, of dat wij ze bezitten, of dat wij ze niet bezitten; indien wij ze bezitten, dan zijn wij zeker en in waarheid bekeerd en zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid. Maar indien wij de dingen niet bezitten, dan zijn wij nog ten enenmaal onbekeerd, dan leven wij nog in een staat van verdoemenis; en komen wij zo te sterven, wij gaan dan gewis naar een eeuwig verderf toe.

Ik vraag u dan nu, mijn toehoorders! oordeelt zelf, indien wij allen zoveel belang in deze verhandelde zaken hebben, dat er onze eeuwige zaligheid of verdoemenis geheel van afhangt, is het dan niet wel de moeite waard, dat wij ons geheel hier voor en boven alles ernstig aan laten gelegen liggen en onszelf op het nauwkeurigste trachten te onderzoeken, of wij deze dingen bezitten of niet.

Kom aan dan, nu ik zal u maar eens kort enige weinige dingen afvragen, gaat u maar eens bedaard uw toestand na en antwoord tussen God en uw zielen, wat er toch in deze van u is.

- (1) Weet u van een tijd te spreken, waarin u de minste rechte kennis, haat en of keer van de zonden niet had. Maar geheel in de zonde leefde, de zonde diende en er uw enige lust, genoegen en vermaak in vond. Weet u van een tijd, waarin u vleeselijk verkocht was onder de zonden, niet anders kon doen als zondigen, waarin u op het allernauwste met de zonde verenigd was, met de duisternis samen spande en de ongerechtigheid indronk als water? Weet u ooit in zo'n staat geleefd te hebben, en zo geheel beide met uw ziel en lichaam de zonde dienstbaar geweest te zijn?
- (2) Hebt u enige kennis en bewustheid van uzelf, dat God u ooit met zijn licht bestraald heeft, en u in dat licht de zonde heeft doen kennen in haar lelijkheid, afschuwelijkheid, verfoeilijkheid en walgelijke onreinheid, zodat u de zonde van toen of kwam te beschouwen als het gruwelijkste monster en het meest Godonterende en meest zielverderfelijke kwaad? Hebt u wel ooit enigszins duidelijk leren kennen, dat de zonde duisternis is, dat ze het tegengestelde is van Gods waar licht en van ware heiligheid, dat God met de zonde geen de allerminste gemeenschap heeft of hebben kan. Maar dat de zonde een volkomen scheiding maakt tussen God en de zondaar, en dat die scheiding door niemand als door Christus, zoals hij in zijn drie ambten in het Evangelie wordt geopenbaard, kan worden weggenomen?
- (3) Kunt u wel in waarheid belijden, dat u na die tijd, wanneer u de zonden aldus eerst bij Gods licht heb leren kennen, ook een innige haat en of keer van dezelve in uw zielen gekregen hebt, zodat u er onmogelijk meer in leven of er mee te samen spannen en verenigen kunt? Ik vraag u, mijn toehoorders! is het waarachtig van u, dat onder al dingen niets is, dat u meer haat en verfoeit dan de zonde, niet alleen uiterlijk grove zondige daden. Maar ook uw innige hartzonden en de eerste opkomende bewegingen en begeerlijkheden ervan, hebt u dagelijks nu zo te strijden en te worstelen met de zonde, is dat uw grootste kruis en droefheid, en komt daar uw meeste kermen, zuchten, treuren en wenen vandaan, dat u met zo'n zondig vlees, met zo'n vuil en boos hart beladen bent, doet dat u menigmaal

uitroepen met Paulus: *ik ellendig mens, wie zal mij verlossen van het lichaams dezes doods?* Ja, zou u wel voor God kunnen betuigen, mijn toehoorders! dat dit enige uw zaligheid, die u in het oog hebt, zou zijn, om maar geheel ontslagen en bevrijd te mogen zijn van de zonde, en geheel heilig te zijn, gelijk Hij Die u geroepen heeft, heilig is, dat u anders geen hemel als deze hemel zou begeren, en geen andere hel en verdoemenis kent, als te moeten leven in de zonde?

- (4) Eindelijk, is dat wel uw gedurig uitzien om de zonden te mogen kennen en beschouwen bij het licht, om bij dat licht, in uw duisternis en diepe onmacht ingeleid, en tot de volle fontein van Jezus' bloed en reinigmakende Geest gebracht te worden, teneinde uzelf met al uw zonden daarin te laten neerzinken? Ondervindt u wel dagelijks, dat u dat licht gedurig nodig hebt, dat u zonder hetzelfde uw zonden niet zien kunt, noch tot de heilfontein komen kunt? Maakt dat u wel gedurig ellendig? Doet dat u wel gedurig naar het licht uitzien, zoeken en wachten? Niet rustende voordat dit licht weer uit de duisternis begint op te gaan en in uw harten te schijnen, en u er uzelf weer mee mag verenigen en ondervinden, *dat het licht zoet is, en dat het de ogen goed is de zon te aanschouwen*, Pred. 11: 7.

Wat zegt u van al deze dingen, mijn toehoorders! Hebt u daar waarlijk kennis aan of niet? Zijn het vreemde dingen voor u, hebt u ze nooit gestaltelijk ondervonden en ondervindt u ze dagelijks niet meer of minder?

O dan moet ik u volgens het woord van de levende God aanzeggen en bekend maken, dat u nog geheel onbekeerd bent en in een staat van verdoemenis leeft, wat goede gedachten u van uzelf ook mag hebben, en wee u, wanneer u zo komt te sterven. Om de gehele wereld zou ik dan niet willen in uw plaats zijn. Och nee! Ik zou mijn arme ziel dan voor eeuwig moeten verliezen, en nooit in al eeuwigheid het liefelijke aangezicht Gods kunnen en mogen aanschouwen. Daarom, o mensen! zo lief als u uw eeuwige zaligheid hebt, geeft toch, dit bidden wij u, acht op deze dingen, erkent toch, dat u nog in een onbekeerde en ten uiterste rampzalige staat bent, zoekt er toch klaarder en levendiger door Gods woord en Geest van ontdekt en overtuigd te worden. O, wat bent u gelukkig, dat u zich hier nog bevindt op de wereld; en nog in een tijd en uur van genade onder de middelen van de bekering mocht leven, wat bent u gelukkig, dat de goedertieren Heiland Jezus nog op u staat te wachten, dat u zo blind, zondig, onbekeerd en verdoemelijk als u bent, tot hem kunt komen en u aan Hem overgeven, opdat Hij uzelf bekeert en de ogen opent!

Mijn geliefde toehoorders! of u langer of korter wacht, deze weg moet u in, zult u ooit in eeuwigheid bekeerd en zalig worden. Er is geen andere weg, u moet zien en geloven, dat u nog geheel onbekeerd bent, u moet een wezenlijke intrest en belang in uw ongelukkige en rampzalige staat nemen, u moet duidelijk van uw eigen volstreckte onmacht, rede en radeloosheid overtuigd zijn, dat ge uzelf niet kunt bekeren, en dat niemand in hemel of op aarde machtig is, om het te doen, dan alleen de Heere Jezus, door middel van Zijn licht, woord en Geest. Dit moet u geheel uit uzelf doen uitgaan, u heel naakt, ontbloot en van al hulp verstoken, tot Christus doen heen gaan; uzelf in Zijn handen doen stellen, en Hem doen volgen; Hem doen aankleven, opdat Hij u bekeert, en u uit de dood der zonde opwekt en levendig maakt. Daartoe is de Heere Jezus van Zijn zijde ook geheel gewillig en genegen om het u te doen. Hij weet dat u dood en geheel machteloos in de zonde neerligt, dat u heel blind bent, dat ge uzelf niet in het minste kunt veranderen of bekeren, zo weinig als een moorman zijn huid kan veranderen of een luipaard zijn vlekken. Hierom roept Hij u tot Zich, en wel dat u om de bekering tot Hem zult komen, dat u uw toevlucht tot Hem zult nemen en van uzelf en van alles geheel zult afzien, dat u Hem machtig en genegen zult kennen, om deze

grote zaligheid en genade aan u te willen en te kunnen doen. En dat ge u daartoe geheel aan Hem zult overgeven en u als diep ellendigen voor zijn macht en de bewerking voor Zijn woord en Geest zult neerleggen.

Och, mijn toehoorders! maakt dan toch bijtijds gebruik van deze machtige, goedertieren en menslievende Heere Jezus, Die geen lust in de dood van de stervenden heeft. Maar wil dat hij zich bekeert en leeft. Het is de enigste raad, die ik een onbekeerde geven kan.

En wat u aanbelangt, kinderen Gods, graag hadden wij gewenst wat bijzonderder met u te mogen handelen, veel was er met u van het haten en vlieden van de zonden te spreken. Maar het heeft de Heere belieft. Jezus beval ons, dat wij ons bijzonder zouden laten gelegen liggen, om hetgeen, dat nog geheel verloren is, op te zoeken en het of gedwaalde tot Hem terecht te brengen. Voor ulieden hebben wij dan nu niet anders overig, als een hartelijke wens en bede tot Koning Jezus, dat Hij ons en al Zijn volk vergunt nader en meer en meer bij Zijn licht ingeleid te worden, in alles wat er op deze dag is verhandeld, en dat wij steeds van Hemzelf door Zijn Heilige Geest meer gelijkvormig aan die verhandelde zielzaligende waarheden gemaakt mogen worden. Amen. Het zij alzo.

Gepredikt te Rijnsaterwoude en te Kralingen, 16 September 1733 en 7 Maart 1773.

10. De opstanding van de nieuwe mens

Ik ben zeer vrolijk in de Heere, mijn ziel verheugt zich in mijn God, want hij heeft mij bekleed met de klederen des heils, de mantel der gerechtigheid heeft hij mij omgedaan. Jesaja 61 vers 10.

De profeet Jesaja, die onder al de profeten van het oude testament het meeste Evangelisch licht gehad heeft en het diepst in de schatkamer van Christus' heerlijkheid is ingeleid geweest, vertoont ons hier in de woorden van onze tekst, het gelovige bondsvolk van de Heere in het algemeen, en ieder lid daarvan in het bijzonder, zich geheel verheugende en verblijdend in de God en rotssteen van hun heil, en in de grote zaligheid, die hen de Heere had bewezen. Wij weten, - zoveel onder ons zijn verwaardigd geworden enigszins duidelijk en onderscheiden God en de zaligheid te hebben leren kennen, - hoe God de Heere voorkomt en waarlijk is de God der blijdschap en Zijns volks verheuging. Och, mocht het maar meer van ons bij bevinding en bij licht gekend worden.

Zolang een mens onbekeerd is en buiten God en Zijn gemeenschap leeft, verstaat, noch weet hij in het minste niet, wat het is, zich in God te verblijden en te verheugen en in hem zijn eeuwige zaligheid te vinden, want hij kent God dan niet, en al gedachten die de mens dan van God maakt, zijn ten enenmaal vals, verkeerd en vleselijk. Hij dient met die van Athene een onbekende God, en al vreugde en vergenoeging, die hij dan voorwendt in God te vinden, is maar een ijdele en ingebeeelde schijnvreugde, een vleselijke vreugde, die hij van de duivel en van zijn arglistig hart ontvangt. Een vreugde, daar het eveneens mee gelegen is, als onze profeet Jesaja schrijft, hoofdstuk 29: 8, *Het zal zo zijn, gelijk wanneer een hongerige droomt, en ziet, hij eet. Maar als hij ontwaakt, zo is zijn ziel ledig.* Maar heel anders is het met Gods volk, de ware bekeerden, aan welke de Heere Zichzelf in het verbond door Christus Zijn Zoon, heeft ontdekt en bekend gemaakt, deze alleen weten recht wat het is, God te hebben en te genieten voor de God der blijdschap van hun verheuging, want de zon der gerechtigheid heeft hun duistere zielen komen beschijnen, en hen God in Zijn beminnenswaardigheid, algenoegzaamheid en heerlijkheid geopenbaard, zodat hun harten geheel op de God zijn verliefd geworden, en Hem tot het enige Voorwerp van hun liefde, hoogachting, aanbidding, blijdschap en verlustiging hebben verkoren en omhelsd. Uitroepende met Asaf: *wien heb ik nevens U in den hemel, nevens U lust mij niets op aarde,* Psalm 73: 25. Zo is dit dan de taal van elk vroom bondeling van de alleen beminnelijke Jehovah, als het hem gegund mag worden in Christus toegang te hebben tot zijn heerlijkheid en volle algenoegzaamheid. *Ik ben zeer vrolijk in de Heere.*

Wij zullen deze dingen hier voor uw aandacht niet breder openleggen, noch ons in een nader verklaring van onze tekstwoorden inlaten, omdat wij deze stof uit onze Heidelbergse Catechismus zullen moeten verhandelen, want wij zijn met de verklaring van de 33^e Zondag, sprekende van de bekering van de mens, zover gevorderd, dat wij de twee eerste vragen te weten de 88^e en 89^e, in enige predikaties voor uw aandacht hebben opgelegd en verhandeld, en nu tot de 90^e vraag zouden overgaan.

Onze Onderwijzer brengt de gehele bekering, volgens Gods woord, tot deze twee stukken, *een afsterving namelijk van de oude en een opstanding van de nieuwe mens.* Het eerste stuk namelijk, de afsterving van de oude mens, is van ons in vier

predikaties breedvoerig verhandeld, nu moeten wij op dezelfde wijze ook beschouwen wat er is van het andere stuk, namelijk de opstanding van de nieuwe mens, zijnde die heerlijke staat van zaligheid, genade en licht, in welke al uitverkorenen door geloof en bekering gesteld worden.

Dit is weer een stof, geliefden! daar men niet recht kan inzien, als bij des Heeren eigen licht, want alles wat er behoort tot de opstanding van een nieuwe mens in ons, door de bekering, zijn dingen die van de Geest van God zijn, die van een natuurlijk mens niet verstaan, noch geestelijk onderscheiden kunnen worden.

En daarom, het behage de Heere Zijn licht, Geest en genade over ons uit te storten, de deur des woords zelf voor ons te openen, ons in de zielzaligende waarheden, die er te verhandelen staan, van nabij in te leiden en ons bij dezelve in overeenkomst van onze toestand recht werkzaam te maken tot eer van God, en tot zaligheid voor ons. Amen.

De Onderwijzer, hebbende ons dan nu opengelegd hoe er in de bekering een oude mens komt of te sterven, en de wijze, waarop zulks toegaat en geschied, gaat nu verder over tot die heerlijke en zaligen staat van genade, van die nieuwe mens, die door het afsterven van de oude mens wordt opgericht en zijn beginsel ontvangt. Want dat moet wel worden begrepen, toehoorders! De oude mens der zonde en der verdorvenheid sterft niet in de bekering, of het geschiedt om een gehele nieuwe mens in de plaats daarvan op te richten. De bekering is een afsterving van iets ouds, en een opstanding van iets nieuws. De uitverkorenen leggen in de bekering hun vorige zondeleven af, en ontvangen een geheel nieuw leven in de plaats daarvan. Zo leert ons Paulus, Kol. 3: 3, daar hij van de gelovigen schrijft, dat zij waren gestorven, en dat hun leven verborgen was met Christus in God. Nu, dat nieuwe leven, dat Gods kinderen dan ontvangen, als zij aan zichzelf, aan de wet, en aan de zonden komen te sterven, en door het geloof in Christus overgaan, wordt ons in de Heilige Schrift onder de benaming van een nieuw schepsel, of een nieuw mens voorgesteld, omdat de mens daardoor geheel vernieuwd en veranderd wordt. Maar het zal er nu maar op aankomen, recht te begrijpen wat eigenlijk het werkzame leven van deze nieuwe mens is, en waarin dezelve eigenlijk met zijn opstanding bestaat.

Hier handelt nu onze Onderwijzer eveneens als hij heeft gehandeld met het afsterven van de oude mens. Hij vraagt zijn leerling vr. 90, wat is de opstanding des nieuwe mensen, en doet hem daarop antwoorden, dat het is een hartelijke vreugde in God door Christus, en lust en liefde naar de wil Gods in al goede werken te leven. Gelijk de afsterving van de oude mens in twee aan elkaar zeer nauw verbonden stukken bestond, zo bestaat de opstanding van de nieuwe mens ook mede in twee stukken, die een allernauwste betrekking hebben op en tot elkaar, waarvan het eerste is een hartelijke vreugde in God door Christus, en het tweede een lust en liefde naar de wil Gods in al goede werken te leven.

Wij zullen van deze twee stukken mee afzonderlijk voor uw aandacht handelen en ons voor het tegenwoordige ophouden met het eerste.

De Onderwijzer gewaagt dan ten

1. Van een vreugde in God, die hij ons
2. Wat nader beschrijft.
 - a. Van haar hoedanigheid, als zijnde hartelijk.
 - b. Van haar oorsprong, als komende van of door Christus.

1. Wat vreugde in het algemeen is, toehoorders! weten wij allen bij bevinding. Het is een zoete beweging en aandoening van de ziel, spruitende uit enig heilzaam, voordelig

en vermakelijk goed, dat de ziel zich voorstelt reeds dadelijk te bezitten, of dat zij hoopt in het toekomende te zullen bezitten. Nu is het met onze menselijke natuur zo gesteld, toehoorders! dat wij onmogelijk geheel zonder zo enige vergenoeging of vreugde van de ziel kunnen zijn. Onze ziel moet altijd iets hebben, waarin zij zich weet te verlustigen, of zij zou moeten bezwijken, en van gebrek en droefheid versmachten. De mens is in zichzelf een zeer arm, gebrekkig schepsel, hij kan zich in en met zichzelf alleen onmogelijk vertroosten en vergenoegen. Maar hij heeft gedurig nodig, de voorwerpen die hem vreugde, troost en vergenoeging aanbrenge moeten, van buiten te ontvangen. Nu, daartoe zoekt een ieder mens zulke voorwerpen van vergenoeging voor zich, als waartoe hij de meeste genegenheid heeft, en zijn staat en gelegenheid meebrengt. De een zoekt geld en goed, de andere wereldse plezieren en vermaken, een derde kostelijke klederen, zindelijke huizen en fraai huisraad, een vierde lekkere spijzen en drank, een vijfde een goede kostwinning en een stil en onbekommerd leven. Ziet, in al zulke soorten van ijdele dingen zoeken en vinden de meeste mensen hun vreugde, lust en vergenoeging, daar geven zij hun harten en genegenheden aan over. Want zolang als een mens onbekeerd is, is zijn verstand, oordeel en wil geheel vleselijk, en kunnen dus niet anders als tot en omtrent vleselijke dingen werkzaam zijn. God en al wat geestelijk is, blijft dan voor het verduisterde en vleselijke verstand geheel verborgen.

Maar heel anders is het met het volk van de Heere. Het verstand en oordeel van de ware gelovigen en bekeerden heeft God in de wedergeboorte en bekering aanvankelijk door Zijn Heilige Geest komen openen en verlichten, en verlicht het gedurig meer en meer door de glansrijke en zielverkwikkende stralen van de zon der gerechtigheid, zodat zij de Heere en Zijn algenoegzame deugden en volmaaktheden komen te beschouwen en te kennen, en die zo uitnemend dierbaar, heerlijk en beminnelijk vinden, dat zij geen andere voorwerpen van vreugde en verlustiging voor hun zielen kennen of begeren, als de Heere met zijn dierbare volheid en algenoegzaamheid in Christus Jezus. Want dat kan niet anders zijn, mijn toehoorders! als de mens bekeerd wordt, dan ontvangt hij verlichte ogen van zijn verstand, en wordt duidelijk overreed, eensdeels van zijn zondigheid, gruwelijkheid en verdoemelijkheid, anderdeels van zijn allerdiepste ellende, onmacht, rede en radeloosheid, zodat hij van zichzelf afgezet, en van alles losgemaakt en ontbloot wordt. Nu komt Christus, de Zon der gerechtigheid en het grote Licht der wereld, over zo een op te gaan, nu aanschouwt hij hier de Heere Jezus, en leert hem kennen als een van de Vader aangestelde Middelaar, Zaligmaker en Verlosser van goddeloze vloek- en doemwaardige zondaren, die in zichzelf geheel verloren en diep ellendig zijn. Hij vindt in de Heere Jezus het rechte tegengif tegen al zijn gebreken, en wordt zoveel dierbaarheid, macht, volheid en algenoegzaamheid in Hem gewaar, dat hij zich onmogelijk langer van hem kan onttrekken. Maar zichzelf zo zondig, ellendig, verdoemelijk, machte- en krachteloos als hij is, naar de Heere Jezus moet toewenden, en zichzelf tot verkrijging van al zaligheid en genade geheel met Hemzelf en Zijn volheid moet verenigen, en zich aan hem overgeven, ziende de Heere Jezus machtig en gewillig om alles om en niet aan hem te doen en te geven.

Wanneer een zondaar alsoo ogen des geloofs ontvangt om op Jezus te zien, handen en armen om hem aan te grijpen, voeten om tot Hem te komen, en een hart om zich in Hem te verliezen, dan wordt hij ook dadelijk door deze Middelaar gebracht en geleid tot God de Vader. De Vader komt hem dan in Christus als een God van zaligheid, ja van volkomen zaligheid voor, hij beschouwt zichzelf dan in en door Christus met die God bevredigd en verzoend. Hij merkt die God nu aan als zijn algenoegzame Verbonds-God, Die geen lust heeft in de dood van de stervende zondaars. *Die de*

wereld zo lief gehad heeft, dat hij Zijn enige Zoon heeft gegeven, opdat een ieder, die in hem gelooft niet verderve, maar het eeuwig leven hebbe. Hij beschouwt die God nu in en door Christus Zijn Zoon enigszins duidelijk en met een opgehelderd oog van het geloof, in zijn oneindige goedheid, dierbaarheid, beminnelijkheid en onbeschrijfelijk heerlijke deugden en volmaaktheden, zodat hij niet anders kan, dan op die God met zijn gehele hart te verlieven en prijs te stellen op Zijn zalige nabijheid, gunst en gemeenschap.

Daar het nu aldus in de ziel komt toe en om te gaan, toehoorders! daar kan het niet anders zijn, of er ontstaat in het hart van zo'n gelovig en bekeerde zondaar een innige zielsverlustiging, vergenoeging, lust, vreugde en blijdschap in God door Christus. Zodat God in Christus het enigste en hoogste voorwerp wordt van al zijn vermaak en verlustiging. Het hart wordt dan, door het gevoel van Gods liefde en door de beschouwing van zijn allerbeminnelijkste dierbaarheid, gadeloze heerlijkheid en zalige algenoegzaamheid, in en door Christus Jezus, zodanig ingenomen, vervuld en verwijderd, dat het onmogelijk is, om recht uit te drukken wat een hartelijke, innige en tedere vreugde en blijdschap er dan in God gesmaakt en ondervonden wordt. De hele wereld, met alles wat daarin is, kan het honderdste gedeelte van die vreugde en blijdschap niet aanbrengen, die er in God gesmaakt en ondervonden wordt, wanneer de ziel enigszins tot zijn nabijheid en gemeenschap in Christus wordt toegelaten; dan komt de hemel in het hart, wanneer God in Christus gekend en van de bekeerden zondaar voor de God van zijn heil aangenomen en omhelsd wordt.

Tevoren, eer de mens bekeerd wordt, geniet hij veel blijdschap en vergenoeging in de ijdele dingen van de wereld. Maar als de mens in Christus tot God gebracht wordt, o! dan ondervindt hij, dat hij nog nooit van al zijn leven enige ware en rechte blijdschap gekend of gesmaakt heeft. Deze vreugde in God blust al andere vreugde en blijdschap zodanig uit, dat de ziel moet uitroepen en belijden, dat er buiten God geen ware noch wezenlijke vreugde in enig ding, hoe aangenaam en begeerlijk het ook zou mogen zijn, is te vinden. Dan smaakt de ziel in God en zijn dienst en gemeenschap zoveel onuitsprekelijke zoetigheid en zaligheid, dat alles, wat buiten God is, geheel als schade en drek neervalt. Dan wordt God als het fijne goud op dat stof gelegd, Job 22: 24; ja dan verheugt en verlustigt zich de ziel zodanig in God, dat zij moet uitroepen met Asaf, Psalm 73: 25, wien heb ik nevens u in de hemel, buiten u lust mij niets op aarde. En deze nu is die zalige vreugde in God, waartoe de mens gebracht wordt in de bekering. Van tevoren als God de uitverkoren zondaar nog zo in Zijn algenoegzaamheid voorkomt, en zich in Christus aan zijn ziel uitlaat, vertoont Hij Zich meer in Zijn wrekende gerechtigheid en heiligheid. Dan wordt de zondaar meest alleen gezet en bepaald bij zijn zonden, ellenden en rampzaligheid, waarover hij dan met een hartelijke droefheid bevangen, met tranenbrood gespijsd, en met berouw en leedwezen aangedaan wordt. Maar wanneer hem God in Christus als een algenoegzaam Verbonds-God aan de ziel komt bekend te maken en mee te delen, dan worden de tranen van de ogen afgewist, dan ontvangt de gelovige en bekeerde zondaar, sieraad voor as, dan wordt God de God van blijdschap van zijn verheuging, in wie hij dan niet kan nalaten op het allerinnigste, tederste en hartelijkste te verlustigen, en te smaken en te ondervinden dat die God goed is. En dat een klein kruimpje en vonkje van zijn genieting de ziel oneindig meer blijdschap kan aanbrengen, als al de goederen van deze wereld tegelijk genoten.

Dat het in de bekering van de uitverkoren zondaar zo toegaat, geliefden, leert ons niet alleen de dagelijkse ondervinding. Maar ook het woord van God, in sommige voorbeelden van de heiligen, die bekeerd zijn geworden. Zo ging het ook met de

stokbewaarder; was hij in zijn eerste overtuiging niet uitnemend bedroefd, benauwd en verlegen, zodat hij, neervallende, aan de voeten van Paulus en Silas, uitriep: *lieve heren! wat moet ik doen opdat ik zalig worde?* Maar naderhand lezen wij van hem, dat God zich in Christus als een God van zaligheid aan hem ontdekt hebbende, hij zich verheugde, dat hij met al zijn huis aan God gelovig was geworden, Hand. 16: 34. Zo vinden wij ook aangetekend van de moorman, dat hij gelovig geworden, en van Filippus gedoopt zijnde, zijn weg reisde met blijdschap, Hand. 8: 39. Deze is die zalige vreugde en blijdschap in God, geliefden! dat verlustigen in de Heere, daar wij zo overvloedig in de Heilige Schrift van gewag gemaakt vinden, en dat het verborgen en geestelijke leven van een kind Gods uitmaakt, ja, waarin het koninkrijk Gods ook gelegen is, volgens Rom. 14.

2. Om daar nu nog een weinig nader van te handelen, is het nodig, dat wij nu eerst enige weinige kenmerken en eigenschappen van deze geestelijke vreugde en blijdschap in God, uw aandacht voorstellen, waardoor dezelve van al valse vreugde der tijdgelovigen licht bij het licht kan onderscheiden worden. Want de mens, die nog onbekeerd is, weet zich soms enige valse vleeselijke denkbeelden van God en zijn dierbaarheid, beminnelijkheid en goedheid, voor te stellen, volgens welke hij zich dan ook op zijn wijze in en met een onbekende God komt te verheugen en te verblijden. Daar de Satan, zich in een engel des lichts veranderende, daar wonderlijk zijn rol onder weet te spelen, om de armen en rampzalige mens te bedriegen, en hem op die valse en ingebeelde schijnvreugde in God gerust neer te zetten, hem wijsmakende dat hij God heeft leren kennen en iets van hem gesmaakt en genoten heeft, en daarom nu gewis bekeerd is. Om deze duivels listen dan nu onder de zegen van de Heere tegen te gaan, zullen wij u enige wezenlijke eigenschappen van de ware en geestelijke vreugde in God trachten voor te stellen.

a. Om dan nu de ware en geestelijke blijdschap en vreugde in God, die de bekering aanbrengt, en van Gods kinderen in een meerdere of mindere mate genoten wordt, nog wat nader te beschouwen, zo weet, toehoorders! dat deze daar de wezenlijke en onafscheidelijke kenmerken van zijn.

1. Alle ware vreugde in God heeft haar oorsprong en beginsel uit het geloof. Christus wordt aan de ziel ontdekt in zijn macht, dierbaarheid, bereidwilligheid en algenoegzaamheid. De ziel wendt en keert haar daarop tot Christus, neemt Hem aan, verenigt zich met Hem, en laat zich door Hem als de weg tot de Vader leiden. Hierdoor komt nu een zoete vreugde in God in hun hart oprijzen, welke terecht daarom van de Onderwijzer wordt genoemd *een vreugde in God door Christus*, zodat het geloof dan de grond van deze vreugde in God is, en de boom, waaraan dezelve wast; hierom wordt zij in de Heilige Schrift met nadruk genoemd: de blijdschap des geloofs, Fil. 1: 21. Petrus schrijft er van aan de gelovigen, 1 Petr. 1: 8, *in Denwelken u nu, hoewel niet ziende maar gelovende, u verheugt met een onuitsprekelijke en heerlijke vreugde*. Zo was het ook met de kamerling en de stokbewaarder, zoals wij gezien hebben, die wanneer zij de Heere Jezus hadden aangenomen en in Hem begonnen te geloven, toen zichzelf eerst in God verheugden. Zodat het geloof en de vereniging met Christus, dan de fontein en bronader moet zijn, waaruit al ware vreugde in God moet geschept worden. Wordt de vreugde van elders anders geschept en in de ziel gebracht, zij is gewis vals en bedrieglijk, en de Satan en het arglistige hart hebben er de hand in.

2. Alle ware vreugde in God wordt genoten en gesmaakt in de nabijheid en gemeenschap van God. Wanneer de ziel door Christus tot de vader gebracht, en Hem als haar verzoende en genadige Verbonds-God komt aan te merken. De ziel moet nabij de Heere zijn, zij moet hen meer of min duidelijk en levendig, als haar God in Christus, beschouwen en Hem daarvoor aannemen en omhelzen. Zij moet met enige toe-eigening op zichzelf, bij het licht, zoveel zoetigheid, dierbaarheid en beminnelijkheid in God zien en smaken, dat al haar genegenheden tot Hem worden uitgelokt en overgebogen, of anders kan er geen ware en rechte vreugde zijn in God, of plaats hebben. De ziel moet haar zo in de Heere verlustigen, dat de Heere haar waarlijk de begeerte van hun harten geeft en ze met Zichzelf voldoet, Psalm 37: 4; zodat God in Christus dan het Voorwerp van de vreugde zelf is, en niet iets anders, daar men zich over verheugt, en dat men de Naam van 'God' geeft. Gelijk het gaat met de tijdgelovigen, die zich verheugen over zaken, die beminnelijk en genoeglijk voorkomen. Maar ondertussen van God zelf afblijven, en Hem niet stellen tot de God van de blijdschap van hun verheuging. Psalm 43:2.

3. Nog eens, de rechte geestelijke en gelovige vreugde in God is een tedere, ootmoedige vreugde, die met vrees en beving vergezeld gaat. Zo vinden wij ze te samen beschreven, Psalm 2: 2: *Dient den Heere met vrees en verheugt u met beving.* Dit is dat heilig, dat gelovig, dat zielverwijderend beven, dat ontstaat uit het levendig besef en ondervinden van de aanbiddelijke hoogheid, majesteit en heerlijkheid van de Heere, die dan dieper in en op het hart gezonken ligt, waardoor de ziel op de tederste en ootmoedigste wijze met de grote, heilige en heerlijke God komt om te gaan en te wandelen, en ten hoogste bevreesd is van iets tegen Hem te doen, waardoor zij Hem zou kunnen vertoornen en zijn heiligheid onteren. Ziet, zo verheugt zich de ziel dan in de Heere, *terwijl het verderf van de Heere bij haar een schrik is, en zij niet vermag van wegen zijn hoogheid*, Job. 31: 23. Paulus noemt dit *zijn eigen zaligheid te werken met vrees en beven*, Fil. 2: 12. Zo dit heilig vreesen en beven zich niet in de vreugde Gods inmenkt, toehoorders! kan het onmogelijk een ware, rechte en geestelijke vreugde zijn. Maar het is dan een valse en bedrieglijke vreugde, die men scheidt in een onbekende God.

4. De ware en geestelijke vreugde van de ziel in God, maakt de mens wezenlijk heiliger, trekt de ziel of van al wat geen God is, verenigt haar nauw met de Heere, doet haar meer de zonde en alles wat de Heere onaangenaam is haten en vlieden, en maakt haar gewilliger, om de Heere in alles te dienen, en met een verwijderd hart het pad van Gods geboden te lopen. Dat kan onmogelijk anders zijn, toehoorders! want naarmate de ziel meer vreugde en genoegen in God vindt, wordt zij meer op Hem en op zijn beminnelijke deugden en volmaaktheden verliefd en verslingerd, zij krijgt dan de meeste zin en lust in al Zijn geboden. Niets is haar dan zo aangenaam, als zichzelf maar geheel aan de Heere over te geven en een zo beminnelijke en heerlijke God maar geheel en voor eeuwig te dienen. O, al had een mens duizend zielen en lichamen, hij zou ze graag dan aan de Heere en Zijn dienst voor eeuwig willen overgeven! Want hij ziet, gelooft en ondervindt, dat het de Heere zo waardig is, en het is zijn grootste droefheid, dat hij de Heere niet meer kan dienen en niet hartelijker liefhebben, niet tederder beminnen en niet ootmoediger met en voor Hem wandelen. Ziet, zo is de blijdschap des Heeren dan de sterkte van een ziel, Neh. 8: 11. Dan wordt bewaarheid, dat gebed van David, Psalm 119: 32, *ik zal de weg Uwer geboden lopen, als Gij mijn hart verwijdt zult hebben*. Wanneer deze eigenschap ook niet in de vreugde Gods, die men heeft, gevonden wordt; als die vreugde de mens niet in al teerheid,

omzichtigheid, hemelsgezindheid en nauwgezetheid voor de Heere doet leren wandelen; als zij de ziel niet gedurig tot een innige Godzaligheid en tot een dadelijke en werkzame waakzaamheid tegen al zonden opleidt, dan is het geen ware en geestelijke. Maar een valse en ingebeelde schijnvreugde, die niet van de geest. Maar geheel van het vlees verwekt en veroorzaakt wordt.

5. Eindelijk, de ware en geestelijke vreugde van het geloof wordt ook hieruit gekend, dat zij de tederste en grootste is van al vreugde, en zelfs in het midden van al wereldse tegenspoeden en droefheden kan bestaan en die doen verdwijnen.

- a. Zij is de allergrootste, dierbaarste en tederste vreugde, oneindig overtreffende al vreugde en blijdschap van deze wereld. Gods kinderen schatten haar boven al vreugde, die er wezen kan. Ja één kruimpje of vonkje van deze geestelijke en gelovige vreugde in God is hun zoeter, aangenamer en verkwikkelijker, dan al aardse vreugde en vergenoeging opeen gestapeld. O! een dropje van deze hemelse nectar kan hun de gehele wereld met al de ijdele vreugde ervan gemakkelijk van de hand doen wijzen, vergeten en versmaden. Zo menigmaal zij er maar eens een weinig van in hun zielen mogen smaken, kunnen zij met de dichter uitroepen, Psalm 4:8, *Gij hebt vreugde in mijn hart gegeven, meer dan ter tijd als haar (te weten der wereldlingen) koren en most vermenigvuldigd zijn.*
- b. Aan de andere kant kan deze geestelijke vreugde van het geloof in God ook in de ziel bestaan, en zelfs het meest gesmaakt en ondervonden worden, dan, wanneer Gods kinderen in tijden van druk, droefheid en zware tegenspoeden naar de wereld zijn, wanneer zij van de wereldse mensen gesmaad, gelasterd en vervolgd worden, dan kunnen zij hen nochtans in de liefelijke nabijheid van de Heere en in het gelovig beschouwen en genieten van Hem zo verlustigen en zo innig geestelijk en hartelijk verheugen en vermaken, dat zij al hun leed en droefheid zeer gemakkelijk verliezen en vergeten, en uitroepen met Gods volk, Habak. 3: 17: *Alhoewel de vijgenboom niet bloeien zal, en er geen vrucht aan de wijnstok zijn zal; dat het werk des olijfbooms liegen zal, en de velden geen spijze voortbrengen; dat men de kudde uit de kooien afscheuren zal, en dat er geen rund in de stalling wezen zal, zo zal ik nochtans van vreugde opspringen in de Heere, ik zal mij verheugen in de God mijns heils.* Ja het kan dan zijn, toehoorders! dat Gods kinderen de grootste smaadheden, vervolgingen en overlast van de wereld kunnen uitstaan en zichzelf nochtans des te meer in de Heere zullen verblijden en verheugen, gelijk wij zo aangetekend vinden van de apostelen, Hand. 5:4, *dat zij heengingen van het aangezicht van de raad, verblijd zijnde* dat zij waren waardig geacht geweest, om zijns Naams wil smaadheid te lijden. Hier vandaan was het, dat zoveel gelovige kinderen Gods, zoveel martelaren en bloedgetuigen, oudtijds de wreedste pijnen en hardste doden al zingende, lachende en met blijdschap in de Heere hebben kunnen ondergaan; want de blijdschap van de Heere was hun sterkten.

Ziedaar, deze aangehaalde en voorgestelde dingen zijn de ware eigenschappen en wezenlijke kenmerken van de rechte geestelijke en gelovige vreugde in God, daaraan is die vreugde bij het licht zeer gemakkelijk te onderkennen van al valse, ijdele, ingebeelde en bedrieglijke schijnvreugde van de tijdgelovigen, die zij op hun wijze in God vinden. En zo hebben wij uw aandacht hiermee dan nu door de bijstand en genade van de Heere enigermate een duidelijk denkbeeld trachten te geven, wat de ware vreugde in God, die door de bekering veroorzaakt wordt, eigenlijk is en waarin die bestaat.

b. Nu schieten er nog twee dingen over, die onze Onderwijzer bijbrengt tot een nadere beschrijving van deze geestelijke vreugde in God, genomen van de rechte aard en natuur ervan, als zijnde hartelijk, en van deszelfs oorzaak, als komende van, of door Christus, welke twee stukken wij in het vervolg voor uw aandacht ook hopen te verhandelen.

Wij zullen ons nu niet ophouden met een brede toepassing van het verhandelde op onze gemoederen. Maar dat overlaten voor een volgende keer, nochtans kunnen wij niet aflaten onze toehoorders vanwege den Heere te vermanen, en op het ernstige aan te bevelen dat zij toch zichzelf bij dit verhandelde zoeken neer te leggen, en in afhankelijkheid van en uitzien naar het licht en de Geest van Heere nauwkeurig zichzelf trachten te onderzoeken, of zij wel waarlijk bij bevinding kennis hebben aan zo'n hartelijke, geestelijke en gelovige vreugde in God, als wij u daar nu vertoond hebben, dat de ware bekering de mens aanbrengt en in zijn hart werkt. Dit kan zelfs bij algemeen licht wel enigszins geweten worden, wanneer elk van ons maar eens nauwkeurig onderzoek doet op zichzelf, in welke dingen of voorwerpen hij hen dagelijks gewoon is te verheugen, te vergenoegen en te verlustigen. Wij zitten immers de gehelen dag niet te schreien, toehoorders! onze zielen druipen niet steeds weg van treurigheid. Maar wij hebben de meeste tijd iets, daar wij ons mee ophouden, onze tijd mee doorbrengen en ons mee vermaken en verlustigen. Ik ontmoet de mensen hier gewoonlijk met een vergenoegd gelaat, weltevreden, lachende en vrolijk; en het is iets zeldzaams, als ik ergens een bekommerd en bedroefd mens aantref, voornamelijk die recht en wezenlijk bekommerd is over zijn eeuwige zaligheid, zulke komen mij hier onder ons zeer weinig voor, daar elk dan dagelijks wel vergenoegd en tevreden en veeltijds blijgeestig en vrolijk is. Laten wij onszelf dan toch eens ernstig afvragen en onderzoeken, waar deze onze blijdschap en vergenoeging vandaan komt; of zij geestelijk dan of zij vleselijk is; of het hemelse dan of het aardse dingen zijn, daar wij ons zo in verlustigen; of het God is, dan of het de wereld is die ons deze vreugde en vergenoeging aanbrengt.

Och mensen! wilde u er u maar eens ernstig aan laten gelegen liggen, om dit van uzelf te willen weten, de meeste van u zouden bevinden, dat al hun vreugde en vergenoegen alleen spruit de genieting van de dingen van deze wereld, of op zijn best soms ook uit het waarnemen van enige uiterlijke plichten van godsdienstigheid. Maar dat zij die geestelijke en gelovige vreugde in God, die nu van ons verhandeld is, niet in het minste kennen of ooit gekend hebben.

Och mocht u dan van de Heere zelf daar eens recht van ontdekt en overtuigd worden, en ge u met ernst begeven tot de Heere; en bij hem aanhouden om zijn licht en geest, opdat uw blinde ogen dan nog eens mochten geopend worden, wat zou het een heilzame zaak voor u zijn, mocht het er u maar om te doen zijn, om ze zo van de Heere te verkrijgen.

De Heere verlene u, onbekeerde mensen, dan nog eens in tijd ogen om te zien, oren om te horen, en een hart om te verstaan en op te merken. Hij zij ook al Zijn volk genadig. Amen.

Gepredikt te Rijnsaterwoude en te Kralingen, voor het laatst 29 April 1781.

11. Een hartelijke vreugde in God door Christus

Zij zullen geleid worden met al blijdschap en verheuging. Psalm 45:16.

De Goddelijke dichter en maker van dit lied is hier in onze tekst bezig met ons te beschrijven de gelukzalige staat en het heerlijk lot van des Heeren gelovig volk en gunstgenoten, bijzonder onder de dagen van het nieuwe testament, wanneer de zaligheid algemeen zou zijn aan Joden en heidenen, en de middelmuur des afscheidsels tussen die volkeren in en met de dood van de Heiland zou worden weggenomen. Hij beschrijft ons de gelovigen in het vorige 15^e vers onder de benaming van jonge dochters, die achter de bruid van de koning, en haar metgezellinnen zouden zijn.

Hetzij dat men deze benaming bijzonder heb toe te passen op de leraars van de kerk, hetzij op de algemene gelovigen, die in het vorige 10^e vers dochters van koningen genoemd worden. Het zal in de zaak zelf geen verandering maken. Laat ons eens veronderstellen, dat er in het algemeen al des Heeren Jezus' volk en gelovigen door verstaan worden. Dan getuigt de dichter terecht van haar, dat zij tot de Koning gebracht zullen worden; daardoor verstaande de eerste en gedurige toebrengring der gelovigen, door middel van de Geest des geloofs tot Christus, om bij Hem alleen leven en zaligheid te vinden. Zó tot de Koning gebracht zijnde en gedurig toegebracht wordende, getuigt de dichter nu verder van des Heeren volk, dat zij zouden geleid worden met al blijdschap en verheuging, daarmee niet anders bedoelende als die liefelijke leiding en besturing van des Heeren gunstgenoten op de weg des geloofs, door middel van des Heeren woord en geest. Een leiding voorwaar, die geschiedt met al blijdschap en verheuging.

Niet met aardse blijdschap, gelijk als de wereldlingen, die zich alleen vermaken en verheugen met ijdele en zondige dingen buiten God en Zijn gemeenschap. Nee, deze is de rechte vreugde en blijdschap van des Heeren volk niet, waarvan de dichter hier spreekt. Hij handelt hier alleen van die Goddelijke en geestelijke blijdschap in de Heere en in Zijn zalige dienst en gemeenschap, die alleen eigen is aan het gelovige volk van Koning Jezus, waarmee zij al tezamen in een meerdere of mindere mate, naar de vrije genadebedeling Gods, op de weg des geloofs geleid worden. *Want het koninkrijk Gods is geen spijs en drank. Maar gerechtigheid, vrede en blijdschap, door de Heilige Geest*, zoals de apostel ons leert, Rom. 14: 17. Deze is die zalige en dierbare, die oneindig heerlijke en allerzoetste blijdschap in de Drie-enige God en in Zijn dienst en omhelzing, die van de wereld niet gekend wordt. Maar die dan eerst wordt gekend en ondervonden, als de ziel tot de Heere Jezus thuis gebracht, en door Hem tot de gemeenschap Gods geleid wordt. Het is die zalige vreugde en blijdschap in de Heere, door Jezus Christus, die zijn aanvang en beginsel neemt in de bekering van de mens, en waarin het gehele geestelijk leven van de gelovigen bestaat, dat met Christus verborgen is in God, Kol. 3.

Hoort het nader getuigen en bevestigen van onze Christelijke Onderwijzer vr. 90, waar hij handelt van het andere deel van de ware bekering te weten, de opstanding des nieuwe mensen, en leert dot dezelve in de eerste plaats gelegen is in een hartelijke vreugde in God door Christus. Een kostelijke dierbare en heerlijke stof, geliefden! wel

waard dat ze van ons op een gezette en geestelijke wijze van nabij wordt beschouwd en overwogen.

Wij hebben er reeds voor een gedeelte in een vorige predikatie met uw aandacht van gehandeld en er bijzonder deze twee stukken van overwogen.

1. Waarin de geestelijke vreugde en blijdschap in God eigenlijk bestaat, en langs welke weg die in het hart des mensen, door het geloof eerst gebracht wordt.
2. Ten andere, welke de rechte eigenschappen van deze zalige vreugde van het geloof in God eigenlijk zijn en waaruit dezelve licht van al valse schijnvreugde der tijdgelovigen kan worden onderscheiden.

Nu schieten er nog twee andere stukken van deze dierbare en zalige vreugde in God over, die hier van de Onderwijzer in zijn beschrijving worden terneer gesteld, en die wij nu nog wat nader voor uw aandacht wensen open te leggen en te verhandelen.

1. Dat dezelve is een hartelijke vreugde of een vreugde van het hart.
2. Dat dezelve geheel en alleen is in God door Christus.

Och, dat wij dan nu maar door genade van de Heere zelf bekwaam gemaakt mochten worden, om deze dingen, bij zijn licht, tot ons nut en onze stichting, op een geestelijke wijze te mogen beschouwen!

Och, Heere! verwaardig ons, ellendigen, om dat in waarheid van u te mogen begeren, en geheel van uw zalig licht en Geest te mogen afhangen. Amen.

1. Het eerste stuk van onze overweging en beschouwing is hierin gelegen, dat de ware vreugde van het geloof, die in God de Heere en in Zijn dienst en zalige gemeenschap genoten wordt, volgens de beschrijving van onze Onderwijzer, *een hartelijke vreugde is*, dat is, een zoete blijdschap, vreugde en verwijdering van het hart of gemoed, die ten enenmaal inwendig en geestelijk is, en alleen in het hart of de ziel van des Heeren volk haar zitplaats heeft. al vreugde is niet hartelijk.

- Er is een uiterlijke vreugde van het lichaam, die ons uiterlijk vrolijk en blijde doet zijn, terwijl nochtans het hart daar geen of weinige aandoening van heeft. Maar zelfs smart heeft in het lachen, Spreuk. 14: 13.
- Daar is een hartstochtelijke vreugde, die haar beginsel en zitplaats eigenlijk in het hart. Maar alleen in de bewegingen van de hartstochten heeft, welke door voorwerpen van buiten worden gaande gemaakt en voor een tijd ontsloten.
- Daar is ook een hartelijke vreugde, die haar beginsel en zitplaats geheel en op een gestaltelijke wijze in het hart heeft, zijnde een innige vergenoeging en zoete aandoening of beweging van de ziel, over de geruste bezitting of zekere verwachting van enig groot en dierbaar goed, dat onze begeerten geheel of ten dele kan voldoen en verzadigen, en zodanig is de vreugde en blijdschap, die de gelovigen en bekeerden in God de Heere en in Zijn zalige dienst en gemeenschap genieten.

Die is geheel en ten enenmaal inwendig geestelijk en hartelijk, en heeft haar wortel, zitplaats en blijvende gestalte binnen in de ziel, in onderscheiding van tijdgelovigen, die zich wel eens voor een tijd met God en geestelijke dingen op een hartstochtelijke en losse wijze weten te verblijden en verheugen, gelijk de Zaligmaker deze lieden zo aanwijst en beschrijft, Matth. 13: 20, 21. *Maar die in steenachtige plaatsen bezaaid is, deze is degene die het woord hoort, en dat terstond met vreugd u ontvangt. Maar hij heeft geen wortel in zichzelf. Maar is voor een tijd. Zo is het met de ware gelovigen niet. Nee, die verheugen zich in God met hun gehele hart, en hun blijdschap*

en vreugde is daar binnen in de ziel diep geworteld. Zo wordt ons deze geestelijke vreugde der gelovigen ook in het woord overal beschreven; hoort wat de Zaligmaker tot zijn gelovige discipelen zei, Joh 16: 22. *Uw hart zal zich verblijden, en niemand zal uw blijdschap van u wegnemen.* Het gaat hier met al Gods kinderen als met die vromen dichter, die uitriep en getuigde, *dat God hem vreugde in zijn hart had gegeven*, Psalm 4: 8. En gelijk als met Maria, de moeder van onze Heere, welker vrolijk gejuich was, *mijn ziel maakt groot de Heere en mijn Geest verheugt zich in mijn God*, Lukas 1: 46.

Maar als wij zo horen, dat de ware vreugde des geloofs in God door Christus een alleszins hartelijke vreugde is, zo moet niemand dat op die wijze verstaan, alsof deze vreugde zo ten enenmaal in het hart besloten is, dat dezelve zich ook niet naar buiten in vrolijke gebaren en bewegingen van het lichaam zou openbaren en vertonen. Gewis, toehoorders o dat kan niet anders zijn, of, waar deze vreugde in God recht innig en hartelijk is, daar ontdekt zij zich ook naar buiten in een blijgeestig en vrolijk gelaat van het aangezicht, in een vrolijke uitspraak van de tong en lippen, in blijde gezangen en liefelijke verheffingen van de keel en in allerhande vrolijke, doch betamelijke gebaren en bewegingen van het lichaam, gelijk wij in de Heilige Schrift daar overvloedige voorbeelden van vinden, omtrent de heiligen en gelovigen, die zich in God de Heere en in Zijn zalige dienst en genieting verheugden.

Nee, altijd een betrokken en droefgeestig gelaat voor de wereld te vertonen, het hoofd laten hangen als een bies, altijd evenzeer te zuchten en te steunen, kan onmogelijk bestaan met de ware geestelijke en hartelijke vreugde in God. Dat leert ons de Zaligmaker, Matth. 6: 16, daar Hij Zijn discipelen vermaant, dat, wanneer zij vasten en bedroefd moesten zijn, zij nochtans geen droefig gezicht zouden tonen, gelijk de geveinsden, die hun aangezichten mismaken, opdat zij van de mensen zouden gezien worden. Nee, toehoorders! de ware geestelijke vreugde van de ziel in God vereist, dat zij enigszins bevindelijk en levendig is, ook een vrolijk gelaat en betamelijke gebaarden van vergenoeging en blijdschap. Nochtans is en blijft dezelve een ten enenmaal *hartelijke* vreugde, of een vreugde des *harten*.

(1) Omdat het hart de springbron, schatkamer en zitplaats van die zalige vreugde is. Zij wordt gestaltelijk en zaadachtig door de bekering van de Heilige Geest in het hart gewerkt en uitgestort. Zij wordt in het hart gegeven, Psalm 4: 3. Het hart wordt door wedergeboorte en bekering tot het ontvangen van die heerlijke vreugde gelijk als geprepareerd, vernieuwd, vatbaar en bekwaam gemaakt, want die vreugde in God door Christus is een gestaltelijke en inklevende genade in de ziel der gelovigen, die er nooit weer geheel uit weggenomen wordt. Maar die daar als een kiem in blijft, en het zuivere grondbeginsel is van hun geestelijk leven, dat, omdat het helemaal zijn bestaan in Christus heeft door de eeuwige Geest, ook nooit in de gelovigen kan ophouden en sterven; waarom deze zalige vreugde in God dan ook met nadruk wordt genoemd een eeuwige vreugde of blijdschap. Want zo vinden wij van het volk van de Heere getuigd, *dat eeuwige blijdschap op haar hoofd zou zijn*, Jesaja 51: 11, en de Zaligmaker getuigd en leert ons *dat Zijn blijdschap in Zijn gelovigen zal blijven en dat niemand deze blijdschap van hen zal weg nemen*, Joh. 15: 11 en hoofdstuk 16: 22.

Hier op aarde krijgt die zalige en Goddelijke vreugde haar aanvang en beginsel in de gelovigen en wordt gedurig door de bewerkingen van de Heilige Geest in haar voortgezet en vermeerderd, en hiernamaals in de heerlijkheid hier Boven wordt die vreugde en blijdschap geheel volmaakt, *want dan gaan zij als getrouwe dienstknechten in de vreugde van hun Heere*, Matth. 25: 21.

(2) Deze geestelijke vreugde van de bekeerden en gelovigen in God door Christus is een alleszins hartelijke vreugde, vanwege haar innige teerheid en oprechtheid, daar is niets geveinsd of uiterlijks in dezelve. Maar het is een vreugde, die ten enenmaal rein, zuiver, hartelijk en geestelijk is. O, dat ondervinden al Gods kinderen, zo menigmaal als zij daartoe verwaardigd mogen worden, deze vreugde in God enigszins sterk en levendig te genieten. Dan ondervinden zij, hoe teer, zoet, innig en hartelijk het is, zich zo in de Heere te mogen verlustigen, zich zo in Christus voor hun God, voor de God van hu heil, te omhelzen; zich zo geheel aan Hem over te geven; zichzelf met al hun wegen gelovig aan Hem toe te vertrouwen; op Hem te steunen; in Hem en in Zijn aanbiddelijke wijsheid, goedheid, getrouwheid en eeuwige verbondsliefde te rusten; Hem en zijn gadeloze heerlijkheid en zaligheid in Christus te beschouwen en zich zo helemaal aan Hem als kwijt te raken en geheel in Hem te verliezen! O dit is alles zuiver hartenwerk, dit alles baart een wonderlijke, tedere, zoete en gevoelige vreugde, kalmte en vrede in het hart, die al verstand te boven gaat en niet anders als bij de bevinding kan gekend worden. Dan is het licht voor de rechtvaardige gezaaid en vrolijkheid voor de oprechte van hart. Psalm 97: 11. Dan roept de ziel uit: *ik zal u hartelijk liefhebben Heere, mijn Sterkte*, Psalm 18: 2.

(3) Eindelijk, deze vreugde van de ziel in God door Christus wordt ook een hartelijke vreugde genoemd van de Onderwijzer, uit hoofde en vanwege haar grootheid en kracht, want naarmate de vreugde over enige zaken hartelijker is, en dieper in het hart of in de ziel geworteld is, naar die mate is zij in zichzelf sterker en groter. Maar o, wat is deze vreugde der gelovigen in God door Christus niet een zeer grote, zalige, heerlijke en matige vreugde! Welke vreugde is toch bij dezelve te vergelijken? De gehele wereld met al haar ijdele goederen en vermaken moet als een Dagon vallen, voor het minste kruimpje van deze geestelijke vreugde in God. Het is hier volgens de boodschap van de engelen aan de herders van Bethlehem, Lukas 2: 10: *Ziet, ik verkondig u grote blijdschap*. Zo menigmaal een gelovige maar een weinig van deze zoete en zalige vreugde in God in zijn ziel ontvangt, moet hij uitroepen met de Psalmist, Psalm 4: 8, *Gij hebt vreugde in mijn hart gegeven, meer dan ter tijd, wanneer haar (te weten van de wereldlingen) koren en most vermenigvuldigd zijn*. Wat is het ook niet een sterke, matige en onverzettelijke vreugde, die al zwarigheden, rampen en tegenspoeden van ziel en lichaam geheel overwint, en die allen gemakkelijk ten onderbrengt, gelijk wij dit alles uitvoeriger in onze vorige predikatie over deze stof hebben aangetoond en verhandeld.

Maar denk niet, mijn toehoorders! alsof deze geestelijke vreugde in God in de gelovigen op al tijden en in al Gods kinderen even groot en sterk is. O nee, daar is geen ding dat aan meer wisselvalligheden en veranderingen onderworpen is, dan deze dierbare vreugde in God en in zijn dienst en gemeenschap door Christus. Het was wel te wensen, dat het met Gods kinderen hier altijd mocht voorspoedig gaan, *en dat zij zich altijd in de Heere mochten verblijden*, volgens 1 Thess. 5:16. Want hoe het dan ook met Gods kinderen mocht gaan, zo zou de Heere altijd eer van hen, en zij leven en zaligheid van Hem ontvangen. Maar het behaagt de Heere om wijze en aanbiddelijke redenen niet, het Zijn kinderen hier op de wereld altijd in deze even goed te doen hebben, en ze ook allen niet evenzeer met dezelfde mate van geestelijke blijdschap en vreugde te overstorten. De Heere heeft menigmaal andere wegen voor hen, waarin zij moeten wandelen. Hij moet al menigmaal door de droefheid van het aangezicht hun hart beteren, hun zonden en zondige hartsverdorvenheid blussen gedurig hun geestelijke vreugde van het geloof in grote mate uit, en dan verkrijgen zij die zo

terstond en zo gemakkelijk niet terug. Dat ondervinden Gods kinderen, dat zij dan dikwijls met een treurige en neergebogen ziel moeten wandelen, soms voor een geruime tijd, en dan met David de Heere achter aan moeten lopen, en Hem smeken *dat hij hen toch de vreugde van zijn heils wil teruggeven en hun vreugde en blijdschap doen horen, opdat de beenderen, die Hij verbrijzeld heeft, zich eens weer mogen verheugen*, Psalm 51: 10, 14. Zodra dan blijkt het uit allen deze, dat de Onderwijzer hier de geestelijke vreugde in God ons terecht vertoont en voorstelt, als zijnde een hartelijke vreugde of een vreugde van het hart.

2. Maar op welk een wijze wordt deze hartelijke vreugde, in God, nu eigenlijk van de gelovigen genoten?

Dit leert en verklaart ons de Onderwijzer, hier nu ook zeggende, *dat dezelve een hartelijke vreugde in God is door Christus*.

Het voorwerp van de zalige en heerlijke vreugde van het geloof is God, dat grote en oneindige Opperwezen, die heilige, volmaakte, dierbare en beminnenswaardige Jehova. Deze ontdekt zichzelf hier aan de zielen van zijn gelovige gunstgenoten, als een God van zaligheid, ja van volkomen zaligheid. Hij schenkt hun toenadering tot Hem en deelt zichzelf op een zeer heerlijke en aanbiddelijke wijze aan hen mee, zodat zij niet anders kunnen dan zich op het allerzoetste, innigste en tederste in Hem verblijden en verheugen. Deze wijze van de mededeling Gods aan de ziel en van de verheuging van de ziel in God is nu zo, dat het geschiedt geheel en geheel door Christus de Zoon van God.

(1) Christus is de enige Weg, langs en door welke een gelovige gedurig tot God en Zijn gemeenschap moet komen, om zich in Hem als in de God van zijn heil te verheugen. Buiten Christus is God voor al zondaren, zoals ook de bekeerden in zichzelf zijn en altijd blijven, een verterend Vuur, en een eeuwige Gloed, daar zij niet bij wonen kunnen. Zijn aanbiddelijke rechtvaardigheid en onbevleete heiligheid is zo groot, dat hij met de zonde geen de allerminste gemeenschap kan hebben. Maar zich noodzakelijk als een grimmig Wreker, tegen alles wat zondig is, moet aankanten, en zich daar geheel van afzonderen, omdat de zondaar, onmiddellijk tot God naderende, niet anders te wachten had, als door zijn gestrengte rechtvaardigheid en heiligheid verslonden, en van Zijn vreselijke toorn verpletterd te worden.

Maar, o! onuitsprekelijk wonder van Goddelijke wijsheid, macht en goedertierenheid, hier komt de grote en dierbare Heere Jezus tussen beide en neemt Zijn gelovigen in Zichzelf over. Hij heiligt ze eerst en stelt en maakt ze geheel volmaakt in Hem en dan leidt hij ze voor de troon en brengt hen tot God de Vader, zodat zij door Hem de toegang tot de Vader hebben, en vrijmoedig mogen roepen door de Geest des geloofs, die hun mond gedurig opent, *Abba Vader*.

Hierop daalt God de Vader nu ook toe tot de gelovigen, en ontmoet hen in en door Christus Zijn Zoon, als hun algenoegzame Verbonds-God, Die hen van al eeuwigheid heeft liefgehad en tot Zijn volk en eigendom uitverkoren! O! dan beschouwen de gelovigen God de Vader in Zijn aangezicht en Christus Jezus zó dierbaar, beminnelijk en gadeloos heerlijk, dat zij niet anders kunnen dan zichzelf geheel en voor eeuwig aan Hem overgeven, en zich in Zijn dienst, genieting en omhelzing, teer, krachtig en op het allerhartelijkste verblijden en verheugen.

Ziet, zo blijkt dan nu duidelijk voor allen die licht hebben, dat deze geestelijke vreugde in God geheel en geheel moet komen en verricht worden door de Heere Christus, die de gelovige zondaar hier alleen toenadering tot God geeft en Hem gedurig tot God moeten brengen; in wie de gelovigen alleen het recht hebben en de

gemeenschap tot en aan de heerlijke verbondsgoederen, die hen kunnen verheugen en die hun gedurig van de Vader in en door Christus Zijn Zoon geschonken en van hen door het geloof langs de weg ook ontvangen en aangenomen worden. Zodat het dan geheel is volgens Rom. 5: 1. *Wij dan gerechtvaardigd zijnde door het geloof, hebben vrede bij God, dat hetzelfde is, als vreugde in God, door onze Heere Jezus Christus, door Welke wij ook de toeleiding hebben door het geloof tot deze genade; in welke wij staan en roemen in de hoop der heerlijkheid Gods.*

(2) Maar, aan de andere kant de Onderwijzer ons hier lerende, dat de geestelijke vreugde in God alleen is door Christus, geeft daar ook mee te kennen, dat de Heere Jezus Christus ook alleen de werkende Auteur, Fontein en Springbron is van al ware vreugde, die de gelovigen in God, en in Zijn zalige dienst en gemeenschap genieten, dat zij dierbare vreugde gedurig van Hem als hun levend Hoofd door de Heilige Geest in hun harten verkrijgen en ontvangen; en waarlijk langs geen anderen weg verkrijgen de gelovigen gedurig deze zalige en heerlijke vreugde in hun zielen. Het is de Heere Jezus alleen, de Fontein van hun leven, die dezelve gedurig door Zijn Heilige Geest in hun harten werkt. *Want Zijn koninkrijk is toch geen spijs en drank. Maar gerechtigheid, vrede en blijdschap door de Heilige Geest*, Rom. 4: 17. Hierom wordt het *een blijdschap van de Heilige Geest* genoemd, 1 Thess. 1:6; en de vrucht van de Geest is ook blijdschap, Gal. 5: 22. Die Geest hebben de gelovigen gedurig van Christus ontvangen, hun levend Hoofd en Koning. Zo is het dan de Heere Christus, die hen door de Geest gedurig komt verblijden en verheugen. Hij komt hen gedurig door die Geest bevochtigen en beademen. Hij komt door dezelve gedurig al genade in hun zielen uitstorten, hen liefelijk ontmoetende en omhelzende, zich in Zijn gadeloze schoonheid en heerlijkheid aan hen vertonende, hen tot zich trekkende en tot de Vader leidende, hun harten met geloof, liefde, hoop en vertrouwen vervullen.

Langs deze weg werkt nu de Heere Jezus gedurig een zoete, tedere en hartelijke blijdschap en vrede in de zielen van zijn gelovigen en zaait voor hen licht en vrolijkheid, zodat zij niet anders kunnen of willen, dan zich op de innigste, hartelijkste en geestelijkste wijze in God de Heere en in Zijn zalige dienst en gemeenschap door Hem steeds verblijden en verheugen.

Ziet, mijn toehoorders! zo is deze geestelijke vreugde in God dan een allerzaligst en heerlijkst verbondsgoed, dat opgesloten ligt in de Fontein van Christus, en uit dezelve, door de Heilige Geest, gedurig in een meerdere of mindere mate in der gelovigen harten wordt overgebracht en uitgestort. Christus is de Fontein van al geestelijke vreugde en blijdschap; en de gelovigen genieten ontvangen die gedurig bij en uit Christus door de Heilige Geest. Terecht beschrijft ons de Onderwijzer de geestelijke en hartelijke vreugde van het geloof in God, als zijnde en wordende van de bekeerden genoten door Christus.

En zo hebben wij deze dierbare en heerlijke stof dan nu in twee predikaties voor uw aandacht opengelegd en verhandeld. Waarin nu zulk een hartelijke vreugde van de ziel in God door Christus bestaat, leert ons de Onderwijzer, in de eerste plaats, in de opstanding van de nieuwe mens, in de bekering, als de ziel de Heere Christus leert kennen, Hem aanneemt, in Hem gelooft, door Hem tot God gaat, en zich in God, Zijn dienst en zalige gemeenschap door Christus, wezenlijk, hartelijk, geestelijk en gelovig verblijdt. Hoe een kleine trap en beginsel het ook zou mogen zijn, zo staat daarmee toch de nieuwe mens, die uit God geboren is, en nooit weer sterft, in de ziel op. Daar neemt het eeuwige leven, dat uit Christus komt, zijn aanvang, en zo worden de

uitverkorenen dan in en door Christus opgewekt en levend gemaakt, en Christus wordt geheel hun opstanding en hun leven, dat met Hem in God verborgen blijft.

Maar is dit nu alles, toehoorders! wat tot de opstanding van een nieuwe mens, in de bekering behoort? Nee, de Onderwijzer voegt er hier nu nog een ander en tweede stuk bij, lerende dat de opstanding van de nieuwe mens niet alleen bestaat, in zulk een hartelijke vreugde in God door Christus. *Maar ook daar benevens in een lust en liefde ons naar de wil van God in al goede werken te leven.* Welk stuk wij in het vervolg, als het de Heere behaagt, ook voor uw aandacht hopen te verhandelen.

Komende nu tot onszelf, geliefden! zo merkt deze volgende dingen tot ons gebruik, nuttigheid en onderwijzing aan. *Och, dat het de Heere maar aan onze zielen liefde te zegenen!*

Merkt op, dat zolang als een mens nog onbekeerd is, en buiten God en Christus in de zonden leeft, hij van deze verhandelde geestelijke en zalige vreugde helemaal niets kan genieten, en dat al die vreugde en blijdschap, die hij zich dan verbeeldt in God en zijn dienst te vinden. Maar een valse en bedrieglijke schijnvreugde is, die hij van de duivel en zijn arglistig hart ontvangt, zonder dat die waarlijk van Christus door de levendmakende Geest van het geloof in Hem gewerkt wordt. Nee, onze Onderwijzer leert ons hier, dat het een vreugde is, die tot ons komt uit de fontein van Christus; door middel van de bekering.

Daarom, och onbekeerde mensen! ziet hier toch uw ongelukkige, rampzalige en ellendige staat. Van al die zalige, dierbare en heerlijke vreugde in God, van al dat vervrolijken en verlustigen in de Heere en in zijn goedheid, bent u nog geheel verstoken en hebt er nog nooit een enig kruimpje van mogen smaken, u moet uw vreugde en verlustiging nog geheel zoeken in dingen buiten God, en mag tot de allerdiërbaarste en beminnelijkste Jehovah, die de God der blijdschap van al Zijns volks verheuging is, nog niet de minste toenadering hebben. Hij is nog een verterend Vuur, een vertoornd God en een grimmig Wreker voor u, en u mag nog niets van Zijn goedheid, liefde en genade in Christus over u ondervinden.

Och, mensen! ziet en gevoelt toch deze uw uiterste rampzaligheid, neemt er toch een wezenlijk deel en belang in, treurt en weent toch, omdat u nog buiten God bent, omdat God u nog geheel vreemd en uw vijand is. O ziet toch uit, opdat u de Heere Jezus Christus voor uw weg en leidsman verkrijgt, bij en tot de Vader. Wendt u toch zonder langer uitstel tot de Heere Jezus, neemt Hem aan en gelooft in Hem opdat u door Hem behouden en met God verzoend mag worden. Och! het is nu nog tijd voor u. Christus roept u nu nog en de Vader biedt u deze Zijn Zoon nu nog aan, om in Hem voor u te worden een God van zaligheid. Wee u dan, als u het tot het einde toe wilt uithouden en u onttrekken.

Wat u aanbelangt, gelovige kinderen en gunstgenoten van God, die door Christus tot Hem bent toegebracht, en Hem voor de God van uw heil en van de blijdschap van uw verheuging hebt omhelst en aangenomen, u kunt immers niet helemaal ontkennen, of u hebt wel eens op een bijzondere wijze in de Heere uw God kunnen verlustigen, en smaken en ondervinden dat de Heere goed was. U hebt wel eens in en door de grote Heere Jezus enige toenadering tot Hem gehad, en Zijn blijdschap is wel eens uw sterkte geweest; althans de kleinsten en geringsten onder u zouden niet kunnen loochenen, dat zij zich niet meer in enige dingen buiten God waarlijk en wezenlijk kunnen verheugen. Maar dat hun verlustiging, die zij begeren en daar zij naar staan,

alleen moet zijn in God door Christus, en dat, daar gewoonlijk zo luttel en weinig van te mogen hebben in hun harten, hun grootste droefheid en smart is.

Ja kinderen van God, dat kan u niet anders zijn, de bruiloftskinderen kunnen niet blij zijn, maar moeten treuren, wanneer de Bruidegom niet bij hen is, dat is het zuiver blijk van uw genade staat, en een duidelijk teken, dat de Heere u wel eens goed geweest is, dat u wel eens iets van die zalige vreugde in God door Christus gesmaakt hebt. Want anders zou u het gemis en de ontbering ervan zo smartelijk niet vallen en u zo niet ontrusten.

Het was te wensen, kinderen van God, dat u meer van die dierbare en heerlijke vreugde in u mocht ondervinden, dat ge u meer in de God uws heils mocht verheugen en u ten al tijde in Hem door Christus verblijden. O wat zou dit een kostelijke, zalige en heerlijke staat voor u zijn! wat zou u dan gedurig voor de Heere kunnen leven en van de zonden en al het zondige afstand doen! Dit zou u ook kunnen en mogen doen, behalve als uw zonden en ongelovigheid u gedurig in de weg stonden.

Och, ik wens dat de Heere uzelf maar steeds wil leren, dat u recht hebt om u gedurig door Christus in Hem hartelijk te mogen verheugen; en dat u vrij altijd met de kamerling uw weg met blijdschap mag wandelen; ja dat de Heere niet anders van u eist, dan dat u Hem steeds dienen zult met vrees en u verheugen met beving, en dat het uw zonde is, zo dikwijls als u anders doet. Er is een soevereine weg voor u, kinderen van God, die wij voor al dingen hiertoe gedurig hebben in te slaan, en daar de Heere ons zelf gedurig inleiden moet, en dat is het werkelijke en dagelijkse leven, door geloofsvereniging met Christus. O wij moesten staan naar meer Evangelisch licht, om gedurig gelovig gebruik van de Heere Jezus, en van Zijn volheid te maken, om ons gedurig door Hem tot de Vader te laten leiden. Wij moeten ons van Christus meer van al het wettische laten ontledigen, en in en door Hem de oude zuurdesem zuiveren, dan zouden wij op de rechte koers zijn, om geheel in de blijdschap van de Heere te wandelen en in de gedurige vertroosting van de Heilige Geest, en om ons steeds te laten leiden met al blijdschap en verheuging.

De grote Heere Jezus lere het ons en al zijn ellendige volk gedurig door middel van Zijn woord en Geest! Amen.

Gepredikt te Rijnsaterwoude, 14 oktober 1736 en te Kralingen 28 maart 1773.

12. Lust en liefde om naar al Gods geboden te leven

Ik zal de weg Uwer geboden lopen, als Gij mijn hart verwijdt zult hebben. Psalm 119:32.

De koning en profeet David, die door verlichting, ingeving en bewerking van de Geest van de Heere, de opsteller en maker van deze heerlijke en grote Psalm geweest is, is in onze voorgelezen tekstwoorden bezig op een gelovige en geestelijke wijze met de Heere zijn God in en volgens Zijn verbond te onderhandelen. Hij legt zijn hart helemaal voor de Heere open en betuigt voor Hem, *dat hij de weg van Zijn geboden zou lopen, als Hij zijn hart verwijdt zal hebben*. Davids innige lust en keuze was om de weg van het gebod van de Heere gebod en te lopen, dat is om als een gehoorzaam bondeling van de Heere in al Zijn heilige rechten en inzettingen te wandelen, en zijn gehele gedrag met ziel en lichaam alleen naar zijn geboden te richten. Geen wonder, want:

1. Hij was een bekeerde gelovige, die uit water en Geest was wedergeboren en geheiligd, die zichzelf geheel in het verbond aan de Heere en Zijn dienst had overgegeven en plechtig met zijn mond en hart had gezworen, dat hij al de rechten der gerechtigheid van de Heere eeuwig wilde onderhouden.
2. Hij kende de weg van de geboden des Heeren. De Heilige Geest had hem Zelf daarop geleid en gebracht. Hij wist hoe goed, heilig, dierbaar en betamelijk al de rechten, inzettingen en geboden des Heeren waren, zodat hij die al te samen voor recht kwam te houden en alle valse pad kwam te haten. Hij wist hoe nuttig, zalig en heilzaam al de geboden des Heeren voor hen, die ze mochten beminnen en aankleven, waren, hoe in de onderhouding ervan hun zaligheid en groot loon was.
3. Eindelijk, Davids hart was ook in grote mate gezet en verliefd op de geboden en inzettingen van de Heere. Het was de oprechte keuze van zijn ziel om ze helemaal te mogen onderhouden. Hij kon van zichzelf voor de Heere betuigen: *hoe lief, o Heere heb ik uw wet, zij is mijn betrachting of overdenking de hele dag*. Zij waren Hem dierbaarder en kostelijker dan goud en zilver en daarom, hij kon, hij wilde, hij mocht niet anders als slechts de weg van de geboden des Heeren lopen.

Maar wat was het, de Godzalige koning kon en gevoelde en ondervond de onmacht en onbekwaamheid van zijn hart, om zo gedurig en op een effen en geestelijke wijze de weg van de geboden des Heeren te kunnen lopen, hij wist dat de Heere niet anders dan in de Geest wilde gediend zijn, en geenszins op een uiterlijke wijze alleen, en daartoe ondervond hij, dat hij gedurig, ja ogenblikkelijk de Geest van de Heere en Zijn bevochtiging en bewerking in zijn ziel nodig had, dat hij zonder dezelve onmogelijk recht op een geestelijke wijze in de weg van Gods geboden kon wandelen. Daarom stelt hij deze zijn diepe onmacht en onbekwaamheid hier nu ook de Heere zijn God voor ogen, en begeert van Hem de nodige kracht en genade van Zijn Heilige Geest, om de weg Zijner geboden gedurig te kunnen lopen. En die genade bestond nu hierin, dat Hem de Heere zijn hart toch zelf wilde verwijden, want zo zegt en voorbedingt hij verbondswijze van de Heere: *Ik zal den weg Uwer geboden lopen, als Gij mijn hart verwijdt zult hebben*.

De genade, die David nodig had, zou hij gedurig recht geestelijk de weg van de geboden van de Heere kunnen bewandelen, en daar niet van afwijken, was dat de Heere Hem zelf dan gedurig, zijn hart mocht verwijden. Dit verwijden van Davids hart bestond nergens anders in, dan in die gedurige toenaderingen en ontmoetingen van de Heere, door Zijn woord en Geest, aan zijn ziel, waardoor hij zich als een Drie-enig Verbonds-God aan Hem kwam ontdekken, en Zijn liefde bevindelijk in zijn hart uit storten. Dit kon zo menigmaal als het gebeurde, niet anders als onze vromen en godzalige dichter zeer innig, hartelijk en geestelijk verblijden en zijn hart en ziel wonderlijk verheugen, verkwikken en ontruimen. Dan werd zijn hart zelf van de Heere verwijd, als hij, die gedurige toenaderingen Gods aan zijn ziel ondervindende, daardoor zoetelijk en zacht in de Heere werd vervrolijkt, en de liefelijkste rust, kalmte en vrede van het gemoed, die alle verstand te boven ging, in zijn binnenste gewaar werd. Dan wandelde hij in de vertroosting van de Heilige Geest, en in de liefelijke omhelzingen van zijn allerliefbaarste Verbonds-God.

Nu, deze zalige verwijding of vervrolijking van zijn hart was het nodige, bekwame en gepaste middel, om Hem op een recht geestelijke wijze de weg van de geboden van de Heere te doen lopen, en Hem in al de rechten en inzettingen des Heeren te doen wandelen. Want de Heere wil toch van zijn kinderen en bondelingen gediend worden met een innige liefde, vreugde en blijdschap van het gemoed, die hij hun gedurig zelf door middel van Zijn woord en Geest moet en wil aanbrenge. Die blijdschap van de Heere is dan hun sterkte, want daardoor zijn en worden zij heel innig en teer op de Heere verliefd. Hij komt hun met Zijn heilige dienst dan op het allerbeminnelijkste voor, hun harten worden dan tot hem, tot Zijn gemeenschap en geboden, op het liefelijkst geneigd en overgebogen, zodat zij niet anders kunnen, niet anders willen, als de Heere op het nauwst aanhangen, zich met Hem verenigen en geheel de weg van zijn geboden inslaan, bewandelen en lopen en op een zeer ijverige maar nochtans stille en bedaarde wijze.

Dan kan het niet anders zijn, mijn toehoorders! als de Heere het hart van Zijn bondelingen zelf door Zijn Geest verwijdt, en hen op een zoete en liefelijke wijze komt opruimen, verblijden en verheugen, dan ontvangen zij daaruit kracht en sterkte, om Hem in alles welbehaaglijk, volgens Zijn verbond, te dienen en de weg van Zijn geboden te lopen. Voorzeker, zo en niet anders wordt het bij Gods kinderen ook ondervonden. Zodra wordt iemand niet in waarheid bekeerd, en van de duisternis tot het licht en van de macht van de Satan tot het koninkrijk van God overgebracht, of God ontdekt zich aan Hem verbondswijze in Christus Zijn Zoon, en wordt langs die weg in een meerdere of mindere mate de God van de blijdschap van zijn verheuging, waardoor dan zo een van de Heere zelf bekrachtigd wordt, om volgens Zijn wil helemaal te leven, en de weg van Zijn zalige en beminnelijke geboden alleszins te lopen en te bewandelen.

En dit is de grote waarheid, mijn toehoorders! die ons weer van onze Onderwijzer zo duidelijk en naakt wordt geleerd en voorgedragen in de 90^e vraag en antwoord, daar hij, handelende van de opstanding van de nieuwe mens in de bekering, dezelve ons aldus beschrijft dat zij bestaat in deze twee stukken.

1. In een hartelijke vreugde in God door Christus, en dan
2. In hetgeen volgens ons betoogde, daar onmiddellijk uit voortkomt, namelijk een lust en liefde, om naar al geboden van God te leven.

Van het eerste stuk hebben wij in onze twee vorige preken onder uw aandacht gehandeld, nu zouden wij onder de genadige bijstand en ondersteuning van de Heere

en in verwachting van Zijn Goddelijke zegen, als het Hem behaagt, ook dit tweede stuk of deel voor uw aandacht kort openleggen en verhandelen.

Weet dan, mijn toehoorders! en verstaat, zoveel als het er gegeven wordt bij het licht van de Heere, dat als een mens door het geloof eerst tot Christus gebracht en langs die weg waarlijk geheel veranderd, vernieuwd en bekeerd wordt, hij dan meer of min die zalige en heerlijke vreugde in God door Christus, daar wij tevoren breedvoerig van gehandeld hebben, gestaltelijk en voor eeuwig in zijn ziel ontvangt, en dat dezelve dan het ware en zuivere grondbeginsel is van zijn nieuw geestelijk leven, dat met God in Christus verborgen is, Kol. 3: 3. Daaruit nu spruit en volgt onmiddellijk deze zalige gestalte en hoedanigheid in het hart van zulk een gelovige en bekeerde, dat hij in zich een lust en liefde ontvangt om naar de wil van God in al goede werken te wandelen.

Twee stukken komen ons hier ter nadere beschouwing voor.

1. De plicht van de bekeerde gelovigen om naar de wil van God in al goede werken te wandelen.
2. Hun hartsgesteldheid omtrent deze hun plicht, en de wijze op welke dezelve door hen moet verricht worden. De Onderwijzer vertoont ons, dat daartoe in hen gevonden wordt *een lust en liefde*.

1. Wat het eerste aanbelangt, de Onderwijzer stelt ons de plicht van de gelovigen voor, hierin bestaande, *dat zij in al goede werken komen te leven, en dat wel naar de wil van God*. Wanneer een mens waarlijk bekeerd, en geheel in zijn aard en natuur, voor zoveel de wortel van de zaken aangaat, veranderd en vernieuwd wordt, omdat hij nu in Christus Jezus een nieuw schepsel wordt, zo kan het ook niet anders zijn of de werkzaamheden, daden en handelingen van ziel en lichaam, van zulk een moesten nu ook van een heel andere natuur en hoedanigheid zijn, als tevoren. Want zoals de boom is, zo moeten ook noodzakelijk zijn vruchten zijn, een goede boom kan toch geen kwade vruchten voortbrengen, en een kwade boom geen goede, volgens hetgeen de Zaligmaker ons leert, Matth. 7: 18. Van tevoren, eer de mens tot het geloof gebracht en bekeerd werd, leeft hij geheel en ten enenmaal in de zonde. Hij wil noch kan dan volstrekt niet anders als God haten, en zich geheel tegen hem en al zijn geboden en heilige inzettingen aankanten. Hij is dan geheel een kwade boom en kan dus, volgens zijn innige gesteldheid en eigen aard en natuur, ook niet anders als kwade vruchten voortbrengen.

Leest maar hierover, geliefden! alles wat ons in het woord van de staat en toestand van de mens voor zijn bekering zo overvloedig wordt beschreven, en u zult het daar, zoals wij u leren, geheel bevinden. Hoort maar tot een duidelijk bewijs en opheldering deze een plaats van Paulus, Efeze 2: 2, 3, daar hij ons de toestand van de gelovige Efeziërs voor hun bekering aldus beschrijft, en er vervolgens zijn eigen staat mede insluit, zeggende: *In welke, te weten, in de zonden en misdaden, gij eertijds gewandeld hebt, naar de eeuw dezer wereld, naar de overste van de macht der lucht, van de geest, die nu werkt in de kinderen der ongehoorzaamheid, onder die, let wel, ook wij allen eertijds verkeerd hebben in de begeerlijkheden van het vlees*. Ziedaar, zoals Paulus daar van zichzelf en van al de gelovige Efeziërs schrijft; zoals hij daar hen in hun vorige onbekeerde staat afmaalt, zo en niet anders is het ook met al mensen, zonder enig onderscheid van nature, Voordat zij uit water en Geest wedergeboren, door het geloof tot kennis en omhelzing van God in Christus gebracht en geheel veranderd, vernieuwd en bekeerd worden. Maar zo gauw komt dit niet in waarheid te geschieden, zo ras ontvangen niet de uitverkorenen in en van Christus het grondbeginsel van een

nieuw geestelijk leven, of aanstonds veranderen ook hun werkzaamheden van ziel en lichaam, en het gaat geheel met hen als de Zaligmaker leert, Matth. 12: 33, *maakt de boom goed en zijn vrucht goed*, terstond worden zij geheel andere mensen als tevoren en beginnen volgens de Onderwijzer, *naar de wil van God in al goede werken te wandelen*.

Over de goede werken, zal de Onderwijzer in een volgende vraag en antwoord nader handelen en ons verklaren, *dat het zodanige werken zijn, die alleen uit waar geloof naar de wet Gods, hem ter ere geschieden en niet, die op ons goeddunken, of mensen inzettingen gegrond zijn*.

Ziet, al zodanige werkzaamheden der bekeerden en gelovigen, waarin deze drie stukken of nodige vereisten worden gevonden, zijn goede werken, die de Heere van zijn volk en kinderen in het verbond eist, en waartoe hij hen gedurig in Christus Zijn Zoon door de Heilige Geest wil bewerken en bekwaam maken. In zodanige goede werken nu zijn de bekeerden en gelovigen volgens de Onderwijzer gehouden en verplicht te leven, dat is, hun bedrijf, handel en wandel, beide naar ziel en lichaam, moet bestaan in het onderhouden en volgen van de geboden van de Heere. Hun leven en al hun doen en laten, zowel in- als uitwendig, moet helemaal een bedrijf zijn van goede werken, daartoe zijn zij uit hoofde van hun zalige en heerlijke genadestaat gehouden en verplicht, en daartoe strekt ook geheel hun lust, lief de en begeerte, als wij nog zien zullen, want het is Christus' werk de Zijnen te verlossen van al ongerechtigheid en zich een eigen volk te reinigen, ijverig in goede werken, Tit. 2: 4. Let wel, de Onderwijzer breidt deze grote verplichting van de gelovigen en bekeerden uit, als zijnde betrekkelijk tot al goede werken, dat is, zonder enig onderscheid waarvan natuur of hoedanigheid dezelve ook zouden mogen zijn, niets uitgezonderd van alles, wat maar goed, betamelijk is en van God in zijn heilige woord belast en bevolen wordt.

En waarlijk, zo en niet anders is het met deze zaak gelegen, de bekeerden en gelovigen moeten en willen ook niet anders dan helemaal in al goede werken leven en in al geboden van de Heere wandelen; zij kennen en beschouwen ze al samen als goed, heilig en beminlijk, betrekkelijk tot God, die ze beveelt, en beminnen en omhelzen als zodanig alles, wat maar van de Heere voortkomt en maar tot zijn dienst en Goddelijke verheerlijking kan strekken. Geen een van de geboden van de Heere is hun te zwaar, of in hun oog onbetamelijk. Maar het gehele gebod van de Heere is voor hen heilig en goed; zij moeten hier met David uitroepen, Psalm 119, *daarom heb ik al uw bevelen van alles voor recht gehouden. Maar al valse pad heb ik gehaat*.

Zo is het hier ook eveneens met al Gods kinderen, de bekeerden en gelovigen. In de grond en op de bodem van hun zielen ligt dezelfde achting en liefde voor al de geboden van de Heere en voor al goede werken, die volgens dezelve uit een waar geloof tot eer van God van hen geëist en gevorderd worden. Hun lust en begeerte is en blijft gestaltelijk, vormelijk en zaadachtig in hun zielen, om zonder onderscheid in al goede werken voor de Heere hun God te leven, en om geheel vervuld te worden met vruchten der gerechtigheid, die door Jezus Christus zijn tot heerlijkheid en prijs van God, Fil. 1: 11. Wij vinden zulks ook van de heiligen en bekeerden getuigd in het woord. Van Zacharias en Elizabeth, die twee vrome en Godzalige mensen in de Heere, lezen wij Lukas 1: 6, *dat zij beide rechtvaardig voor God waren, wandelende in al de geboden en rechten des Heeren onberispelijk*. Hiertoe worden Gods kinderen, de ware bekeerden, ook overal in het woord zo ernstig vermaand. Hoort en leest maar die een plaats van Paulus Fil. 4: 8. *Voorts broeders, al wat waarachtig is, al wat eerlijk is, al wat rechtvaardig is, al wat rein is, al wat liefelijk is, al wat wel luidt, zo daar enige*

deugd is, en zo daar enige lof is, bedenkt datzelve. Terecht dan leert ons hier de Onderwijzer ook, dat de uitverkorenen in en door de bekering in staat gesteld worden, om in al goede werken te wandelen, en dat vertoont hij ons nu vervolgens nader als hetgeen zo geheel moet geschieden naar de wil Gods.

2. Gezien hebbende de heerlijke en zalige verplichting van de gelovigen, tot welke zij eerst in de bekering en dan vervolgens gedurig van de Heere door Zijn woord en Geest worden bekwaam gemaakt, te weten, om in al goede werken te leven, moeten wij nu verder beschouwen, hoe dat volgens de Onderwijzer geheel moet zijn en geschieden naar de wil van God.

Van de wil van God, handelt de Onderwijzer in de volgende vraag en antwoord, en daarom willen wij er nu niet breed van spreken, alleen zeggen wij er nu ditmaal van, dat hier door de wil Gods moet verstaan worden, Gods geopenbaarde wil, die Hij in Zijn heilig woord heeft ontdekt en bekend gemaakt, bevattende al die goede en heilige wetten, geboden en inzettingen, die hij aan Zijn volk en gunstgenoten geeft, om daarnaar alleszins te leven, en die hij door Zijn Heilige Geest zelf schrijft in hun harten.

Naar deze geopenbaarde wil Gods, leert de Onderwijzer dat de bekeerden in al goede werken moeten leven, waarmee hij niet anders te kennen geeft, als dat deze wil van God, in zijn heilig woord geopenbaard, het enige richtsnoer moet zijn van het leven der bekeerde gelovigen, in al goede werken. Dat zij hieromtrent niets mogen doen naar hun eigen zondigen en vleselijke wil. Maar zich in alles aan de heilige, goede en welbehaaglijke wil Gods moeten onderwerpen, om naar dezelve, de tijd, die overig is, in het vlees te leven, 1 Pet. 4: 2.

- (1) Dus wordt hier dan mede voorondersteld, omdat de bekeerden naar de wil van God in al goede werken moeten leven, dat zij die wil van God door de onderwijzing van woord en Geest enigszins duidelijk bij Goddelijk licht in hun verstand hebben leren kennen, en daartoe zichzelf ook alleszins hebben toe te leggen en te bevljtigen, om gedurig nog al nader en meerder kennis van die goede, volmaakten en welbehagende wil van God, uit het woord door de Heilige Geest voor zich te verkrijgen. Ja dat zij ook die goede en geopenbaarde wil van de Heere voor hun wet en enige richtsnoer, om er naar te leven en te wandelen, hebben omhelsd en aangenomen, en dat met hun vernieuwd, wedergeboren deel gedurig blijven doen en meer en meer doen, hebbende daarin al hun lust, liefde en vermaak, zoals de Onderwijzer dit hier nu verder aantoot en openlegt, lerende dat het de lust en liefde van de bekeerden is, om zo naar de wil Gods in al goede werken te wandelen.
- (2) Door deze lust en liefde van de bekeerde gelovigen om zo helemaal naar de wil van God in al goede werken te leven, verstaat de Onderwijzer niet anders als die zalige gesteldheid van het gemoed, die door vernieuwing, wedergeboorte en bekering in der uitverkorenen zielen gelegd en gestaltelijk gewrocht wordt voor al eeuwigheid, waardoor op de hartelijkste en innigste wijze toegekeerd, overgebogen en geneigd zijn, blijven en hoe langer hoe meer wordt, tot al goede werken naar de wil Gods, om daarin te leven, en die met al lust, liefde en vermaak in de Heere steeds te bedrijven. Waarlijk, dat is beiden, volgens het woord en volgens de bevinding, zo waarachtig van en in al bekeerde gelovigen. Alles te samen hebben zij in de grond en op de bodem van hun zielen een innige lust en liefde, tot al de geboden van de Heere, en om hem in alles welbehaaglijk te leven. Het is waar, de verst gevorderden van Gods kinderen in de genade struikelen nog

dagelijks in veel en staan ogenblikkelijk voor al en zelfs voor de grootste zonden bloot, als de Heere ze maar eens aan zichzelf overlaat, zijn licht inhoudt en zijn Geest als opstopt. Want zij zijn nog met zulk een zondig vlees en bloed omhangen, dat zo menigmaal over hen de overheid krijgt, en hen in de zonden terneer slaat, zodat zij, om staande te blijven, in de weg van de geboden van de Heere te wandelen, en in al goede werken te leven, de gedurige bewerking en bevochtiging van de Geest nodig hebben, volgens hetgeen de Heere van zijn wijngaard, te weten, zijn gelovig volk getuigt, Jes. 27: 3. *Ik de Heere behoed die, al ogenblikken zal Ik hem bevochtigen, opdat de vijand hem niet bezoeke, zal Ik hem bewaren, dag en nacht.*

Dus mijn toehoorders! hoezeer de gelovigen en bekeerden ook gedurig voor de zonden blootstaan, en er steeds in vallen en struikelen, zo is en blijft het nochtans volkomen van hen waarachtig, dat zij met een innige lust en oprechte liefde bezet zijn, en die altoos in de grond van hun harten blijven behouden, om naar de wil van God in al goede werken te wandelen. Hoort eens, hoe die grote apostel Paulus, die zozeer boven andere gelovigen in de Heere begenadigd was, hieromtrent spreekt van zichzelf, Rom. 7: 19. *Want het goede dat ik wil, dat is, daar ik in de grond van mijn hart al lust en liefde toe heb, doe ik niet. Maar het kwade dat ik niet wil, doe ik.* Hoe deed hij nu het kwade, deed hij dat ook zoals het goede met een innige lust en liefde? Nee, hoort wat hij er verder van zegt: *Indien ik hetgeen doe, dat ik niet en wil, zo doe ik hetzelfde nu niet meer, maar de zonde die in mij woont. Zo vind ik dan deze wet in mij, als ik het goede wil doen, dat het kwade mij bij ligt, want ik heb een vermaak in de wet Gods naar de inwendige mens.*

Eveneens was het ook met de vrome koning David, volgens hetgeen hij van zichzelf getuigt, Psalm 119, Heere u hebt geboden, dat men uw bevelen zeer bewaren zal; och, dat mijn wegen gericht worden, om uw inzettingen te bewaren! David kende zijn onmacht en diepe verdorvenheid, hoe weinig hij van zichzelf bekwaam was om de bevelen en inzettingen van de Heere te bewaren, hoe hij daar gedurig tegen kwam aan te gaan en te zondigen, nochtans had en behield hij in zich een innige lust en liefde tot al Gods bevelen en inzettingen, om ze getrouw te bewaren, en daartoe was dit zijn hartelijke wens en zucht tot de Heere, och het mocht zo zijn, de Heere mocht en wilde maar zelf maken en werken, dat er zijn wegen maar geheel toe bestuurden gericht werden om de inzettingen van de Heere te bewaren. Hierom vermaant hij zijn zoon Salomo, 1 Kron. 28: 9, dat hij toch de Heere wilde dienen met een volkomen hart en met een willige ziel, als zijnde de rechte dienst, die de Heere van zijn bondelingen eist en vordert en waartoe hij hen zelf gedurig wil bewerken.

Nu, even op dezelfde wijze, als wij hier van deze heilige mannen gehoord en gezien hebben, is het in de grond en de wortel van de zaak ook gelegen met al Gods kinderen, de gelovigen en bekeerden zonder onderscheid; allen hebben zij in hun binnenste en naar de inwendige mens in zich zo'n oprechte lust en liefde om geheel en met een volkomen hart de Heere hun God aan te hangen, te beminnen, te dienen en te verheerlijken en in al goede werken naar zijn wil te leven; al te samen hebben zij lust, om de Heere van ganser hart te zoeken, Psalm 119: 2. al roepen zij uit: *ik zal de weg van Uw geboden lopen, als u mijn hart zult verwijden hebben.*

Dit is nu het onderscheid tussen de zonen van God en tussen de dochters van de mens, tussen de gelovigen en onbekeerde lieden van deze wereld. Deze laatste hebben geen aas of druppel van deze lust en liefde, om naar de wil Gods in al goede werken te leven, in zich en kunnen die ook niet hebben, omdat zij geheel ontbloot zijn van al

licht, genade, Geest en leven. Zij hebben nooit God als haar Verbonds-God in Christus leren kennen en omhelzen, noch enige de minste toenadering Gods door zijn Geest aan hun zielen mogen ondervinden, en dus zijn en blijven hun harten dan nu ijskoud omtrent God en al zijn goede en heilige geboden, en hun natuur strekt zich geheel uit tot de zonde, om daarin alleen met lust, liefde en vermaak te leven en te wandelen.

Maar gelukkig volk, welks God de Heere is, dat volk, hetwelk hij Zich ten erve verkoren heeft, en dat hij Zichzelf in Christus Zijn Zoon heeft gemaakt tot een volk van eigendom. Deze hebben door de heerlijke wedergeboorte, geloof en bekering het grondbeginsel van een nieuw en geestelijk leven in hun zielen ontvangen, dat nooit in al eeuwigheid weer zal kunnen ophouden. Maar integendeel dagelijks moet toenemen en aanwassen, waardoor zij geheel een lust en liefde hebben om naar de wil van God te leven. O, het is de enige keuze en zucht van hun zielen, om zichzelf maar geheel en voor eeuwig aan de Heere en Zijn dienst over te geven, en er maar gedurig van Hemzelf in Christus, door middel van Zijn woord en Geest, toe gewrocht en bekwaam gemaakt te worden. Het ligt in de grond van hun harten, om maar gedurig, verbondswijze, met de koning David te zweren en het in de Heere te bevestigen, dat zij zullen onderhouden de rechten van zijn gerechtigheid, Psalm 119: 106. Hier vandaan zijn Gods kinderen, de bekeerden en gelovigen, ook nooit beter in hun schik en element, als wanneer zij met een verwijd hart maar de weg van de geboden van de Heere mogen lopen en de blijdschap van de Heere maar hun sterkte mag zijn. O dan zijn zij vrolijker in de weg van des Heeren getuigenissen, dan over al rijkdom, dan smaken en ondervinden zij dat in het houden van Gods geboden groot loon is, dan is het hun hoogste goed en eeuwige zaligheid, de Heere maar in en volgens Zijn verbond welbehaaglijk te mogen dienen, en in al goede werken naar zijn wil te leven. O, dan worden zij geleid met al blijdschap en verheuging, Psalm 45: 16. Dan worden zij van hart gehoorzaam aan het voorbeeld van de leer, tot hetwelk zij overgegeven zijn, Rom. 6: 17, 18. Dan is hun lust in de wet van de Heere, en dan overdenken zij die dag en nacht Psalm 1: 2. Ja dan zijn zij een zeer gewillig volk op de dag van Zijn heirkraft, Psalm 110: 3. Dan hangt hun hart geheel aan de Heere, hun zielen kleven dan de Heere aan, zodat zij als gespeende kindertjes voor hem zijn; zij geven zich dan maar zo geheel, beide met ziel en lichaam, aan de Heere en aan de gedurige bewerking van Zijn Geest en genade in Christus over, zij leggen zich dan maar zo als zij zijn voor de Heere neer, en roepen uit met Paulus, wanneer hij op de weg naar Damaskus bekeerd werd: Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal? Hand. 9: 6; en met de jonge Samuël, 1 Sam. 3: 9: *spreek Heere, want uw knecht hoort.*

Ziedaar, mijn toehoorders! de verlopen tijd belet ons dit stuk verder uit te halen, zo blijkt dan uit dit alles hoe er in de bekeerde gelovigen een lust en liefde is, volgens de Onderwijzer, om naar de wil van God in al goede werken te leven, en die zalige en heerlijke genade hebben zij geenszins van nature. Maar die wordt in hen gelegd en gewrocht door middel van de bekering, als God in Christus zich aan hen komt ontdekken en bekend maken, en zij hem voor de God van hun heil en verbond, door het geloof, aannemen en omhelzen; dan ontvangen zij in hun zielen, die hartelijke vreugde in God door Christus, waar de Onderwijzer tevoren van gesproken heeft, en die zalige en heerlijke vreugde brengt dan ook onmiddellijk zulk een lust en liefde om in al goede werken te wandelen, in hen voort, als wij in het begin gehoord en aangetoond hebben, en hiermee staat dan nu de nieuwe mens in de uitverkorene door de bekering op, dat is de nieuwe mens, die hartelijke vreugde in God.

En zo hebben wij dan nu beide de stukken der ware bekering, de afsterving namelijk van de oude en de opstanding van de nieuwe mens in verscheiden preken voor uw aandacht door des Heeren genadige bijstand en ondersteuning opengelegd en verhandeld.

Och! mocht het nog in de Heere tot enig geestelijk nut en voordeel geweest zijn voor degenen, die ons gehoord hebben.

Nu blijft er nog een stof overig, om in het vervolg, als het de Heere behaagt, mede te verhandelen, te weten de goede werken, die de Onderwijzer ons beschrijft in een volgende vraag: en daarmee zal dit voorname en heerlijke stuk van de bekering dan nu geheel geopend en verklaard zijn.

O! mocht maar al deze onze arbeid en prediking niet geheel ijdel zijn in den Heere! Mocht deze onze tegenwoordige verhandeling door middel van des Heeren licht en Geest nog enigszins dienen aan de een kant tot ontdekking van onbekeerde wereldlingen, aan de andere kant tot onderwijzing, opwekking en besturing van des Heeren volk, de gelovigen, die de Heere hier onder ons nog mocht hebben. Laat ons, omdat er geen tijd tot nader toepassing voor ons overig is, dan nu tot een besluit God de Heere in de Naam van Christus Jezus Zijn Zoon daartoe om Zijn Geest en zegen over ons smeken en aanroepen.

Gepreekt te Rijnsaterwoude en te Kralingen, laatst 1773, 18 april.

13. De goede werken

Want wij zijn Zijn maaksel geschapen in Christus Jezus tot goede werken, welke God voorbereid heeft, opdat wij in dezelve zouden wandelen. Efëze 2: 10.

De heilige Paulus, die hoog verlichte leraar en apostel in de Heere, is in deze onze tekst daar op uit, om de gelovigen in Christus hun zalige en heerlijke gelukkige genadestaat voor ogen te stellen, waartoe zij van eeuwigheid in Christus Jezus van God waren verkoren, en in der tijd krachtdadig, door middel van Zijn woord en Geest, waren geroepen. Deze heerlijke genadestaat bestond hierin, *dat zij Gods maaksel waren, geschapen in Christus Jezus tot goede werken, welke God voorbereid heeft, opdat wij in dezelve zouden wandelen.* De apostel beschrijft op deze wijze en met deze bewoordingen het zalige werk van vernieuwing, herschepping, wedergeboorte en bekering, dat de Heere God in Zijn Zoon Christus aan de gelovige Efeziërs had uitgevoerd en gewrocht, waardoor Hij hun gelijk als opnieuw had gemaakt en geschapen; hen roepende op een krachtdadige wijze uit deze boze wereld en uit de macht van de satans en van de duisternis, hen door het geloof in Christus Zijn Zoon verenigende. En geheel in Hem overbrengende en hen langs zo'n weg in Christus door zijn Heilige Geest vernieuwende, wederbarende en herscheppende. Aangezien zij op zulke wijze nu waarlijk nieuwe mensen en nieuwe schepselen in Christus waren geworden. Waarvan men dit getuigenis naar waarheid kon geven, *dat het oude was voorbij gegaan, en dat het al was nieuw geworden,* 2 Kor.5: 17.

Maar, tot wat doeleinde had God de gelovige Efeziërs in Zijn Zoon Christus Jezus nu aldus vernieuwd, herschapen, wedergeboren en bekeerd? Was dat, opdat zij als tevoren in de zonden zouden leven, en de wereld en de Satan dienen? Nee, geheel niet, de apostel getuigt en leert, *dat de gelovige Efeziërs nu Gods maaksel waren, van hem geschapen in Christus Jezus tot goede werken, die God voorbereid had, opdat zij in dezelve zouden wandelen.* De werken, die zij voor hun zalige bekering en wedergeboorte gedaan hadden, waren geheel kwade, boze en zondige werken geweest, zij hadden volgens het vorige 3^e vers eertijds al te samen onder de satan als hun vorst en overste verkeerd, in de begeerlijkheden van hun vlees, doende de wil van het vlees en van de gedachten. Maar nu waren zij van God tot een geheel anderen staat, leven en wandel geroepen, en daartoe van hem gemaakt en in Christus Jezus geschapen. Namelijk om te wandelen in goede en heilige werken, die God voorbereid had, te weten in zijn eeuwige raad en de harten van de gelovigen door zijn heiligen geest, werkende door die Geest in hen een innige lust en liefde, om naar de wil van God in al goede werken, tot zijn eer en dienst en tot hun zaligheid, te leven.

En terecht, toehoorders! leert ons de apostel hier alzo, want het gehele einde en oogmerk van het grote werk der zaligheid, wedergeboorte en bekering, is, om de uitverkorenen en gelovigen in Christus Jezus te herscheppen, te vernieuwen en bekwaam te maken tot goede en heilige werken, om in dezelve alleszins te leven en te wandelen. Daartoe heeft Christus Zichzelf gegeven, *opdat hij de Zijnen zou verlossen van alle ongerechtigheid, en Zichzelf een Eigen volk zou reinigen, ijverig in goede werken,* Titus 2: 14.

Uit zichzelf en van nature zijn de uitverkorenen en gelovigen hier helemaal onbekwaam toe, en kunnen niet anders dan zondigen. Maar hiertoe moet er nu een gehele vernieuwing, wederbaring en herschepping in Christus Jezus, door de machtige hand en bewerking Gods, aan hen geschieden, waardoor zij een nieuw geestelijk leven komen te ontvangen. Door dit nieuwe geestelijk leven, dat de gelovigen geheel en alleen ontvangen in Christus Jezus, hun Hoofd en Koning, worden zij nu ook dadelijk van de Heilige Geest bekwaam gemaakt en in staat gesteld, om in al goede en heilige werken voor de Heere hun God te leven en te wandelen.

Maar met reden zou hier iemand mogen vragen *welke eigenlijk de ware goede en heilige werken zijn, tot welke de uitverkorenen gelovigen van God in Christus door zijn Heilige Geest gemaakt en geschapen worden, en aan welke tekenen zulke goede werken eigenlijk duidelijk kunnen gekend worden?*

Dit is een stuk, toehoorders! van zeer groot gewicht en aangelegenheid, hetwelk, recht te mogen kunnen weten en verstaan, een zaligheid is en een verstand en wetenschap der heiligen. Daarom zijn wij begerig deze stof in dit namiddag uur uit en volgens de leer van onze Catechismus, door de genadige bijstand en ondersteuning van de Heere voor uw aandacht wat nader te verklaren en open te leggen.

Slaat u daartoe nu weer met mij het oog op onze Catechismus en leest na de 91^e vraag en antwoord van de Onderwijzer, *daar hij handelt over de goede werken, tot welke de gelovigen in en door de bekering een lust en liefde ontvangen*, volgens het antwoord op de even voorgaande 90^e vraag, om zo naar de wil van God in te leven.

Over deze goede werken nu handelt de Onderwijzer aldus: hij vraagt zijn leerling: *maar wet zijn goede werken?*

En doet hem daarop aldus antwoorden: *alleen die uit een waar geloof, naar de wet Gods hem ter ere geschieden, en niet die op ons goeddunken, of mensen inzettingen gegrond zijn.*

Om volgens deze lering des Onderwijzers wet nader over het stuk der goede werken te handelen, zullen wij

1. De benaming en de
2. De zaak of zaken zelf voor uw aandacht moeten verklaren of openleggen.

1. Wat de benaming aanbelangt, wij horen de Onderwijzer gewagen van goede werken. Wij hebben er in het algemeen niet anders door te verstaan, dan die heilige daden en handelingen van de bekeerden en gelovigen, zowel uit- als inwendig, die zij door de genade van de Heilige Geest, volgens Gods bevel komen te verrichten, en waarin zij verplicht zijn geheel te leven en te wandelen tot eer en dienst van de Heere hun God, en tot zaligheid van zichzelf. Deze heilige daden en werkzaamheden der gelovigen en bekeerden in Christus Jezus dragen de naam van *goede werken*. Onder deze benaming komen zij ons doorgaans in de Heilige Schrift voor, gelijk wij gezien hebben in onze tekst en gelijk dit met zeer veel andere plaatsen uit het Woord zou kunnen worden aangetoond en bewezen.

Geeft dan nu met ons hier acht, toehoorders! dat de heilige daden en werkzaamheden van de bekeerde gelovigen, die van hen door de genade en kracht van de Heilige Geest steeds verricht worden, beide met ziel en lichaam de naam dragen van *werken*.

a. In het algemeen, omdat dezelve werkzame daden en handelingen zijn van de gelovigen, die zij zelf uit- en inwendig komen te verrichten door zodanige natuurlijke en geestelijke vermogens van ziel en lichaam, als God hun gedurig en ogenblikkelijk

verleent. Want ofschoon het God is, Die in de gelovigen geheel en steeds komt te werken, beide het willen en het werken naar zijn welbehagen, Fil. 2: 13, werken nochtans de bekeerden en gelovigen hiermee van hun zijde in en door God. Waarom zij in die aangehaalde plaats van de apostels dan ook vermaand worden *hun eigen zaligheid te werken met vrezen en beven*. Dat moet hier wel aangemerkt worden en begrepen, dat het met de gelovigen heel anders gelegen is na als vóór en in hun bekering. Want vóór hun bekering zijn en liggen zij, even als al andere mensen, van nature geheel dood door de zonden en de misdaden, en hebben dan niet het allerminste leven en genade van de Heere, om iets goed te doen of te werken, en als zodanigen komen zij de Heere in de bekering eerst voor en worden van hem uit de dood der zonden opgewekt en levend gemaakt, door middel van de bekering. Maar nu bekeerd zijnde en van de Heere Geest en leven ontvangen hebbende, werken zij nu ook zelf mee met de Heere en in en door hem; zij werken omdat de Heere hen gedurig door zijn Geest en leven, hetgeen hij steeds in hen onderhoudt en voortzet, werkende maakt, en dus kan het niet anders zijn, *of zij moeten ook gedurig werken doen der bekering waardig*, Hand. 26: 20;

b. Maar aan de andere kant worden goede en heilige daden van de gelovigen ook werken genoemd, omdat er tot derzelver bedrijf een ernstige toeleg, arbeid en werkzaamheid nodig is. Want om in al goede werken teer, nabij en voor de Heere te leven, daar moet gewis werk en arbeid van de ziel toe verricht worden, uit hoofde van de grote tegenstand van de overgebleven zondige en verdorven natuur en van de veelvuldige verzoeking van de boze wereld en van de satan. Zodat hier dan tot het bedrijf van heilige en goede werken in de Heere ook wel degelijk van Gods volk, de bekeerden, moet gewerkt en gearbeid worden, en gedurig door de genade van de Heilige Geest trage handen en slappe knieën moeten worden opgewekt. Leest maar de gehele Heilige Schrift door, overal worden Gods kinderen daar tot naarstige en ijverige werkzaamheid in hun geestelijke plichten vermaand en aangezet. Zij worden belast, te werken, te arbeiden, te strijden, geweld te doen, te zoeken en te kloppen.

En waarlijk, het is een heel verkeerde en schadelijke bevatting in sommige vromen, zo gedurig op onmiddellijke voorkomingen en uitlatingen van de Heere, door Zijn Geest aan de ziel, te willen leven, en dat veeltijds werkeloos.

Nee, de Heere wil zijn volk en kinderen steeds voorkomen en van hen gezocht en gevonden worden op de weg van zijn bevelen en ordinanties, tot welke onderhouding zij van hun zijde al naarstigheid in de Heere hebben aan te wenden, volgens die ernstige vermaning, 2 Petr. 1:5. Zo dan terecht worden de geestelijke daden en handelingen van de bekeerden, die ze gedurig in de Heere met ziel en lichaam verrichten, *werken* genoemd en wel in het bijzonder *goede* werken.

Dit is om deze twee redenen:

- a. om ze te onderscheiden van de werken, daden, en handelingen van de zondaars en onbekeerden, die nog van al genade, Geest en leven in Christus geheel ontbloeit zijn, die uit die hoofde niet anders kunnen doen als zondigen, en welke werken daarom in de Heilige Schrift doorgaans worden genoemd, *kwade*, boze werken, onvruchtbare werken der duisternis, werken des vleses enz.
- b. aan de andere kant worden de geestelijke daden en werkzaamheden van de bekeerden ook goede werken genoemd, niet alleen om haar oorsprong, omdat zij uit een goede grond voortkomen, te weten uit de bronader en fontein van de Heilige Geest, en uit de vereniging van het geloof met Christus, en dus werken en vruchten van de Geest zijn die een *goede* Geest genoemd wordt, Psalm 143: 10.

- c. Maar ook worden zij met nadruk *goede* werken genoemd, vanwege hun aard en natuur, volgens welke zij waarlijk goed zijn, omdat zij geestelijk in de Heere verricht worden, met de heilige en *goede* wet Gods overeenstemmen en dus aan hem in Christus welbehagelijk zijn.
- d. Ja ook, omdat er ook niet anders dan hetgeen goed is en voordelig, uit die werken van de gelovigen en bekeerden voorkomt, omdat zij strekken tot prijs en verheerlijking van God door Jezus Christus, tot stichting van anderen, die deze goede werken van de gelovigen ziende, *hun Vader die in de hemelen is daar over verheerlijken*, Matth. 5: 16.
- e. En eindelijk voor Gods kinderen zelf, die ze komen te verrichten, ten hoogste goed en voordelig zijn, omdat het hun zaligheid is de Heere hun God in al goede werken te mogen dienen, welbehagelijk naar ziel en lichaam in Christus Jezus. Terecht dan dragen de geestelijke daden en werkzaamheden van de bekeerden de naam van *goede* werken.

2. Gezien hebbende wat er is van de benaming, moeten wij nu verder gaan beschouwen, wat er is van de zaak ervan. De Onderwijzer beschrijft ons de goede werken van de gelovigen en bekeerden aldus, dat het zodanige daden of werkzaamheden zijn, *die van hem alleen uit een waar geloof, naar de wet Gods, Hem ter ere geschieden, en niet die op ons goeddunken, of menseninzettingen gegrond zijn*. Twee stukken of delen ontmoeten ons hier in deze beschrijving.

- A. toont de Onderwijzer aan, en legt ons open, stelliger wijze, wat eigenlijk waarlijk goede werken zijn, en dan
- B. Vertoont hij ons ontkennender wijze wat geen goede werken zijn. Dit is een zeer goede handelwijze, aandachtigen! dienende om de zaken recht volgens hun aard en natuur van elkaar te onderscheiden.

A. Wat dan nu het eerste stuk aanbelangt, de Onderwijzer verklaart ons stelligerwijze, dat deze alleen zijn goede werken van gelovigen en bekeerden, die uit een waar geloof, naar de wet Gods hem ter ere geschieden en niet die op ons goeddunken, of menseninzettingen gegrond zijn. Hij stelt hier drie bijzondere eigenschappen of vereisten terneer, die noodzakelijk in al de goede werken, daden en handelingen van Gods kinderen moeten gevonden worden, zullen zij waarlijk goede werken kunnen zijn en genoemd worden.

- De eerste ziet op de oorsprong,
- de tweede op de regel of het voorschrift,
- en de derde op het einde van al goede werken, die wij nu verder een voor een, kort zullen moeten beschouwen en overwegen.

(1) De eerste noodzakelijke vereiste, die volgens de Onderwijzer in al goede werken van bekeerden en gelovigen moet plaats hebben, en zonder welke het geenszins in waarheid goede werken kunnen zijn, ziet op de oorsprong ervan, en is hierin gelegen, dat dezelve moeten voorkomen of geschieden uit een waar geloof. Verwacht niet, mijn toehoorders! dat wij hier in het bijzonder over het ware zaligmakende geloof zullen handelen, want dat is hier de plaats, noch de gelegenheid.

De Onderwijzer heeft dat grote en voornamelijk leerstuk breedvoerig verhandeld in de vorige 7^e en 25^e zondagen. Nu zullen wij hier maar alleen wat nader moeten overwegen, met betrekking tot de *oorsprong van de goede werken van de bekeerde kinderen Gods*. *Dat zij moeten geschieden uit een waar geloof*, dit wordt ons duidelijk en duidelijk in de Heilige Schrift zo geleerd, geen ding wordt daar naakter voorgesteld

en krachtiger van de Heilige Geest betoogd en bevestigd als dat het ware geloof in Christus Jezus het enige middel is om de mens met zijn werk voor God de Heere goed en aangenaam en welbehaaglijk te maken. Hoort maar eens enige duidelijke teksten uit het woord, hiertoe dienende, als Rom. 14: 23, daar ons de apostel zo ronduit leert, *dat al wat uit de geloof niet is, zonde is*, en Hebr. 11: 6, daar hij leert, *dat het zonder geloof onmogelijk is God te behagen*. Laat dan nu de mens doen, wat hij wil, zolang hij geen waar gelovige is, die in Christus Jezus tot zaligheid gelooft, is immers al zijn doen en laten geheel zonde, en hij kan met al hetzelfde God geenszins behagen, daar heeft voor God in Christus Jezus niet anders plaats, als alleen het geloof door de liefde werkende, Gal. 5:6. Want zolang als de mens zonder geloof is, is hij buiten Christus, en buiten Zijn vereniging en weldaden, bijgevolg is hij dan geheel ontbloot van alle rechtvaardigheid en heiligheid, van alle licht, genade, Geest en leven. Want deze heerlijke weldaden worden niet verkregen, dan alleen, in en van Christus door het geloof, en dus leeft zo een ongelovig mens dan nu geheel in de zonde. Hij ligt daar ten enenmaal dood en is zo geheel verdoemelijk voor God, en al zijn doen en laten is walgelijk en gruwelijk in de ogen van de Heere.

Zie, zo blijkt dan nu klaar, aandachtigen! dat zolang als iemand geen waar gelovige is, hij geheel dood is door de zonden en zo onmachtig om goede, heilige, geestelijke en levendige werken te doen, die door Jezus Christus zouden kunnen zijn tot heerlijkheid, en tot prijs van God; als een natuurlijke dode om enige levendige werkzaamheid te verrichten. Het spreekt dan vanzelf, dat, zal er enig werk van iemand kunnen geschieden, dat waarlijk goed en de Heere door Jezus Christus welbehaaglijk is, hetzelfde noodzakelijk en vooral moet voortkomen en geschieden uit een waar geloof, dat is, in en uit een ware vereniging van het geloof met de Heere Jezus Christus door de Heilige Geest.

Dus behoren tot zulk een goed werk uit een waar geloof dan eigenlijk deze drie dingen of stukken.

- a. Dat het moet geschieden en verricht worden van zulk een, die een waar gelovige is, en met God in Christus door de Heilige Geest verbondswijze is verenigd, die van zijn oude en vorige natuurgrond is losgemaakt en geheel door het geloof in Christus is overgezet. Want zal iemands werk voor God kunnen behaaglijk zijn, eerst moet zijn persoon hem behagen. Nu, niemand kan de Heere behagen, als alleen in Christus door het geloof. Zo lezen wij van Abel, Gen. 4: 4, *dat God Abel en zijn offer aanzag*. Let wel, eerst zag de Heere Abels persoon aan, en toen zijn werk, of offer, want Abel was een gelovige en hij offerde zijn offer en deed zijn werk in en uit het geloof, en dus was het een en het ander dan nu daarom de Heere aangenaam.
- b. Maar ten tweede behoort ook dit tot al goede werken die uit de geloof geschieden, dat zij van Gods kinderen moeten betracht en verricht worden door de kracht en invloed van Christus en zijn Heilige Geest. Zo getuigt de Heere Jezus Zelf, *dat Zijn gelovigen zonder Hem niets kunnen doen*, Joh. 15: 5. Zij hebben gedurig tot alles de bevochtiging en bewerking van Christus Geest nodig. Nu ontvangen immers de bekeerden en gelovigen deze Geest, deze kracht en invloed niet anders van Christus hun Hoofd, als alleen door middel van het geloof, want het geloof en de werkzame oefening ervan, verenigt de ziel met de Heere Christus en maakt haar Zijn weldaden en verbondsgoederen deelachtig. Het geloof doet Christus met Zijn licht, kracht en sterkte in de ziel wonen en doet haar al genade uit Hem halen en ontvangen, waardoor Gods kinderen dan alles doen met woorden en met werken in de Naam van de Heere Jezus, Kol. 3: 17.

- c. Verder, tot een goed werk dat uit de geloof geschiedt en van een waar gelovige verricht wordt, behoort ook dit, dat het gedaan wordt met een volle overreding en overtuiging van het gemoed, in de Heere, dat de Heere zulk een werk gebiedt, dat het Zijn wil en welbehagen is dat het geschiede, en dat men het daarom ook in gehoorzaamheid aan de Heere en Zijn bevel komt te verrichten. Dit leert ons de apostel duidelijk, Rom. 14: 22, 23, daar hij schrijft: *zalig is hij, die zichzelf niet oordeelt in hetgeen hij voor goed houdt. Maar die twijfelt, indien hij eet, is veroordeeld, omdat hij niet uit de geloof eet, en al wat uit de geloof niet is, is zonde.* Zie, op deze wijze moeten de goede werken der bekeerden van hun geschieden uit een waar geloof, dit is het eerste vereiste, dat in al goede werken noodzakelijk moet gevonden worden.

(2) Daarop laat de Onderwijzer nu een tweede vereiste volgen, niet minder nodig in al goede werken, zullen zij waarlijk goed kunnen zijn, hierin bestaande, dat zij moeten geschieden geheel en zuiver naar de regel of het voorschrift van Gods wet, zoals de Heere die in Zijn woord duidelijk heeft geopenbaard, en door Zijn Heilige Geest in het verstand en in de harten zijner gelovigen komt te schrijven. Daartoe geven zich de gelovigen aan God in Christus in het verbond over en dragen zich aan hem op om niet meer voor hun zelf te leven. Maar geheel voor de Heere naar Zijn wil en gebod. Zij nemen God in Christus voor hun enige Koning en Wetgever aan, en onderwerpen zich geheel aan Hem en aan de bewerking van Zijn woord en Geest. Dus mogen en moeten zij dan nu niet anders als geheel en al met ziel en lichaam naar de wil van hun Koning en God leven en al hun daden en handelingen naar Zijn goede en heilige wet richten. Dit wordt ons in het woord overal zo geleerd. *Tot de wet*, zo spreekt de Heere God Zelf, Jes. 8: 20, *en tot het getuigenis; zo zij niet spreken naar deze woorden, het zal zijn dat zij geen dageraad zullen hebben.* De Zaligmaker leert ons, Matth. 7: 21, *niet een ieder die tot mij zegt, Heere. Heere, zal ingaan in het koninkrijk der hemelen. Maar die daar doet de wil van de hemelse Vader.* Hoort ook die nadrukkelijke tekst van Paulus, Gal. 6:16. *Zoveel als er naar dezen regel zullen wandelen, over dezelve zal zijn vrede en barmhartigheid.* Hierom worden zij overal in het woord *welgelukzalig* geroemd, die al haar daden en handelingen mogen richten naar de wet des Heeren, en hun gangen houden in Zijn sporen. Zodan, terecht stelt onze Onderwijzer dit als een tweede noodzakelijk vereiste neer in alle goede werken van de bekeerden en gelovigen, dat zij geheel door hen moeten geschieden en verricht worden, naar en volgens de wet des Heeren, als de enige regel en richtsnoer, naar welke Gods kinderen hebben te leven en te wandelen.

(3) Eindelijk laat hij hier nu nog een derde vereiste volgen, hetwelk, evenals de twee vorige, ook noodzakelijk in al goede werken van de bekeerden en gelovigen moet gevonden worden, te weten, dat zij ook van hun moeten verricht worden tot eer van God. Dit moet het grote en enige doeleinde zijn, dat Gods kinderen in al hun daden en handelingen geheel moeten bedoelen, zullen zij waarlijk goede werken kunnen zijn. Zij dienen in het verbond een God, Die de allerheerlijkste is, Die alles alleen gemaakt heeft omwille van Zichzelf, die geen andere eer als de Zijne kent, Die de gelovige geheel tot Zijn eer en heerlijkheid heeft geroepen. Daarom kan het ook niet anders zijn, of zij moeten ook geheel tot eer van God in Christus leven, en in al hun goede en gelovige werken, moeten zij alleen die eer van God, als hun hoogste en voornaamste einde bedoelen. Dat moet hun zaligheid zijn, en dat is ook waarlijk hun zaligheid, dat zij maar in alles mogen zijn tot prijs en heerlijkheid van God. Hoort, hoe nadrukkelijk ons dit al weer in het woord geleerd wordt, als 1 Kor.6: 20; daar de apostel de

gelovigen aldus vermaant: *Want gij zijt duur gekocht, zo verheerlijkt dan God in uw lichaam en in uw geest, welke Godes zijn.* En 1 Kor.10:31, hetzij dan dat gijlieden eet, hetzij dat u drinkt, het zij dat u iets anders doet, doet het alles tot eer van God. En o, wat zijn zij gelukkig, die hiertoe verwaardigd mogen worden, dat zij zo, op een gezette wijze, in al hun doen en laten, dit zuivere einde van de eer God mogen bedoelen en daarin hun enigste en hoogste zaligheid mogen vinden, die zo gedurig gelovig de Heere mogen aankleven en uitroepen met de apostel, Rom. 11: 36, uit hem en door hem, en tot hem zijn al dingen, hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen.

Zo hebben wij dan nu al drie de noodzakelijke vereisten beschouwt, die in al goede werken der gelovigen en bekeerden moeten gevonden worden, en zonder welke geen daad of werk heilig en goed kan zijn. Deze zijn dan nu alleen goede werken, geliefden, en zij kunnen van geen andere als van ware bekeerden en gelovigen door de kracht en invloed van Christus en zijn Heilige Geest verricht worden. al andere werken, van wat natuur en hoedanigheid die ook zouden mogen zijn, zijn geen goede werken. Maar kwade, boze en verkeerde werken.

Zij mogen voor het uiterlijke zo blinkende en goed schijnen als zij willen, gelijk dan nu de Onderwijzer dit hier nog nader

B. Ontkennender wijze bijvoegt, lerende dat deze alleen geen goede werken zijn of kunnen zijn die op ons eigen goeddunken of mensen inzettingen gegrond zijn, als daar zijn al die uiterlijke plichten en werkzaamheden van onbekeerden, die zij buiten en zonder geloof verrichten, om zich voor God een eigen gerechtigheid op te richten, die haar oorsprong heeft uit de bronader van 's mensen verdorvenheid, verstand en gekantheid van het hart tegen God en zijn weg, om zondaren te zaligen, te rechtvaardigen en te behouden, door een gekruiste Middelaar en door het geloof in hem. al zodanige werken, waarvan aard en natuur zijn zouden mogen wezen, zijn geheel op het eigen goeddunken en op menselijke inzettingen gegrond en kunnen daarom geenszins goed zijn, of de Heere behagen, omdat niets hem welbehaaglijk is, als in en door het geloof, buiten en zonder hetwelk al zulke werken geheel geschieden. Leest maar wat deze aangaande ons in het woord al weer zeer duidelijk geleerd wordt, als Matth. 15: 9, daar de Zaligmaker zegt: *tevergeefs eren zij mij, lerende leringen, die geboden van mensen zijn,* en wat zodanige plaats en meer zijn.

Ziedaar, mijn toehoorders! zo hebben wij uw aandacht deze nuttige en noodzakelijke stof van de goede werken van de gelovigen en bekeerden, dan nu door de genadige ondersteuning van de Heere opengelegd en verhandeld. Deze zijn het nu, tot welker bedrijf de uitverkorenen van God, in en door de bekering, worden geroepen en bekwaam gemaakt, en waartoe zij van hem in Christus Zijn Zoon worden vernieuwd en geschapen, om er altijd voor hem in te leven en te wandelen. Zo hebben wij daarmee dan nu dat grote en voorname leerstuk van de bekering van de zondaar, die zo volstrekt tot zaligheid nodig is, in verscheiden preken, voor uw aandacht mogen verklaren en verhandelen, wensende genade te ontvangen, om de Heere voor zijn bijstand en ondersteuning, aan ons verleend, in en door Zijn Zoon Jezus Christus te mogen loven en danken, en van hem te vertrouwen dat onze verrichte arbeid niet geheel ijdel mag zijn in de Heere. Amen.

Gepredikt te Rijnsaterwoude, 22 Mei 1740.

14. Een ernstige bestraffing van de Heiland

Toen begon hij de steden, in welke zijn krachten meest geschied ware, te verwijten, omdat zij zich niet bekeerd hadden. Matthéüs 11:20.

Het zijn opmerkelijke en diepzinnige woorden, van grote geestelijke verborgenheid, die ons voorkomen in Openbaring 5: 5, 6. *En een van de ouderlingen zeide tot mij: weent niet, ziet de Leeuw Die uit de stam van Juda is, de Wortel Davids, heeft overwonnen, om het boek te openen en zijn zeven zegelen op te breken.* Verwacht niet, mijn toehoorders! dat wij ons in een verklaring van deze woorden zullen uitlaten. Nee, dat zou ons te ver van ons oogmerk afleiden, wij hebben er, tot de stof van een gepaste inleiding voor onze te verhandelen tekst. Maar alleen een aanmerking uit te nemen, die hierin bestaat, dat wij hier in deze woorden van Johannes gewag gemaakt vinden, eerst van een leeuw en dan van een lam, twee dieren, die wij weten dat van een geheel verschillende en tegenstrijdige aard en natuur zijn. Nochtans komen zij hier voor als zinnebeelden, slaande op een en hetzelfde onderwerp of Persoon, te weten, op de Zoon van God, de Heere Jezus Christus, de Heiland en Zaligmaker van de gelovige en uitverkoren wereld. Deze komt ons hier voor, beide als een Leeuw en als een Lam.

In het algemeen en zonder bijzonder opzicht of betrekking tot die tekst van Johannes, kunnen wij deze zinnebeeldige benamingen van de Heere Jezus aldus opvatten en begrijpen, dat hij een Lam is, uit hoofde van zijn grote zachtmoedigheid, vriendelijkheid en goedertierenheid, waarmee hij zich gedraagt omtrent de zondaren en goddelozen in hen op het ernstigste te roepen, aan te zoeken en te vermanen tot geloof en bekering. Maar aan de andere kant kunnen wij Hem aanmerken en begrijpen als een Leeuw, uit hoofde van zijn grimmigheid, verbolgenheid en verschrikkelijke toorn tegen al verstokte, onbuigzame en ongehoorzame zondaren en goddelozen, die al zijn roepingen en vermaningen tot geloof en bekering in de wind slaan en al aanbiddingen van Zijn goedheid en genade moedwillig versmaden en verachten.

En waarlijk, zo vriendelijk en goedertieren de Heere Jezus is voor alle boetvaardige en gelovige zondaars, die al bevende komen tot Zijn goedertierenheid, zo grimmig en zo vreselijk daarentegen is Hij voor alle onboetvaardige, ongelovige en ongehoorzame zondaars, die weigeren zich tot Hem te bekeren en naar zijn stem te horen. Hierom worden wij al zo ernstig vermaand, Psalm 2: 12. *Kust den Zoon, opdat Hij niet toorne, en gij op den weg vergaat, wanneer Zijn toorn maar een weinig zou ontbranden.*

Een waarheid, mijn toehoorders! die zich nader aan ons zal ontdekken in de woorden van onze afgelezen tekst, vergeleken in haar verband en samenhang met de vorige, waarin ons vertoond wordt de handelwijze van de grote Heiland en Zaligmaker Jezus met het Joodse volk. Hij had zich eerst aan hen vertoond en voorgedragen als een zachtmoedig Lam hen op al wijze aanzoekende en roepende tot geloof en bekering en hun Zijn genade en goedertierenheid aanbiedende. Hij had Johannes, Zijn gezant en voorloper, tot dat einde aan hen gezonden, gelijk nagelezen kan worden van het vorige 12° vers af, en was daarop ook Zelf tot hen gekomen, en had al aanzoekende middelen tot hun bekering gebruikt. Hij had op de fluit gespeeld, en hij had klaagliederen gezongen. Maar het een en ander was vruchteloos en tevergeefs geweest; de Joden waren ten enenmaal verstokt, onbuigzaam en onbekeerd gebleven, zij hadden noch gedanst, noch geweend. Maar zij hadden het tegen al middelen der genade en bekering

onverzettelijk uitgehouden. Er was niets meer aan hen te doen geweest, want Johannes was tot hen gekomen, zonder met hun te eten en te drinken en deze maakten zij uit, dat hij de duivel had. De Zaligmaker daarentegen, de Zoon des mensen, was tot hen gekomen met hun etende en drinkende, en hem scholden zij uit, even daarom, voor een vraat en wijnzuiper en een vriend van zondaren en tollenaars. Ziet, hoe het de Heiland ook met hen maakte, het kon niets helpen, zij bleven even boos, verstokt en gekant. Daarom ziende, dat er aan de Joden niets te doen was, zo verandert zich hier de Heiland nu eindelijk van een Lam in een Leeuw, en in plaats van langer op een vriendelijke wijze aan te zoeken tot geloof en bekering, komt Hij nu op een grimmige en vertoornde wijze, hun hardnekkigheid en snode onbekeerlijkheid heel ernstig te bestraffen, en dezelve hun te verwijten. Want zo luidt onze tekst: *Toen begon Hij de steden, in welke Zijn krachten meest geschied waren, te verwijten, omdat zij zich niet bekeerd hadden.*

Nadrukkelijke en leerzame woorden, geliefden! die wij, onder de genadige bijstand en ondersteuning van de Heere, uw aandacht in dit morgenuur wat nader willen openleggen en verklaren. Of het de Heere behaagde, dat wij daardoor nog enige vrucht en nuttigheid voor onze zielen mochten ontvangen. Ons voornemen en begeerte is, om in onze morgenbeurten nog enige stoffen, slaande op de grote en noodzakelijke bekering van de mens, tot een toegift van hetgeen daar wij nu enige tijd over gepredikt hebben, voor uw aandacht, in den Heere te verhandelen, waarin wij onze gemeente wensen voor te dragen, de noodzakelijkheid van de bekering voor elk mens m zalig te worden, de beweegmiddelen daartoe dienende en de hinderpalen die deze grote zaak in de mens terug houden.

O, dat de Heere God maar met ons zij, onze arbeid maar Zelf zegent, als het Hem behaagt. Mocht er hier door onze dienst maar een enig mens bekeerd en wedergeboren worden, toehoorders! Wat zou het niet een grote zaak zijn. Ik zou dan op de jongste dag door de genade van mijn Heere en Zaligmaker nog voor Zijn troon mogen verschijnen en zeggen: *zie, Heere! mij en dat kind, dat Gij mij gegeven hebt.* Ja, daar zou immers over en vanwege die een mens, die zich bekeerde, meerder blijdschap zijn in de hemel, dan over negen en negentig rechtvaardigen die de bekering niet van node hebben.

Wat dan nu de woorden van onze tekst aangaat, die wensen wij eerst kort in hun zakelijke zin en inhoud voor uw aandacht open te leggen, en er dan wat nader gebruik van te maken voor ons zelf. In de woorden komen ons twee stukken voor.

- I. Het ongenoegen van de Heiland en Zijn bestraffing of verwijting, die Hij openlijk deed aan de steden, in welke Zijn krachten meest geschied waren, en dan
- II. De reden van Zijn bestraffing erg verwijting aan die steden; het was omdat zij zich niet bekeerd hadden.

I. Wat het eerste stuk of deel betreft, dat stelt de Evangelist ons aldus voor: *toen begon hij de steden, in welke zijn krachten meest geschied waren, te verwijten, omdat zij zich niet bekeerd hadden.* Uw aandacht lette hier:

- a. op de tijdsomstandigheid of gelegenheid. *Toen begon Hij.*
- b. op hetgeen de Zaligmaker deed. Hij begon de steden, in welke Zijn krachten het meest geschied waren, *te verwijten, omdat zij zich niet bekeerd hadden.*

a. Aangaande de tijdsomstandigheid, wanneer de Zaligmaker eerst Zijn bestraffing of verwijting aan die ongehoorzame en hardnekkige steden begon. Het geschiedde *toen*, te weten, nadat hij eerste al mogelijke middelen tot bekering van die verstokte en onbuigzame steden en de inwoners ervan had aangewend en in het werk gesteld. Nadat hij alvorens een geruime tijd hen op de ernstigste wijze tot geloof en bekering had aangezocht en vermaand, en zichzelf als de ware Christus of Zaligmaker aan hen had bekend gemaakt en zich met al Zijn heil, genade en zaligheid aan hen had voorgesteld en aangeboden. Nadat hij tot dat einde, opdat zij toch in hem geloven en hem daarvoor erkennen en aannemen zouden, zeer grote en menigvuldige krachten, tekenen en wonderen voor hun ogen had gedaan, uit welke zij duidelijk hadden kunnen zien en opmaken, dat hij de ware Christus, de Zoon van de levende God was, Die, tot behoud van het menselijk geslacht, nu in deze wereld gekomen was om Zijn volk te verlossen en zalig te maken van hun zonden. Ja, nadat Hij ook nog voor het laatst Zijn discipelen tot hen had uitgezonden, om hun zijn Evangelie te preken, en dus nu al wegen en middelen, die mogelijk waren, tot de bekering van die steden had aangewend.

Kortom als de Heiland nu lang genoeg de Joden tot geloof en bekering ernstig geroepen had, en niets, daartoe dienende, onbeproefd had gelaten, zag Hij nochtans, dat hij, met al Zijn arbeid, bij die verstokte en ongehoorzame mensen niet vorderde. Maar dat zij al evenzeer in hun zonden en onbekeerlijkheid voortgingen. Dus moest Hij hier dan nu zeggen, gelijk er geschreven staat, Jes. 65: 2, *Ik heb Mijn handen uitgebreid de gehele dag, tot een wederstrevig volk, die wandelen op een weg die niet goed is, naar hun eigen gedachten.* En uit Jes. 49: 4, *Ik heb te vergeefs gearbeid, ik heb mijn kracht onnut en ijdel toegebracht.*

In zulk een gelegenheid en tijdsomstandigheid was het nu, dat de Heere Jezus, Die tot nog toe zich tegen het Joodse volk als een zachtmoedig Lam gedragen had, zich nu tegen hetzelfde begon te stellen als een grimmige en vertoornde Leeuw, en dat Hij Zijn hart en genegenheid geheel van hetzelfde aftrok en hetzelfde nu hun onbekeerlijkheid scherp begon te verwijten, gelijk de tekst zegt. *Toen begon Hij de steden, in welke zijn krachten het meest geschied waren, te verwijten, omdat zij zich niet bekeerd hadden.*

b. Wij horen hier gewagen van de steden, in welke de krachten van de Heiland het meest geschied waren, en van dezelve horen wij getuigen dat de Heiland hen begon te verwijten. De steden, waarvan hier gesproken wordt, waren, als uit het vervolg blijkt, de drie steden van Galiléa, Chorazin, Betsaïda en Kapernaüm. Deze steden komen hier voor, om te betekenen de inwoners ervan, want daar is niets algemener of gebruikelijker in het woord, als dat steden en landen daar genomen worden voor de inwoners en volken, die ze bewonen. Nu, in deze drie Joodse of Galilese steden wordt hier getuigd, dat de meeste krachten van de Heiland geschied waren. Dit kon uit de geschiedenis van het leven van de Heiland hier op aarde, zoals die van de 4 Evangelisten beschreven zijn, duidelijk worden afgenomen, want nergens heeft de Zaligmaker meer verkeerd in zijn omwandelingen hier op de wereld, nergens heeft Hij meer geleerd en zijn Evangelie gepredikt, nergens heeft Hij meer krachten en wondertekens gedaan en op allerhande wijze het volk meer aangezegd en vermaand tot geloof en bekering, als in Galiléa en bijzonder in die drie steden Chorazin, Betsaïda en Kapernaüm. Geen plaatsen hebben zoveel krachten van de Heiland gezien en zoveel preken van hem gehoord, als deze drie steden; zodat er geen mensen op de aardbodem waren, die meer gelegenheid hadden tot geloof en bekering, dan de inwoners van deze rampzalige en ongehoorzame steden. Op hen paste dat woord van

de Heere, Jes. 5: 3, 4: *Nu dan, gij inwoners van Jeruzalem en gij mannen van Juda, oordeelt toch tussen Mij en tussen Mijn wijngaard; wat is er meer te doen aan Mijn wijngaard, hetwelk Ik aan hem niet gedaan heb. Waarom heb Ik verwacht dat hij goede druiven voortbrengen zou, en hij heeft stinkende druiven voortgebracht.* Maar, zij bleven zo verstokt van hart en zo onbuigzaam, dat zij nergens naar wilden horen, noch opletten en acht geven. Daarom werd de Zaligmaker ten laatste genoodzaakt, dat zijn geduld en lankmoedigheid, die Hij tot nog toe omtrent hen gebruikt had, of te leggen, en hen hun snode ongehoorzaamheid, onbekeerlijkheid en hardnekkigheid streng te verwijten en ordentelijk voor ogen te stellen, gelijk Hij dat dan nu ook deed.

Want, zegt de tekst, Hij begon hen te verwijten dat zij zich niet bekeerd hadden. *Verwijten* betekent niet anders, als iemand enige fout, of schandelijke misdaad voor te leggen, en in zijn aangezicht te werpen tot zijn beschaming, bestraffing en overtuiging, dat is de rechte kracht en betekenis van het woord. Zulk verwijten, als het behoorlijk en wettig geschiedt en niet uit vleselijke driften van toorn en eigen wraak, is een goede zaak, om iemand zijn snoodheid en wanbedrijf te doen erkennen, en hem langs die weg nog, ware het mogelijk, te verbeteren. Want daartoe is het een uiterste middel, als men iemand eerst genoeg vermaand en ook bestraft heeft, dan heeft eindelijk het verwijten plaats. Nu, zo handelde hier de Zaligmaker met de inwoners van die drie hardnekkige en ongehoorzame steden, hebbende hen ook eerst lang genoeg vriendelijk geleerd en zachtmoedig vermaand, dat zij zich toch van hun zonden en ongerechtigheid wilden bekeren en in zijn naam geloven; en ziende hun gruwelijke ongehoorzaamheid en snode hardnekkigheid, hoe alles omtrent hen geheel vruchteloos en tevergeefs was, zo begon Hij hun daarop nu hun verstoktheid en onbekeerlijkheid, tot hun schande en schaamte te verwijten. Dit verwijten was een aankondiging van de Zaligmaker aan die hardnekkige, onbuigzame en ongehoorzame steden, dat Hij nu ophield haar meer tot bekering te vermanen, dat Hij Zijn hart en hand nu geheel van hen aftrok, hen aan zichzelf en aan hun onbekeerlijk hart overgaf en hen als een snood en verstokt volk nu voortaan in de wegen van hun eigen hart en in hun eigen raadslagen wilde laten wandelen.

Want zo handelt de Heere God gewoonlijk met de verstokte zondaars en goddelozen, als Hij hen lang genoeg met al ernst, zachtmoedigheid en getrouwheid tot bekering heeft aangezocht en vermaand en zij nergens naar willen horen. Maar al zijn raad en bestraffing komen te verwerpen en in de wind te slaan, dan komt de Heere hen eindelijk hun snoodheid, verstoktheid en ongehoorzaamheid streng te verwijten, hun daarover in toorn en oordelen te bedreigen, en daarmee trekt Hij Zijn hand dan geheel van hen af, laat hen aan zichzelf over, en houdt op, hen meer tot bekering te roepen. Zo ging het met het zondige en ongehoorzame volk van Israël, waarvan wij de Heere Zelf aldus horen spreken, Psalm 81: 12 en 13. *Maar Mijn volk heeft Mijn stem niet gehoord, en Israël heeft Mijner niet gewild; dies heb Ik het overgegeven in het goeddunken van hun harten, dat ze wandelen in hun raadslagen.* En o, wat is dat niet te zeggen, als de Heere zo met de zondaren komt te handelen! Want dan hebben zij niet anders dan een eeuwig rampzalig verderf van ziel en lichaam te verwachten. Dan verkeert de opperste goedheid in de opperst bitterheid; diezelfde God, Die tevoren de zondaren en goddelozen zo vriendelijk en ernstig liet roepen tot bekering en hun Zijn genade, het leven en de vrede liet aanbieden, verandert nu Zijn goedheid in grimmigheid, verbolgenheid en toorn; Zijn vriendelijke roepingen en nodigheden verkeren nu in bittere verwijtingen; Zijn aanbiedingen van genade en vergeving in gewisse bedreigingen en aankondigingen van wraak en straf. Is, volgens Salomo's zeggen, *de gramschap van een koning een voorbode van de dood?* Hoe veel, ja

oneindig verschrikkelijker is dan niet de toorn en gramschap van de levende God, Die in zijn toorn brult gelijk een leeuw. Och, dat dit van zondaren, die nog onbekeerd zijn, eens mocht worden opgemerkt en recht opgemerkt! Dat zij nog eens enige indrukken op hun zielen mochten ontvangen hoe vreselijk het is, te vallen in de handen van de levende God, Die eens met vlammend vuur zal wraak doen, over degenen, die God niet kennen, en over degenen, die het Evangelie van Jezus Christus niet gehoorzaam zijn, 2 Thess. 1: 8. Zodanig een vreselijk en verschrikkelijk oordeel hadden die ongehoorzame en verstokte steden nu te verwachten, en daartoe begon de Heere Jezus hun nu in Zijn grimmige toorn te verwijten.

Wat verweet Hij hen? De tekst zegt, *dat zij zich niet bekeerd hadden.*

De gruwelijke en snode misdaad, die de Zaligmaker hier aan de steden, in welke Zijn meeste krachten geschied waren, begon te verwijten, bestond hierin, *dat zij zich niet bekeerd hadden.*

Van de bekering van de zondaars tot God, en waarin dezelve eigenlijk bestaat, wordt de gemeente op zijn tijd geleerd en onderwezen uit de Catechismus, wij zullen er daarom nu in het bijzonder niet van handelen. Maar slechts een weinig aanwijzen, wat er eigenlijk tot een oprechte bekering van de zondaar behoort.

1. Wordt er toe vereist, dat men zijn ongerechtigheden en zonden, hoe men van God afgeweken is en hem beledigd en vertoorn heeft, door de overtuigende kracht van de Heilige Geest, recht leert kennen, gelijk David spreekt, Psalm 51: 5, *want ik ken mijn overtredingen en mijn zonde is steeds voor mij.*
2. Dat men met een oprechte droefheid van het hart over zijn zonden is aangedaan, hebbende zo'n droefheid naar God, *die werkt een onberouwelijke bekering tot zaligheid*, 2 Kor. 7: 10.
3. Dat men een waar berouw en smartelijk leedwezen heeft over zijn zonden, en zeggen kan met Efraim, Jer. 31: 10. *Zekerlijk, nadat ik bekeerd ben, heb ik berouw gehad, en nadat ik aan mijzelf ben bekend gemaakt, heb ik op de heup geklopt; ik ben beschaamd, ja ook schaamrood geworden, omdat ik de smaadheid mijner jeugd gedragen heb.*
4. Dat men zich over zijn zonden schaamt, met een heilige schaamte en verlegenheid, gelijk de man Gods Ezra, die riep, hoofdstuk 9: 6: *Mijn God, ik ben beschaamd en schaamrood om mijn aangezicht tot U op te heffen, mijn God; want onze ongerechtigheden zijn geklommen tot boven ons hoofd, en onze schuld is groot geworden tot aan de hemel.*
5. Dat men al zijn zonden in ware ootmoed en verlegenheid van het harten voor God belijdt, zeggende met David Psalm 32: 5: *Mijn zonde maakte ik U bekend, en mijn ongerechtigheden en bedekte ik niet, ik zeide: ik zal belijdenis van mijn overtredingen doen voor den Heere, en u vergaaf de ongerechtigheid mijner zonde.*
6. Dat men zich als een arme, verloren, doodschuldige en onmachtige zondaar tot de troon van Gods vrije genade wendt, de Heere Jezus en Zijn gerechtigheid, in een waar en hartelijk geloof aangrijpt, en zo langs de weg van het Evangelie de verzoening en vergeving van de zonde bij God zoekt, roepende met de tollenaar: *o God! wees mij zondaar genadig!* Lukas 18: 13. En met David, Psalm 5: 13, *wees mij genadig, o God! naar uw goedertierenheid, delg mijn overtredingen uit naar de grootheid Uwer barmhartigheden.*
7. Dat men de Heere Jezus ook in een waar geloof aangrijpt tot heiligmaking, en zijn hart aan hem opdraagt en overgeeft, opdat Hij er Zijn wet in schrijft, Zijn beeld in

drukt en hetzelfde verandert, vernieuwt en bekeert, zoals David bidt, Psalm 51: 12: *Schenk mij een rein hart, o God! en vernieuw in het binnenste van mij een vaste geest.* En Efraim Jer. 31: 18. *Bekeer mij, zo zal ik bekeerd zijn, want Gij zijt de Heere mijn God.*

8. Eindelijk, dat men door de genade van God in Christus Jezus nu ook met de daad de zonden laat varen, door dezelve al samen met ons hart te haten, te verfoeien, daartegen alleszins te strijden en die ook na te laten, en ze niet meer met lust en welbehagen te doen. Maar dat men zich daarentegen met zijn gehele hart begeeft om God te dienen, te vrezen, aan te hangen en te betrouwen, en in al Zijn geboden, rechten en inzettingen te wandelen. *Zodat men hier dan zo aflegt, de oude mens die verdorven wordt door de begeerlijkheden van de verleiding, en aandoet de nieuwe mens die naar God geschapen is, in ware rechtvaardigheid en heiligheid,* Ef. 4: 24.

Ziet toehoorders! op zulke wijze bekeert zich een zondaar en zo wordt hij van de Heere in Christus door Zijn woord en Geest bekeerd. Nu, tot zulk een bekering had de Heere Jezus deze drie Galilese steden lang tijd aangezocht en op het ernstigste vermaand, en daartoe waren zijn meeste krachten in dezelve geschied. Maar zie, zij hadden zich niet bekeerd, noch willen bekeren. Maar in tegendeel alle raad, vermaningen en bestraffingen van de Heiland moedwillig in de wind geslagen en geheel verworpen, en daarom begon de Heiland hen nu deze snoodheid, onbekeerlijkheid en verstoktheid, op een grimmige wijze in het openbaar voor ogen te stellen en te verwijten.

En waarlijk, deze mensen konden zich aan geen grotere snoodheid of gruwelijkheid schuldig maken, dan aan deze zonde van onbekeerlijkheid, tegen zoveel middelen van genade en bekering, als de Heiland omtrent hen had in het werk gesteld. Want, wat is er toch schandelijker, onbetamelijker en gruwelijker misdaad, als dat een arm en ellendig zondaar, na door de zonde, van zijn grote God en Schepper geheel afgeweken en daardoor in de allerhoogste en eeuwige rampzaligheid gestort te zijn, van zijn goedertieren God eerst met alle ernst tot terugkering aangezocht en hem daartoe de weg en het middel aangeboden en voorgesteld wordt, en hij nochtans tot zijn eeuwige schande, schade en verderf zich onverzettelijk tegen de Heere zijn God blijft aankanten, naar hem niet wil horen, noch in eeuwigheid terugkeren! Maar van hem gescheiden wil blijven met een eeuwige scheiding. O, wat kan er snoder, verschrikkelijker en verfoeilijker gruwel onder de zon bedacht worden?

En daarom terecht toehoorders! begon de Heiland deze ongehoorzame en verstokte steden hier nu zo scherp te verwijten, omdat zij zich niet bekeerd hadden.

Ja, zullen de meeste van mijn toehoorders hierop vragen, *konden deze mensen zichzelf wel bekeren? Is de bekering niet Gods eigen werk? Moet die de bekering ten leven niet aan de zondaar geven?*

Want zo spreken velen, niet om de waarheid, die uit God is, voor te staan, maar om een bedeksel voor hun schande te vinden, en hun snode en moedwillige onbekeerlijkheid daarmee te bewimpelen. Maar weet toehoorders! dat zich God de Heere met zulke snode excuses niet laat verblinden; het was met de inwoners van deze steden eveneens gelegen, als met de onbekeerden onder ons. Zij konden zichzelf niet bekeren, daar hadden zij Gods hartveranderende en levendmakende Geest toe nodig. Maar zij *wilden* zichzelf ook niet bekeren, zij hadden er niet de minste lust of genegenheid toe, zij wilden in de zonden blijven leven, en daartoe verwierpen, versmaadden en verachtten zij al middelen van bekering; zij kantten zich tegen de

Heere Jezus en tegen zijn Dienaars en al hun vermaningen aan, zij wilden er niet naar horen. Zij sloegen al aanbiedingen van genade in de wind, en nog meenden zij dat zij goed deden, en zegenden zichzelf in hun boosheid en verstoktheid, zodat het dan hun snode onwilligheid was en hun boosheid en verstoktheid, en geenszins hun drukkende onmacht, die hun belette zich te bekeren. Want hadden zij waarlijk hun onmacht gekend en gevoeld, en hadden zij er van geholpen en ontslagen willen zijn, zo hadden zij maar hun toevlucht tot de Heere Jezus, moeten nemen en in Zijn Naam geloven, omdat zij dan de nodige kracht en sterkte tot bekering uit Hem zouden ontvangen hebben. Maar zij wilden niets te doen hebben met de Heere Jezus, zij wilden geen een woord van hem aannemen of geloven, zij wilden niet dat Hij over hen Koning zou zijn. Daarom, de schandvlek was geheel hunne, het was een verkeerd en verdraaid geslacht, Deut. 32: 5. Terecht dan begon de grootmachtige Heere Jezus, die Zich van de zondaren en goddelozen niet laat bespotten, hen nu zo scherp te verwijten, omdat zij zich niet bekeerd hadden.

Ziedaar, mijn toehoorders! onze tekstwoorden voor uw aandacht opengelegd en verhandeld. Wij zien er uit, en och! mochten wij het recht zien, en mocht de Heere zelf onze ogen openen.

1. Hoe de grote Heere Jezus aan Zijn zijde al middelen aanwendt en gebruikt om snode en goddeloze zondaren heel ernstig tot bekering te roepen en aan te zoeken, en daarom in geen gebreke blijft, hen al vriendelijkheid, verdraagzaamheid en goedheid te bewijzen, omdat Hij toch geen lust heeft aan de dood van de goddelozen. Maar lankmoedig is over de zondaren, niet willende dat enige zullen verloren gaan. Maar dat zij al tot bekering komen, 2 Petr. 3: 9. O! een ieder van onze legge dit toch met ernst op zijn hart, want de Heere Jezus doet hier thans bij ons ook nog al arbeid en moeite, om ons tot bekering te brengen. Hij roept, Hij bidt, Hij smeekt u allen, dat ge u toch zonder langer uitstel tot hem wilt bekeren en uw zonden verlaten. O, mensen van deze plaats, het is thans de tijd van uw bezoeking, nu staat Jezus te kloppen aan uw deur, nu geeft Hij u de ernstigste genademiddelen. Nu werkt Hij nog met kracht onder u. O! nu is het voor u de wel aangename dag, de dag van zaligheid. Och, of u dan nu nog al te samen bekende, nog heden op deze uw dag wat tot uw eeuwige vrede dient! Och, of u nu uw profijt deed met Jezus' goedheid en vriendelijkheid.
2. Wij zien er uit, welk een verschrikkelijke verstoktheid, onbuigzaamheid en onbekeerlijkheid er in de zondaren is, hoe zij hun ogen helemaal komen te sluiten en hun hart te verharderen tegen al de roepingen, nodigingen, smekingen en vermaningen van de Heere, niet willende van de zonden afstand doen, noch met de Heere hun God weer in een verbond keren. Och vrienden, of er onder ons, zulke onbekeerlijkheid bij de mensen niet gevonden werd. Och, of er hier niet mee velen waren die hun harten tegen de Heere Jezus en Zijn woord en vermaningen verharderen, die weigeren zich aan hem te onderwerpen, en niet willen dat Hij over hen Koning is.
3. Zien wij er uit, en het kan uit het vervolg van dit ons teksthofdstuk nader en klaarder gezien worden, welk een zwaar en schrikkelijk oordeel, welk een rampzalige verdoemenis diegenen te wachten hebben, die zich tegen zoveel en krachtige middelen van genade en bekering geheel komen te verharderen. Want daar zijn geen ongelukkiger zondaars, dan die veel bekwame bekeringsmiddelen gehad, en dezelve niet in acht genomen hebben. Maar moedwillig versmaad en veracht hebben. Heidenen, Joden, Turken en andere verworpen ongelovigen, die het Evangelie niet gehoord hebben, zullen het in de dag van het oordeel verdraaglijker

hebben, dan deze. Neemt dit toch al te samen eens met ernst ter hart, en bijzonder gij, die u tot hiertoe niet in waarheid met uw zonden tot God bekeerd hebt. O! weet dat u met een heilig en rechtvaardig God te doen hebt, die zich niet zal laten bespotten. Weet, dat God u zomin zal verschonen, als Hij deze Joodse steden verschoond heeft, u mag u nu al vlijen, dat u het recht aan uw zijde hebt, en menen, dat uw weg en wandel goed is. Maar, o, zondaars! u bedriegt u, zolang ge u aan het woord en de vermaningen van de Heere, die u van ons hoort, niet ootmoedig onderwerpt, zo zult u geen vrede hebben. Maar uw verderf ligt aan de deur! Tenzij ge u oprecht bekeert, is er voor u anders niet, dan een verschrikkelijke verwachting van het oordeels en hitte des vuurs, dat de tegenstanders zal verslinden, Hebr. 10: 14.

4. Eindelijk wij mogen ook zien uit het verhandelde, hoe de Heere Zich niet altijd laat bespotten, noch Zijn geduld en lankmoedigheid zo laat tergen van zondaren, hoe Hij niet altoos jegens hen vriendelijk, zachtmoedig en lankmoedig blijft. Maar hoe hij, als Zijn genade en goedheid lang genoeg van de zondaren versmaad en veracht is, eindelijk Zijn vriendelijkheid komt om te keren in grimmigheid en toorn, en zijn liefelijke nodigingen in bittere en scherpe verwijten. Hoe Hij dan eindelijk Zijn hand van de zondaren aftrekt, en hen geheel aan zichzelf, en aan het eeuwige verderf overgeeft.

Wij hebben thans de tijd niet, mijn toehoorders! om deze dingen, gelijk wij gewent hadden, nader onder de zegen van de Heere op onszelf toepasselijk te maken, en op uw gemoed aan te dringen, u voor ogen stellende, welke menigvuldige middelen van bekering de Heere van tijd tot tijd ook aan deze plaats en gemeente heeft gebruikt, en hoe Zijn krachten in dezelve ook meest boven andere plaatsen en gemeenten geschied zijn. Doch, hoe weinig de Heere met dit alles, tot nog toe, heeft gewonnen. Hoe in grote mate onwillig, verstokt, onbuigzaam en ongehoorzaam de mensen hier tot nog toe zijn gebleven. Welke redenen de allerhoogste God dan ook heeft, om deze plaatsen en derzelve inwoners, in Zijn grimmige toorn, scherp te verwijten, dat zij zich niet hebben willen bekeren. Hoe het ook te duchten staat en te wachten is, dat de Heere het eens gewis zal doen; welk een oordeel er voor deze plaats en gemeente te wachten is. Hoe de Heere Zijn hand eens van dezelve zal aftrekken, en haar aan een eeuwig verderf zal overgeven, indien zij langer weigert zichzelf te bekeren. al deze dingen zouden wij nader kunnen voordragen.

Maar wij zijn nu genoodzaakt te moeten afbreken, biddende de Heere, dat Hij het gebrek van onze prediking aan u met Zijn Heilige Geest genadig in Christus Jezus gelieve te vervullen. Amen.

Gepredikt te Rijnsaterwoude 1736 en te C 1741 en te Kralingen, laatst 1773.

15. Een levendig vertoog van Gods oneindige genade in de oproep tot bekering

En Ik zeide, nadat zij zulks alles gedaan had, bekeert u tot Mij. Maar zij bekeerde zich niet. Jeremia 3:7

Onder de heerlijke en allerbeminnenswaardigste deugden van God, die Hij zo heel rijkelijk in zijn heilig woord aan ons openbaart, zijn Zijn grote en oneindige goedertierenheid, genade en lankmoedigheid, niet dan met de hoogste verwondering en aanbidding te beschouwen, van al degenen, aan welke dezelve op een duidelijke en bijzondere wijze ontdekt worden. De gehele heilige Schrift is met een luisterrijk vertoog van deze allerheerlijkste deugden van God vervuld. De Heere werkt zijn gehele woord door, om de wereld een indruk te geven van de oneindige grootheid van Zijn genade en barmhartigheid, voor al oprechte boetvaardige zondaars, die oprecht genegen zijn, om zich met hun gehele hart, in het geloof van Zijn Zoon Jezus Christus, te bekeren. Al waren hun zonden dan ook zo rood als karmozijn en als scharlaken, en zo menigvuldig als het zand der zee. Mozes, die grote en getrouwe dienstknecht van de Heere, wanneer Hij God eens op een bijzondere wijze in zijn weergalozen en oneindigen heerlijkheid beschouwde, riep in een allerdiepste aanbidding en heilige verwondering van hem uit, als de Heere met Zijn Goddelijke heerlijkheid voor zijn aangezicht voorbijging: *Heere! Heere! God, lankmoedig, barmhartig, genadig en groot van weldadigheid en waarheid*, Exod. 34: 6. David, die man naar Gods hart, zingt er dus van, Psalm 145: 8, *genadig en barmhartig is de Heere, lankmoedig en groot van goedertierenheid*.

En waarlijk, mijn toehoorders! die maar de minste rechte kennis van God heeft mogen ontvangen, zoals Hij Zich vertoont omtrent de arme en ellendige zondaren in en door Zijn Zoon Christus Jezus in het verbond, moet hen in navolging van die heilige mannen, ook op dezelfde wijze verhogen, en zijn heerlijkheid voor de gehele wereld uitroepen. Wat blinken deze heerlijke deugden van Gods genade, barmhartigheid, lankmoedigheid, en goedertierenheid niet op de luisterrijkste wijze uit, in dat grote en heerlijke werk van zaligheid, dat Hij als een drie-enig God, van al eeuwigheid, tot de verlossing en behoudenis van de uitverkorenen zondaren heeft gewrocht en in der tijd aan hen geopenbaard en uitgevoerd. O, die handelwijze van God de Heere met het snode, verdoemelijke en rampzalige mensdom, vertoont ons aan al kanten het aanbiddelijke van zijn oneindige genade, goedertierenheid, lankmoedigheid en barmhartigheid. Immers, de grote en oneindig zalige en heerlijke God, die niet nodig heeft van mensenheden gediend te worden als iets behoevende, komt hier eerst de goddeloze en gruwelijkste zondaar, waarvan Hij zoveel smaadheid en oneer ontvangen heeft, en die Hij onder Zijn rechtvaardige toorn en vloek voor eeuwig had kunnen en mogen verpletteren, het eerst tot vriendschap, verzoening en tot wederkering aanzoeken en hem de eeuwige zaligheid, het leven en de vrede aanbieden. En, niettegenstaande die gruwelijke zondaar deze aangeboden goedheid van de Heere blijft versmaden, en zijn snode ongerechtigheden op de moedwilligste wijze ophoopt, en nog dagelijks vermeedert, blijft de allerhoogste God nochtans van Zijn zijde bij die snode en gruwelijke zondaar aanhouden. Hij laat niet af, hem de vrede en de zaligheid aan te bieden, en hem op allerhande wijzen tot bekering te roepen en te nodigen. Totdat Hij eindelijk door de volstreekte onbuigzaamheid, ongehoorzaamheid en moedwillige verstoktheid van de zondaar als gedwongen wordt,

van die snode en hardnekkige zondaar of te laten, en hem aan het eeuwig verderf over te geven, zeggende Psalm 81: 12: 13. *Maar Mijn volk heeft Mijn stem niet gehoord, en Israël heeft Mijner niet gewild, daarom heb ik het overgegeven in het goeddunken van hun harten, dat zij wandelden in hun raadslagen. Och! dat mijn volk naar Mij gehoord had, dat Israël in Mijn wegen gewandeld had!*

Wat kan er groter en heerlijker blijk zijn, toehoorders! van Gods oneindige goedertierenheid, lankmoedigheid, barmhartigheid en genade, als zodanig een handelwijze van de Heere met de snoodste en goddelooste zondaren? Laten wij de zaken eens met een duidelijk en levendig voorbeeld voor uw aandacht wat nader ophelderen, en voor ogen stellen, en ons daartoe bedienen van onze afgelezen tekst, in welke ons vertoond wordt de genadige en lankmoedige handelwijze van God de Heere zelf, met het snoodste en goddelooste volk van Israël oudtijds gehouden. Dat volk was van de Heere uit enkele genade en barmhartigheid, op allerhande wijze, vermaand, geroepen en aangezocht tot bekering, of zij toch eens van haar zondige en goddeloze wegen afstand wilden doen en zich tot de Heere hun God in waarheid en oprechtheid bekeren. Maar in plaats van dat, sloegen zij integendeel hoe langer hoe meer tegen de Heere achteruit, kantten zich tegen hem en vermenigvuldigden hun ongerechtigheden, boosheden en gruwelen. Toch hielden Jehovah's grote barmhartigheid en lankmoedigheden over dat snode volk niet op. Maar Hij bleef hen nog al verdragen en evenzeer en ernstig tot bekering roepen en nodigen, Hij wilde hen nog al genadig zijn en hen voor het verderf bewaren. Maar zij daarentegen spotten met deze lankmoedigheid en goedertierenheid van de Heere en wilden zich er in geen deel door tot bekering laten leiden, zodat de Heere op het laatst wel gedwongen werd hen te moeten straffen, en met zijn gestrengte wraak en vreselijke oordelen te bezoeken. Leest maar hetgeen er in onze tekst van staat aangetekend, daar zegt de Heere zelf van dat volk tot de profeet Jeremia: *En Ik zeide, nadat zij zulks alles gedaan had, bekeert u tot Mij. Maar zij bekeerde zich niet.*

Woorden, die in zich behelzen een zeer duidelijk en levendig vertoog van Gods oneindige genade, barmhartigheid, goedheid en lankmoedigheid over een hardnekkig, goddeloos en zondig volk, in het geheel ernstig en getrouw te blijven aanzoeken tot beterschap en te roepen tot bekering, en van hun snode hardnekkigheid daar tegen aan. Wij zullen de woorden eerst een weinig nader voor uw aandacht openleggen, en er dan enig nuttig gebruik, onder de genadige zegen en bijstand van de Heere, voor onszelf van trachten te maken.

In de woorden komen ons ter beschouwing voor:

- I. De genadige barmhartigheid en aanhoudende lankmoedigheid van de Heere met en over het zondige en snode volk van Israël, en dan
- II. Hun verstoktheid, onbuigzaamheid en onbekeerlijkheid daar tegen aan.

I. Wat de barmhartigheid en lankmoedigheid van de Heere over hen aanbelangt, die stelt ons de Heere zelf aldus voor: *En Ik zeide, nadat zij zulks alles gedaan had, bekeert u tot Mij.* Dat de Heere, de allerhoogste God van de hemel en van de aarde hier zelf spreekt, en dat Hij Zijn redenen richt tot onze profeet Jeremia, dat blijkt uit het vorige 6^e vers, waar de profeet zegt: *Voorts zeide Heere tot mij, in de dagen van de koning Josia; hebt gij gezien, wat de afgekeerde Israël gedaan heeft? Zij ging heen op al groene berg, en tot onder al groene boom, en hoereerde daar.* De onderwerpen daar de Heere van spreekt, en die Hij in Zijn rede bedoelt, worden ons voorgesteld onder het betrekkelijk woord *zij*, waardoor wij geen andere te verstaan hebben dan de

tien stammen van Israël, die zich van de 2 stammen Juda en Benjamin hadden afgescheiden en als een bijzonder volk en natie op zichzelf leefden. Want dat blijkt opnieuw duidelijk uit het even voorgaande vers, waar de Heere tot de profeet zeide in *de dagen van de koning Josia: hebt gij gezien wat de afgekeerde Israël gedaan heeft? Zij ging heen op al groene berg, en tot onder al groene boom, en hoereerde daar.*

Nu, van dit volk van Israël, van deze 10 stammen, spreekt de Heere hier tot onze profeet en getuigt, dat nadat zij dat alles gedaan hadden, Hij nochtans tot hen zei: *bekeert u!* De Heere vertoont ons hier het gedrag van het volk van Israël, en Zijn bewezen lankmoedigheid aan hetzelfde, niettegenstaande dit hun gedrag.

Het gedrag der Israëlieten wordt ons hierin opgegeven, dat zij dit alles gedaan hadden, te weten, al die gruwelen en snode goddeloosheden, die de Heere in het vorige 6^c vers heeft opgenoemd, getuigde dat het afgekeerde Israël dit gedaan had, *dat zij heen ging op al hoge heuvel en berg, en hoereerde daar.* Weet, mijn toehoorders! dat de 10 stammen van Israël nadat zij zich van de 2 andere stammen Juda en Benjamin hadden afgescheurd, en zo'n bijzonder volk en koninkrijk hadden gemaakt, tegelijk met hun vorsten en overheden in al snode gruwelen en goddeloosheden begonnen te leven. Zij verlieten de dienst van de ware God, van die Jehovah, die hun vadersen altoos gediend hadden, zij verbraken en vernietigden zijn verbond, en keerden zich helemaal tot de snode dienst van de heidense afgoden, en wandelden hun verfoeilijk gruwelen na. De koning Jerobeam, die snode en goddeloze vorst, had voor het volk gouden kalveren gegoten en gemaakt; deze eerden en aanbaden zij, in de plaats van de ware God van de hemel. Behalve deze richtten de goddeloze Israëlieten zich van tijd tot tijd nog al meer afgoden op, die zij op hoge bergen, in de bossen, onder het groene geboomte eerden en aanbaden, en met dezelve op het schandelijks hoereerden, en welke vermaningen, bestraffingen en bedreigingen de Heere God hun daarover ook van tijd tot tijd liet doen, zo wilden de snode Israëlieten daar nochtans geenszins naar horen. Maar hun gruwelijke afgodendienst nam integendeel nog gedurig meer en meer toe en kreeg zodanig in de gemoederen van het volk de overhand, dat zij de ware God, zijn dienst en zijn verbond geheel vergaten en hem niet meer gedachten.

Zie geliefden! dit was dat alles, dat Israël gedaan had. zo'n uitmuntend snoed, gruwelijk en goddeloos volk was het. Wie zou niet zeggen dat de Heere God zulk een boos en ontaard volk aanstonds aan het verderf had moeten overgeven, hen in zijn grimmige toorn van de aarde uitroeien en voor eeuwig van zijn aangezicht verstoten en op de verschrikkelijkste wijze straffen? Wie zou kunnen denken, dat de Heere nog de minste lankmoedigheid of verdraagzaamheid met zulke gruwelijke zondaars en allersnoodste goddelozen zou hebben kunnen oefenen, en hen nog de allerminste goedheid of genade zou hebben willen bewijzen? Wat was er toch in zulk een heilloos en boosaardig volk, dat de Heere daartoe zou hebben mogen of kunnen bewegen?

Nochtans hoort, en dat wel met verbaasdheid en verwondering, wat de Heere hier tot onze profeet spreekt, en ik zei, zegt hij, nadat zij zulks alles gedaan hadden: *bekeert u tot Mij.* O! oneindige goedheid, onuitsprekelijke lankmoedigheid van Jehovah God. Wie is een God, gelijk als hij, van zo grote genade, barmhartigheid en mensenzelfde? Hij getuigt hier, dat nadat Israël al deze gruwelen zolang tijd gepleegd had en in haar snode en vervloekte afgoderijen, zo onverzettelijk had aangehouden, en hem en zijn verbond en dienst zo geheel vergeten en verlaten, Hij evenwel, niettegenstaande dit alles, nog totdat snode en verfoeilijke volk gezegd had, *bekeert u tot Mij.* Hij had dit tot hen gezegd door de mond van Zijn gezanten en profeten, die Hij van tijd tot tijd tot dit volk, wanneer zij in haar gruwelijke afgoderij verdronken lagen, had gezonden.

Door deze profeten had Hij hen nog gedurig en tot het einde toe, laten roepen en aanzoeken tot bekering, zij wilden toch hun snoodheid en gruwelijke handel zien, zich daar over schamen en verootmoedigen, hun verfoeilijke afgodendienst voortaan verlaten, en tot de ware God en zijn dienst en verbond terugkeren. Ziet, zo had Jehovah dan dit snode en goddeloze volk, niettegenstaande al het gruwelijke dat zij gedaan hadden, nochtans weer eerst tot bekering laten aanzoeken, en niet of gelaten hen daartoe met allen ernst te vermanen.

Kan er wel klaarder en duidelijker blijk van de oneindige goedertierenheid, lankmoedigheid en genade van de Heere bedacht worden, toehoorders, dan deze? Kan de Heere wel levendiger aan de gehele wereld tonen dat Hij geen lust in de dood van de goddeloze heeft. Maar daarin, dat Hij zich bekeert en leeft. Laat de duivel zoveel harde en wrede gedachten van God de Heere in de zielen van de mensen brengen als Hij wil, toont de Heere hier zelf niet op de luisterrijkste wijze het tegendeel? En dat Hij een God is, Die maar wacht en gereed staat om aan de allersnoodste en gruwelijkste zondaars, als zij zich maar in waarheid en met hun gehele hart tot Hem bekeren, al genade en goedertierenheid te bewijzen en hun vergeving van al hun zonden en de zaligheid om niet te schenken! O! laat Jehovah God Zelf nogmaals voor ons aller oren spreken: *En Ik zeide, nadat zij zulks alles gedaan hadden, bekeert u tot Mij.*

II. Maar, geliefden! laat ons nu eens bezien, wat het snode en goddeloze volk van Israël hierop in het werk stelde en of zij met deze aanbieding van de oneindige genade en goedertierenheid van de Heere ook hun profijt deden. O nee, geheel niet. De tekst zegt, *dat zij zich echter niet bekeerden.*

Het was eens de bittere klacht van de Zoon van God, in de dagen van Zijn vlees, over het Joodse volk, dat Hij op allerhande wijze tot geloof en bekering had zoeken te brengen. *Ik heb tevergeefs gearbeid, Ik heb Mijn kracht onnut en ijdel toegebracht,* Jes. 49: 4. Maar precies hetzelfde mocht de Heere God hier van het snode Israël ook getuigen, want hoe onbegrijpelijk groot in goedertierenheid en lankmoedigheid Hij ook over haar was, hoe veel moeite en aanzoeking Hij ook deed om haar tot bekering te bewegen, het mocht alles niet helpen, al de arbeid van de Heere was te vergeefs, al zijn kracht was ijdel, want zij bekeerden zich niet. Zij wilden van hun goddeloze, verfoeilijke en gruwelijke wegen geen afstand doen, hun snode afgoderij niet verlaten en tot de Heere en Zijn dienst en verbond niet terugkeren. Zij wilden naar de roepingen, vermaningen, bestraffingen, bedreigingen van de Heere en zelfs naar Zijn oordelen en strenge wraakoefeningen niet horen, noch er enige acht op slaan. Maar zij kantten zich met al verstoktheid daartegen, zij maakten hun aangezichten harder dan een steenrots, zij weigerden zich te bekeren.

Ziet eens, mijn toehoorders! welk een grote kracht de zonde heeft, wanneer zij iemand geheel onder haar heerschappij heeft gevangen genomen, aan welke sterke ketenen sluit zij dan niet de zondaar, hoe verstijfd en verstokt is dan niet het hart van dezelve. O! als de zonde eens de overhand heeft genomen en gekregen, gelijk zij die over al mensen heeft van nature, dan is het de zondaar onmogelijk die te verlaten en zich van haar heerschappij te onttrekken, dan is er een almachtige hand van de levende God nodig, om de zondaar tot bekering te brengen en hem de zonden te doen verlaten. Israël dan, hoezeer ook van de goedertieren God op de ernstigste wijze aangezegd en vermaand tot bekering, bekeerde zich nochtans niet. Maar ging in hun gruwelen en snode goddeloosheden voort, totdat de Heere eindelijk kwam en hen aan het eeuwige verderf rechtvaardig overgaf. Wat het rampzalig lot is van al zondaren, die het tot het

einde toe tegen God de Heere en al Zijn vermaningen kamen uit te houden en verstokt en moedwillig in hun zonden blijven leven.

Ziedaar, mijn toehoorders! onze tekstwoorden genoeg voor u verhandeld. Hoe duidelijk blijkt uit dezelve niet weer deze waarheid, die ons het gehele Woord door zo overvloedig geleerd en nochtans maar van zeer weinigen in waarheid geloofd wordt, dat, namelijk, God de Heere aan zijn kant geen lust in de dood van de stervende zondaars heeft. Maar dat Hij integendeel wil, dat de zondaars zullen leven, en daarom onbegrijpelijk verdraagzaam, lankmoedig en barmhartig is over haar, en al middelen tot hun bekering en behoudenis in het werk stelt, doch, dat de schuld en de boosheid is bij de zondaren, dat deze tot God de Heere niet willen terugkeren, de zonden niet willen afstaan of verlaten, en zich daarom op de snoodste en hardnekkigste wijze tegen God en al zijn nodigingen, roepingen, vermaningen en bestraffingen, tot het einde toe blijven aankanten.

In zulk een diepte van gruwelijke boosheid en goddeloosheid heeft de zonde al mensen gestort. Het is de rampzalige natuur van al zondaren, dat zij uit zichzelf zich noch kunnen, noch willen tot God bekeren en van hun snode zondeleven afstand doen, hoezeer zij daartoe van de Heere ook worden aangezegd, geroepen, vermaand, ja gebeden en gesmeekt. De droevige blijken daarvan worden wij maar al te duidelijk gewaar hier onder ons. U bent ook allen te samen met het oude Israël, door de zonde, van de Heere uw God afgeweken, en hebt Zijn dienst, Zijn verbond en Zijn gemeenschap op het schandelijkst verlaten, u geheel kerende en wendende tot de gruwelijke en snode afgodendienst van de zonde, de satan, de wereld en uzelf; deze verfoeilijke afgoden hebt gijlieden u verkoren te dienen, in plaats van de ware God des verbonds. Ja, zulke vuile afgodendienaars bent u al geweest van uw geboorte af aan en hebt al uw dagen op de wereld met deze snode afgoden, in uw rampzalige blindheid en verkeerdheid, gehoereerd. Nu heeft God de Heere, Die oneindig is in genade, barmhartigheid en lankmoedigheid, niettegenstaande u dit alles gedaan hebt, echter tot u gezegd en geroepen: *bekeert u tot mij!*

Kunt u dit wel ontkennen, toehoorders! dat de allerhoogste God dat omtrent u waarlijk gedaan heeft? Wat heeft Hij niet al jaren lang tot u allen te samen geroepen! Och, dat het maar eens van iemand recht gehoord had mogen worden.

"Mensen, u bent door de zonde geheel van mij afgeweken en hebt uzelf in een staat van eeuwige allerhoogste ellende en rampzaligheid neergestort. Maar komt en keert u tot Mij, die zulk een genadig en goedertieren God ben, terug; grijpt Mijn gerechtigheid en sterkte aan, maakt vrede en vriendschap met Mij, begeeft u in Mijn verbond, staat af van de zonden en leeft door Mijn levendmakende en hartvernieuwende Geest. Gewis, deze uitnodigingen, aanzoeken en vermaningen tot bekering en behoud heeft de goede God lange jaren op allerhande wijze en met al ernst en aanhoudendheid aan deze plaats en gemeente gedaan en door ons laten doen aan klein en groot, jong en oud. Getuige zijn al die predikaties, die wij, door Gods genadige bijstand, van deze predikstoel nu zolang tijd voor uw oren gedaan hebben, en die gijlieden hebt kunnen en mogen horen. Getuige zijn al die catechisaties, al die particuliere redenen en aanspraken aan uw huizen, die van de Heere, door ons, aan en onder u geschied zijn.

Ach, mijn toehoorders! de Heere en Zijn genade moet er geheel en alleen de eer van hebben. Maar wat zijn er niet al leringen, vermaningen, bestraffingen, overtuigingen, bedreigingen, ja smekingen, gebeden en zuchtingen van ons voortgekomen om toch ulieden van de rampzaligen staat, in welke u nog bent en leeft, te overtuigen, en u de

volstreckte noodzakelijkheid van wedergeboorte, geloof en bekering onder het oog en op het hart te brengen. Maar helaas! wat is er tot op deze dag, tot op dit tegenwoordige uur toe, toch met dit alles gevorderd. Wie heeft onze of liever des Heeren prediking geloofd. Ja waar zijn ze, die door dit alles eens hebben kunnen gebracht worden tot enig gezicht van hun jammerlijke rampzaligheid en droevige zielsellende, die enige rechte verlegenheid en bekommernis vertonen over hun eeuwige behoudenis, en recht zoekende zijn geworden naar zaligheid en verlossing. Niet alleen moet er immers van ulieden, meest allen samen, in waarheid beleden en getuigd worden, hetgeen in onze tekst aangetekend staat van de goddeloze Israëlieten: *maar zij bekeerden zich niet*. Daar moet van deze plaatst getuigd en openlijk beleden worden, dat bij zeer ver de grootste hoop van mensen de allerminste rechte aandoening, ernst en beweging tot bekering niet wordt gevonden. Maar dat de zorgeloosheid, verstoktheid, onbekeerlijkheid en de tegenstand tegen God en zijn waarheid hier eerder toe- dan afneemt. Wij moeten het in uw aangezicht zeggen, mijn toehoorders. Maar in alle liefde en zachtmoedigheid, gelijk wij u allen te samen waarlijk door de genade van de Heere hartelijk liefhebben. Wij mogen het niet verzwijgen, want wij zouden het voor de Heere en aan het licht, dat Hij ons geliefde te geven niet kunnen verantwoorden, als wij, in zulk een gevaarlijke tijd als deze is, waarin de duivel, de wereld en de zonde bijna al het volk hier achter zich heen voeren, geen ernstige en getrouwe redenen, uit onze mond, tot het volk lieten horen.

Ei toehoorders! opdat u toch mijn bestraffingen en vermaningen, als het de Heere behaagt in u te werken, te beter zoudt mogen verdragen. Zo hoort toch eens en leest zelf, welk een ernstige en gestreng last de allerhoogste God van Hemel en Aarde aan mij, zijn dienstknecht, door de genade die in Christus is, en aan al Zijn dienstknechten, zonder onderscheid, in Zijn heilig woord geeft, Ezech. 33: 7-9. *Gij nu, o mensenkind; ik heb u tot een wachter gesteld over het huis van Israël; zo zult gij het woord uit Mijn mond horen, en hen van Mijnentwege waarschuwen. Als ik tot den goddelozen zeg: o goddeloze, gij zult den dood sterven; en gij spreekt niet om de goddeloze van zijn weg af te manen: die goddeloze zal in zijn ongerechtigheid sterven. Maar zijn bloed zal ik van uw hand eisen. Maar als gij de goddeloze van zijn weg afmaant, dat hij zich van die bekeert, en hij zich van zijn weg niet bekeert; zo zal hij in zijn ongerechtigheid sterven: maar gij hebt uw ziel bevrijd.* Oordeelt nu eens, geliefden! allen te samen, of ik die van mijn gemeente, door de genadige bijstand en ondersteuning van de Heere, wel te getrouw, te ijverig en te ernstig vermanen kan, of het niet veeleer mijn plicht is, het nog ijveriger, ernstiger en getrouwer te doen, als tot nog toe van mij geschied is, en daartoe al mijn sterkte en genade bij de Heere te zoeken.

Och, mensen! als de Heere mij het gewicht van mijn bediening en de behoudenis van onsterfelijke zielen, mij toevertrouwd. Maar enigszins zelf op het hart gelieft te drukken, dan moet ik openlijk voor God en voor mensen belijden, dat, al deed ik dagelijks geen andere zonden als het weinig getrouw en ernstig waarnemen van mijn dienst onder ulieden, ik daarmee alleen de eeuwige verdoemenis duizend malen rechtvaardig kom te verdienen, dat niets, als alleen het bloed van Christus, van mij door de genade en de kracht van de Heilige Geest in een waar geloof aangenomen en omhelsd, er mij voor eeuwig van kan bevrijden. Wanneer ik maar een weinig recht beschouwen mag, hoezeer ik in mijn dienst en plicht voor de Heere dagelijks tekort kom, dan moet ik uitroepen, gaat toch niet in het gericht met uw knecht, o Heere! Ik moet het openlijk voor God en voor u allen belijden, toehoorders! dat het zo is. Maar

ik wenste, dat de Heere mij toch zelf genade wil geven, om mij van deze mijn zonde en plichtverzuim ook nog dagelijks meer en meer tot hem te bekeren.

Ziet aandachtigen, zover is het er vandaan, dat ik, zwakke en ellendige, al te zeer voor uw zaligheid en bekering tot God zou ijveren, en daar al te zeer en te ernstig op zou aandringen, dat ik integendeel moet uitroepen: och! mocht ik het meer gedaan hebben en voortaan meer doen, mocht ik beide, mijn ellendige ziel en mijn zwak lichaam, dat dagelijks sterft, toch geheel in mijn dienst aan de Heere opofferen, en dat door Zijn kracht en gedurig bewerkende genade. Och! mocht de ijver van Gods huis mij maar geheel verteren, en mocht ik die korte tijd, die mij nog in het vlees te leven overig is, geheel doorbrengen naar de wil van God en voor Hem. Opdat, als de afbreking van mijn tabernakel aanstaande is, ik door de genade van mijn lieve Heere en Zaligmaker Jezus Christus, als een getrouw Dienaar van hem, die Hijzelf getrouw heeft willen maken, mocht ingaan in de eeuwige vreugde van mijn Heere, en op mijn sterfbed juichen, in navolging van die grote apostel, die nu al zolang tijd in de eeuwige heerlijkheid is: *Ik heb den goede strijd gestreden, ik heb het geloof behouden, voorts is mij weggelegd de kroon, die de rechtvaardige Rechter mij in die dag geven zal; en niet alleen mij, maar allen, die Zijn verschijning hebben lief gehad.*

Nu, toehoorders! dit woord gaf mij de Heere, bij deze gelegenheid, van mijzelf te spreken, tot u, mijn gemeente, en Hij weet, dat het een oprecht hartewoord geweest is, door Zijn genade en kracht.

Tot een besluit moeten wij, voordat wij eindigen, nog deze een grote vraag voorstellen: *waar het namelijk vandaan komt, dat, daar God de Heere zoveel middelen tot de bekering van de mens, hier ter plaats en hier te lande, laat aanwenden, er nochtans zo weinige mensen waarlijk bekeerd worden?*

Wilt u het weten, toehoorders! wat daar de allereerste en voornaamste reden van is, welaan, hoort het uit de mond van de waarheid Gods zelf, de grote Zaligmaker Jezus Christus, Matthéüs 13: 15, daar leert Hij het ons van het Joodse volk. Nu, alhier en overal in Nederland is het eveneens gelegen als met haar. *Het hart dezes volks, zegt de Zaligmaker, is dik geworden, en zij hebben met de oren zwaar gehoord: en hun ogen hebben zij toegedaan, opdat zij niet te eniger tijd met de oren horen en met de harten verstaan, en zich bekeren, en ik hen geneze.* Ziedaar, de ware reden van de onbekeerlijkheid van onze tijd. Wij wensen er nu voor het tegenwoordige niet breder van te spreken. Maar de volgende keer, als het de Heere behaagt, deze stof zelf voor uw aandacht te verhandelen.

Ondertussen willen wij nu afbreken en de Heere onze God bidden en van deze plaats, met een gedeelte van dat vurige gebed van de profeet Daniël, dat wij vinden aangetekend, hoofdstuk 9: 15-19, dat het van elk van ons in Geest en waarheid voor zijn aangezicht mag voortgebracht en gesproken worden, met toepassing op onszelf en op het gehele Land, waarin wij wonen.

En nu, o Heere onze God, u die uw volk uit Egypteland uitgevoerd hebt met een sterke hand, en hebt U een Naam gemaakt, gelijk Hij is te deze dage: wij hebben gezondigd, wij zijn goddeloos geweest. O Heere, naar al Uw gerechtigheid, laat toch Uw toorn en Uw grimmigheid afgekeerd worden van Uw stad Jeruzalem, Uw heilige berg; want om onzer zonden wil, en om onzer vaderen ongerechtigheid, zijn Jeruzalem en Uw volk tot versmaadheid bij allen, die rondom ons zijn. En nu, o onze God, hoor naar het gebed van Uw knecht en naar Zijn smekingen, en doe Uw aangezicht lichten over Uw heiligdom, dat verwoest is, om des Heeren wil. Neig Uw oren, mijn God, en hoor, doe

Uw ogen op, en zie onze verwoestingen, en de stad, die naar Uw Naam genoemd is; want wij werpen onze smekingen voor Uw aangezicht niet neder op onze gerechtigheden. Maar op Uw barmhartigheden, die groot zijn. O Heere hoor, o Heere vergeef, o Heere merk op, en doe het, en vertrek het niet; om Uws Zelfs wil, o mijn God; want Uw stad, en Uw volk is naar Uw Naam genoemd. Amen.

Gepredikt te Rijnsaterwoude 18 november 1736 en te Kralingen 17 november 1743.

16. Het droevig oordeel en geestelijke blindheid van het volk. I

Want het hart dezes volks is dik geworden, en zij hebben met de oren zwaarlijk gehoord, en hun ogen hebben zij toegedaan, opdat zij niet te eniger tijd met de ogen zouden zien en met de oren horen, en met de harten verstaan, en zich bekeren, en ik hen genezen. Matthéüs 13: 15

Onder al de oordelen en wraakoefeningen van de allerhoogste God van de hemel en van de aarde, waarmee Hij hardnekkige en goddeloze zondaren, die zich volstandig weigeren tot hem te bekeren, komt bezoeken en straffen, is *het oordeel van verharding* en verlating het allerverschrikkelijkste, zwaarste en vreselijkste. Dit oordeel van God is hierin gelegen, dat de Heere de zondaren, die Hij lang tijd geheel vruchteloos tot bekering aangezocht en vermaand heeft, eindelijk helemaal aan zichzelf overgeeft, zijn woord, geest, zegen en genade hen voor eeuwig onttrekt, en hen in hun rampzalige blindheid en verstoktheid van hun harten voor eeuwig laat wandelen, zonder meer naar hen om te zien. Dit verschrikkelijke en rampzalige oordeel van God is op meer dan een tijd en wijze vroeg en laat gekomen over het Joodse volk, de nakomelingen van Abraham, die God de Heere van al volkeren van de aardbodem had afgezonderd, en tot zijn eigen volk aangenomen. Oudtijds is dit geduchte en vreselijke oordeel van God al over haar gekomen, volgens hetgeen wij daarvan lezen, Psalm 81: 12, 13, daar de Heere van het volk van Israël zegt: *Maar Mijn volk heeft Mijn stem niet gehoord, en Israël heeft Mijner niet gewild, dies heb ik het overgegeven in het goeddunken huns harten, dat ze wandelden in hun raadslagen.* Maar bijzonder en in volle kracht is dit zware oordeel van God over het Joodse volk gekomen in de dagen van Christus, en na zijn opstanding en hemelvaart, en het is over hen gebleven tot op deze huidige dag.

Tot een duidelijk en levend bewijs kunnen ons dienen de woorden van onze tekst, en hun verband en samenhang met de vorige. In het vorige gedeelte van dit ons tekst hoofdstuk wordt aangetekend dat de Zaligmaker de schare van de Joden, die tot hem vergaderden, om Zijn woord te horen, de verborgenheden van zijn koninkrijk leerde, volgens zijn gewoonte, door een parabel of gelijkenis, zijnde die van de zaaier, die zijn zaad wierp op verscheiden plaatsen. Deze manier van de Heiland, van te leren door parabellen of gelijkenissen, was op zichzelf zeer duister, en die geen geestelijk licht hadden, konden hem onmogelijk verstaan, daarom vroegen zijn discipelen hem volgens het vorige 10^e vers, waarom Hij op een zo duistere en onverstaanbare wijze tot de schare sprak door gelijkenissen? Hiervan verklaart de Heiland hen de ware reden in de drie volgende verzen, aantonende dat Hij met een bijzonder oogmerk en beleid aldus omtrent de Joden handelde, dat Hij de verborgenheden van Zijn koninkrijk daarom zo diepzinnig en duister aan hen voorstelde door gelijkenissen, *opdat zij dezelve niet zouden kunnen verstaan*; dat daarin Zijn diep oordeel over dat volk verborgen lag, dat zij, om haar verstoktheid, snoodheid, moedwillige blindheid en goddeloosheid, nu van hem en van Zijn hemelse Vader waren verlaten en aan zichzelf overgegeven, *opdat zij ziende niet zouden zien, horend niet horen, noch Zijn woord verstaan.*

Dit heldert de Heiland Zijn discipelen nader op, en verklaart het hen verder in het volgende 14^e en 15^e vers, aantonende hoe die profetie van de profeet Jesaja, die van het oordeel van der Joden rampzalige blindheid en verharding hunner harden, in de dagen van de Messias, gesproken had, nu in dit volk was vervuld en bewaarheid u worden. Dat die vloek nu over hen gekomen was, om hun langdurige boosheid, verstoktheid en onbekeerlijkheid. Want zo zegt de Heiland: *in hen wordt de profetie Jesaja vervuld, die zegt, met het gehoor zult horen en geenszins verstaan, en ziende zult u geenszins bemerken, en verder in onze tekst, want het hart van dit volk is dik geworden, en zij hebben met de oren zwaar gehoord, en haar ogen hebben zij toegedaan, opdat zij niet te eniger tijd met de ogen zouden zien en met de oren horen, en met de harten verstaan, en zich bekeren, en Ik hen geneze.* Zodat deze woorden ons dan als in een levendig tafereel komen af te beelden en te vertonen het droevige oordeel van verharding en van geestelijke blindheid, dat er in deze tijd was gekomen over het snode Joodse volk, hetgeen haar geheel terug hield van de bekering tot het leven, en van de genade en zaligheid in Christus.

Wij zouden deze woorden, onder de genadige bijstand en ondersteuning van de Heere, eerst voor uw aandacht wat nader verklaren en openleggen, en ze dan op ons zelf trachten over te nemen en toepasselijk te maken.

In de woorden komen ons twee stukken tot nadere beschouwing en overweging voor.

1. Het rampzalige en droevige oordeel van verstoktheid en moedwillige blindheid, dat er in deze tijd op het Joodse volk lag, door Gods rechtvaardige toelating: *het hart van dit volk was dik geworden, en zij hadden met de oren zwaarlijk gehoord, en hun ogen hadden zij toegedaan, opdat zij niet te eniger tijd met de ogen zouden zien en met de oren horen, en met de harten verstaan, en zich bekeren, en Ik hen geneze.*
2. Hoe dit oordeel van God, van zodanige moedwillige verstoktheid en blindheid, hen geheel onbekeerlijk maakte en buiten Christus genade en zaligheid sloot, hetgeen ons aangewezen wordt in die woorden: *en zich bekere en ik hen geneze.*

1. Wat het oordeel dan zelf aangaat, waaronder het goddeloze Joodse volk op deze tijd lag, en waardoor zij ten enenmaal onbekeerlijk waren geworden, dat was al van tevoren van de Heere door de profeet Jesaja over haar voorzegd. Want de Zaligmaker beroept zich hier op die profetie en haalt dezelve genoegzaam woordelijk aan, die wij vinden, hoofdstuk 6: 9, 10. Daar deed de Heere Jesaja in de Geest profeteren, dat er in de Messiasdagen zo'n zwaar oordeel van geestelijke verstoktheid, doofheid en blindheid van het hart over het Joodse volk, in zijn rechtvaardige toorn, gebracht zou worden, dat zij zich dat oordeel zelf moedwillig en vrijwillig op de hals zouden halen en zich daardoor geheel van de bekering en de genade van God in Christus zouden komen uit te sluiten. Nu, dat toen door Jesaja over het Joodse volk geprofeteerd was, toont de Heiland hier aan, dat nu in deze tijd reeds over haar was vervuld geworden, en aan haar in zijn kracht bewaarheid. Want Hij stelt alles hier als dingen, die nu reeds gebeurd en vervuld waren, terneer, zeggende: *het hart van dit volk is dik geworden, en zij hebben met de oren zwaarlijk gehoord, en hun ogen hebben zij toegedaan, opdat zij niet te eniger tijd met de ogen zouden zien en met de oren horen, en met de harten verstaan, en zich bekeren, en ik hen geneze.*

Wij willen van de woorden maar een korte en zakelijke verklaring doen, en wensen dat er de Heere ons zelf het nodige licht in gelieve te geven.

De Heiland noemt hier drie dingen, achtervolgende de profetie van Jesaja, te weten het hart, de oren en de ogen van de Joden, en getuigt van elk in het bijzonder, in wat

een beklaglijke ongestalte de Joden daaromtrent gekomen waren door hun moedwillige snoodheid.

- Hun hart was dik geworden,
- met de oren hadden zij zwaarlijk gehoord,
- en het gevolg daarvan was, dat zij met de oren niet zouden zien, en met de oren niet horen, noch met de harten verstaan, en zich bekeren, en Ik hen geneze.

Wat het eerste aanbelangt, uw aandacht hoort hier spreken van het hart, de oren en ogen van de Joden. In het lichamelijke weten wij, wat wij door deze dingen te verstaan hebben. Maar dat die dingen hier geheel geestelijk en oneigenlijk moeten genomen worden, is uit de toestand van de zaken duidelijk en ontwijfelbaar.

- Het *hart* wordt hier, gelijk doorgaans in het woord genomen, voor de Geest of de ziel van de mens, die bestaat uit verstand en wil.
- Maar bijzonder komt het *hart* hier voor om te betekenen het verstand van de ziel, hetwelk, als het van God met zijn licht bestraald wordt, de mens vatbaar en bekwaam maakt om de dingen van de Geest recht te begrijpen, te verstaan en geestelijk te onderscheiden. Want dat blijkt, omdat de Heiland hier duidelijk zegt, dat het hart van het Joodse volk was dik geworden, opdat zij met dit hun hart niet zouden verstaan. Door de oren wordt hier verstaan de aandacht van de ziel of het gemoed, die de mens nodig heeft aan te wenden en te gebruiken, om tot een recht verstand en kennis van Goddelijke en geestelijke zaken te komen, welke aandacht van de ziel eigenlijk bestaat in een overbuiging van het hart, of een toegenegen wilsneiging tot geestelijke zaken, om ze recht te mogen horen, verstaan en kennen.
- Het derde, te weten de *ogen*, komen ons hier voor, om te betekenen de verstandsbeschouwing van de ziel, zijnde die kracht van het gemoed, waardoor men de geestelijke zaken, die aan het verstand worden voorgedragen, met al ernst en gezette oplettendheid beschouwt, overweegt en gadeslaat, om er het rechte verstand en kennis van te verkrijgen.

Ziet, zo betekent het hart hier dan het verstand van de ziel, de oren de zielsaandacht, en de ogen de zielsopmerking, beschouwing en overweging. Het tweede en derde zijn ondergeschikt aan het eerste; want, zal het hart of het verstand van de mens, door de verlichting van de heiligen geest, een geestelijke zaak recht begrijpen, daar moeten noodzakelijk eerst rechte aandacht en toegenegen wilsneiging in de ziel gevonden worden, om die zaak te horen, en vervolgens een beschouwing en overweging van dezelve, om ze recht te kennen en te verstaan.

Want God handelt met de mensen, als met redelijke schepselen, welke zielen Hij voorziet van krachten en vermogens, om te horen, te beschouwen en te verstaan, gelijk Paulus ons dit zo duidelijk leert Rom. 10: 17, daar Hij zegt: *dat het geloof uit het gehoor is, en het gehoor uit het woord Gods*. Nu is het zo, dat het een en ander door de zonde geheel verdorven en onbekwaam geworden is, voor alles wat Goddelijk en geestelijk is, en de aandacht, de beschouwing en het verstand van de ziel of de Geest van de mens, is door de zonde geheel bevlakt en onbruikbaar geworden, om haar plicht omtrent God en Goddelijke zaken recht, ja enigszins recht te kunnen doen; waarom er dan een bijzondere Goddelijke bewerking en invloed van de Geest toe nodig is, om de oren, ogen en het hart van de mens te vernieuwen, en tot een rechte oefening omtrent geestelijke zaken bekwaam te maken. Maar als de Heere nu, in zijn verborgen raad en oordeel, Zijn genade den zondaren om rechtvaardige, hoogwijze en aanbiddelijke redenen komt te onttrekken, en hen aan zichzelf overlaat, dan blijven niet hun oren, ogen en harten, tot een rechte oefening omtrent God en Goddelijke

dingen geheel onbekwaam en daar vlak tegen aangekant. Maar de zondaars zelf maken door hun moedwillige snoodheid, hun zielsvermogens nog hoe langer hoe onbruikbaar en onbekwamer voor alles, wat Goddelijk en geestelijk is, en wijken aldus hoe langer hoe verder van God af, dat dan de gewisse en zekere weg is tot hun eeuwig en allerrampzaligst verderf. Zo was het hier met het Joodse volk gelegen, waarvan de Heiland getuigt: *dat hun hart was dik geworden, en zij met hun oren zwaarlijk hadden gehoord, en zij hun ogen hadden toegedaan, opdat zij niet te eniger tijd met de ogen zouden zien en met de oren horen, noch met de harten verstaan, en zich bekeren, en Ik hen geneze.*

Het hart dan van het Joodse volk was dik geworden. Eigenlijk staat er in de grondtekst *dat hun hart vet gemaakt* of *vet geworden* was, gelijk het ook zo bij de profeet Jesaja voorkomt, *maakt het hart dezes volks vet*. Dergelijke spreekwijs komt ons ook voor Psalm 119: 70, waar van de goddelozen getuigd wordt, *dat hun hart vet is als smeer*. Deze spreekwijs wordt van het natuurlijke ontleend. Nu, is het zo in het natuurlijke, althans het wordt zo gezegd en geloofd, dat, als het hart in het lichaam des mensen te zeer met vet bezet en bewassen is, zulks een groot ongemak in de werking ervan veroorzaakt, omdat het daardoor trager, vadsig, loom en onbuigzamer is tot zijn nodige beweging, om het bloed te ontvangen en weer uit te geven. Althans dit is zeker, en dit leert ons de dagelijkse ondervinding, dat die lichamen en hun uit- of inwendige delen, die met al te grote vettigheid bezet zijn, even daardoor lomer, trager, ongevoeliger en gebrekkiger in hun werkingen zijn.

Wanneer wij dit nu in het geestelijke komen over te brengen, dan wordt door het dik en vet worden van het hart eigenlijk niets anders betekend en afgebeeld als een zeer droevige en beklagelijke ongestalte in het gemoed, of de zielen van de zondaren en goddelozen, waardoor beide hun verstand en wil geheel onbekwaam en onbruikbaar worden, in hun werkingen omtrent God en Goddelijke zaken.

Het verstand wordt bezet met een dikheid, stijfheid, plompheid, loomheid en traagheid, zodat het geheel onvatbaar is voor al wat Goddelijk en geestelijk is en daar niets recht van kan begrijpen of verstaan, of enige indrukken ontvangen. De wil wordt ook bezet met een dikheid, vadsigheid, loomheid en onbuigzaamheid, en wordt daardoor zodanig verstokt en verhard, dat hij voor God en Goddelijke zaken helemaal ongevoelig blijft en daartoe niet kan worden geneigd en overgebogen, om die enigszins te begeren, te omhelzen en te beminnen.

Ziet, zo betekent het dik of vet worden van het hart dan niet anders dan een zware, ja gehele verdoving, verstomping en verduistering van het verstand en een verharding, verstoktheid en onbuigzaamheid van de wil, en is een zeer droevige en jammerlijke verderving van de gehele ziel of het gemoed van de mens; een staat, geliefden! die ten alleruiterste ongelukkig en rampzalig is. Want als het verstand van de ziel aldus is dik geworden en met het vet en smeer van vleselijke onkunde en duisterheid, geheel als bezet en toegegroeid is, als de wil ook zo geheel dik en onhandelbaar, onbuigzaam en stijf is geworden, dan is er aan zulk een mens niets te doen, dan kan hij met zijn verstand niets van God en geestelijke dingen recht verstaan of begrijpen, noch met zijn wil omhelzen en begeren. Maar hij blijft tot het een en ander geheel onbekwaam en wordt zelfs nog hoe langer hoe onbekwamer, omdat het hart door de tijd nog al meer en meer toegroeit en dikker en vetter wordt.

Nu, zo was het, in deze tijd met het Joodse volk gelegen. Zij hadden zich zodanig gemest en opgevuld met de aardse dingen, met de zonde en de goddeloosheid, dat hun hart nu geheel dik en als met smeer en vettigheid toegegroeid was geworden; hun

verstand was reeds ten enenmaal plomp en onbekwaam voor al wat Goddelijk en geestelijk was, en met een kracht van duisterheid, vleselijkheid en allerdiepste onwetendheid geheel bezet en toegesloten. Hun wil was niet minder ten enenmaal dik, stijf, verstokt en onbuigzaam geworden, omdat het zich tot niets dat Goddelijk en geestelijk was meer kon neigen, en zo was het hart van dit Joodse volk dan nu geheel verdorven geworden in een allerhoogste graad en trap van geestelijke verderving. Ziedaar, dat wil de Zaligmaker te kennen geven, als Hij zegt: *het hart van dit volk is dik geworden.*

- (1) Let wel, de Heere zegt *dat het hart van dit volk zo dik of vet was geworden*, waarmee Hij dan te kennen geeft, dat bij hier zozeer zijn ogen niet heeft op de natuurlijke verdorvenheid, dikheid en vetheid en het hart van het Joodse volk door de zonde, als wel op de aanwas en toeneming van dit kwaad, door verzuim, onachtzaamheid, boosheid en gedurige gewoonte van zondigen. Want, gelijk het met al kwaden, zonder onderscheid, gelegen is, zo is het ook gelegen met de natuurlijke verdorvenheid van de mens en de zondige ongesteldheid van zijn hart; als die niet intijds worden tegengegaan en weggenomen, zo nemen zij uit zichzelf dagelijks meer en meer toe, en worden hoe langer hoe zwaarder en ongeneeslijke kwalen. Want aangaande het verstand van de mens dit is wel van nature, door de zonde, met een zeer grote vetheid en dikte van duisterheid en vleselijkheid bezet. Maar, omdat die duisterheid en vleselijkheid van het verstand, als God de zondaar aan zichzelf overlaat, niet de allerminste tegenstand, maar integendeel gedurig voedsel in de zonden vinden, zo nemen die hoe langer hoe meer toe door de tijd, en het verstand wordt hoe langer hoe dikker, stomper en ongevoeliger en met de dikte van vlees en duisternis bezet.
- (2) Niet anders is het ook gelegen met de wil van de mens. Die wordt door de kracht en gewoonte van zondigen, als God de zondaar aan zichzelf overgeeft, ook hoe langer hoe dikker, stijver, verstokter en onbuigzamer. Die wil, door de draf van de zonde dagelijks gemest wordende, wordt, naar de wijze van de zwijn, hoe langer hoe vetter, lomer, trager, vadsiger en ongevoeliger, zodat, God zijn hand van de zondaar geheel aftrekkende, de dikheid van zijn hart nu gewis dodelijk en heel ongeneeslijk is. Waaruit dan nu duidelijk blijkt, toehoorders! dat, hoe langer een zondaar onbekeerd blijft, hoe rampzaliger zijn staat wordt, omdat de dikte van zijn geestelijke blindheid en verstoktheid elke dag meer aanwast en toeneemt, en eindelijk, door de Goddelijke verlatenheid, helemaal en voor eeuwig ongeneeslijk wordt. O dat dit door de mensen, die nog onbekeerd zijn, eens recht mocht gehoord, opgemerkt en in acht genomen worden.

Nu, zoals wij zo-even gezien hebben, was het op deze tijd gelegen met het Joodse volk, of met het algemene gros ervan. Het hart van dit volk was nu vet en dik geworden en door een langdurige bemesting met de vuile draf van zonde en aardsgezindheid zodanig bewassen en toegegroeid geworden, dat beide, verstand en wil, voor God en Goddelijke zaken ten enenmaal en in de uiterste graad onbekwaam en onbruikbaar waren, zodat er niets meer aan hen te doen viel, als hen voortaan aan zichzelf over te laten en hen in de wegen en raadsragen van hun dik hart te laten wandelen. Zo dan terecht getuigt de Zaligmaker van het Joodse volk, dat hun hart was dik geworden, door de langdurigheid namelijk van zondigen, door moedwillige onachtzaamheid, blindheid, zorgeloosheid en versmading van Gods woord en vermaningen.

Want, dat het Joodse volk door deze weg tot die dikheid en vastheid van hart gekomen was, blijkt uit hetgeen de Heiland hier nu verder van hen laat volgen, getuigende, *dat zij met de oren zwaar gehoord hadden.*

Uw aandacht bemerkt gemakkelijk, dat onze tijd reeds te ver verlopen is om deze woorden mede tegenwoordig te verklaren en te verhandelen, hierom willen wij dat uitstellen voor een volgende keer, als het de Heere behaagt, en de stof nu hier bij laten berusten, om van het verhandelde nog een weinig nader gebruik, onder des Heeren genadige zegen, te maken voor onszelf.

Merkt dan hier nu op, mijn toehoorders! en geeft acht op de rechtvaardigheid van God omtrent de zondaren en goddelozen, hoe de Heere in zijn verborgen raad en oordeel toelaat, dat het hart van de zondaren geheel dik en vet wordt en met het smeer van duisterheid, onkunde, verstoktheid en verharding geheel gelijk als komt toe te groeien, waaruit dan niet anders dan een ongeneeslijke kwaal van onbuigzaamheid en onbekeerlijkheid wordt veroorzaakt, die de gewisse voorbode is van de eindeloze rampzaligheid en het verderf van zondaars. O! wat zijn er niet duizend zielen, langs deze weg, voor eeuwig verloren gegaan, en wat gaan er nog niet tegenwoordig duizenden langs die weg verloren. Gelijk er ten opzichte van de lichamelijke kwalen uitwendige tekenen voorkomen, uit welke men van die kwalen en hun toestand kan oordelen, zo is het hier in het geestelijke ook gelegen.

Er zijn duidelijke tekenen, waaruit men weten en afmeten kan, dat het hart van de mensen is dik en vet geworden, en die tekenen zijn deze:

- als men namelijk bevindt, dat de mensen, niettegenstaande al aangewende middelen tot bekering, nochtans niet verbeterd worden, noch in hun verstand, noch in hun wil;
- als zij ten opzichte van hun verstand, onder al leringen en onderwijzingen, niet komen toe te nemen in geestelijke wijsheid en kennis, maar even duister, blind en onwetende in de verborgenheden van het koninkrijk van God, en van het werk van de zaligheid blijven;
- als zij ten opzichte van de wil, niettegenstaande al de roepingen, aanzoeken en vermaningen van de Heere tot geloof en bekering, nochtans geheel ongevoelig, onbuigzaam, stijf en zonder indrukken blijven; als er zich aan al kanten niet dan verstoktheid en verharding van het hart aan hen vertoont;
- als een algemene vadsigheid, luiheid, loomheid, traagheid, ijverloosheid en een Geest van een diepe slaap de gemoederen van de mensen heeft bevangen, zodat zij, niettegenstaande allerhande zachte en harde middelen van bekering, die er vanwege de Heere worden aangewend, nochtans, omtrent hun eeuwige zaligheid en behoudenis, stil, gerust, onverschillig en onbekommerd blijven leven en zich zorgeloos in de zonden en in de wereld blijven ophouden en vermaken;
- en als dit alles zulk een lang tijd duurt, zonder enige wezenlijke verandering, en zulk een gestaltelijke hoedanigheid meester wordt van de gemoederen van de mensen, dat dit alles zich zo naar buiten komt te vertonen en te openbaren, is dat een duidelijk kenmerk, en een gewis teken dat het hart van zo'n volk reeds waarlijk dik en vet geworden is; en, komt er niet een spoedige boetvaardigheid en bekering te volgen, het is een teken dat God de Heere Zijn hand reeds van zo'n volk of zo'n gemeente heeft beginnen of te trekken en hen geheel aan zichzelf over te laten, zodat er niet anders dan het eeuwig verderf van zo'n volk te wachten is.

Komen wij nu het oog eens te slaan op het volk en de gemeente hier ter plaatse. O wie van onze ziet niet, wanneer Hij licht om te zien van de Heere ontvangen heeft, dat al deze aangehaalde droevige tekens alhier, onder ons reeds waarlijk worden gevonden.

Wij hebben in onze vorige predikatie en bij andere gelegenheid uw aandacht vertoond en voorgehouden, wat al krachtige en ernstige bekeringsmiddelen de Heere van tijd tot tijd aan deze plaats en de inwoners ervan heeft gebruikt. Maar hoe weinig vrucht er tot nog toe van is gezien geworden, en waarlijk, waar hoort men hier toch van wezenlijke overtuiging en bekering onder de mensen? Waar worden er hier onder ons mensen aan zichzelf ontdekt? Waar vindt en hoort men hier een heilig treuren en wenen onder het volk over de zonden, een verlegen uitzien, een rusteloos zoeken naar zaligheid en behoudenis bij God in Christus? Wordt hier op de fluit van het liefelijke en zielzaligende Evangelie gespeeld, waar wordt er van geestelijke vrolijkheid en blijdschap in de Heere onder ons gedanst en opgesprongen? Worden hier droevige klaagliederen gezongen over des mensen rampzaligheid door de zonde en de algemene droevige onbekeerlijkheid van het volk. O waar wordt er hier geweend en recht belang in genomen? Blijft niet meestal het volk in geruste stilheid, zorgeloosheid en onbekommerdheid leven, en dat, of onder een schandelijk verzuim van de aangewend wordende middelen van de genade, waaraan zich velen schuldig maken, of onder een sleurachtig waarnemen ervan, uiterlijk en met berusting in die uiterlijke waarneming van de middelen; en omdat de toestand van deze gemeente reeds van langdurige tijd zo geweest is, zo is zulks een duidelijk teken, dat waarlijk ook het hart van dit volks reeds is vet en dik geworden. Och of wij de plagen en de kwalen van onze gemeente en van de zielen der mensen niet behoeften openbaar te maken en openlijk uit te roepen.

Maar wij moeten het doen, de nood is ons als gezanten en Dienaren van God en Christus Zijn Zoon opgelegd, en wij wensen liever de Heere en zijn bevel en last te mogen gehoorzamen, als door een ontrouwe, een stomme hond te zijn, meerder achting, gunst en liefde bij de wereld te gewinnen. Gelijk de grote Leraar Christus Jezus de gunst en achting van het Joodse volk niet zocht. Maar openlijk van hen getuigde dat het hart van dit volks is dik geworden, zo moeten wij hier ook, in navolging van de Heiland.

Och Hij geve er ons toch al nodige genade toe, van onze gemeente, wat ver het grootste gedeelte daarvan aanbelangt, openlijk getuigen en uitroepen, dat het hart van dit volks ook is dik en vet geworden. Ja, toehoorders! dit is de ware reden, dat zoveel aangewende genade en bekeringsmiddelen hier tot nog toe zo weinig vrucht onder ons gedaan hebben, omdat de harten van de mensen, gemest door een langdurige gewoonte van zondigen, van zorgeloosheid, onachtzaamheid en aardsgezindheid, nu heel dik en vet zijn geworden, en met het smeer van lauwheid, loomheid, vadsigheid en traagheid ten enenmaal bewassen zijn.

Het verstand van de mensen is van lange tijd met een dikte van vleselijkheid, duisterheid en rampzalige onwetendheid, gelijk als toegegroeid, zodat het van alles, dat er gepredikt, geleerd, vermaand, bestraft en bedreigd wordt, uit en volgens het woord van de Heere, geen wezenlijke indrukken meer kan ontvangen.

De wil is zodanig bezet en bewassen met een dikke korst van verstoktheid, onbuigzaamheid en ongevoeligheid, dat die door niets kan aangedaan of bewogen worden, om zich tot God en Goddelijke zaken te neigen. Daaruit komt al die vleselijke gerustheid, zorgeloosheid, loomheid en sluimerzucht, die er onder de mensen alhier van zolang tijd gevonden worden, waardoor zij zich wel in geen openbare ergerlijke zonden en goddeloosheden te buiten gaan. Maar nochtans stil en gerust, buiten God en Zijn gemeenschap, in de zonde blijven leven, menende dat het genoeg is, om zalig en behouden te worden, zo ze zijn als ze zijn.

Och, mijn toehoorders! mochten er nog onder ons gevonden worden, die deze dingen eens recht mochten ter hart nemen, en over hun eigen en hunnes volks droevige rampzaligheid recht bewogen worden! want wat staat er toch anders te wachten voor ons, als dat God de Heere, zo Hij het niet reeds omtrent velen gedaan mocht hebben, in zijn rechtvaardigen toorn, een jammerlijk en vreselijk oordeel over deze plaats en gemeente zal brengen, door van hen te wijken met zijn Geest, door zijn hand van hen of te trekken, de middelen van bekering, die nu nog zo menigvuldig zijn, en zijn kandelaar van hen af te weren, en dit volk helemaal aan zichzelf en aan hun dik toegegroeid en onbekeerlijk hart over te geven, zodat er in al eeuwigheid geen bekering of genezing aan hen meer wezen zal.

Dit vreselijk en rampzalig oordeel van God hebben wij al te samen, en elk van ons in het bijzonder, te verwachten, dat gewis over ons komen zal, en mogelijk haastiger, als wij wel denken, indien wij langer zo stijf en zorgeloos, zo dik, vet en verstokt van hart blijven leven, en ons aan onze rampzalige staat en de ware genezing ervan bij Christus en onder zijn vleugelen niet meer, als wij tot nog toe gedaan hebben, laten gelegen liggen; en daarom, o mensen! wie of welke u ook bent en mag zijn, jongen of ouden, geeft toch acht op de stemmen en de vermaningen van de Heere, die nu nog aan u tot uw zaligheid en behoudenis te koste gelegd worden.

Och! ontwaakt toch, uit uw zolangdurige geruste en zorgeloze zondeslaap, en neemt toch eens een wezenlijk en waarachtig belang in de eeuwige behoudenis van uw zielen. O, dikhartige zondaars! stijve van oren en van hart! hoort en verstaat toch, terwijl de Heere nog roept, en u nog verstaan en horen mag: ziet en bekent toch zelf, dat u tot nog toe een volk geweest bent, dik van hart, donker van verstand en verstokt en onbuigzaam van gemoed: geloof en bekent toch uw hardnekkigheid, zorgeloosheid en onbekeerlijkheid, belijdt toch eens voor God en mensen en verbergt het niet langer. Maar roept uit, dat u tot op deze dag al samen bent geweest en nog bent onbesneden van oren en van hart, die de Heilige Geest van God altoos hebt weerstaan, gelijk uw vadersen zo ook gij. Zegent en vleit toch uzelf niet langer met gedachten van uw goedheid, deugdzaamheid, en dat u tot nog toe uw best gedaan hebt om zalig te worden. Maar belijdt veeleer en roept openlijk uit, dat u tot nog toe gerust en verstijfd hebt gelegen op de droesem van uw ongerechtigheid, en dat ge uzelf met de draf van de zonde, aards- en wereldsgezindheid hebt gevoed en gemest, als in een dag van de slachting. O, laat u door Gods woord en Geest, door Zijn licht en genade in en uit Christus toch van uw snoodheid en gruwelijkheid meer overtuigen. Wordt toch wakker, zorgeloze en slapende zondaren! eer de eeuwige slaap en de tweede dood u als een schuldeiser zullen komen overvallen. Neemt een waarachtig belang in uw jammerlijke rampzaligheid en in uw eeuwige behoudenis, in en bij de grote en enige Zaligmaker Christus Jezus. Wendt en begeeft u tot Hem. Roept tot Hem en houdt aan in vurige smekingen en gebeden, om toch recht door Zijn Geest aan uzelf ontdekt en onder Zijn vleugelen genezen te mogen worden.

Wacht er toch niet langer mee, mijn vrienden! want met al uw gedurig uitstellen zal er nooit iets van komen. Maar uw harten zullen dagelijks dikker en vetter worden, en eindelijk in blindheid en verstoktheid zodanig toegroeien, dat, God Zijn hand van u aftrekkende, er in eeuwigheid geen helpen of genezen aan zijn zal.

De Heere God drukke onze vermaningen en het gewicht van de zaak met kracht, als het Hem behaagt, op van ons aller zielen! Amen!

Gepredikt te Rijnsaterwoude 25 november 1736 en te Kralingen 21 juni 1750.

17. Het droevig oordeel en geestelijke blindheid van het volk. II

Want het hart dezes volks is dik geworden, en zij hebben met de oren zwaarlijk gehoord, en hun ogen hebben zij toegedaan, opdat zij niet te eniger tijd met de ogen zouden zien en met de oren horen, en met de harten verstaan, en zich bekeren, en ik hen genezen. Matthéüs 13: 15

Het was op verleden dag des Heeren, wanneer wij voor uw aandacht een gedeelte van dit ons tekstvers hebben verklaard en verhandeld, zijnde die woorden, want het hart van dit volk is dik geworden. Toen zagen wij, hoe de Zaligmaker hier aan Zijn discipelen vertoonde het zware en rampzalige oordeel van geestelijke blindheid, verstoktheid en onbekeerlijkheid, dat, volgens het profetisch woord, in Gods rechtvaardige toorn nu was gekomen over het Joodse volk.

Wij verklaarden uw aandacht wat het is, wanneer het hart van de zondaren is dik of vet geworden, hoe dat daarin bestaat, dat het verstand van de ziel dan geheel en ten enenmaal gelijk als toegegroeid, bezet en bewassen is met de dikte van vleselijke duisterheid en allerdiepste onwetendheid, en dat de wil ook geheel dichtgegroeid en vet geworden is van een zware verstoktheid, onbuigzaamheid en onbeweeglijkheid, omdat zulke harten dan helemaal en in de uiterste graad verblind, verhard en zonder indrukken zijn, en er niets tot bekering aan dezelve meer te doen is, aangezien het verstand niets van God en Goddelijke zaken kan begrijpen, en de wil zich nergens voor kan buigen. Wij zagen, welk een alledroevigste en beklagelijkste ongestalte dit was in de zondaren en goddelozen, en hoe zij daartoe komen te geraken door een moedwillige onachtzaamheid, gekantheid tegen God en zijn weg, en door een langdurige mesting van hun zielen met de vuile draf van zonde, aardsgezindheid en vleselijke zorgeloosheid, dit alles hebben wij de vorige keer zo breedvoerig beschouwd. O! mochten wij het door de genade van de Heere maar recht beschouwd hebben.

Nu schiet er nog een groot gedeelte van onze tekst over, dat wij tegenwoordig, onder de genadige zegen en bijstand van de Heere, ook wat nader zouden begeren voor uw aandacht open te leggen, en dan vervolgens voor onszelf tot ons gebruik over te nemen.

II. Dit verdere van onze tekst bestaat hierin: hoe namelijk het hart van het Joodse volks volgens het getuigenis van de Heilands en de voorzegging van Jesaja niet alleen aldus was dik geworden. *Maar hoe zij deze dikheid van het hart, dit rampzalig oordeel, zichzelf hadden verwekt en op de hals gehaald, omdat zij met hun oren zwaar gehoord hadden, en hoe door die weg nu veroorzaakt was geworden dat zij noch met hun ogen zien, noch met hun oren horen kunnen, en hoe deze droevige staat hun nu geheel sloot buiten de genade van de bekering en buiten de zaligheid en genezing van de Heiland.*

Wij zullen deze dingen dan nu maar kort, volgens de verdeling, die wij tevoren van deze tekst gemaakt hebben, voor uw aandacht trachten te verklaren, wensende dat wij van de Heere het nodige licht daartoe zullen mogen ontvangen.

Het eerste middel dan, waardoor het Joodse volk in de tijd van de Heiland heel dik en vet van hart geworden was, bestond hierin, *dat zij met de oren zwaar hadden gehoord*. Wat dit voor een gebrek in het lichamelijke is, weten wij. Iemand hoort zwaar met zijn oren; wanneer hij, door zwakheid en gebrek van goed gehoor, hetgeen tot hem gesproken wordt, niet kan horen of verstaan. Maar min of meer doof of hardhorend is, of wanneer Hij zijn oren van iemands rede komt te onttrekken, door moedwillige onachtzaamheid en gekantheid van het gemoed, niet willende hetgeen dat tot hem gesproken wordt aanhoren en zijn aandacht daaraan lenen. Het eerste is een noodzakelijke, het andere een moedwillige doofheid. Het een is een toevallig gebrek van de mens, het ander is zijn moedwillige schuld. Maar het is klaar, dat wij de dingen hier niet lichamenlijk, maar geestelijk verstaan moeten.

Wij hebben in onze vorige verhandeling reeds gezien, dat de oren hier genomen worden en voorkomen om te betekenen de aandacht en gehoorzaamheid van het gemoed van de mens tot God en Goddelijke zaken, om die recht te horen, daar nauwkeurig acht op te slaan, en die recht te verstaan en te begrijpen. Er wordt dan voorondersteld, dat er in het geestelijke tot de mens wordt gesproken, en dat dezelve moet hebben oren om datgene, dat er tot hem gesproken wordt, met aandacht en toegenegenheid van het gemoed, tot zijn zaligheid, te horen en recht te verstaan en te begrijpen.

Nu, dat is ook zo, God spreekt in Zijn woord en door middel van deszelfs bediening, tot al mensen, hun lerende en wijzende de weg, die zij tot hun zaligheid en eeuwige behoudenis hebben in te slaan, en hun met ernst daartoe vermanende. Om dat woord van God nu recht te horen, moet er in de ziel of het gemoed van de mens, door de kracht en genade van de Heilige Geest, een toegenegen en heilige aandacht verwekt worden. Zijn oren moeten door de Heere zelf geopend worden, zodat Hij recht acht op dat woord kan geven en er recht en behoorlijk werkzaam door gemaakt worden, om zijn zaligheid bij God in Christus door het geloof te zoeken. Dit wordt in de Heilige Schrift genoemd *een horen en een neigen van de oren*, gelijk als in Psalm 45: 11, *hoort o dochter en ziet, en neigt uw oren: en vergeet uw volk, en uw vaders huis*.

Maar, wanneer zulk een toegekeerde aandacht van het hart, zulk een overgebogen wilsneiging van de ziel, om het woord van de Heere recht te horen en te verstaan, nu in de mensen niet wordt gevonden, maar zij daarvan verstoken zijn, dan worden de mensen gezegd in het geestelijke doof te zijn, met de oren niet te horen, en zwaar te horen. Gelijk ons zodanige spreekwijzen overal ontmoeten. Ja het Woord leert ons zeer duidelijk en overvloedig, dat alle mensen van nature in de staat van de zonde, en voordat zij bekeerd en wedergeboren worden, geheel en ten enenmaal doof zijn naar de ziel en van al recht heilige en geestelijke aandacht en toegekeerdheid van het gemoed, na en tot God en Goddelijke zaken, geheel ontbloot en verstoken zijn. Zodat, hoe klaar, hoe luid en hoe ernstig God in Zijn woord en door zijn bediening ook tot hen spreekt, om hen tot geloof en bekering te bewegen, zij nochtans geheel bezwaarlijk horen, ja helemaal niet horen, omdat zij daar, door de zonde, beide geheel onmachtig en geheel onwillig toe zijn. Immers zo lezen wij het gehele woord door van een niet horen van de zondaren en onbekeerden, van geestelijke doven en van onbesneden oren. Overal vinden wij gewag gemaakt van de zondaren, dat zij hun oren stoppen, dat zij hun oren afwenden en die bezwaren. Al welke spreekwijze, gelijk ook

die van het openen van de oren en het besnijden ervan, hetgeen in de wedergeboorte en bekering geschiedt, ons daarheen leiden dat al mensen van nature met een geestelijke doofheid van het hart bezet zijn, dat is, met een gehele onbekwaamheid en ongesteldheid van het gemoed, om Gods woord, dat tot hen gesproken wordt, recht te kennen of te willen horen en daar tot hun zaligheid acht op te geven. Alle mensen zijn, voordat zij wedergeboren zijn, en tot Christus gebracht, om onder Zijn vleugelen genezen te worden, geheel onbesneden van oren en van hart volgens Hand. 7: 5, die wel oren hebben, dat is natuurlijke vermogenskrachten van de ziel om te kunnen horen. Maar die nochtans niet horen, dat is niet recht en geestelijk, gelijk het woord van de Heere tot zaligheid moet gehoord worden.

Dit is een zeer droevige en jammerlijke ongestalte van de mens, toehoorders, waarvan wij zeer breedvoerig zouden kunnen handelen. Maar dit is thans ons oogmerk niet, kort merken wij er nu maar over aan, dat zodanig een geestelijke doofheid, zulk een zwaar horen met de oren, de zondaar geheel en al onmachtig maakt om iets van God en Goddelijke zaken tot zaligheid te kunnen horen, verstaan, geloven of gehoorzamen. Alles wat de Heere van zijn zijde hier ook doet en aanwendt, om de zondaar tot geloof en bekering te bewegen, het is alles geheel vruchteloos, en zo als men zegt, aan een dovemans deur geklopt, want de zondaar kan, of wil naar God niet horen. Het is hier hetzelfde als met een dove in natuurlijke, die van al gehoor geheel beroofd is, welke moeite men ook aanwendt om duidelijk en onderscheidenlijk tot hem te spreken, ja hem de zaken zo luid als mogelijk is toe te roepen. Hij kan nochtans niets, van alles wat men hem voorstelt, horen; dienvolgens kan hij ook niets van alles, wat men hem voorstelt, verstaan en begrijpen, en het niet kunnende verstaan, zo kan hij het ook niet aannemen of geloven. Hij kan er niet van aangedaan of bewogen worden. Maar hij blijft voor alles wat hem voorgesteld wordt geheel zonder indrukken, onkundig en ongevoelig.

Evenzo is het hier in het geestelijke ook. De zondaar, hebbende door de zonde zijn gehoor en aandacht omtrent God en Goddelijke zaken geheel verloren en zijnde door zijn vleselijke en verdorven natuur daar geheel onbekwaam en onvatbaar voor, wordt tevergeefs van God de Heere op het ernstige aangezocht, geroepen en alleszins vermaand tot geloof en bekering, omdat hij die taal, die stem van de Heere, niet kan horen of verstaan, en daarom kan Hij ook in het allerminste niet bewogen worden om dezelve te geloven en te gehoorzamen. Maar God moet hier de zondaar eerst Zelf voorkomen, de hand aan hem slaan, hem door het geloof tot Christus brengen, opdat die hem de oren opent en hem onder zijn vleugelen van zijn rampzalige doofheid geneest, of de zondaar blijft in al eeuwigheid voor het horen van Gods woord en stem onbekwaam en geheel onbuigzaam, verstokt en zonder indrukken. Ziet, op zodanig een wijze is het van nature met al zondaren gelegen. Zo doof, zo hardhorend zijn alle mensen door de zonde geworden, niet een enige uitgezonderd, en daarom moet er in de wedergeboorte en bekering een krachtdadige besnijdenis en opening van Christus, door zijn geest, aan de oren van de uitverkorenen geschieden, zullen zij ooit recht geestelijk kunnen horen en verstaan.

Doch, als wij de Heiland hier van het Joodse volk horen getuigen, *dat zij met de oren zwaar gehoord hadden*, heeft Hij hier zozeer eenvoudig het oog niet op deze algemene natuurlijke doofheid, waarin de zonde al mensen, en dus ook het gehele Joodse volk, gebracht heeft. Maar de Heiland ziet hier bijzonder op de verzwarende omstandigheden van deze geestelijke doofheid van het Joodse volks, die vanwege hun moedwillige boosheid, hardnekkigheid, onachtzaamheid, en verzuim van al genade en

bekeringsmiddelen, nu in een zeer hoge trap, als een zwaar oordeel van God, over haar gekomen was, gelijk wij dat nu nog een weinig nader zullen beschouwen.

Horende de grote Heiland en Zaligmaker Jezus hier getuigen, *dat het Joodse volk met de oren zwaar had gehoord*, moeten wij dit verstaan van een allersnoodste en moedwilligste doofheid van de ziel, die de Joden zichzelf op de hals gehaald hadden door hun snode boosheid, verstoktheid, onachtzaamheid en gekantheid tegen God en Zijn woord en waarheden, en door een schandelijk verzuim zelfs van hun natuurlijke vermogens, die zij nog hadden om te horen. Het is hier, met deze geestelijke doofheid, met dit onvermogen van de ziel, om naar God en Zijn woord te kunnen of te willen horen, hetzelfde gelegen, als met het vet of dik worden van het hart.

Wij zagen, hoe deze rampzalige kwaal door van een zondaar moedwillige boosheid, aardsgezindheid en gewoonte van zondigen, als God de hand van de zondaar aftrekt, hoe langer hoe zwaarder, erger en ongeneeslijke wordt. Maar zo gaat het en niet anders met deze kwaal van geestelijke doofheid of zwaar met de oren te horen. Ook als God de zondaar in Zijn rechtvaardig oordeel om zijn moedwillige snoodheid en onbekeerlijkheid op zichzelf laat en hem in de wegen zijns harten laat wandelen, dan maakt de zondaar zijn geestelijke doofheid en onmacht, om God en Zijn woord te kunnen horen, zelf hoe langer hoe zwaarder, groter en ongeneeslijke, en dat door deze wegen en middelen.

1. Door moedwillige onachtzaamheid, zorgeloosheid en verzuim van de genademiddelen, die God hem tot zijn bekering geeft, niet willende met al ernst en naarstigheid die genademiddelen gebruiken, noch op de zaligheid, die hem in Christus wordt aangeboden, acht geven, of daar enig het minste belang in nemen.
2. Door moedwillige boosheid, verstoktheid en gekantheid tegen God, tegen Zijn Woord, weg en Dienaren, als de zondaar zich tegen die al hardnekkig blijft aankanten, en naar geen roepingen, vermaningen, onderwijzingen, bestraffingen en bedreigingen van God wil horen. Maar die allen te samen moedwillig en vrijwillig van de hand wijst, verachtelijk tegengaat en verwerpt.
3. Door zich geheel over te geven aan de zonde, aan de aards- of wereldgezindheid aan zijn vleselijke begeerlijkheden en de verkeerde vooroordelen van God en Zijn weg, waarmee het gemoed van al zondaren ten enenmaal bezet is.
4. Eindelijk, door zijn oren geheel voor God en Zijn woord toe te stoppen en dezelve te openen voor de Satan en zijn snode leugenleringen, door het oor van al waarheid af te wenden en het te lenen aan al valsheid, leugen en bedrog.

Ziedaar, geliefden! langs zulk een weg verzwaard een onbekeerd zondaar zijn geestelijke doofheid op een moedwillige en vrijwillige wijze, en maakt, door Gods rechtvaardige verlaten, zijn kwalen ten laatste heel en geheel ongeneeslijk. Leest maar het woord, gij, die u van deze waarheid wilt laten overreden, dikwerf zult u daar van zulk een moedwillige doofheid en hardhorendheid van de zondaren vinden gewag gemaakt. Leest maar eens tot bewijs deze twee of drie plaatsen, als: Psalm 58: 5, daar de onbekeerde zondaars en goddelozen worden vergeleken *bij een dove adder, die haar oren toestopt, opdat zij niet hoort naar de stem van de belezer*. En Spreuk. 28: 19, worden ons de zondaars beschreven, *als die hun oren afwenden van de wet te horen, welker gebed daarom ook een gruwel voor de Heere is*. Zacharias gewaagt, hoofdstuk 7: 11, 12, van zonderen, die weigerden op te merken, *die hun oren verzwaardden, opdat zij niet hoorden, die hun hart maakten als een diamant, opdat zij niet hoorde naar de wet en de woorden, die de Heere der heirscharen zond in Zijn Geest, door de dienst van de vorige profeten, waaruit ontstaan is een grote toorn van*

de Heere der heirscharen. En zodanige plaatsen en getuigenissen komen ons menigvuldig voor in het Woord, waaruit dan nu duidelijk blijkt, dat een onbekeerd zondaar, ofschoon hij door de zonde geheel onmachtig is, naar God en Zijn vermaningen recht te kunnen horen, evenwel deze zijn geestelijke doofheid door zijn moedwillige schuld nog in grote mate verzwaaard, en al middelen van genezing bij God in Christus geheel en tot de einde toe blijft verwerpen, waaruit dan niet anders dan een zeer grote toorn van de Heere kan voortkomen, die noodzakelijk het eeuwig verderf en de rampzaligheid van de zondaar naar zich sleept.

Nu op die wijze, zoals wij daar gezien hebben, was het met het Joodse volk, waarvan de Heiland hier spreekt, ook gelegen, van hen getuigende, *dat zij met de oren zwaar gehoord hadden.* Dat moet niet genomen of verstaan worden eenvoudig van de algemene natuurlijke doofheid door de zonde. Maar van de vergroting en verzwaring ervan, door de moedwillige schuld en snoodheid van de Joden, waardoor zij, met verwerping van al middelen van genezing, al wegen tot aanwas en verzwaring van hun geestelijke doofheid hadden ingeslagen, geen onderzoek doende op het Woord, geen acht slaande op zichzelf, noch op haar eeuwige zaligheid. Maar zich geheel begevende tot de leugen, tot de zonde, zorgeloosheid en aardsgezindheid, en zich vijandelijk kantende tegen al de leringen, vermaningen, bestraffingen en bedreigingen van de Heere, daar niet naar willende horen of haar aandacht naar neigen. Op zulk een wijze had het verstokte en onbuigzame volk al lange tijd geleefd. Hoort, hoe de Heere al vroeg in oude tijden over hen geklaagd had, Jeremia 7: 25-28. *Van dien dag af, dat uw vaders uit Egypteland zijn uitgegaan, tot op dezen dag, zo heb Ik tot u gezonden al Mijn knechten, de profeten, dagelijks vroeg op zijnde en zendende. Maar zij hebben naar Mij niet gehoord, noch hun oren geneigd; maar zij hebben hun nek verhard, zij hebben het erger gemaakt dan hun vaders. Ook zult gij al deze woorden tot hen spreken. Maar zij zullen naar u niet horen: gij zult wel tot hen roepen. Maar zij zullen u niet antwoorden. Daarom zegt tot hen: dit is het volk, dat naar de stem des Heeren Zijn Gods niet hoort, en de tucht niet aanneemt; de waarheid is ondergegaan, en uitgeroeid van hun mond.*

Zie, zo zwaar en hardhorend was de Joodse natie van het begin af aan geweest, en zo was dezelve nu nog, omdat de Heiland dan nu niets vruchtbaars tot genezing van zulk een volk doen kon, omdat zij toch naar hem en Zijn leer, niet wilden horen. Maar er hun oren als onbuigzame adders voor toestopten, waarom Hij hen dan nu in Zijn rechtvaardige toorn en oordeel ook geheel aan zichzelf overgaf, en de verborgenheden van Zijn koninkrijk niet meer duidelijk en eenvoudig. Maar duister en bedekt door parabelen en gelijkenissen, aan hen voorstelde, opdat zij dezelve niet zouden kunnen horen of verstaan, en er zo te eniger tijd nog eens door bekeerd mochten worden. Ziedaar, dit wil de Heere en Zaligmaker nu hiermee eigenlijk te kennen geven, als Hij van het Joodse volk getuigt dat zij met de oren zwaar gehoord hadden.

Daarop gaat Hij nu verder over, hebbende ons twee zeer zware en dodelijke kwalen van dat volk vertoond, te weten, de dikheid van hun harten en hun moedwillige doofheid; nu laat Hij daar nog een derde kwaal van dat rampzalige volk op volgen, die met de twee vorige een allernauwste overeenkomst heeft, *zijnde hun moedwillige blindheid, waardoor zij hun ogen geheel hadden toegesloten.*

Laat ons nu van alles, wat wij heden gehoord hebben, nog weer onder de genadige zegen van de Heere, enig gebruik trachten te maken voor onszelf. Wij hebben in onze

vorige predikatie gezien, hoe een grote gelijkheid er was tussen het Joodse volk, in de dagen van de Zaligmaker, en tussen de mensen of het volk alhier in onze dagen, hoe het ook van verre weg het grootste gedeelte van onze uiterlijke mondbelijders moet getuigd worden; dat het hart van dit volks dik is geworden. Maar was er een zo nauwe overeenkomst tussen de onbekeerde mensen onder ons en tussen de Joden omtrent het hart, niet minder is ook de overeenkomst omtrent de oren. Wij mogen en moeten ook met de Zaligmaker van verre weg de meesten onder ons, ja van het gros van deze gemeente getuigen, dat zij tot nog toe met de oren zwaar hebben gehoord. O, wat wordt er niet een onbeschrijfelijke zware doofheid en geestelijke hardhorendheid gevonden onder het volk van deze plaats. Waar zijn ze hier, die recht kunnen horen en verstaan. Laten wij maar eens kort u de toestand van de mensen alhier voorhouden. In het algemeen leven al mensen hier nog onbekeerd, zonder van hun jammerlijke en allerrampzaligste staat te kunnen of te willen horen. De geestelijke doofheid is hier onder ons zo groot, dat het van degenen, die het zien, niet genoeg kan uitgeroepen worden, wat de Heere hier ook in Zijn woord, en door de bediening ervan, tot de mensen luid roept en predikt, dat zij toch mochten bekeerd, veranderd en wedergeboren worden uit water en geest, dat zij daartoe tot Christus moeten gaan, in Zijn Naam geloven, en zo met God in het verbond komen, dat zij dit geen ogenblik langer moeten uitstellen, opdat de toorn Gods anders op hen, als op onwillige en ongehoorzamen blijft, en zij geheel bloot en openleggen voor een eindeloze allerschrikkelijkste rampzaligheid. Hoe luid ook de Heere Zijn stem, onder ons verheft, hoe krachtig, ernstig en aanhoudend Hij dit alles ook hier gedurig uit Zijn woord laat voorstellen, leren en vermanen, nochtans, wat wordt het niet van zeer weinigen onder ons gehoord. Want,

1. Al diegenen horen het niet, die zelfs de uiterlijke verkondiging en voorstelling van deze Goddelijke waarheden niet eens willen horen, die zich aan het gehoor van het Woord in de predikaties en catechisaties moedwillig onttrekken, en zo nu en dan, welstaanshalve. Maar eens tot het gehoor van het woord opgekomen; die de onderlinge bijeenkomsten onder allerlei schandelijke en ijdele voorwendzelen nalaten, zonder zoveel tijd eens te willen afzonderen, om het woord Gods in het openbaar te komen horen. Gelijk er hier onder ons zeer veel van die snode en goddeloze mensen zijn, die op de dag van de Heere en in de week, als de Heere Zijn woord laat verkondigen, liever hun aardse beroepen willen waarnemen, dan het woord te komen horen; de een heeft dan dit, de andere dat te doen, om tijdelijk gewin, gemak en voordeel. O, gruwelijke boosheid en goddeloosheid! Tonen al zo een niet openlijk, dat zij het woord van de levende God niet willen horen, ofschoon hun er de gelegenheid overvloedig toe wordt aangeboden. Wat is moedwillige doofheid? wat is zijn oren van God of te wenden en die voor Zijn woord toe te sluiten, als het dit niet is?

2. Maar wat diegenen aangaat, die het woord van de Heere nog al uiterlijk, naarstig en gezet komen horen. O! wat zijn ze evenwel, en wat blijven zij niet ten uiterste doof naar de ziel? Wat zijn hun oren niet geheel voor het woord van de Heere toegesloten, zodat zij er niet behoorlijk acht op geven, het niet verstaan, niet geloven, niet aannemen noch gehoorzamen. Maar tevreden zijn met het woord slechts uiterlijk met het gehoor van de oren gehoord te hebben, even alsof zulk een uiterlijk horen genoeg zou Zijn tot zaligheid. Och, mijn toehoorders! wat zijn en blijven de mensen hier niet meest allen geheel onbesneden van oren en van hart. Als er zo gedurig gepredikt wordt van de rampzaligen staat van de mens door de zonden, van de volstreckte noodzakelijkheid van wedergeboorte, geloof, bekering, en van de dierbaarheid,

volheid en algenoegzaamheid van de Heere Jezus. O, wie is er onder ons, die hier recht hoort, opmerkt, verstaat, gelooft en gehoorzaamt; is het niet al voor dove oren, dat dit alles gesproken wordt? Want waar ziet men, dat de mensen in deze dingen belang nemen? Wie wordt er waarlijk door aan zichzelf ontdekt en ernstig bekommerd, verlegen en zoekende gemaakt naar Zijn eeuwige zaligheid en behoudenis bij God in Christus? Een doof mens wordt immers in het minste niet aangedaan of bewogen door de zaken, die hem voorgesteld worden, omdat Hij ze niet kan horen noch verstaan. Maar zo is het hier ook immers in het geestelijke?

Wat en hoe zeer er gedurig wordt gesproken van dood en eeuwigheid, van zaligheid en verdoemenis, van geloof en bekering van God en Christus, wie van ons wordt er recht door aangedaan en bewogen, wie komen al deze dingen in haar gewicht op het hart? Wie neemt er een wezenlijk belang in? Wie wordt er recht werkzaam door? Immers bijna niemand? Laat maar het gedrag en de wandel van de mensen zelf spreken, leven zij niet meest al te samen onbekommerd, gerust, zorgeloos en zonder indrukken in de wereld en in de zonde, even alsof er zaligheid noch verdoemenis, dood noch eeuwigheid te wachten was, en alsof deze dingen ons niet raakten. Ja, hoe verzwaren, veel en verreweg de meeste deze hun geestelijke doofheid niet, door moedwillige ongehoorzaamheid, onachtzaamheid en verzuim van Gods woord naarstig te onderzoeken en de middelen van de bekering te gebruiken, door vleeselijke gerustheid, zelfbedrog, wereldsgezindheid, vijandelijke gekantheid tegen God, tegen Zijn woord, weg en Dienaren, niet willende naar hen horen, hoe zeer en hoe ernstig zij hen ook vanwege de Heere tot aandacht, geloof en bekering vermanen.

Gewis, daar zijn er hier onder ons, wier vijandelijk gemoed tegen God en Zijn waarheid, en tegen ons Zijn dienstknechten maar al te veel, bij al gelegenheid zich ontdekt; die duidelijk genoeg te kennen geven, dat zij naar ons niet willen horen. Maar liever, door leugens van de satan en van hun arglistig hart, willen terzijde afgeleid en bedrogen worden, en liever hun oor lenen aan diegenen, die zeggen dat hun staat zo rampzalig niet is, dat zij maar moed moeten houden, dat het alles wel gaan zal.

Ziet, mijn toehoorders! zo is hier dan genoegzaam een algemene doofheid onder ons, waarvan maar zeer weinigen door de genade van de Heere genezen zijn. Niemand wil van zijn snode zondeschuld, boosheid, verkeerdheid, plichtverzuim en rampzaligheid horen. Maar elk stopt er zijn oren voor toe, als een adder voor de stem van de belezer. Elk vleit nog al zichzelf, dat zijn staat zo kwaad en gevaarlijk niet is. Elk beeldt zichzelf nog al in, dat Hij Zijn best doet, dat er nog hoop voor hem is, langs de weg, daar Hij nu op wandelt, wel terecht te zullen komen. Niemand bijna heeft nog haast om zich te bekeren: *men moet Zijn tijd wachten*, zeggen de mensen even alsof zij van hun lang leven op de wereld ten volle verzekerd waren. God de Heere heeft zolang op ons gewacht, en zou Hij nu aanstonds duidelijk staan om ons te helpen, en wat zulke snode bedriegerijen van de duivel meer zijn, daar Hij de zinnen van de zondaars mee verblindt en hen van de bekering ten leven terug houdt.

O beklaglijke en rampzalige staat. O schrikkelijke doofheid en hardhorendheid, wat zal uw einde zijn, ongelukkige mensen! waar zult u belanden, als de dag van de dood u onverwachts zal overkomen en u als een schuldeiser zal komen overvallen; als u naar de eeuwigheid zult moeten gaan, zonder van uw rampzalige doofheid genezen te zijn, och, om geen duizend werelden zou ik wensen met u te sterven.

Want, ofschoon u onmachtig bent door de zonde, om de stem en het woord van de Heere tot uw zaligheid, zonder de genade van de Heilige Geest in Christus Jezus te kunnen horen, is het nochtans uw plicht, u bent het schuldig te moeten doen, en

daarom denkt vrij, dat u van al die vermaningen, leringen en waarschuwingen, die u vanwege de Heere gedaan zijn, in de dag van het oordeel zult moeten rekenschap geven, of u ze wel recht gelooft, gehoord en gehoorzaamd hebt. Wees verzekerd, u hebt met een heilige en rechtvaardige God te doen, die met u naar waarheid en volgens Zijn woord zal handelen, en die u niet zult kunnen bedriegen, met te zeggen *dat u uw best gedaan hebt*, en welke bedeksels van de schande er meer zijn, daar ge uzelf mee ophoudt. Daarom bidden en smeken wij u, mijn geliefde toehoorders! jong en oud, och, geeft toch eens acht op deze dingen en neemt er toch eens een waar en wezenlijk belang in, nu u nog leeft.

Wij roepen u allen te samen met luide stem toe: heden, heden terwijl gij de stem van de Heere hoort, verhardt uw harten niet. Vraagt u, wat is er dan voor u te doen?

- (1) Leert toch eens zien en geloven, dat u nog geheel doof bent, naar de ziel, dat u nog nooit recht Gods woord gehoord hebt of kunt horen, omdat u nog ten enenmaal onbesneden bent van oren en van hart; want hier eens recht van ontdekt en overtuigd te mogen worden, is de eerste trap tot uw verlossing en genezing.
- (2) Laat deze overtuiging u toch eens met ernst verlegen maken, om toch niet langer zo doof naar de ziel te blijven leven. Maar rusteloos te zoeken en uit te zien naar een Medicijnmeester, Die u van dit uw rampzalig zielsgebrek kan helpen en genezen.
- (3) Gaat en wendt u als zulke geestelijke doven en hardhorenden tot de Heere Jezus, en neemt met een waar geloof uw toevlucht tot hem, Hij heeft zo menig arm, rampzalig en gebrekkelijk zondaar, die tot hem kwam, genezen, en Hij zal u ook helpen, als u waarlijk tot hem wil gaan, om van hem geholpen te worden en van niemand anders.
- (4) Vertrouwt hem deze uw genezing dan ook waarlijk toe, gelooft dat Hij u door Zijn bloed en Geest van uw geestelijke doofheid waarlijk kan genezen, en dat Hij ook de enige Geneesmeester is en geen ander, in hemel of op aarde.
- (5) Wordt u al niet aanstonds van hem geholpen, o! houdt door krachtige gebeden en smekingen en onder een ernstig gebruik van al genade en bekeringsmiddelen toch standvastig bij hem om hulp en genezing aan. Vermoeit Hem door uw aanhouden en laat niet of voordat Hij uw gebed gehoord heeft, u kunt verzekerd wezen, dat die deze weg inslaan, ook zeker door Jezus zullen geholpen worden. Amen.

Gepredikt te Rijnsaterwoude, 2 december 1736.